

Jaarstukken 2023

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	5
Aanbiedingsbrief.....	7
Een terugblik op 'de drie grote opgaven' en de thema's duurzaamheid en participatie	15
Voorwoord.....	16
Jaarverslag en jaarrekening.....	16
1.1 Verantwoording beleid.....	18
1.2 Leeswijzer.....	19
Hoofdstuk 2: Programmaverantwoording	21
Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving.....	25
Programma 2: Integraal beheer openbare ruimte	33
Programma 3: Onderwijs, werk en inkomen.....	41
Programma 4: Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp	51
Programma 5: Duurzaamheid en energietransitie.....	59
Programma 6: Economie	65
Programma 7: Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed	71
Programma 8: Openbare orde en veiligheid.....	79
Programma 9: Bestuur en dienstverlening	87
Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	95
Overzicht overhead	103
Hoofdstuk 3: Paragrafen.....	107
Lokale heffingen.....	108
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	117
Onderhoud kapitaalgoederen.....	131
Financiering.....	140
Bedrijfsvoering	144
Openbaarheid.....	151
Verbonden partijen	155
Grondbeleid	176
Sociaal domein.....	189
Oekraïne	195
Hoofdstuk 4: Jaarrekening.....	201
4.1 Overzicht van baten en lasten met toelichting.....	201
Balans met toelichting.....	211
4.2.1 Balans	211

4.2.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	215
4.2.3 Toelichting op de balans.....	221
4.2.4 Gebeurtenissen na balansdatum.....	261
4.3 Rechtmatigheidsverantwoording.....	261
Hoofdstuk 5: Controleverklaring.....	263
5.1 Inleiding.....	271
5.2 Verklaring College van B&W.....	271
5.3 Raadsbesluit.....	272
Bijlagen.....	274
Bijlage A. Kerngegevens.....	276
Bijlage B. Overzicht incidentele baten en lasten.....	277
Bijlage C. Mutaties in de reserves.....	286
Bijlage D. Sisa.....	287
Bijlage E. Recapitulatie van gerealiseerde baten en lasten.....	302
Bijlage E1. Jaarrekening per taakveld.....	303
Bijlage E2. Taakveld per programma.....	308
F. Brugstaten rekening 2023.....	313
Bijlage F1. Brugstaat rekening 2023-begroting 2023.....	313
Bijlage F2. Brugstaat rekening 2022-2023.....	313
G. Budgetten en kredieten naar 2024.....	314
Bijlage G1. Overzicht niet aangewende kredieten/budgetten overbrengen naar 2024.....	314
Bijlage G2. Kredieten 2023 naar 2024.....	317
Bijlage H. EMU-saldo.....	318
Bijlage I. Inzicht in loonkosten.....	319

Aanbiedingsbrief

Raalte, 21 mei 2024

Onderwerp: Jaarstukken 2023

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2023 aan. Met deze jaarstukken legt het college verantwoording af over het gevoerde bestuur in het afgelopen jaar. Ook doen wij u voorstellen over de bestemming van het rekeningsaldo 2023 en het eenmalig verhogen van het plafond van een tweetal egalisatiereserves.

De 'drie grote opgaven' verder gebracht

2023 stond in het teken om 'de drie grote opgaven' een stap verder te brengen. Het gaat hierbij om de groei van de gemeente Raalte, leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en een toekomstbestendig buitengebied. Ook duurzaamheid en participatie zijn hierbij belangrijke thema's geweest. Dit naast alle regulier uit te voeren werkzaamheden, waarbij de dienstverlening aan onze inwoners steeds centraal heeft gestaan. We hebben focus gelegd op bovengenoemde grote opgaven en thema's omdat we de wil hebben en de noodzaak zien om Raalte toekomstbestendig te maken. Ook voor de generaties na ons moet het in onze gemeente goed wonen, leven, werken en recreëren zijn. We prijzen ons gelukkig dat we in 2023 samen met uw raad, ons college en de ambtelijke organisatie hierin belangrijke stappen voorwaarts hebben gemaakt, met name op de groeiopgave. Dat dit veel heeft gevraagd van de ambtelijke organisatie, in een steeds krupper wordende arbeidsmarkt, is evident.

Verder gebouwd op de kracht van Raalte

We konden verder bouwen op een stevig fundament van Raalte. De kracht van de samenleving met een bruisend verenigingsleven, een stevig sociaal vangnet en goede maatschappelijke voorzieningen zijn hierbij essentieel gebleken voor onze gemeente. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de onderwijs- cultuur en sportvoorzieningen. De vele actieve vrijwilligers en goed noaberschap waren ook in het verslagjaar weer van onschatbare waarde. We hebben ons er hard voor gemaakt dat in onze gemeente niemand tussen 'wal en schip' kwam.

Voor ons als gemeentebestuur is het belangrijk dat onze inwoners hier in de gemeente fijn kunnen wonen, leven, werken en recreëren met onder andere goede voorzieningen en zich betrokken voelen bij hun omgeving. Daar hebben we in 2023 samen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en ambtelijke organisatie op ingezet. Dit blijven we doen richting toekomst waar we verder werken aan meerdere complexe opgaven. We hebben hier ons stevig fundament meer dan ooit in nodig.

Door samen op te trekken zijn we ervan overtuigd dat we, ook in tijden van grote veranderingen, Raalte elke dag een beetje mooier kunnen maken. Dit in een maatschappelijke context waar we zien dat de samenleving verhard, gemeenschapszin afneemt en polarisatie toeneemt.

Een terugblik op 2023 in vogelvlucht

Woon en leefomgeving

Om de ambitie voor de bouw van 3.000 woningen in tien jaar te realiseren heeft uw raad begin 2023 de bestuursopdracht 'groei' vastgesteld. Vervolgens zijn er groeibeelden gemaakt voor de dorpen Raalte en Heino. Tegelijkertijd is de kaveluitgifte in meerdere dorpen onder grote belangstelling van inwoners, 'gewoon' doorgegaan. Voor meerdere woningbouwlocaties zijn bestemmingsplanprocedures afgerond en zijn nieuwe bestemmingsplannen in procedure gebracht. De voorbereidingen zijn getroffen met betrekking tot de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024. Uw raad is meegenomen in de opgave toekomstbestendig buitengebied. Hierbij wordt ingezet op de pijlers: faciliteren wat al kan, samenwerking, er zijn voor inwoners en duidelijkheid in beleid.

Verkeer en vervoer

Vanwege het besluit van de minister om de financiële middelen voor verbreding van de N35 Wijthmen-Nijverdal te verlagen is met succes een intensieve lobby voor de rondweg Mariënheem gevoerd. De Tweede Kamer heeft op 15 februari 2024 besloten de eerder toegezegde middelen alsnog vrij te maken. In samenwerking met ProRail zijn voorbereidingen getroffen voor de herinrichting van de stations Raalte en Heino.

Integraal beheer openbare ruimte

In het najaar is het opgaveteam voor leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken gestart met een verkenning om inzicht te krijgen in de opgave. Begin 2024 zijn de inzichten gedeeld met de gemeenteraad en andere betrokkenen. Geen dorp of wijk is hetzelfde en vraagt om aanpak op maat. De openbare ruimte nog beter geschikt maken voor spelen, bewegen, beleven en ontmoeten. Dat is de insteek van het door uw raad vastgestelde nieuw beleid dat de gemeente Raalte heeft ontwikkeld voor speel- en ontmoetingsplaatsen. Ook is er een start gemaakt met het ontwikkelen van beleid voor biodiversiteit. De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt heeft gevolgen gehad voor de uitvoering van werken en projecten.

Zorg voor onze inwoners

Er is geïnvesteerd in de opvangmogelijkheden voor statushouders. Dit heeft geresulteerd in het openen van doorstroomlocatie Den Alerdinck in Laag Zuthem, die we voor de duur van 3 jaar voor dit doeleinde willen inzetten. Ook is geïnvesteerd in de huisvesting van de taalschool Salland. Uw raad heeft het beleidsplan 'rondkomen met je inkomen' vastgesteld. Met dit plan wil de gemeente Raalte inwoners met een laag inkomen, geldzorgen of schulden extra ondersteunen.

Er zijn twee landelijke zorgakkoorden gesloten, te weten het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De vertaling van het IZA is geland in het Regioplan Midden-IJssel. Het regioplan beschrijft hoe regionaal de transformatie van de zorg wordt vormgegeven. Het programma Raalte sportief en gezond speelt een belangrijke rol in het bereiken van de doelstellingen uit het GALA-akkoord. De nieuwe contracten voor specialistische jeugdhulp en voor huishoudelijke ondersteuning zijn in 2023 ingegaan.

Duurzaamheid en energietransitie

In 2023 is gewerkt aan de verruiming van de hoogte van erfwindmolens naar 40 meter en heeft de gemeenteraad besloten om zoveel mogelijk regie te nemen op de grootschalige opwek van duurzame windenergie. Er is gestart met de voorbereiding van duurzaamheidsbeleid waar de thema's circulariteit, klimaatadaptatie en energietransitie samen komen. Inwoners hebben goed gebruik gemaakt van energiescans/ adviezen om hun woning te verduurzamen. Dit geldt ook voor de inzet van energie bespaarcoaches, klussers en energievakmannen waardoor huishoudens hun energierekening konden verlagen.

Lokale economie en ondernemerschap

Voor de actuele en toekomstige vraagstukken op het gebied van economie, arbeidsmarkt, klimaat en duurzaamheid is de 'Meerjarige agenda 2024-2028 Regio Zwolle stapt door' opgesteld en door uw raad vastgesteld. De taskforce Ondernemersdienstverlening is voortgezet en samen met ondernemers zijn de prioriteiten geselecteerd en zijn plannen gemaakt om procedures verder te verbeteren. Om de economische ontwikkelingen verder te stimuleren is het merk 'Raalte geeft ruimte' verder uitgerold. Ook is actief deelgenomen aan de verkenning van het nationaal park Sallandse Heuvelrug.

Onderwijshuisvesting

Vanuit het Integraal huisvestingsplan onderwijs staan er in de periode 2023-2026 drie scholen op de planning voor (ver)bouw. Het gaat om de Linde (Laag-Zuthem), de St. Jozefschool (Nieuw Heeten) en de St. Bernadetteschool (Heeten). In 2023 zijn voor alle drie de scholen de uitgangspunten om te komen tot een definitief projectplan aangereikt.

Openbare orde en veiligheid

Door uw raad is de integrale veiligheidsstrategie 2023-2026 vastgesteld. Prioriteiten zijn de thema's zorg en veiligheid, ondermijnende criminaliteit en digitale veiligheid. Overkoepelend wordt ingezet op het versterken van de weerbaarheid in de samenleving. Daarnaast wordt ruimte geboden om ons voor te bereiden op de gevolgen van de toenemende verharding, polarisatie en maatschappelijke onrust die we zien in de samenleving. Het project buurtbemiddeling is voortgezet.

Bestuur en dienstverlening

Het raadsstatuut, 'Manifest het samenspel van Raalte', heeft nader vorm gekregen en is door uw raad vastgesteld. In dit raadsstatuut is de manier waarop in Raalte met elkaar wordt samengewerkt vastgelegd. Ook heeft uw raad de strategische raadsagenda vastgesteld om vorm te geven aan zijn kaderstellende rol. De raad heeft hierbij vijf onderwerpen geselecteerd en als volgt geprioriteerd: eenvoudig geregeld (verminderen van stroperigheid), werkagenda voor klimaat- en biodiversiteitsdoelen, toekomstbestendig vrijwilligersbeleid, leefbaarheid in alle kernendorpsambitieplannen en doelmatigheid in een deel van het sociaal domein (extern onderzoek). Raalte heeft in 2023 weer deelgenomen aan het tweejaarlijks benchmark onderzoek 'Waar staat je gemeente'. De resultaten laten zien dat inwoners tevreden zijn over hun omgeving en de dienstverlening van de gemeente waarderen. Hoewel de gemeente Raalte het ten opzichte van andere gemeenten goed doet, is de score in vergelijking tot voorgaande jaren iets lager. Hier is op onderdelen nog ruimte voor verbetering.

Financieel resultaat 2023

In onderstaande tabel is de opbouw van het rekeningsaldo 2023 weergegeven in relatie tot het verwacht resultaat na vaststelling van de zomernota 2023. Uit dit overzicht blijkt, dat het rekeningsaldo 2023 € 4,72 mln. voordeliger is dan bij de zomernota was voorzien.

Resultaat jaarrekening 2023 ten opzichte van begrotingsresultaat na zomernota		
Bedragen in €		- is voordeel
Omschrijving	V/N	Bedrag
Resultaat jaarrekening 2023	V	-8.075.175
Begrotingsresultaat na zomernota 2023	N	111.693
Resultaat jaarrekening ten opzichte van begroting 2023 na zomernota	V	-8.186.868
Opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024 vanuit de 'algemene uitkering'(zie bijlage G1)	N	590.699
Opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024 in verband met 'overlopende posten' van 2023 naar 2024 (zie bijlage G1)	N	2.879.865
Totaal opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024	N	3.470.564
Netto' resultaat jaarrekening 2023 ten opzichte van begrotingsresultaat na zomernota	V	-4.716.304

Bovenstaand overzicht laat zien dat het resultaat van de jaarrekening € 8,08 mln. positief bedraagt, dat wil zeggen het verschil tussen baten en lasten. Van dit resultaat wordt voorgesteld € 3,47 mln. over te hevelen naar 2024 (inclusief € 0,59 mln. Algemene uitkering), omdat de betreffende activiteiten niet (volledig) zijn afgerond in 2023 of worden doorgeschoven naar 2024. Dit is € 4,72 mln. positiever dan het begrotingsresultaat dat na de zomernota 2023 werd verwacht.

Voor een specificatie van de overlopende posten van 2023 naar 2024 zie bijlage G1.

Analyse rekeningresultaat 2023

Het rekeningresultaat 2023 is positiever dan bij de zomernota 2023 werd verwacht. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Meevallers:

- Hogere algemene uitkering
- Saldo hogere rijksbijdrage opvang Oekraïners dan gemaakte kosten
- Positief renteresultaat

Tegenvaller:

- Te betalen vennootschapsbelasting als gevolg van winstneming diverse complexen grondexploitatie

Reservepositie

Het verloop van de algemene bestemmingsreserve is in onderstaande tabel toegelicht.

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve bij de jaarrekening 2023

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Verwachte stand per 1 januari	20.594	20.837	18.085	18.537	15.525
Bij: deel rekeningsaldo 2022 tgv Alg. best.reserve	8.257				
Afoming algemene reserve grondexploitatie	1.786				
Afoming reserve strategische personeelsplanning	764				
Saldo toevoegingen/ onttrekkingen 2023	-10.564				
Bij: rekeningsaldo 2023		8.075			
Af: via bestemming rekeningsaldo 2023 deel rekeningsaldo t.g.v. de reserve vluchtelingen en statushouders		-890			
Opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024 en volgende jaren vanuit de 'algemene uitkering'		-591			
Opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024 voor posten welke in 2023 nog niet volledig zijn gerealiseerd (de zogenaamde 'overlopende' posten)		-2.880			
Exploitatieposten reeds ten laste van de algemene bestemmingsreserve geraamd		-506			
Claims via raadsbesluit jaarrekening 2023 (overbrengen kredieten ten laste van de algemene bestemmingsreserve)		-927			
Doorschuiven kredieten bij zomernota 2022 en 2023		-901	-452	-250	-100
Amendement biodiversiteit begr. 2023		-45	-45		
Dekking begrotingsresultaat 2024-2027 voor amendementen)		-1.838	859	-3.047	-2.648
Amendementen begroting 2024-2027			90	285	
Vorbereidingskrediet stationsgebied Raalte (groeiopgave)		-200			
Subsidiebijdrage aan Stichting Sportbelangen Heino (ivm renovatie Hoogerheyne)		-2.049			
Verwachte stand per ultimo jaar	20.837	18.085	18.537	15.525	12.777

Uit deze tabel blijkt dat de algemene reserve van € 20,84 mln. per 31-12-2023 terugloopt naar een bedrag van € 12,78 mln. per ultimo 2027. Dit is € 8,28 mln. boven het door de raad ingestelde minimumniveau van € 4,5 mln.

Algemene reserve grondexploitatie bij de jaarrekening 2023

De algemene reserve grondexploitatie kent per 31-12-2023 een stand van € 5,0 mln. Dit is na afroaming met een bedrag van € 1,79 mln. In de nota Grondbeleid is voor de algemene reserve grondexploitatie een ondergrens van €1 mln. en een bovengrens van € 5 mln. bepaald. Op basis hiervan is er daarom sprake van een surplus per 31-12-2023 van afgerond € 1,79 mln. Dit surplus is, in overeenstemming met de Nota Grondbeleid, afgeroomd en gestort in de algemene bestemmingsreserve.

Op basis van onder andere de geactualiseerde grondexploitaties ziet het verwachte (meerjaren) verloop van de algemene reserve grondexploitaties er als volgt uit:

Algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

Alg res grondexploitatie	2023	2024	2025	2026
Stand per 1-1	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	1.992.226	1.567.823	1.132.540	470.972
Onttrekkingen	-206.114	-317.420	-317.420	-317.420
Afroaming reserve	1.786.112	1.250.403	815.120	153.552
Stand per 31-12	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000

Voor een nader inzicht in de grondexploitatie zie paragraaf 3.8. Grondbeleid.

Reserve weerstandsvermogen

De weerstandsratio is bij de jaarrekening 2023 als volgt berekend:

Ratio weerstandsvermogen

Bedragen in €

Omschrijving	Bedrag
Beschikbare weerstandscapaciteit:	
Onbenutte belastingcapaciteit	2.800.000
Algemene reserve grondexploitatie	5.000.000
Reserve weerstandsvermogen	5.466.000
Onvoorzien	90.000
Totaal	13.356.000
Benodigde weerstandscapaciteit:	
Risico's conform tabel	3.010.840
Verhouding beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit	4,4

Zie onderstaande tabel voor de ontwikkeling van de weerstandsratio 2020-2024.

Ontwikkeling weerstandsratio

Omschrijving	Begr 2020	Rek 2020	Begr 2021	Rek 2021	Begr 2022	Rek 2022	Begr 2023	Rek 2023	Begr 2024
Weerstandsratio	1,7	2,1	1,7	4,0	2,5	4,2	4,0	4,4	4,0

Vanaf de jaarrekening 2021 schommelt de weerstandsratio rond de 4 tot 4,4. Deze is de afgelopen jaren met name toegenomen door een vermindering van de ingeschatte risico's binnen de grondexploitatie en toename van de onbenutte belastingcapaciteit. Het blijft echter een momentopname.

Bij de begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 wordt opnieuw een integrale beoordeling gemaakt van de te inventariseren risico's in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen en de hieruit voortvloeiende weerstandsratio. Hierbij is het met name van belang verder in te zoomen op de te verwachten langjarige risico's binnen de grondexploitatie en te beoordelen of en zo ja welke nieuwe risico's mogelijk relevant zijn/worden. Daarnaast is het relevant een analyse uit te voeren op de onbenutte belastingcapaciteit in relatie tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen. Belangrijk hierbij is dat er een consistente lijn blijft bestaan in de ontwikkeling van de (toekomstige) weerstandsratio.

Voor een nader inzicht in de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit zie paragraaf 3.2. weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Ontwikkeling Egalisatiereserves sociaal domein

Bedragen x € 1.000.000

Stand per ultimo	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zorg	4,53	4,20	3,78	3,74				
Participatie	0,96	0,43	0,88	1,09				
Egalisatiereserve sociaal domein					4,81	6,00	7,33	7,13
Totaal	5,49	4,63	4,66	4,83	4,81	6,00	7,33	7,13

(In bovengenoemde stand zijn de claims per ultimo 2023 tot een bedrag van € 1,36 mln. niet opgenomen.)

De stand van de reserve Sociaal domein per 31-12-2023 is € 7,13 mln. Echter op de reserve Sociaal domein rusten per 1-1-2023 nog claimt van € 1,36 mln. (op basis van eerder genomen besluiten). Hiermee rekening houdend komt het saldo van de reserve Sociaal domein op ongeveer € 5,77 mln., hetgeen onder het bij de begroting 2022 vastgestelde plafond van € 6,5 mln. ligt. Met de reserve is er een buffer om de financiële risico's binnen het sociaal domein op te vangen.

Financiële wendbaarheid en weerbaarheid

Wendbaarheid

Wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel we zijn om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. De volgende instrumenten dragen bij aan de financiële wendbaarheid:

- Kengetal netto schuldquote (niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen)
- Kengetal belastingcapaciteit

Weerbaarheid

Weerbaarheid heeft te maken met veerkracht of het vermogen om onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's.

De volgende onderwerpen dragen bij aan de financiële weerbaarheid:

- Algemene bestemmingsreserve
- Ratio weerstandsvermogen
- Kengetal solvabiliteit
- Kengetal grondexploitatie
- Kengetal structurele exploitatieruimte

De financiële kengetallen hebben zich bij de jaarrekening 2023 als volgt ontwikkeld:

Financiële kengetallen

Getallen in %

Omschrijving	Rek	Begr	Rek	Begr	Rek	Begr	Streefwaarden-kengetallen		
	2021	2022	2022	2023	2023	2024	positief	neutraal	negatief
Netto schuldquote	58%	86%	38%	58%	31%	55%			
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	52%	79%	33%	53%	26%	50%	<90	90-130	>130
Solvabiliteit	44%	35%	49%	37%	52%	38%	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	16%	15%	10%	11%	10%	3%	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	1,00	0,92	1,98	3,53	2,12	2,15	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	94%	94%	95%	95%	90%	90%	<100	100	>100

Zoals uit het bovenstaande tabel blijkt hebben de meeste financiële kengetallen zich in 2023 verder in positieve zin ontwikkeld. De financiële kengetallen scoren in de gehele linie 'positief' ten opzichte van de streefwaarden-kengetallen.

Tot slot

De door de raad ingestelde rekeningcommissie voert op 12 juni 2024 het onderzoek jaarrekening uit. Hierbij licht de accountant het accountantsverslag 2023 toe. Het verslag van dit onderzoek wordt u daarna zo spoedig mogelijk toegezonden.

Burgemeester en wethouder van Raalte,

de secretaris

de burgemeester

Monique van Esterik

Arco Hofland

Een terugblik op 'de drie grote opgaven' en de thema's duurzaamheid en participatie

Inleiding

In dit hoofdstuk kijken we overkoepelend terug op 'de drie grote opgaven' te weten: de groeiopgave Raalte, een toekomstbestendig buitengebied en leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken. Ook duurzaamheid en participatie zijn belangrijke thema's geweest waar we in dit hoofdstuk graag overall op terugblikken.

De drie grote opgaven:

1. Groeiopgave

Begin 2023 heeft de gemeenteraad de bestuursopdracht 'Groeï' vastgesteld en het college opdracht gegeven om groeibeelden te maken voor de dorpen Raalte en Heino. In 2023 heeft het proces om te komen tot de groeibeelden voor Raalte en Heino plaatsgevonden. Een extern bureau heeft voor de gemeente Raalte de verkenning uitgevoerd. Onze inwoners, ondernemers en stakeholders zijn intensief betrokken geweest bij het opstellen van de groeibeelden. Begin 2024 heeft de gemeenteraad kennisgenomen van deze groeibeelden.

Ondertussen zijn de woningbouwontwikkelingen onverminderd doorgegaan. Er hebben in 2023 op diverse locaties kaveluitgiftes plaats gevonden zoals op de locaties Franciscushof (Raalte), Molenwijk (Heino), Marissink (Nieuw Heeten), 't Broeck (Broekland), Lierderholthuis en Laag Zuthem. Van meerdere woningbouwlocaties zijn in 2023 de bestemmingsplanprocedures afgerond, denk hierbij aan de Doumalocatie, Elzenlaan, Kulturhus. Daarnaast zijn onder andere voor de locaties De Velderhof (Mariënheem) en Luttenbergerweg fase 2 (Luttenberg) de bestemmingsplannen in procedure gebracht.

2. Toekomstbestendig buitengebied

Het opgaveteam Toekomstbestendig buitengebied is opgestart. Sessies met de raad hebben geleid tot een opdracht vanuit de raad in december 2023. De raad heeft hiermee mede input gegeven op de thema's.

3. Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken

In het najaar van 2023 is het opgaveteam voor leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken gestart met een verkenning om inzicht te krijgen in de opgave. Deze verkenning bestond onder andere uit een analyse van onze dorpen en wijken, literatuuronderzoek, en gesprekken met inwoners die zich actief inzetten voor hun dorp of wijk. Deze verkenning heeft ons inzichten opgeleverd voor de vervolgaanpak van deze opgave. Zo leerden we onder andere dat geen dorp of wijk hetzelfde is en dit vraagt om een aanpak op maat. Ook leerden we dat de 'vakinhoudelijke hokjes' waarin wij nog vaak geneigd zijn te denken, in een dorp of wijk eigenlijk niet bestaan. Daar is alles met elkaar verbonden en per definitie integraal. Dit vraagt om een aanpak die start vanuit de wijk. Begin 2024 zijn de inzichten gedeeld met de gemeenteraad en andere betrokkenen.

Ondertussen werkten we in 2023 op verschillende manieren aan het versterken van onze dorpen en wijken. Zo werkten we onder andere aan het versterken van de sociale basis, de doorontwikkeling van buurtcentra, integraal beleid voor 'buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten' en het faciliteren en ondersteunen van initiatieven van inwoners.

Duurzaamheid

In Raalte werken we er hard aan om een duurzame gemeente te zijn en te blijven. In 2023 hebben we op verschillende duurzaamheidsthema's stappen gezet. Zo hebben we op het thema opwek gewerkt aan de verruiming van de hoogte van erfwindmolens naar 40m én heeft de gemeenteraad besloten om zoveel als mogelijk regie te nemen op de grootschalige opwek van duurzame windenergie.

Ook zijn er door de inzet van energiescans, het Energieloket en het organiseren van inloopspreekuren veel inwoners geholpen bij het besparen van energie. Vanuit het project Warm voor Elkaar zijn honderden huishoudens ondersteund bij het verlagen van hun energierekening door de energiebespaarcoaches en energiekussers.

In de openbare ruimte is aandacht voor het vergroten van biodiversiteit bijvoorbeeld d.m.v. het vervangen van tegels voor groen en het toevoegen van extra groen, nestkasten en bijenhôtels. Ook wordt er op diverse plekken waterberging gerealiseerd zoals in het project van Groenzone Tennen.

Om met een meer integrale blik naar duurzaamheid te kijken zijn we eind 2023 gestart met duurzaamheidsbeleid waar de thema's circulariteit, klimaatadaptatie en energietransitie samenkomen.

Overheids- en inwonersparticipatie

In 2023 was participatie een belangrijk onderwerp in de gemeente Raalte. Daar is volop uitvoering aan gegeven. Enerzijds op initiatief van de gemeente, bijvoorbeeld in de drie grote opgaven. Maar ook in de ontwikkeling van beleid, projecten en andere werkzaamheden van de gemeente. We zien dat in al het werk dat we als overheid doen, inwoners, ondernemers en instellingen betrokken worden om samen tot het beste resultaat te komen. Ook zijn er door de samenleving veel mooie initiatieven gerealiseerd waar de gemeente Raalte een helpende rol in kon spelen. We zien dat de verbinders zichtbaar zijn in de samenleving en goed gevonden worden.

Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2023 van de gemeente Raalte. Met dit sluitstuk van de budgetcyclus 2023 leggen we als college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid. Het is gebruikelijk dat de verslaglegging voor iedereen ter inzage wordt gelegd en op de website wordt gepubliceerd.

Jaarverslag en jaarrekening

De jaarstukken 2023 zijn opgedeeld in een jaarverslag en een jaarrekening. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording en de diverse paragrafen. Over dit onderdeel wordt geen accountantsverklaring afgegeven. Wel stelt de accountant vast, dat de inhoud van het jaarverslag niet in strijd is met de jaarrekening. De jaarrekening bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de balans met toelichtingen en de rechtmatigheidsverantwoording en is door de accountant gecontroleerd en voorzien van een controleverklaring.

Wij hopen dat u met deze verslaglegging een instrument in handen heeft voor een goede invulling van uw controlerende rol.

Burgemeester en wethouders van Raalte,

21 mei 2024

Hoofdstuk 1

Inleiding

Gemeente Raalte

1.1 Verantwoording beleid

Het programmaverslag en de financiële vertaling daarvan in de jaarstukken, vormen het sluitstuk van de gemeentelijke planning- en controlcyclus.

In de meerjarenbegroting 2023-2026 zijn de beleidsvoornemens, de beschikbare middelen en de daaraan gekoppelde resultaten en prioriteitstellingen opgenomen.

Over de vorderingen in de uitvoering van deze beleidsvoornemens en de aanwending van de beschikbaar gestelde middelen wordt jaarlijks in de zomernota aan de raad gerapporteerd. Het nu voorliggende afsluitende jaarverslag en de jaarrekening zijn de belangrijkste documenten voor het afleggen van verantwoording over gemeentelijke prestaties en bestedingen. Formeel dienen de documenten twee doelen:

1. Verantwoording van ons als college aan de gemeenteraad;
2. Verantwoording van de gemeenteraad aan de bevolking die hij vertegenwoordigt.

Zoals al aangegeven, dient er voor de verslaglegging een onderscheid te worden gemaakt in jaarverslag en jaarrekening.

Het onderdeel *jaarverslag* geeft inzicht in de realisatie van de programma's. Dit inzicht wordt verkregen door een uitwerking te geven van:

- De mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd;
- De wijze waarop geprobeerd is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken;
- De gerealiseerde baten en lasten.

De *jaarrekening*, waar het oordeel van de accountant over het getrouwe beeld van de baten, lasten en balansmutaties betrekking op heeft, bevat:

- De gerealiseerde baten en lasten per programma;
- Het overzicht van de gerealiseerde dekkingsmiddelen;
- Het totaal saldo van baten en lasten;
- De werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
- Het gerealiseerde resultaat na bestemming.

Volgens de BBV-voorschriften worden eerst alle baten en lasten van de programma's gepresenteerd. Vervolgens wordt het resultaat bepaald en daarna wordt het resultaat bestemd. Op dat moment vinden toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves plaats.

Beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft een vaste set aan beleidsindicatoren voor. Deze zijn per programma terug te vinden in de indicatorentabel (zie licht gele arcering). Naast de verplichte beleidsindicatoren is nog een aantal 'eigen' indicatoren opgenomen. Hierbij maken we voor een belangrijk deel gebruik van de indicatoren uit 'waar staat je gemeente'.

De indicatoren uit het burgeronderzoek 'Waar staat je gemeente' gaan uit van verschillende maatschappelijke thema's namelijk:

- Woon- en leefklimaat
- Relatie burger-gemeente
- Gemeentelijke dienstverlening
- Zorg en welzijn

De indicatoren worden gemeten met een gemiddeld cijfer op een vijfpuntsschaal, waarbij een 1 staat voor 'helemaal oneens' en een 5 voor 'helemaal eens'. Met andere woorden: hoe hoger het cijfer, hoe meer de burgers het eens zijn met de stelling. Het onderzoek vindt tweejaarlijks plaats. In 2023 is de laatste meting geweest. Voor 2021 en 2022 zijn geen indicatoren beschikbaar. Dit geldt ook voor enkele indicatoren afkomstig van het CBS. Om inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de indicatoren zijn de indicatoren 2020 toegevoegd aan de tabellen.

1.2 Leeswijzer

In de begroting en rekening 2023 zijn de volgende programma's opgenomen:

1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving
 2. Integraal beheer openbare ruimte
 3. Onderwijs, werk en inkomen
 4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp
 5. Duurzaamheid en energietransitie
 6. Economie
 7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed
 8. Openbare orde en veiligheid
 9. Bestuur en dienstverlening
- Overzicht Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien
Overzicht overhead

Met het jaarverslag wordt inzicht gegeven in de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd en de wijze waarop geprobeerd is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken.

Dit inzicht wordt gegeven aan de hand van de beantwoording van de volgende W-vragen:

- Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?
- Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?
- Wat heeft het ons gekost?

Financiële resultaten worden met een min-teken weergegeven bij een voordelig resultaat.

Bij de programma's worden de relevante afwijkingen toegelicht.

In **hoofdstuk 3** wordt ook een nadere toelichting gegeven in de voorgeschreven paragrafen.

Deze toelichting geeft een dwarsdoorsnede van de financiële positie gezien vanuit het perspectief van de volgende onderdelen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Openbaarheid
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Sociaal domein
- Oekraïne

In **hoofdstuk 4** vindt u de balans met toelichting, de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en is het overzicht van baten en lasten met toelichting opgenomen. Hier wordt de jaarrekening in vogelvlucht toegelicht. Daarnaast is in dit hoofdstuk het verplichte model Wet Normering Topinkomens en de Rechtmatigheidsverklaring opgenomen.

In **hoofdstuk 5** is de controleverklaring opgenomen.

Als afsluiting treft u het raadsbesluit aan tot vaststelling van de jaarstukken 2023 en de bestemming van het rekeningsaldo.

Hoofdstuk 2

Programmaverantwoording

Gemeente Raalte

Inleiding

Om een heldere verslaglegging af te geven over het gevoerde beleid in 2023, is de programmaverantwoording in navolging van de programmabegroting 2023 opgebouwd uit 9 programma's. Zo zijn de resultaten in de jaarstukken 2023 te vergelijken met het geraamde in de programmabegroting 2023.

Programma 1

Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Gemeente Raalte

Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Portefeuillehouder:	Wethouders A. Kreule en B. Nijboer
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Penders

2.1.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2024. In december 2023 zijn er voorafgaand aan deze inwerkingtreding 100 ruimtelijke initiatieven ingediend onder het oude regime.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft besloten om het bedrag van € 100 mln. voor de verbreding N35 Wythmen-Nijverdal te verlagen naar € 15 mln. Het gevolg hiervan is dat er onvoldoende budget beschikbaar is voor de verbreding van de N35 tussen Wijthmen en Nijverdal (inclusief rondweg Mariënheem). Inmiddels staat Mariënheem wel weer op de agenda en de inhoudelijke verkenning blijft doorgaan.

Bij Knooppunt Raalte is een flink budgettekort om een goede oplossing voor het knooppunt te realiseren. In 2023 lag de focus op het zoeken van (financiële) mogelijkheden om het project alsnog te realiseren. De oplossing is gevonden in het indexeren van de initiële bijdrage van alle partijen, waarna vervolgens Rijk en Provincie zijn overeengekomen het nog resterende tekort gezamenlijk aan te vullen. Hierdoor ontstaat een budget van € 85 mln.

Ten aanzien van de verkeersveiligheidsmaatregelen Meerveilig3 zijn in 2023 de bestemmingsplannen voor de bajonetkruisingen ter hoogte van de landgoederen De Gunne en 't Reelaer vastgesteld. Tegen beide bestemmingsplannen is echter beroep aangetekend en zijn we in afwachting van behandeling door de Raad van State. De ontwerptechnische uitwerking van verkeersveiligheidsmaatregelen ter hoogte van Mariënheem is door Rijkswaterstaat opgestart.

Voor de herinrichting van de stations Heino en Raalte zijn de ontwerpen vastgesteld en de bijbehorende bestemmingsplannen in procedure gebracht. Voor station Raalte is het bestemmingsplan onherroepelijk en voor station Heino volgt de vaststelling van het bestemmingsplan in 2024. Daarnaast hebben de betrokken partijen (ministerie, provincie, ProRail en gemeente Raalte) afspraken gemaakt over de verdere voorbereiding en realisatie van het project.

2.1.2 Doelstellingen 2023

1. We zorgen voor de (verdere) implementatie van de Omgevingswet per 1 januari 2023.
2. We willen de regionale verstedelijkingsstrategie van de Regio Zwolle doorvertalen naar de gemeente Raalte en de kansen die dit ons geeft verzilveren (ambitie 3.000 woningen in 10 jaar).
3. We verbeteren samen met het rijk en de provincie de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid door onder andere de realisatie van de N35 corridor (Meer Veilig III, MIRT-verkenning, knooppunt Raalte en fietssnelweg). Daarbij willen we de veiligheid en toegankelijkheid van de stations Raalte en Heino samen met partners verbeteren en uitvoering geven aan de verkeersagenda.

4. Cyclisch doorontwikkelen en het herijken van het uitvoeringsbeleid op het gebied van VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving).
5. Op basis van een integrale participatieve aanpak de juiste ruimtelijke keuzes maken voor het buitengebied.

2.1.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1. Met het uitstel van de Omgevingswet (OW) naar 1 januari 2024 heeft vooral de tweede helft van 2023 in het teken gestaan van voorbereiden op de wet. Medewerkers hebben trainingen gevolgd; verordeningen zijn aangepast; procesmatig en inhoudelijk zijn de laatste voorbereidingen gedaan om ruimtelijke initiatieven te kunnen blijven faciliteren. Tot slot heeft de raad het Plan van Aanpak Omgevingsplan vastgesteld en is de voorbereiding voor de aanbesteding voor de eerste fases van dat proces gestart. Het resultaat is dat we goed zijn voorbereid op de Omgevingswet.

2.1 De raad heeft de bestuursopdracht Groei vastgesteld en het college opdracht gegeven om groeibeelden voor Raalte en Heino te maken. Een extern bureau begeleidt ons met het opstellen van de groeibeelden en de samenleving is actief betrokken om hun mening te geven over de groei van de gemeente Raalte. Begin 2024 worden de groeibeelden voor Raalte en Heino aan de raad voorgelegd.

2.2 De uitwerking van het programma Wonen om te komen tot een versnelling van de woningbouwopgave is opgepakt door het opgaveteam Groei. Dit team heeft gewerkt aan het opstellen van de groeibeelden en strategie om te komen tot realisatie. Dit wordt begin 2024 afgerond.

2.3 We hebben in 2023 onderzocht welke instrumenten effectief kunnen worden ingezet om de bereikbaarheid van woningen voor starters en middeninkomens te verbeteren. Met een aantal instrumenten gaat de gemeente aan de slag om de bereikbaarheid te vergroten, zoals het blijven inzetten van collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).

2.4 In 2023 zijn de mogelijkheden van nieuwe ontwikkelingen binnen het uitgiftebeleid door een extern bureau onderzocht. Een nadere uitwerking hiervan krijgt zijn vervolg in 2024.

2.5 Er is een inventarisatie geweest van het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam is in de gemeente Raalte. Daarnaast is er overleg geweest met omliggende gemeenten om te kijken of we elkaar kunnen ondersteunen. In 2024 gaan we het beleid verder vormgeven.

3. Vanwege het besluit van de minister om de financiële middelen voor de MIRT verkenning te besteden aan andere doeleinden, hebben we een intensieve lobby voor de rondweg Mariënheem gevoerd. Dit deden we samen met andere overheden, stakeholders en plaatselijk belang Mariënheem. We hebben hierdoor veel (landelijke) media-aandacht gekregen en de N35 is op de landelijke politieke agenda gekomen.

Voor Knooppunt Raalte is vanwege het grote budgettekort gezocht naar mogelijkheden om het project toch te kunnen realiseren.

Dit heeft geresulteerd in een budget van € 85 mln. In 2024 moeten de financiële bijdragen van de partijen nog geformaliseerd worden. Daarnaast moet het gehele ontwerptraject weer opgestart worden.

Rijkswaterstaat is gestart met de uitwerking van het maatregelpakket ter hoogte van Mariënheem. Wij denken hierin mee en zijn zelf gestart met de uitwerking van de verbindingsweg naar 't Fiester. Deze maatregel hangt samen met de maatregelen die Rijkswaterstaat uitwerkt. Uitwerking van dit geheel aan maatregelen wordt vervolgd in 2024.

We hebben samengewerkt met ProRail aan de afronding van de ontwerpen voor de herinrichting van de stations Raalte en Heino. Voor de verdere voorbereiding en realisatie hebben we samenwerkingsafspraken vastgelegd in een overeenkomst met ProRail. In 2024 volgen de verdere voorbereidingen voor realisatie in 2025.

4. Jaarlijks worden in het uitvoeringsplan de prioriteiten op Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) bepaald. Dit wordt gedaan langs de 6 sporen die in het ambitiedocument van de raad zijn vastgelegd. Gedurende het jaar wordt dit gemonitord en in het jaarverslag verantwoord. Aan de kwaliteitsdoelen voor 2023 is voldaan en de ontwikkelpunten zijn in het uitvoeringsprogramma 2024 meegenomen.

5. In 2023 is een opgaveteam aan de slag gegaan met het verkennen van de opgave buitengebied. Dit heeft eerste inzichten opgeleverd die eind 2023 aan de raad zijn gepresenteerd. Daarbij zijn ook vervolgstappen benoemd. Op basis daarvan is het vertrouwen in de aanpak uitgesproken en kan het vervolg worden ingezet.

In 2023 hebben we 45 Rood-voor-Rood aanvragen behandeld en zijn er 15 bestemmingsplan-procedures doorlopen om de Rood-voor-Rood ontwikkelingen vast te leggen.

2.1.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Capaciteit verstedelijkingsagenda en procesbudget

Een extern bureau is ingehuurd om de groeibeelden voor Raalte en Heino op te stellen. Daarnaast is er capaciteit in het opgaveteam ingezet om de bestuursopdracht groei uit te kunnen voeren.

Capaciteit programma mobiliteit

Inzet vond plaats op alle projecten rondom de N35 (MIRT-verkenning, Knooppunt Raalte, Meerveilg3). De voortgang is wat in het gedrang gekomen door besluitvorming op landelijk niveau.

Capaciteit opgave toekomstbestendig buitengebied

De uitbreiding van capaciteit voor de opgave toekomstbestendig buitengebied kon nog niet structureel worden ingevuld. Wel is tijdelijke capaciteit ingehuurd.

Cofinanciering Leaderprojecten 2023-2027

De beschikbare middelen zijn ingezet voor leaderprojecten.

Ambities Vergunning Toezicht Handhaving (VTH)

Er is een extra toezichthouder aangesteld en er is extra ingehuurd op de BOA-inzet om conform het VTH-uitvoeringsprogramma invulling te geven aan de ambities.

Extra bijdrage Omgevingsdienst (OD) IJsselland

Volgens het vastgestelde programma 'Samen toekomstbestendig' is bijgedragen aan de ontwikkeling van de Omgevingsdienst IJsselland.

Dataspecialist domein Ruimte

De extra formatie op data-gedreven werken is ingevuld.

Fietsbeleidsplan, Werkbudget uitvoering woonbeleid, Beleid huisvesting arbeidsmigranten en Onderzoek rolverdeling gemeente/woningcorporatie binnen het woonwagengebeleid

Vanwege het vertrek van medewerkers en het feit dat vacatures moeilijk invulbaar waren, zijn deze ontwikkelingen niet opgepakt in 2023. Inmiddels is de invulling van de vacatures wel gelukt en gaan we de ontwikkelingen in 2024 oppakken.

2.1.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 1	Referentie		Werkelijk		Begroting	Werkelijk
	jaar	cijfer	2021	2022	2023	2023
Nieuwbouw woningen						
Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen	2022	10,4	6,7	10,4	11,7	3,5
<i>Bron: ABF - Systeem Woningvoorraad</i>						
Ik voel me thuis in deze buurt	2020	4,2	-	-	-	4,2
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

Cijfer onderzoeksmeting is gebaseerd op een 1-5 schaal; hoe hoger, hoe meer burgers eens zijn met deze stelling.

Toelichting indicator Nieuwbouwwoningen:

Enkele bestemmingsplannen (zoals Molenwijk Heino en Franciscushof Raalte) zijn vertraagd, waardoor de kaveluitgiften en dus ook de bouw-gereed-meldingen vertraagd zijn.

Het begrote aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen van 11,7 is daardoor in 2023 niet gehaald. Het begrote cijfer voor 2024 (3,9) wordt (naar verwachting) ten gevolge hiervan hoger.

Het aantal nieuw gebouwde woningen is 57. Het aantal woningen ontstaan door transformatie is 93. Daarnaast zijn er 89 woningen aan de voorraad onttrokken door onder andere sloop of transformatie. Denk hierbij aan de sloop van de Stevenskamp in Heeten.

2.1.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	-9.993.232	-8.598.205	1.395.028
Lasten	15.820.298	11.728.375	-4.091.924
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	5.827.066	3.130.170	-2.696.896
Mutaties in reserves	-854.637	1.295.070	2.149.707
Gerealiseerd resultaat	4.972.429	4.425.240	-547.189

2.1.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Vershil
Meer ontvangen leges omgevingsvergunningen (naar 2024)	-350.000
Diverse posten over naar 2024:	
* Wet goed verhuurderschap, budget uitvoering woonbeleid	
* Verkeersstromenonderzoek	26.000
Minder doorbelasting diverse domeinen	-135.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen ten gunste van de exploitatie	-100.000
Overige verschillen	11.811
Totaal verschil	-547.189

Leges omgevingsvergunningen (voordeel € 350.000)

In 2023 zijn er ten opzichte van de begroting bijna € 350.000 meer bouwleges ontvangen dan begroot. In de afgelopen jaren hebben we hogere legesinkomsten gehad dan geraamd door de aangetrokken economie en de hogere bouwkosten. Ook de werkzaamheden en de werkvoorraad zijn aanzienlijk toegenomen. Er is extra formatie ingehuurd om de werkvoorraad beheersbaar te houden en voor toezicht en maatwerk tijdens de uitvoering (dit loopt door in 2024 en soms zelfs 2025).

Het voorstel is om 80% van de extra legesinkomsten (zijnde € 280.000) over te brengen voor de uitvoering in 2024. Dit is nodig om de extra formatie te kunnen blijven inzetten op de hoge werkvoorraad. Daarnaast loopt sinds medio 2022 het meerjarenproject van de digitalisering van de bouwdoSSIERS. Dit project is gestart om het proces van de procedures efficiënter in te richten en de dienstverlening te verhogen door vergunningen (snel) digitaal te verstrekken en op termijn extern digitaal toegankelijk te maken. De planning is dat we dit project begin 2026 kunnen afronden. De financiering is geregeld tot 2025 met de toen (2022) beschikbare middelen en met de uitdaging om het laatste deel van de dekking later te vinden.

Om de dekking van dit project volledig te regelen stellen we voor om de overige 20% van de extra legesinkomsten (zijnde €70.000) over te brengen voor de afronding van het project 'digitalisering van de bouwdoSSIers'. Door €60.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering in 2025 en €10.000 voor 2026 is er dekking voor het gehele digitaliseringstraject.

Minder doorberekening eenmalige investeringen		Bedrag
Doorbelasting door naar 2024:		
* Communicatie VTH ten laste van budget 2024	862	
* Fietsbeleidsplan naar 2024	-75.000	
* Implementatie omgevingswet ten laste van budget 2024	67.506	
* Kavelruil Boetelerveld naar 2024	-24.098	
* Procesbudget verstedelijkingsagenda naar 2024	-15.503	
* Programma mobiliteit naar 2024	-98.364	
		-144.597
Project de Telgen 3 Heeten		35.508
Diversen		9.277
Totaal		-99.812

Verschillen in de reservemutaties		Bedrag
Hogere storting in de reserve bouwgrondexploitatie (winstneming en afronden complexen)		1.744.490
Geen onttrekking door nog niet uitvoeren verkeersstromenonderzoek (naar 2024)		35.000
Minder onttrekking door lagere doorberekeningen eenmalige investeringen:		
* Begeleidingskosten bouwvergunningen naar 2024	65.810	
* digitalisering bouwdoSSIers	29.407	
* Leader projecten	59.516	
* Onderzoek bestemming park Old Heino	15.000	
* Verstedelijkingsopgave naar 2024	58.521	
* I-uitvoeringsplan fysiek naar 2024	23.472	
* Beleid woonwagens / onderzoek locaties naar 2024	43.370	
* Beleid huisvesting arbeidsmigranten naar 2024	25.000	
* Implementatie digitaal stelsel omgevingsvergunning vervallen	15.426	
* Visie op dorpsrand Heino - N35 vervallen	31.059	
* Diversen	-6.364	
Totaal lagere beschikking door lagere doorberekening		360.217
Diversen		10.000
Totaal		2.149.707

Programma 2

Integraal beheer openbare ruimte

Gemeente Raalte

Programma 2: Integraal beheer openbare ruimte

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager J. Hulzebos

2.2.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

In algemene zin zien we het gebruik van de openbare ruimte steeds intensiever worden. Meer functies die allemaal een plek moeten krijgen, zowel bovengronds als ondergronds. Dat vraagt in toenemende mate om creatieve oplossingen of het stellen van prioriteiten.

Het personele capaciteitsvraagstuk heeft in 2023 onverminderd gespeeld. De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt heeft gevolgen voor de continuïteit en de voortgang en de uitvoering van werken en projecten. De beschikbaarheid van materialen is sterk verbeterd ten opzichte van 2022.

Om de kwaliteit van de openbare ruimte op orde te houden en te brengen, moeten we structureel (vervangings)projecten doen. Om de projecten te realiseren hebben we structurele uitvoeringscapaciteit nodig. En is structurele financiering noodzakelijk op programmaniveau.

De impact van klimaatverandering was voelbaar en zichtbaar. In het voorjaar en de zomer was er een meer dan gemiddeld neerslagtekort en in de winter is er juist extreem veel neerslag gevallen, met hoge grondwaterstanden tot gevolg.

Duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit in de openbare ruimte wordt een steeds belangrijker thema, waarbij de vraag naar voren komt hoe de gemeente Raalte zich hiertoe wil verhouden.

2.2.2 Doelstellingen 2023

1. We borgen de ondergrens van veiligheid, voorkomen kapitaalvernietiging en behalen de vastgestelde kwaliteitsnormen.
2. We werken aan een toekomstbestendige, veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving inclusief openbare (onderwijs)gebouwen en creëren hiermee een maatschappelijke meerwaarde.
3. We werken aan een lange termijn aanpak voor het fysieke domein om te komen tot toekomstbestendige leefbare dorpen en wijken.

2.2.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 De nota Buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten is opgesteld en vastgesteld. Er is een start gemaakt met het vervolg, namelijk het beheerplan Spelen.

Er is een start gemaakt met het beleids- en beheerplan voor begraaftplaatsen met als doel om de beleidsrichting voor de komende 10 jaar en de (financiële) beheeropgave voor de komende 4 á 5 jaar vast te stellen.

De actualisatie van het beheerplan voor bermen en sloten staat gepland in 2024.

2.1 Het aantal m2 extensief gras is verder uitgebreid, groenvakken zijn gerenoveerd en voorzien van meer biodiverse beplanting. De werkgroep 'Groene Agenda' heeft het jaarplan voor 2023 uitgevoerd met diverse projecten op gebied van vergroten van biodiversiteit en beheersing van de eikenprocessierups, zoals het aanbrengen van biodiversiteitsstroken, nestkasten en bijenhôtels en het planten van bollen. Daarnaast is er op een aantal scholen educatie gegeven over het belang van bomen, biodiversiteit en insecten.

2.2 We hebben de klimaatsubsidie voor particulieren ingezet. Ten opzichte van 2022 is er een lichte groei in het benutten van de subsidie. We hebben kleinschalig, in combinatie met groen en spelen, straten vergroend en onttegeld. In het project Groenzone Tennet (ten zuiden van Langkamp, Raalte) wordt waterberging gerealiseerd. Daarvan is de ontwerpfase gestart. Op bedrijventerrein Blankenvoort zijn we met de bedrijven een traject gestart om het bedrijventerrein te vergoenen en daarmee hittebestendiger te maken. In DPRA werkgroep RIVUS verband hebben we een concept hitteplan opgesteld (vaststelling 2024) en een gezamenlijke stimuleringsregeling voor klimaatadaptatie (vaststelling 2024).

2.3 Het ontwikkelen van beleid ten aanzien van de circulariteit van materialen wordt in 2024 opgepakt.

2.4 Er is een stappenplan ontwikkeld dat onze inwoners helpt om een buurtinitiatief tot een succes te laten worden. Dit stappenplan is te vinden op: www.raalte.nl/inwonersinitiatieven. Inwoners worden hiermee gefaciliteerd en ook binnen onze eigen organisatie geeft dit duidelijkheid wie waarvoor aan de lat staat. In 2023 zijn 10 tot 15 inwonersinitiatieven gefaciliteerd.

2.5 In mei is een start gemaakt met het ontwikkelen van beleid voor biodiversiteit. Er is een rondgang gehouden met de werkgroep Groene Agenda om input op te halen. Er is inmiddels een schetsontwerp gemaakt dat besproken is met het college. Besluitvorming is voorzien in 2024.

3.1 In 2024 zal inzicht worden gegeven over de financiële gevolgen op de lange termijn van de (vervangings)opgaven in de openbare ruimte.

3.2 We hebben de benodigde investeringen in de openbare ruimte voor komende jaren in beeld gebracht. Deze hebben we opgenomen in het meerjareninvesteringsprogramma 2024-2027. Deze zijn niet geheel opgevoerd in de meerjarenbegroting.

3.3 We hebben voor de buurt Langkamp een integrale analyse uitgevoerd van de opgaven. We zijn gestart met een integrale analyse van de opgaven in Heino-Zuid.

2.2.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Startkrediet voor leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken

Het opgaveteam leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken is na het zomerreces 2023 van start gegaan. De eerste stappen zijn gezet om te komen tot het formuleren en afbakenen van de opdracht.

MIP-OR 2023-2026

Het meerjarig investeringsprogramma wordt jaarlijks opgesteld, waarbij jaarlijks een nieuwe jaarschijf wordt opgevoerd. Zie voor meer informatie [paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen](#).

Uitvoering beleid klimaatadaptatie

De middelen voor de uitvoering van het beleid zijn tot en met 2025 eenmalig geraamd en zijn bedoeld voor het klimaatbestendiger maken van Raalte. De resultaten zijn gerapporteerd in paragraaf 2.2.3. Daarnaast hebben we bijgedragen aan het opstellen van klimaatbeleid als onderdeel van het duurzaamheidsbeleid (in ontwikkeling) en het biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling).

Toekomstbestendig groenbeheer

Diverse groenvakken zijn gerenoveerd en voorzien van meer biodiverse beplanting.

Er is een start gemaakt met de actualisatie van de groene hoofdstructuur, de verwachting is dat deze in het eerste kwartaal van 2024 ter vaststelling aan het college en de raad wordt voorgelegd. Verder zijn er stappen gezet op de organisatie van het groenonderhoud. Er zijn vier meewerkend voormannen in dienst gekomen die zorgen voor een goede aansturing van de groenploegen (collega's van de Productie) . Zij brengen het planmatig onderhoud van het groen op een hoger niveau en introduceren en begeleiden de overgang naar meer biodivers groen.

Nieuw beleid biodiversiteit en circulariteit

De middelen voor het opstellen van nieuw beleid biodiversiteit zijn ingezet voor het inhuren van een extern bureau. In 2023 is de nodige voortgang geboekt ten aanzien van de beleidsontwikkeling en het maken van een uitvoeringsprogramma. In de 1e helft van 2024 hopen we tot een afronding hiervan te komen.

De middelen voor het opstellen van beleid circulariteit zijn geraamd voor 2024. We verwachten in 2024 hierop de nodige stappen te kunnen zetten, met name gericht op het toepassen en hergebruiken van grondstoffen en bouwstoffen in de openbare ruimte.

Kwaliteitsimpuls openbare ruimte

De middelen voor de kwaliteitsimpuls zijn voor 4 jaar eenmalig geraamd en bedoeld om initiatieven van derden in de openbare ruimte te kunnen ondersteunen. Het krediet 'kwaliteitsimpuls openbare ruimte' was bij het verkeerde domein belegd. Er zijn het afgelopen jaar een aantal verzoeken binnen gekomen die in 2024 wel vanuit dit krediet gehonoreerd kunnen gaan worden.

Onkruidbeheersing op verhardingen

De middelen voor onkruidbeheersing op verhardingen zijn ingezet conform plan. Het onkruid wordt beheerst op kwaliteitsniveau C. De aannemer bestrijdt voornamelijk door middel van thermische beheermethoden (gasbrander). Door een groeizaam tweede deel van de zomer is kortstondig achterstand geconstateerd.

2.2.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 2	Referentie jaar	Referentie cijfer	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2020	3,0	-	-	-	3,1
De mate waarin voldaan wordt aan de beeldkwaliteitseisen uit het groenbeleidsplan <i>Bron: gemeentelijke schouwen</i>	2021	96,0%	96,0%	-	92,0%	92%
Straten, paden en trottoirs in mijn buurt zijn goed begaanbaar <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2020	3,2	-	-	-	3,2
In mijn buurt zijn weinig tot geen dingen kapot <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2020	4,3	-	-	-	4,1
Speelvoorzieningen (kinderen tot 12 jaar) <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2020	3,7	-	-	-	3,6
In mijn buurt is voldoende parkeergelegenheid <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2020	3,5	-	-	-	3,1
Mijn buurt is schoon <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2020	3,7	-	-	-	3,6

2.2.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	-4.599.343	-4.606.504	-7.161
Lasten	17.284.297	16.153.601	-1.130.696
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	12.684.954	11.547.097	-1.137.857
Mutaties in reserves	-1.095.416	11.865	1.107.281
Gerealiseerd resultaat	11.589.538	11.558.962	-30.576

2.2.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €	- is voordeel
Omschrijving verklaring	Vershil
Hogere onttrekking reserve IVOR (saldo programma 2)	-36.000
Minder kosten elektriciteit openbare verlichting (naar 2024)	-194.000
Meer kosten marktzaken / minder opbrengsten marktleges	30.000
Meer kosten spelzaal Brede School Kwintijn	30.000
Meer kosten Nieuw Tijenraan (verzekering / minder subsidie)	32.000
Meer lasten begraafplaatsen	22.000
Meer doorberekening diverse eenheden	413.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen	-284.000
Overige verschillen	-43.576
Totaal verschil	-30.576

Onttrekking reserve IVOR (voordeel € 36.000)

Bij het opstellen van de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) is bepaald dat het saldo van de jaarrekening voor het beheer van de openbare ruimte verrekend wordt met de reserve IVOR. Dit geldt voor verschillen op het gebied van civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, gemeentelijke afvalverwerking, plaagdierenbestrijding en de kosten voor de parkeergarage. Deze verschillen zijn dus niet van invloed op het rekeningresultaat en worden dan ook niet benoemd in het 'Overzicht van baten en lasten in vogelvlucht' van de jaarrekening.

Elektriciteit openbare verlichting (voordeel € 194.000)

Bij de zomernota 2023 hebben we extra budget aangevraagd voor elektriciteit openbare verlichting. De afrekening 2022 is in 2023 nog niet ontvangen en wordt verwacht in 2024. Daarom wordt voorgesteld het budget over te hevelen naar 2024.

Markten (nadeel € 30.000)

Een deel van het verschil is veroorzaakt door een terugloop in de bezetting van de markten. Daarnaast is er een overschrijding in de elektriciteitskosten ten behoeve van de markten.

Spelzaal Brede School Kwintijn (nadeel € 30.000)

Het verschil betreft het afkoopbedrag voor onderhoud (conform de overeenkomst), terwijl het een gemeentelijk gebouw is.

Nieuw Tijenraan (nadeel € 32.000)

Een deel van het verschil is veroorzaakt door een gedeeltelijke terugbetaling van een in 2022 ontvangen subsidie met betrekking tot zonnepanelen. Het overige deel wordt veroorzaakt door hogere verzekeringskosten.

Begraafplaatsen (nadeel € 22.000)

De kosten voor graf delven zijn in 2023 toegenomen. Het aantal begrafenissen fluctueert elk jaar maar in 2023 was het aantal begrafenissen hoger dan de voorgaande 8 jaren.

Minder doorberekening eenmalige investeringen		Bedrag
Doorbelasting door naar 2024:		
* Korenbloem Heino naar 2024	-13.582	
* Mip voorbereidingskosten naar 2024	-80.831	
* Groen samen doen! Naar 2024	-24.864	
* Snoeiachterstand bomen naar 2024	-82.068	
* Leefbare dorpen en wijken	-99.667	
		-301.012
Doorbelasting niet door naar 2024:		
diverse rioolaansluitingen	15.685	
Diversen	1.201	
		16.886
Totaal		-284.126

Verschillen in de reservemutaties		Bedrag
Hogere onttrekking reserve IVOR (saldo programma 2)		-36.246
Hogere storting onderhoud sportvelden 2024		52.643
Hogere storting onderhoud wegen 2024		90.833
Lagere onttrekking onderhoudsreserve gebouwen		455.894
Lagere onttrekking vanwege beleid klimaatadaptie (niet uitgevoerd)		120.000
Minder onttrekking door lagere doorberekeningen eenmalige investeringen, waaronder:		
* gemeentelijke bijdrage N348 (vervallen)	250.000	
* Marsroute N35 naar 2024	75.000	
* Biodiverse speelplaatsen naar 2024	45.000	
* Diverse M8 kredieten	50.069	
Totaal lagere beschikking door lagere doorberekening eenmalige investeringen		420.069
Diversen		4.088
Totaal		1.107.281

Programma 3

Onderwijs, werk en inkomen

Gemeente Raalte

Programma 3: Onderwijs, werk en inkomen

Portefeuillehouder: Wethouder G. Toeter

Programmacoördinator: Domeinmanager T. Schrör

2.3.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

De gemeente Raalte heeft jaarlijks een wettelijke taakstelling voor de opvang van statushouders. Door de krapte op de woningmarkt en in de sociale huursector, lukt het de gemeente niet om te voldoen aan deze wettelijke taak. Omdat de druk op de woningmarkt groot is en er onvoldoende woningaanbod is, is er gekeken naar een tijdelijke oplossing om ervoor te zorgen dat statushouders vanuit een asielzoekerscentrum alvast gehuisvest kunnen worden in onze gemeente. Statushouders kunnen met begeleiding op de locatie starten met inburgeren en participeren. Dit sluit aan bij het coalitieakkoord en zorgt voor minder crisisnoodopvang in het land.

Vanaf 1 december 2023 huurt de gemeente locatie Park Den Alerdinck en wordt deze locatie gebruikt als doorstroomvoorziening voor de tijdelijke huisvesting van statushouders voor een periode van drie jaar. Op deze locatie worden statushouders die gekoppeld zijn aan de gemeente Raalte gefaseerd opgevangen, totdat er een reguliere woning voor hen gevonden is.

2.3.2 Doelstellingen 2023

1. We bieden een ondersteuning aan wie (tijdelijk) niet kan voorzien in het eigen inkomen en recht heeft op een uitkering.
2. We begeleiden mensen naar werk die hierbij ondersteuning nodig hebben, met als doel dat inwoners maximaal meedoen naar eigen vermogen. Werk is voor ons meer dan een reguliere betaalde baan. Het kan bijvoorbeeld ook beschut werk of vrijwilligerswerk zijn. We hebben een sterke infrastructuur om dit doel te bereiken, waar de Stichting Werk Raalte een belangrijk onderdeel van is.
3. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, om ervoor te zorgen dat er nu en in de toekomst passend werk beschikbaar is voor onze inwoners en voldoende geschikte werknemers voor onze werkgevers.
4. We werken aan een effectief minima- schulddienstverleningsbeleid. Vanuit het oogpunt van de menselijke maat stemmen we uitvoering af op concrete behoeften, verwachtingen en omstandigheden van inwoners, waaronder ook kinderen en jongeren. De participatie van inwoners op wie het beleid betrekking heeft is hierbij van belang.
5. Signaleren en terugdringen van laaggeletterdheid is een integraal onderdeel van de dienstverlening en het beleid in het sociaal domein.
6. Voor jongeren is er een sluitende aanpak. Jongeren gaan naar school, hebben werk of een passende dagbesteding. We werken samen met school om uitval te voorkomen.

7. We gaan verder met het uitvoeren van het lokale plan betreft het Nationaal Programma Onderwijs. We werken samen met scholen om leerachterstanden te voorkomen en zetten in op sociaal welbevinden van onze jeugd.
8. Kinderen in de gemeente Raalte worden optimaal voorbereid voor de basisschool, doordat er de mogelijkheid is om deel te nemen aan de voorschoolse voorzieningen. Voor de kinderen met een ontwikkelingsachterstand is er extra ondersteuning in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie.
9. We ondersteunen statushouders bij hun inburgering en integratie in de gemeente Raalte, zodat zij zo snel mogelijk naar vermogen meedoen in onze samenleving.

2.3.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 en 2.1 Er is ingezet op passende ondersteuning. Wanneer betaald werk nog niet haalbaar was, is een traject ingezet gericht op ontwikkeling. Bij complexere problematiek, is gebruik gemaakt van de inzet van specialistische re-integratiebureaus. Voor wie intensieve begeleiding nodig bleek, is zoveel mogelijk ingezet op Beschut werk. Dit is conform het Uitvoeringsplan Raalte Werkt!

2.2 Met de Stichting Werk Raalte zijn verdere samenwerkingsafspraken gemaakt over de inzet van trajecten. Hierdoor konden meer inwoners instromen op een werkervaringsplaats en hebben statushouders een plek gekregen voor het inzetten van de Participatie-uren.

2.3 In de regio is gewerkt aan een geharmoniseerd instrumentarium voor re-integratie, zodat werkgevers in de regio zoveel mogelijk gebruik kunnen maken van hetzelfde ondersteuningsaanbod. Daar waar mogelijk, zijn inwoners voor ondersteuning verwezen naar **Fout! De hyperlinkverwijzing is ongeldig..**

3.1 In de regio is samengewerkt aan de meerjarenagenda 'Regio Zwolle stapt door 2024-2028'. Hierin zijn Economie en Arbeidsmarkt de twee prioritaire thema's voor de komende jaren.

3.2 In 2023 is de Human Capital Agenda integraal onderdeel geworden van de regio Zwolle. Aan de hand van de meerjarenagenda 'Regio Zwolle stapt door 2024-2028' werken we de komende jaren samen met werkgevers- en werknemersorganisaties, UWV werkbedrijf en het onderwijs verder aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

3.3 In 2023 hebben we het Actieplan Werk Raalte geïntegreerd met Raalte geeft Ruimte. Hiermee is de voortgang geborgd. Ook zijn voorbereidende stappen gezet om het gezamenlijk eigenaarschap te borgen. Samen met de ondernemersverenigingen, onderwijs en gemeente zijn voorbereidingen getroffen om Raalte geeft Ruimte onder te brengen in een nieuw op te richten stichting.

4.1 en 4.2 In 2023 hebben we gewerkt aan het beleidsplan 'rondkomen met je inkomen'. Voorafgaand aan de totstandkoming van het beleidsplan zijn gesprekken gevoerd met de gemeenteraad, adviesraad en partners. Daarnaast is door onder meer het Nibud onderzoek gedaan naar de inkomenspositie van huishoudens in Raalte. Ook heeft Zorgfocuz onderzoek verricht naar de ervaringen van inwoners die gebruik maken van inkomensondersteunende regelingen. De resultaten van het onderzoek zijn op vrijwel alle onderdelen positief.

Aan de hand van de verschillende aandachtspunten en opgedane inzichten zijn speerpunten en actiepunten geformuleerd voor de nieuwe beleidsperiode. Het beleidsplan is op 7 december vastgesteld in de raad.

4.3 Het afgelopen jaar hebben we inwoners waarvan een betalingsachterstand is gedeeld vroegtijdig benaderd. Binnen de vroegsignalering hebben we eerste ervaringen opgedaan met huisbezoeken. Hoopvol is dat het gemiddelde schuldbedrag bij aanvang van schuldhulpverlening is gedaald, hoewel het nog te vroeg is om van een structurele ontwikkeling te kunnen spreken.

4.4 In 2023 zijn 40 inwoners met een e-learning gericht op het versterken van financiële regie gestart, waarvan 26 de deelnemers inmiddels succesvol hebben afgrond. De deelnemers gaven na afloop van de e-learning meer financiële zelfstandigheid te ervaren.

5.1 In 2023 is een deel van de website van de gemeente aangepast zodat hij beter leesbaar is. Het taalpunt heeft ingezet op het in beeld brengen en bereiken van de NT1-doelgroep (inwoners met Nederlands als eerste taal), hiermee gaan zij in 2024 verder. Ook is er gestart met een taalverhogingsklas in samenwerking met Landstede.

6.1 Er is uitvoering gegeven aan het meerjarenbeleidsplan RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt vroegtijdige schoolverlaters). Er is veel ingezet op het project Paspoort voor Succes voor de overstap van jongeren naar vervolgonderwijs of werk. Met het project WEL in Ontwikkeling zijn alternatieve scholingstrajecten verkend voor thuiszittende jongeren.

6.2 Er is onder meer door het scholen in de gezamenlijke visie Positieve gezondheid geïnvesteerd in de verbinding tussen het onderwijs, de leerplichtambtenaar, RMC-consulent, het Centrum voor jeugd en gezin en de clusters werk en Wmo. Hiermee beogen we een goede samenwerking en vroegtijdige, integrale ondersteuning aan jeugdigen.

7.1 Samen met de partners zoals de scholen, kinderopvang, jongerenwerk en het CJG is verder uitvoering gegeven aan het Uitvoeringsplan Nationaal programma onderwijs. Zo zijn er diverse collectieve activiteiten georganiseerd op scholen, is er een Vakantie BSO georganiseerd om taalachterstanden te verkleinen, is er een jongerenwerker op drie basisscholen in Raalte ingezet en hebben professionals de training positieve gezondheid gevolgd om vanuit dezelfde visie jeugdigen en gezinnen te ondersteunen.

8.1 Met de Voor- en Vroegscholen hebben we uitvoering gegeven aan ons plan van aanpak om de kwaliteit van VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) te verbeteren door middel van de gemaakte resultaatafspraken. Concreet is er gewerkt aan de doorontwikkeling van de Monitor VVE en is er aandacht besteed aan ouderbetrokkenheid.

9.1 Ook in 2023 hebben we de integrale leerroutes aangeboden. Om inburgeraars een participatieplaats te kunnen bieden, hebben we afspraken gemaakt met De Productie. In 2024 zetten we dit voort en breiden we dit verder uit, ook bij andere werkgevers.

9.2 We monitoren en evalueren onze werkprocessen continu, zodat we zo goed mogelijk aan blijven sluiten bij de behoefte van de inwoners en onze eigen mogelijkheden. Pas na het afronden van de eerste inburgeringstrajecten, kunnen we een grotere evaluatie uitvoeren. Naar verwachting is dit in 2025.

9.3 In 2023 zijn we gestart met een structureel overleg met alle partners die bij inburgering betrokken zijn. In deze overleggen worden alle ontwikkelingen rondom inburgering - waaronder ook de instroom van statushouders - besproken. In 2023 hebben we alle nieuwe statushouders passende begeleiding kunnen bieden.

2.3.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Niet van toepassing.

2.3.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 3	Referentie jaar	cijfer	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Banen						
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 64 jaar <i>Bron: Diverse bronnen</i>	2022	793,1	771,2	793,1	775,0	n.n.b.
Netto arbeidsparticipatie						
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking. <i>Bron: CBS - Arbeidsdeelname</i>	2022	75,7%	-	75,7%	73,0%	75,6
Bijstandsuitkeringen						
Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners van 18 jaar e.o. <i>Bron: CBS - Participatiewet</i>	2021	190,8	190,8	-	188,0	159,8
Aantal re-integratievoorzieningen						
Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 64 jaar: <i>Bron: CBS - Participatiewet</i>	2022	179,1	-	179,1	135,0	229,6
% Kinderen in armoede						
Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. <i>Bron: Verwey Jonker Instituut</i>	2022	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	n.n.b.
% Jeugdwerkloosheid						
Het percentage werkloze jongeren (16 tot 22 jaar). <i>Bron: Verwey Jonker Instituut</i>	2022	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	n.n.b.

Indicatoren programma 3	Referentie		Werkelijk		Begroting	Werkelijk
	jaar	cijfer	2021	2022	2023	2023
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %						
Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	2022	1,2%	0,9%	1,2%	1,0%	1,4%
<i>Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs</i>						
Absoluut verzuim per 1.000 inwoners van 5 tot 18 jaar						
Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5 tot 18 jaar.	2022	4,5	3,2	4,5	1,5	n.n.b.
<i>Bron: Ingrado</i>						
Relatief verzuim per 1.000 inwoners van 5 tot 18 jaar						
Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5 tot 18 jaar.	2022	7,0	5,0	7,0	10,0	n.n.b.
<i>Bron: Ingrado</i>						
Het percentage 2,5 tot 4 jarigen, dat deelneemt aan de voorschoolse voorzieningen	2017	90%	-	-	91%	Niet bekend
<i>Bron: CJG en kinderopvangorganisatie die subsidie ontvangen voor VVE en Peuterwerk</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.3.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	-16.959.995	-16.544.212	415.783
Lasten	29.446.053	25.164.931	-4.281.122
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	12.486.058	8.620.719	-3.865.339
Mutaties in reserves	-1.146.491	-892.031	254.460
Gerealiseerd resultaat	11.339.567	7.728.688	-3.610.879

2.3.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Vershil
Minder kosten voorschoolse voorzieningen	-78.000
Minder kosten taalonderwijs Oekraïners (alg uitk naar 2024)	-35.000
Minder kosten logopedie	-58.000
Minder kosten statushouders	-88.000
Meer doorbelasting diverse domeinen	253.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen	-3.660.000
Overige verschillen	55.121
Totaal verschil	-3.610.879

Voorschoolse voorzieningen (€ 78.000 voordeel)

Bij de vaststellingen peuterwerk van kinderdagverblijven over 2022 in 2023 € 53k teruggevorderd, doordat het aantal gerealiseerde peuterplekken over 2022 lager zijn vastgesteld. Daarnaast is er bij de zomernota 2023 is er € 25.000 toegevoegd aan het budget onderwijsachterstandenbeleid vanwege prijsstijging van tarieven voorschoolse educatie (VE). De werkelijke kosten subsidies VE in 2023 zijn € 33.000 hoger dan we van het rijk in 2023 vergoed krijgen. Deze kosten kunnen in 2023 nog eenmalig onttrokken worden uit resterende rijksmiddelen onderwijsachterstandbeleid van voorgaande jaren. Daarmee valt 25.000 terug in de algemene middelen.

Taalonderwijs Oekraïners (€ 35.000 voordeel)

In 2023 hebben we een rijksbijdrage van € 35.000 ontvangen om het gemeentelijk aanbod van taalonderwijs aan volwassen ontheemden uit Oekraïne te stimuleren. In 2023 is dit budget niet ingezet. In 2024 worden 2 taalklassen gestart voor Oekraïners. Voorgesteld wordt om het budget € 35.000 over te hevelen naar 2024 voor de bekostiging van de taalklassen (zie ook bijlage over te hevelen post naar 2024).

Logopedie (€ 58.000 voordeel)

De functie van logopedie is in 2023 niet ingevuld, waardoor de middelen € 58.490 niet zijn besteed. De verwachting is dat de functie logopedie structureel niet ingevuld wordt en bij de zomernota 2024 zal beoordeeld worden of deze middelen structureel kunnen terugvloeien naar de algemene middelen.

Begeleiding statushouders (€ 88.000 voordeel)

De kosten voor maatschappelijke begeleiding van statushouders kunnen we grotendeels bekostigen uit de rijksmiddelen die we ontvangen vanaf de invoering van de nieuwe wet Inburgering. Hierdoor vloeit € 88.354 van ons regulier budget terug naar de algemene middelen.

Enmalige investeringen (€ 3,66 mln. voordeel)

De gemeentelijke kosten voor de opvang van Oekraïners zijn circa € 3,66 mln. lager dan de rijksbijdrage die we hiervoor ontvangen. In de paragraaf Oekraïne wordt het resultaat verder toegelicht.

Reservemutaties

De resultaten voor inkomensvoorzieningen, re-integratie en de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening worden toegevoegd dan wel onttrokken aan de reserve sociaal domein. Deze zijn verder toegelicht in de paragraaf Sociaal domein.

Minder doorberekening eenmalige investeringen	Bedrag
Doorbelasting door naar 2024:	
* energietoeslag eenmalig (via alg uitkering)	972.301
* energiefonds vanuit gemeente	-973.018
Doorbelasting niet door naar 2024:	
* Opvang Oekraïne inclusief leefgeld	-3.659.181
Totaal	-3.659.898

Verschillen in de reservemutaties	Bedrag
Hogere stortingen in reserve sociaal domein	78.077
Lagere beschikking over reserve sociaal domein	23.866
Hogere beschikking opvang vluchtelingen leerlingenvervoer tlv reserve	-24.635
Overheveling middelen vluchtelingen en statushouders	177.332
Totaal	254.640

Programma 4

Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

centrum voor
jeugd en gezin
Raalte

Gemeente Raalte

Programma 4: Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

2.4.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

Integraal Zorg Akkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

De toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de zorg staat onder druk. Daarom zijn eind 2022 twee landelijke akkoorden gesloten, te weten het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

In het GALA en IZA staan domeinoverstijgend samenwerken en doorbreken van de schotten tussen domeinen van zorg, ondersteuning en sociaal domein centraal. Op deze manier dragen we bij aan de beweging naar 'de voorkant', waarin een gezonde samenleving centraal staat.

Vanuit het IZA zijn transformatiemiddelen beschikbaar gesteld voor de IZA-doelen en het realiseren van impactvolle zorgtransformaties. Voor het realiseren van de IZA-doelstellingen is ook een specifieke uitkering (SPUK) beschikbaar voor 2023-2026. Deze middelen dienen in lijn met de doelstellingen uit het regioplan te worden ingezet.

De ambities en doelen uit het GALA zijn vertaald naar een financieel arrangement, de Regeling specifieke uitkering (SPUK) voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026.

2.4.2 Doelstellingen 2023

1. We dragen bij aan het stimuleren van een goede gezondheid van onze inwoners. Wij gaan uit van positieve gezondheid, waarbij gezondheid draait om mentaal en fysiek welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen in de samenleving en dagelijks functioneren.
2. Raalte kenmerkt zich door een verbonden samenleving, waarin ontmoeting belangrijk is en inwoners naar elkaar omkijken. Dit willen we behouden en versterken.
3. We vinden het belangrijk dat onze inwoners zoveel mogelijk op eigen kracht meedoen in de samenleving. Daarom werken we aan het versterken van de zelfredzaamheid en veerkracht van onze inwoners en zetten we breed in op preventie en normalisering. Normaliseren betekent ook stoppen met hulpverlening zodra de inwoner weer zelf verder kan.
4. We zijn ons ervan bewust dat niet al onze inwoners (volledig) op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving. Voor deze inwoners bieden we passende (maatwerk)ondersteuning.
5. We zorgen voor goede randvoorwaarden, zodat senioren, mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking of (psychische) kwetsbaarheid op een verantwoorde manier en zo zelfstandig mogelijk in hun eigen huis en omgeving kunnen (blijven) wonen.
6. We geven verder uitvoering aan de transformatie van het sociaal domein. Onze uitgangspunten en randvoorwaarden daarbij zijn:

1. Het perspectief van de inwoner is ons uitgangspunt.
 2. We zorgen voor een vast en vertrouwd aanspreekpunt per inwoner.
 3. We doen wat nodig is, ook als we daarvoor buiten de gebaande paden moeten treden.
 4. We voeren de taken in het sociaal domein budgetneutraal uit.
7. We beseffen ons dat de toekomstbestendigheid en betaalbaarheid van de zorg en ondersteuning steeds meer onder druk staat. We wachten niet af, maar nemen proactief actie en trekken daarbij samen op met de zorgverzekeraar en zorgkantoor, als medefinanciers van zorg en ondersteuning.

2.4.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 Raalte Gezond is het gemeentelijke programma waarin alle activiteiten samenkomen die bijdragen aan fitte, gezonde inwoners, van jong tot oud. In 2023 zetten we in op 5 thema's: roken, alcohol, overgewicht, middelengebruik en mentale gezondheid.

1.2 De programma's Raalte Gezond, Roalter Sportakkoord en Preventie akkoord zijn samengevoegd in één programma 'Raalte Sportief en Gezond' inclusief een subsidieregeling. Vanuit dit programma worden inwoners en verenigingen gestimuleerd aanvragen te doen voor activiteiten die bijdragen aan een goede gezondheid van onze inwoners. Op deze manier creëren we meer samenhang in welzijn, gezondheid en sport. Het programma Raalte Sportief en Gezond speelt een belangrijke rol in het bereiken van de doelstellingen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

2.1 In 2023 hebben vanuit mantelzorgondersteuning actief ingezet op de thema's mantelzorg en werk met bijeenkomsten voor mantelzorgers. Daarnaast zijn we in Heino een ontmoetingscentrum voor mensen met geheugenproblematiek gestart. Dit is het tweede ontmoetingscentrum in Raalte. In gesprek met de mantelzorgers in Raalte en de partijen die voor ons de mantelzorgondersteuning uitvoeren is in 2023 gewerkt aan de uitvoeringsagenda Mantelzorg Raalte. De actielijnen uit de Mantelzorgagenda 2023-2026 vanuit de Rijksoverheid zijn hierin meegenomen. In het eerste kwartaal van 2024 wordt de uitvoeringsagenda vastgesteld.

3.1 Met het project Kansrijke Start zijn er netwerkbijeenkomsten voor professionals georganiseerd om de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein rond de eerste 1.000 dagen van een kind verder te versterken. Ook is de interventie Nu niet zwanger van start gegaan. Deze interventie zetten professionals in bij mensen in kwetsbare omstandigheden om hen een bewuste en geïnformeerde keuze te laten maken over hun kindwens. Regionaal zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een ketenaanpak Kansrijke Start.

3.2 In 2023 hebben we onderzocht hoe we het visie document 'Toekomstperspectief Kr8 van Raalte' kunnen vertalen naar de praktijk. We hebben ervaringen opgehaald bij partners en inwoners. In 2024 geven we hier verder vervolg aan.

3.3 Vanuit de middelen Nationaal Programma Onderwijs is een jongerenwerker ingezet op drie basisscholen in Raalte en is de samenwerking tussen deze basisscholen, het CJG en het jongerenwerk uitgebreid om tijdig te signaleren, preventie en ondersteuning te bieden en jeugdigen buiten schooltijd te leren een zinvolle dagbesteding te hebben.

4.1 In 2023 is gestart met de nieuwe werkwijze tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), het maatschappelijk werk en Veilig Thuis IJsselland (VTIJ). Door de nieuwe werkwijze wordt er meer ingezet op integraal samenwerken tussen het CJG en het maatschappelijk werk en worden casussen zoveel mogelijk lokaal opgepakt. Gedurende het jaar zijn er in regionaal verband trainingen gevolgd om de expertise op dit thema te vergroten, o.a. trainingen over systemisch werken en werken vanuit intercultureel perspectief. Lokaal zijn voor samenwerkingspartners bijeenkomsten georganiseerd over seksueel geweld en het werken met de meldcode.

4.2 In 2023 hebben we in samenwerking met de regiogemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Lochem en Zutphen, gewerkt aan de vernieuwde Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 'Kracht in kwetsbaarheid'. In 2023 hebben dialoogbijeenkomsten plaatsgevonden met gemeenteraden en Adviesraden. De concept Regiovisie wordt begin 2024 aan de gemeenteraden van de samenwerkende gemeenten ter instemming voorgelegd.

4.3 De nieuwe contracten voor specialistische jeugdhulp zijn per 1 januari 2023 ingegaan. In 2023 is gestart met een regiegroep transformatieconvenant. Vanuit dit convenant wordt gewerkt aan de opgaven ambulantisering en kleinschalig gezinsgericht wonen. De belangrijkste gedachte hierbij is, 'elk kind een thuis'. Dit betreft een meerjarig ontwikkelproces.

4.4 De nieuwe contracten voor huishoudelijke ondersteuning zijn ingegaan per 1 maart 2023. Ondanks deze nieuwe contracten met een groter aantal aanbieders speelt ook bij deze aanbieders het tekort aan medewerkers een rol waardoor wachtlijsten voor zorg niet helemaal weg zijn maar de zorg over het algemeen in een groot aantal van de gevallen sneller geleverd kan worden. Sinds maart 2023 indiceren we resultaatgericht, effect hiervan is dat er meer rekening gehouden wordt met huishoudelijke werkzaamheden die inwoners zelf nog kunnen uitvoeren. Dit levert een meer eenduidige inzet van ondersteuning op in verschillende casussen en wordt er beter ingezet op de eigen kracht van inwoners.

5.1 In 2023 zijn we gestart met de evaluatie van het Actieplan Zelfstandig Thuis Wonen. Dit Actieplan is opgesteld om samen met partners en inwoners te werken aan dat wat nodig is om mensen zolang en veilig mogelijk zelfstandig thuis te laten wonen. Begin 2024 wordt de evaluatie van het Actieplan voorgelegd aan het college en vervolgens ter kennisname aan de Raad verzonden.

6.1 Ook in 2023 hebben we gewerkt aan de transformatie van het sociaal domein. Zo werken we (deels) met een nieuwe applicatie in het sociaal domein en hebben we aan de hand van de doorbraakmethode gewerkt aan een integrale aanpak. In 2024 nemen we de herijking van het Transformatieplan mee bij de ontwikkeling van het beleidskader sociaal domein.

6.2 De monitor sociaal domein is op onderdelen doorontwikkeld. De gemeenteraad wordt drie keer per jaar van sturingsinformatie voorzien. Daarnaast volgen we met de monitor beleidsmatige keuzes en onderbouwen we nieuwe keuzes met informatie uit de monitor.

6.3 Bij de wijkaanpak in de Wilgensingel wordt door middel van de methode 'Optrommelen' met en door inwoners uit de wijk gewerkt aan plannen voor de wijk. In 2023 is gestart met deze methode die in ieder geval doorloopt tot de zomer 2024.

7.1 In 2023 hebben we samen met Salland Zorgverzekeraar en Salland Zorgkantoor in de regio Midden-IJssel gewerkt aan het Regioplan Midden-IJssel. Dit Regioplan vloeit voort uit het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Het Regioplan beschrijft hoe regionaal de transformatie van de zorg wordt vormgegeven. Het Regioplan is eind 2023 door de colleges van de samenwerkende gemeenten vastgesteld en ter kennisname met alle gemeenteraden gedeeld.

2.4.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Strategische capaciteit sociaal domein voor opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en de verstedelijkingsopgave

Dankzij de extra strategische capaciteit hebben we in 2023 vanuit het sociaal domein een goede bijdrage kunnen leveren aan beide opgaven. Dit heeft ertoe bijgedragen dat de opgaven integraal zijn benaderd en dat de ontwikkelingen die we vanuit het sociaal domein zien een plek hebben gekregen binnen deze opgaven.

2.4.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 4	Referentie jaar	Referentie cijfer	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement						
Aantal per 10.000 inwoners in de desbetreffende bevolkingsgroep.	2022	750	750	750	690	-
<i>Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO</i>						
Jongeren met jeugdhulp						
Percentage van alle jongeren tot 18 jaar.	2022	7,4%	7,2%	7,4%	6,5%	5,9%
<i>Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd</i>						
Jongeren met jeugdreclassering						
Percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar.	2021	0,2%	0,2%	-	0,2%	-
<i>Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd</i>						
Jongeren met jeugdbescherming						
Percentage van alle jongeren tot 18 jaar	2022	1,0%	0,8%	1,0%	0,9%	0,8%
<i>Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd</i>						
Jongeren met een delict voor de rechter						
Percentage van alle 12 t/m 21 jarigen	2022	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	-
<i>Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel</i>						
Cliëntervaring Wmo:						
Percentage dat (helemaal) eens is met de stelling: De medewerker en ik hebben in het gesprek samen naar oplossingen gezocht	2022	89%	-	89,0%	87%	-
<i>Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022</i>						

Indicatoren programma 4	Referentie jaar	Referentie cijfer	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Cliëntervaring Wmo:						
De zorg/ondersteuning past bij mijn hulpvraag	2022	87%	-	87%	91%	-
<i>Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022</i>						
Cliëntervaring Wmo						
Door de zorg/ondersteuning die ik krijg kan ik mij beter redden	2022	88%	-	88%	88%	-
<i>Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.4.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	-1.272.883	-2.063.391	-790.508
Lasten	30.550.138	30.044.808	-505.330
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	29.277.255	27.981.417	-1.295.838
Mutaties in reserves	-1.545.407	-350.566	1.194.841
Gerealiseerd resultaat	27.731.848	27.630.851	-100.997

2.4.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Verschil
Minder kosten zorg- en hulpverlening	-64.000
Minder kosten zelfstandig thuiswonen	-31.000
Minder kosten volksgezondheid	-39.000
Niet besteed budget onderzoek OZB compensatie vrijwilligersorganisatie	-10.000
Meer doorberekening uren	176.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen	-82.000
Overige verschillen	-50.997
Totaal verschil	-100.997

Zorg en hulpverlening (voordeel € 64.000), zelfstandig thuis wonen (voordeel € 31.000) en volksgezondheid (voordeel € 39.000)

In 2023 heeft het rijk middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van het uitvoeren van het Gezond en actief leven akkoord (GALA). Er zijn kosten voor het versterken van de sociale basis en terugdringen van gezondheidsachterstanden ten laste van de GALA rijksmiddelen gebracht. Dit is de belangrijkste reden dat we middelen overhouden op de reguliere budgetten zorg en hulpverlening, zelfstandig thuis wonen en volksgezondheid.

Niet besteed budget onderzoek OZB compensatie (€ 10.000 voordeel)

Het onderzoek OZB-compensatie vrijwilligersorganisaties is in 2023 niet uitgevoerd. Dit onderzoek wordt in 2024 alsnog uitgevoerd. De hiervoor beschikbaar gestelde middelen worden overgeheveld naar 2024.

Reservemutaties

De resultaten van Wmo en jeugdzorg worden toegevoegd dan wel onttrokken aan de reserve Sociaal domein. In de paragraaf sociaal domein worden deze verder toegelicht.

Minder doorberekening eenmalige investeringen	Bedrag
Herijking subsidiebeleid	-17.316
Versterking dienstverlening t.b.v. kwetsbare inwoners naar 2024	-65.123
Totaal	-82.439

Verschillen in de reservemutaties	Bedrag
Hogere stortingen in reserve sociaal domein	1.489.446
Hogere beschikking over reserve sociaal domein	-653.133
(Doorschuiven) kredieten/budgetten:	288.528
Gezond in de stad middelen	70.000
Totaal	1.194.841

Programma 5

Duurzaamheid en energietransitie

Gemeente Raalte

Programma 5: Duurzaamheid en energietransitie

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Nijboer en A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

2.5.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

De energiemarkt is nog steeds onzeker. In 2023 is sprake geweest van een prijsplafond voor huishoudens, waarmee het kabinet meer zekerheid heeft geboden aan inwoners met betrekking tot het betalen van hun energierekening. Dit prijsplafond is er niet meer in 2024. Schommelingen op de energiemarkt kunnen dan ook een grotere impact hebben op inwoners.

Zowel het tekort aan technisch geschoold personeel als de toegenomen levertijden voor materialen (bijv. voor zonnepanelen/batterijen/infrastructuur) zorgt voor beperkingen en vertragingen om het elektriciteitsnet toekomstbestendig te maken.

In Raalte is, net als in grote delen van het land, sprake van netcongestie. Dit betekent dat de vraag naar transport van elektriciteit (bij aanbieder of afnemer) groter is dan de transportcapaciteit van het netwerk. Sinds 2023 betekent dit voor ondernemers in geheel Raalte dat het niet meer mogelijk is een grootverbruikaansluiting aan te vragen of te verzwaren.

In 2023 heeft de provincie Overijssel haar beleid aangepast omtrent zon- en windenergie. De provincie neemt meer regie als het om het op deze manieren van energieopwekking gaat. Zo is het in principe (er zijn een aantal uitzonderingen) niet meer mogelijk om nieuwe projecten voor zonne-energie op land te starten.

Een Raalterse ontwikkeling is de start van een overkoepelend beleidsplan duurzaamheid. Hiermee brengen we overzicht, duidelijkheid en een gedeelde koers binnen het thema duurzaamheid.

2.5.2 Doelstellingen 2023

1. We werken toe naar een toekomstbestendig buitengebied en toekomstbestendige bedrijven door in 2030 op deze plekken 100 Gigawattuur (GWh) aan duurzame energie op te wekken.
2. We werken aan een toekomstbestendige gebouwde omgeving, duurzaam wonen in de wijken en dorpen. We stimuleren en faciliteren initiatieven gericht op duurzame mobiliteit, energiebesparing en aardgasvrije woningen en gebouwen.
3. We werken aan een gezonde/duurzame, schone leefomgeving waarbij we inzetten op een hoger percentage hergebruik van verschillende (circulaire) afvalstromen. We zetten in op bewustwording in de samenleving, we communiceren over nut en noodzaak van het scheiden van afvalstromen en stimuleren het verwijderen van asbestdaken.

2.5.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 We hebben gewerkt aan de uitvoering van RES 1.0 en zijn aan het toewerken naar een RES 2.0. Deze hopen we in 2024 voor te kunnen leggen aan de raad.

1.2 We werken aan het uitvoeren van de RES 1.0. We zijn in 2023 gestart met het proces om zoekgebieden voor windenergie vast te stellen. Ook zijn we gestart met het verruimen van de mogelijkheden voor erfwindmolens. Hier gaan we in 2024 mee verder. Hierbij zullen we rekening houden met het voorgestelde gewijzigde beleid t.a.v. zon en wind van de provincie Overijssel.

1.3 In 2023 zijn er verschillende overleggen gevoerd om stappen te zetten in het toekomstbestendig maken van het elektriciteitsnetwerk. In 2024 zal dit verder gaan met de buurtaanpak van Enexis. Daarnaast hebben we intensief contact met de netbeheerder over hoe we het beste om kunnen gaan met de huidige infrastructuur en bijbehorende problematiek.

1.4 We ondersteunen ondernemers stap voor stap bij het optimaal benutten van hun dak. Samen met een adviseur wordt er gekeken naar de mogelijkheden, en kregen ondernemers gratis persoonlijk advies. Denk aan het bepalen van het aantal zonnepanelen, hulp bij het beoordelen van offertes en inzicht in subsidie- en financieringsmogelijkheden.

1.5 Om lokale energie-initiatieven financieel te ondersteunen bij hun activiteiten is de subsidieregeling ondersteuning lokale initiatieven verlengd voor 2024 en 2025.

1.6 Via het energiefonds Raalte zijn er in 2023 zeven leningen vastgesteld en is er afgerond € 200.000 uitgekeerd om bedrijfspanden te verduurzamen.

2.1 Middels het energieloket van de gemeente Raalte, het duurzaam bouwloket, zijn inwoners geadviseerd over het verduurzamen van hun woningen. Via het duurzaam bouwloket zijn er 209 energiescans/adviezen uitgevoerd bij woningeigenaren. Hiermee kunnen verduurzamingsstappen worden gezet. Daarnaast zijn er maandelijks inloopspreekuren in Raalte verzorgd door energievakmannen. Ook deze bijeenkomsten zijn druk bezocht.

2.2 Dankzij de uitrol van het project Warm voor Elkaar hebben we de energierekening van 376 huishoudens verlaagd door de inzet van energiebespaarcoaches, klussers en energievakmannen en door plaatsing van kleine energiebesparende maatregelen.

2.3 Het opstellen van de laadvisie is doorgeschoven naar 2024. Dit heeft geen invloed gehad op het plaatsen van laadpalen.

2.4 Het samenwerkingsverband Energiesupport Salland heeft in 2023 3 bedrijven ondersteund met energie audits om energiebesparing inzichtelijk te maken. Energiesupport Salland bestaat uit lokale bedrijven en energieadviseurs, ondersteund door Kring Raalte Werkgevers, Provincie Overijssel en de gemeente.

3.1 Om de hoeveelheid (rest)afval te verminderen en te komen tot een hoger hergebruikpercentage, is een aanpak voorbereid waar we gaan inzetten op gerichtere communicatie. Hiervoor is gestart met het opstellen van een plan van aanpak om te komen tot gerichte communicatie over het scheiden van de afvalstromen.

Daarmee wordt het proces ingezet om schonere grondstofstromen te realiseren, wat als effect kan hebben dat de hoeveelheid restafval gaat verminderen.

3.2 In 2023 zijn meer vierkante meters asbestdak gesaneerd dan van tevoren verwacht. Hiermee is er meer gebruik gemaakt van de beschikbare subsidie, in totaal is er in 2023 €13.572 verstrekt voor het saneren van daken door een asbestsaneerder. Dit betekent dat er 13.572 m² dak gesaneerd is. Ook hebben 8 inwoners meegedaan met de Week van de Asbestvrije Schuur.

2.5.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Meerjarenprogramma Duurzaam Raalte

De middelen uit de begroting 2023 zijn grotendeels ingezet.

Energiefonds

De middelen beschikbaar in de begroting zijn ingezet.

2.5.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 5	Referentie		Werkelijk		Begroting	Werkelijk
	jaar	cijfer	2021	2022	2023	2023
Fijn huishoudelijk restafval						
Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per bewoner per jaar (kg).						95 (obv gegevens t/m Q3 2023)
<i>Bron: CBS - Statistiek Huishoudelijk Afval</i>	2022	97	100	97	97	
<i>* Door corona is de hoeveelheid afval en grondstoffen de laatste twee jaren toegenomen. In 2022 verwachten we weer op niveau van 2019 te komen met hoeveelheid restafval</i>						
Hernieuwbare elektriciteit						
Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa (de cijfers vanaf 2020 worden opnieuw bepaald a.g.v. de opgave aardgasloos).	2021	22,0%	22,0%		23,0%	n.n.b.
<i>Bron: RWS Leefomgeving klimaatmonitor</i>						
Hergebruik ten opzichte van totale huisvuilaanbod						
<i>2022 t/m 2026 zijn streefgetallen. Beleid wordt herijkt</i>	2022	77%	-	77%	78%	79%
<i>Bron: ROVA</i>						
Score op de tevredenheid t.a.v. afvalinzameling is voldoende	2022	7,8	-	7,8	7,8	n.n.b.
<i>Bron: 2-jaarlijkse enquête Rova</i>						
CO ₂ -uitstoot gebouwde omgeving in de gemeente Raalte	2021	84,6	84,6	69,7	80,0	n.n.b.
<i>Bron: Klimaatmonitor. Cijfers afgerond op Ton*1000 CO₂.</i>						
Hernieuwbare energie	2021	10,9%	10,9%	-	21,5%	n.n.b.
<i>Bron: Klimaatmonitor.</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.5.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	-4.792.658	-3.674.248	1.118.410
Lasten	4.834.537	3.431.686	-1.402.851
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	41.879	-242.562	-284.441
Mutaties in reserves	-576.841	-288.164	288.677
Gerealiseerd resultaat	-534.962	-530.725	4.237

2.5.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Verschil
Btw-nadeel huisvuilinzameling	22.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen ten gunste van de exploitatie	-34.000
Overige verschillen	16.237
Totaal verschil	4.237

Minder doorberekening eenmalige investeringen	Bedrag
Doorbelasting door naar 2024:	
Sanering asbestdaken en storkosten (bedrag ten laste budget 2024)	4.036
Beleid biodiversiteit naar 2024	-37.500
	-33.464
Deelname project energie en duurzaamheid	-142
Totaal	-33.606

Verschillen in de reservemutaties	Bedrag
Lagere beschikking over reserves door lagere doorberekening M8	
* Raalte duurzaam 2050 uitvoering € 187.702 naar 2024	187.702
* Energieloket € 975 naar 2024	975
Totaal lagere beschikking door lagere doorberekening M8	188.677
Bijvullen revolving energiefonds	100.000
Totaal	288.677

Programma 6

Economie

Gemeente Raalte

Programma 6: Economie

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

2.6.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

Geen bijzonderheden.

2.6.2 Doelstellingen 2023

1. Een minimale top tien en het streven naar een top drie notering in de MKB vriendelijkste gemeente in Overijssel.
2. We ondersteunen het bedrijfsleven gedurende de postcoronafase en de veranderende omstandigheden in de economie.
3. We zetten in op kwalitatief en voldoende bedrijfskavels in afstemming met West-Overijsselse gemeenten.
4. Wij gebruiken de kansen en mogelijkheden die de Regio Zwolle ons biedt.
5. Wij zetten in op de realisatie van vitale en attractieve winkelcentra.
6. Het toeristisch aanbod stimuleren en faciliteren wij.
7. We zetten in op maximale ondersteuning van evenementenorganisaties.
8. Samen met het bedrijfsleven rollen we het merk Raalte geeft Ruimte verder uit.
9. We spelen in op de economische opgaven via de economische agenda.

2.6.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 De Taskforce hebben wij voortgezet samen met ondernemers met als doel om onze ondernemersdienstverlening te verbeteren. Samen met ondernemers hebben we prioriteiten geselecteerd en maken we plannen om onze procedures te verbeteren.

1.2 In 2023 zijn we doorgegaan met het startersloket. ZP-Raalte voert het startersloket mede namens ons uit.

1.3 We hebben ingezet op de accountmanagers Economische Zaken als eerste aanspreekpunt voor het bedrijfsleven en ondernemersverenigingen. Dit heeft geresulteerd in korte lijnen met ondernemers.

2.1 We hebben het bedrijfsleven ondersteund in de postcoronafase. Deze ondersteuning heeft plaatsgevonden door bedrijfsbezoeken en een belactie in samenwerking met de Regio Zwolle.

3.1 Op de uitgifte van bedrijfskavels hebben wij een actieve inzet gepleegd. Onderzoeksbureau STEC is ingezet om de behoefte van de uitgifte van nieuw bedrijventerreinen in beeld te gaan brengen.

4.1 Wij hebben ons zowel bestuurlijk als ambtelijk actief ingezet binnen de Regio Zwolle.

5.1 Het project Grote Markt en de Plas is naar tevredenheid met de betrokken stakeholders afgerond. Daarnaast hebben we stappen gezet in de aanpak CentrumVisie Heino.

6.1 Aan de uitwerking van de 'Beleidsnota Recreatie en Toerisme (R&T)' hebben wij nadere invulling gegeven.

6.2 'Salland' is het te vermarkten toeristische merk. Salland Marketing is daarbij onze partner.

6.3 In 2023 is actief deelgenomen aan de verkenning van het nationaal park Sallandse Heuvelrug. Definitieve besluitvorming wordt verwacht in 2024.

6.4 Er is ingezet op het in stand houden en doorontwikkelen van het fiets- en wandelnetwerk.

6.5 Samen met ondernemers en het Waterschap zijn de toeristische mogelijkheden van het Overijssels Kanaal verkend. Wij hebben ondernemers ondersteund om tot gerealiseerde plannen te komen.

7.1 In 2023 is de start gemaakt met de uitvoering van het nieuwe beleidsplan evenementen. Prioriteit lag hierbij in het verbeteren van de vergunningsverlening en de samenwerking met organisatoren en hulpdiensten.

8.1 Ter stimulering van voorspoedige economische ontwikkelingen hebben wij het merk Raalte geeft Ruimte verder uitgerold. In 2023 hebben we het Actieplan Werk Raalte geïntegreerd met Raalte geeft Ruimte. Hiermee is de voortgang geborgd. Ook zijn voorbereidende stappen gezet om het gezamenlijk eigenaarschap te borgen. Samen met de ondernemersverenigingen, onderwijs en de gemeente zijn voorbereidingen getroffen om Raalte geeft Ruimte onder te brengen in een nieuw op te richten stichting.

9.1 In 2023 zijn we verdergegaan met het uitvoeren van de economische agenda 2020-2025.

2.6.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Verzoek Stichting Wandel- en Fietspaden Heeten

In en rond de kern Heeten ligt een vrij dicht netwerk van wandel- en fietspaden. Door de gemeente is een eenmalige bijdrage gedaan voor groot onderhoud van € 82.750. Hierdoor is de bruikbaarheid en veiligheid voor de toekomst gewaarborgd.

Centrumvisie Heino

Met de projectgroep centrumvisie Heino hebben diverse bijeenkomsten plaats gevonden. Er is focus aangebracht om te werken aan de uitvoer van de diverse projecten zoals aanpak openbare ruimte, ontwikkeling van een krachtig marketing- en conceptstrategie en oriëntatie voor inzet van een centrummanager. In 2023 is gestart met de voorbereidingen en is energie en tijd gaan zitten in de voorbereidende werkzaamheden.

2.6.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 6	Referentie		Werkelijk		Begroting	Werkelijk
	jaar	cijfer	2021	2022	2023	2023
Vestigingen						
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar. <i>Bron: LISA</i>	2022	161,2	156,6	161,2	148,0	n.n.b.
Functiemenging						
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. <i>Bron: LISA</i>	2022	53,5%	53,0%	53,5%	53,0%	n.n.b.
Aantal toeristische overnachtingen <i>Bron: aangiften toeristenbelasting</i>	2022	285.863	298.320	285.863	300.000	252.122
Uitgifte industriegrond <i>Bron: gemeentelijke administratie</i>	2022	6,70 ha.		6,70 ha.	1,51 ha.	2,25 ha.
Aantal vestigingen gemeente Raalte <i>Bron: Biro</i>	2022	3.788	3.675	3.788	3.700	n.n.b.
Aantal banen gemeente Raalte <i>Bron: Biro</i>	2022	18.601	18.122	18.601	18.500	n.n.b.
Stabiele top 10 positie MKB vriendelijkste gemeente Overijssel <i>Bron: Onderzoek Lexnova</i>	2020	7	-	-	3	-

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.6.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	-163.569	-96.099	67.470
Lasten	1.578.769	1.099.560	-479.209
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	1.415.200	1.003.462	-411.738
Mutaties in reserves	-342.673	-209.322	133.351
Gerealiseerd resultaat	1.072.527	794.140	-278.387

2.6.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Vershil
Minder kosten economie	-31.000
Minder kosten openluchtrecreatie	-25.000
Minder kosten Wandel- en fietsrouten netwerk RGS	-12.000
Meer doorbelasting diverse domeinen	36.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen	-246.000
Overige verschillen	-387
Totaal verschil	-278.387

Minder kosten economie (voordeel € 31.000)

In 2023 is een bedrag van € 31.000 niet ingezet voor (ondersteuning) activiteiten.

Minder kosten openluchtrecreatie (voordeel € 25.000)

Voordeel bestaat voor € 5.000 uit een niet begrote subsidie onderzoek Overijssels Kanaal.

Minder doorberekening eenmalige investeringen	Bedrag
Doorbelasting door naar 2024:	
* Uitvoeren centrumvisie Heino naar 2024	-45.502
* Kwaliteitsimpuls openbare ruimte naar 2024	-25.000
* Ondersteuning evenementen naar 2024	-50.000
* Promotie en marketing naar 2024	-1.161
* Human Capital Agenda naar 2024	-13.296
* Uitvoeren beleidsplan recreatie en toerisme naar 2024	-6.867
* Regiodeal agrofoodcluster naar 2024	-62.447
Doorbelasting niet door naar 2024:	-204.273
* Stadsarrangement Raalte 2019-2021	125
* Agri & food 2023	-41.818
	-41.693
Totaal	-245.966

Verschillen in de reservemutaties	Bedrag
Lagere beschikking door lagere doorberekening M8, waaronder:	
* actualiseren evenementenbeleid naar 2024	13.570
* ondersteuning evenementen naar 2024	43.098
* herontwikkeling spoorzone naar 2024	5.000
* Opstellen plan van aanpak circ economie naar 2024	5.929
* aanpak centrum Heino naar 2024	11.771
* organisatie verenigingen vastgoedeigenaren naar 2024	13.887
Totaal lagere beschikking door lagere doorberekening M8	93.255
Lagere beschikking door lagere doorbelasting M8 niet naar 2024:	
* CRM systeem ondernemersdienstverlening	19.496
* Agri & food 2023	20.600
	40.096
Totaal	133.351

Programma 7

Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Gemeente Raalte

Programma 7: Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Portefeuillehouder:	Wethouders G. Toeter en B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

2.7.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

Cultuur

Er hebben gesprekken plaats gevonden met Salland Wonen en De Coöperatie over de toekomst van De Maalderij in Heino. Uitgangspunt is om het gebouw te behouden voor de cultuursector.

De duur van de subsidieregeling Toekomst voor Kerkgebouwen is verlengd tot en met 2026.

RTV Raalte is voor vijf jaar, tot 25 maart 2028, aangewezen als lokale publieke media-instelling in de gemeente Raalte.

In 2023 is er veel aandacht voor kunst en cultuur geweest, met name door de festiviteiten rond 900 jaar Raalte en 100 jaar Nieuw Heeten en door IkToon.

Er is veel inspanning gepleegd om de burcht van de Ridders van Ramelo zichtbaar te maken. Het is echter de vraag of het project door gaat, omdat er geen overeenstemming over de grondaankoop is.

Sport

Voor de sporthal Hoogerheyne is een scenario-onderzoek uitgevoerd en een voorkeursscenario bepaald. Een raadsvoorstel voor de definitieve keuze met financiële uitwerking volgt in 2024.

2.7.2 Doelstellingen 2023

1. Sporten en voldoende bewegen zien wij als 'must' voor een gezonde leefstijl en levert een goede bijdrage aan het fysiek, mentaal en sociaal welbevinden van onze inwoners. Wij zetten ons daarom in dat iedere inwoner met plezier en zonder belemmering op zijn eigen niveau kan bewegen en sporten. Inclusief aandacht voor topsporters.
2. We dragen zorg voor een duurzaam, toekomstbestendig en passend aanbod aan maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting in nauw overleg met onze partners.
3. We zetten in op een zichtbaar en samenhangend cultureel aanbod dat Raalte aantrekkelijk maakt, waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld; waarin iedereen mee doet en waarin cultuur een belangrijke verbindingsfactor is.
4. We verkennen of we met een andere manier van subsidiëring onze maatschappelijke doelen beter kunnen bereiken.

2.7.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 en 1.2 Door de komst van de Brede SPUK (specifieke uitkering) hebben we in 2023 een nieuw Sportakkoord en een plan van Aanpak voor GALA (gezond en actief leven) opgesteld. Beide plannen zijn op hoofdlijnen. In de concrete Uitvoeringsplannen voor het Sportakkoord, GALA en Raalte Sportief en Gezond kunnen we focuskeuzes gaan maken en vervolgens een gerichte communicatie aanpak bepalen. Het opstellen van deze Uitvoeringsplannen is een opgave voor 2024.

1.3 In 2023 is een nieuwe Brede Regeling Combinatiefuncties van kracht gegaan. Belangrijkste wijziging is het vervallen van het profiel 'vakleerkracht bewegingsonderwijs'. Met de basisschoolbesturen zijn afspraken gemaakt over de afbouw van de rijksbijdrage tot en met 2026 voor deze vakleerkracht.

In 2023 hebben de Vakleerkrachten Bewegingsonderwijs op 15 basisscholen ruim 2.500 leerlingen in beweging gebracht, aandacht besteed aan Motorisch Remedial Teaching en kennis laten maken met het brede sport- en beweegaanbod in de gemeente.

In 2023 zijn de preventieactiviteiten van 2022 voor (oudere) volwassenen voortgezet en uitgebreid met fittesten voor 65+ers.

De Verenigingsondersteuner heeft voor deskundige ondersteuning gezorgd bij uiteenlopende bestuursvraagstukken van lokale sportverenigingen en zelfstandige sportstichtingen (denk aan duurzaamheid, bestuurlijke vernieuwing, vrijwilligersbeleid). Onder andere door voor hen een gespecialiseerde adviseur vanuit de servicelijst Sportakkoord van NOC*NSF in te schakelen.

Er is een startbijeenkomst georganiseerd voor sportaanbieders hoe zij de verplichtingen in het Sportakkoord voor Sociale Veiligheid kunnen implementeren.

1.4 De gemiddelde doordeweekse bezetting van sport- en gymzalen is zeer goed (> 60%). Niet iedere partij kan daardoor op de gewilde avonduren de eerste voorkeursruimte krijgen (met name Tijenraan).

Bij Spelzaal De Berkte zijn na gezamenlijke inventarisatie eerste aanpassingen gedaan om de toegankelijkheid voor rolstoelers te verbeteren.

1.5 In 2023 is er verduurzaamd door enkele verenigingen. Er is geen beroep gedaan op de Stimuleringslening Sportaccommodaties. De stand van de beschikbare middelen is eind 2023 € 800.000.

2.1 Voor het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen Raalte (verder VGGR) is de uitvoering afgerond met uitzondering van het plaatsen van zonnepanelen op De Tippe. Dit komt omdat de panelen op een andere plek moet worden geplaatst dan oorspronkelijk beoogd. In samenspraak met het Sportbedrijf wordt begin 2024 gekeken naar de mogelijkheden voor een alternatieve locatie voor het plaatsen van de zonnepanelen

2.2 Het meerjarig onderhoudsplan (oftewel MJOP) is voor alle gebouwen in gemeentelijk bezit de leidraad voor het uitvoeren van gebouw gebonden onderhoud. De onderhoudswerkzaamheden zijn voor alle gebouwen binnen budget en conform MJOP uitgevoerd met uitzondering van het gemeentehuis en de beide brandweerkazernes in Raalte en Heino. Voor deze gebouwen zijn er renovatieplannen en is er daarom alleen waar nodig het hoogstnoodzakelijke (veiligheid en wet- & regelgeving) aan onderhoud uitgevoerd.

3.1 In 2023 is het concept-cultuurbeleidsplan 2024 opgesteld. De behandeling ter vaststelling vindt plaats in 2024.

3.2 Met de provincie is overlegd over een bijdrage voor de herhuisvesting van de kantoren van de bibliotheek in het Kulturhus Raalte dorp. De bijdrage is toegewezen.

4.1 en 4.2 In 2023 is een herstart gemaakt met de herijking van het subsidiebeleid. De verwachting is dat we dit traject in 2024 afronden. De subsidieregeling Raalte Sportief en Gezond maakt een onderdeel uit van de herijking.

2.7.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Sport- en beweegstimulering

Met het beschikbare budget is de Subsidieregeling Raalte Sportief en gezond in 2023 voortgezet en het kernteam Sportakkoord gefaciliteerd bij het opstellen van het nieuwe Sportakkoord 2023-2026.

Aanvullend budget 900 jaar Raalte

In 2023 is 900 jaar Raalte groots gevierd met drie weekenden, twee doorlopende thema's en 9 bijeenkomsten in de Plaskerk. De afrekening vindt plaats begin 2024. Er is waarschijnlijk ongeveer 10% van het budget over. Dat wordt teruggegeven aan de gemeente.

Cultuurbeleidsplan

Het cultuurbeleidsplan is in 2023 tot stand gekomen in samenspraak met raadsleden en stakeholders uit het cultuurveld en wordt in 2024 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Onderwijshuisvesting

Voor de periode 2023-2026 staan er vanuit het Integraal huisvestingsplan (IHP Onderwijs 3 scholen op de planning voor (ver)bouw. Het gaat dan om de Linde (Laag Zuthem), de St. Jozefschool (Nieuw Heeten) en de St. Bernadetteschool (Heeten). In 2023 zijn voor alle drie de scholen de uitgangspunten om te komen tot een definitief projectplan door de schoolbesturen aangereikt. Voor alle projecten geldt dat de kosten door inflatiecorrectie hoger zullen uitvallen dan wat er in het IHP Onderwijs in 2021 is vastgesteld.

Voor De Linde zijn de uitgangspunten voor renovatie gezamenlijk doorgenomen en in hoofdlijnen vastgesteld. Het schoolbestuur heeft uitstel gevraagd voor het aanleveren van een projectplan om een aantal zaken te toetsen op hun onderwijsvisie. Verwacht wordt dat begin 2024 het projectplan definitief kan worden gemaakt. Bij goedkeuring door de raad zal er dan in de 2de helft van 2024 gestart worden met de aanbesteding en uitvoering.

Voor de St. Jozefschool is door het schoolbestuur een conceptversie van het projectplan aangereikt. Er is afstemming geweest tussen gemeente en schoolbestuur om uitgangspunten vanuit het IHP Onderwijs in lijn te krijgen met de uitwerking van de inhoud van het projectplan. Hier zijn flinke stappen in gemaakt. De verwachting is dat in de 1e helft van 2024 er een definitief projectplan klaar ligt om aan de raad ter goedkeuring voor te kunnen leggen.

Voor de St. Bernadetteschool is door het schoolbestuur een conceptversie van het projectplan aangereikt. Door de wens vanuit de inwoners alsook ontwikkeling van beleid om leren en bewegen te verbinden, is er een onderzoek gestart om te onderzoeken of het schoolgebouw kan worden gebouwd op het sportterrein. De uitkomst is positief en wordt door alle partijen gedragen. Daarom is er gestart met een haalbaarheidsonderzoek of en zo ja onder welke voorwaarden de school gerealiseerd kan worden op het sportterrein.

De afronding van dit haalbaarheidsonderzoek is gepland in juni 2024. De uitkomst van dit onderzoek is ook de basis van het vaststellen van een definitief projectplan.

Onderzoek OZB-compensatie vrijwilligersorganisaties

Het onderzoek OZB-compensatie vrijwilligersorganisaties is in 2023 niet uitgevoerd. Dit onderzoek wordt in 2024 alsnog uitgevoerd. De hiervoor beschikbaar gestelde middelen worden overgeheveld naar 2024.

2.7.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 7	Referentie jaar	Referentie cijfer	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
% Niet sporters						
Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doet.	2022	43,1%	-	43,1%	47,5%	-
<i>Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen) GGD</i>						
% Beweegt voldoende						
Het percentage van de bevolking van 19 jaar en ouder dat voldoet aan de Nederlandse Norm voor Gezondbewegen. Deze is voor de leeftijdsgroep 18 tot 55 jaar minimaal 5x per week een half uur matig intensieve activiteit zoals stevig wandelen of fietsen.	2020	54,0%	-		51% (18 jr en ouder), 53% (18-65 jr) 45,2 % (65 jr en ouder)	-
<i>Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen) GGD</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.7.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	-1.183.361	-1.148.290	35.071
Lasten	8.656.966	8.236.850	-420.116
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	7.473.605	7.088.560	-385.045
Mutaties in reserves	-1.321.404	-992.870	328.533
Gerealiseerd resultaat	6.152.201	6.095.689	-56.512

2.7.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Vershil
Minder kosten onderwijshuisvesting	-115.000
Meer kosten vervoer schoolsporten	35.000
Minder kosten bibliotheekwerk	-37.000
Meer kosten sportbedrijf	152.000
Meer kosten sportbedrijf ivm exploitatiesaldo 2023	98.000
Minder kosten cultuurnota	-58.000
Minder doorbelasting diverse domeinen	10.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen	-107.000
Overige verschillen	-34.512
Totaal verschil	-56.512

Minder kosten onderwijshuisvesting (voordeel € 115.000)

Het positieve verschil wordt door twee factoren verklaard. Ten eerste is voor het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs voor 2023 alvast een bedrag geraamd. Doordat de plannen wat in tijd verschoven worden is er slechts voor een klein bedrag een beroep hierop gedaan. Daarnaast valt de bijdrage aan het Sportbedrijf voor gymonderwijs (gymzaal, sporthal en zwembaden) lager uit.

Minder kosten bibliotheek (voordeel € 37.000)

Voor 2023 is bij de zomernota ingeschat dat de bibliotheek in de problemen zou komen door hoge energielasten en Cao-afspraken. Hiervoor is bij de zomernota € 25.000 extra toegekend. Bij het opmaken van de rekening blijken deze middelen niet nodig te zijn.

Meer kosten sportbedrijf (nadeel € 250.000)

Het verschil van € 152.000 wordt als volgt verklaard. Voor de dekking van de afgesproken exploitatiebijdrage is de rijksbijdrage buurtsportcoaches ten onrechte als inkomst geraamd binnen het programma 7 sport. Deze was namelijk (ook) al geraamd binnen de Algemene Uitkering. Daarnaast heeft het Sportbedrijf Raalte in 2023 een (te verwachten) negatief resultaat gerealiseerd van € 98.000. Aangezien het eigen vermogen van het SBR onvoldoende is om dit op te vangen, compenseert de gemeente dit voor 2023.

Minder kosten cultuur (voordeel 58.000)

Er zijn minder aanvragen voor subsidie binnen gekomen.

Minder doorberekening eenmalige investeringen		Bedrag
Doorbelasting door naar 2024:		
* Integraal onderwijshuisvestingsplan	-25.000	
* Uitvoering Roalter sportakkoord	-67.464	
* Bijdragen kerkenvisie	-10.000	
* Cultuurbeleidsplan 2022 (deels naar 2024)	-1.500	
		-103.964
Doorbelasting niet door naar 2024:		
* Cultuurbeleidsplan 2022	-3500	
* Raalte 900 jaar	197	
		-3.303
Totaal		-107.267

Verschillen in de reservemutaties		Bedrag
Lagere beschikking over reserves (kredieten door naar 2024):		
* integraal onderwijshuisvestingsplan	4.449	
* Taalschool Oekraïne	61.849	
* Onderzoekskosten tennis Heino	2.000	
* Locatie onderzoek Tijenraan	2.942	
* Bijdrage burcht ridders Raalte	100.000	
		171.240
Minder onderhoud sport-, onderwijs en maatschappelijke gebouwen		157.293
Totaal		328.533

Programma 8

Openbare orde en veiligheid

Gemeente Raalte

Programma 8: Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

2.8.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

In februari is in Heino een drugslab aangetroffen, dat niet in werking was. Het pand is voor vier maanden gesloten op basis van de Opiumwet. Als gevolg hiervan zijn de werkprocessen rondom het aantreffen van drugslabs en -dumpingen afgestemd.

2.8.2 Doelstellingen 2023

1. We willen het veiligheidsgevoel van de inwoners van de gemeente Raalte minimaal op het huidige niveau houden.
2. Als gemeenschap zijn we weerbaar tegen ondermijnende en digitale criminaliteit. We zetten in op een integrale aanpak.
3. We vinden het belangrijk dat de leefregels op het gebied van openbare orde en veiligheid in onze gemeente worden nageleefd.
4. Als gemeentelijke organisatie en inwoners willen we goed voorbereid blijven op rampen en crises. We willen hierin een gewaardeerd partner in regionaal verband zijn.

2.8.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 Het college heeft op basis van de Integrale Veiligheidsstrategie, een Uitvoeringsplan 2023-2024 vastgesteld. De uitvoering loopt volgens planning, waarbij aandacht is voor de interne integrale coördinatie en samenwerking.

1.2 Er zijn gesprekken gevoerd over de doorontwikkeling van de samenwerking met de wijkagenten om zo effectiever te kunnen werken aan onze gezamenlijke doelen. Om het zicht op het lokale veiligheidsbeeld te verbeteren, zijn de afspraken met het lokale politieteam over het aanleveren van cijfers en ontwikkelingen aangescherpt. De (vroegtijdige) aanpak van onder andere openbare orde- en ondermijningscasuïstiek wordt hierdoor verbeterd. Afgelopen jaar is onder andere bestuurlijk opgetreden tegen de aanwezigheid van een drugslab (dat niet in werking was), de aanwezigheid van drugs en de handel hierin (3x) en de aanwezigheid van (illegaal) vuurwerk in woningen (drie keer).

1.3 Via het Regionale Jaarplan Integrale Veiligheid zijn afspraken gemaakt tussen gemeenten, politie en het openbaar ministerie over een gezamenlijke aanpak van onder andere de thema's: zorg & veiligheid, ondermijnende criminaliteit en digitale veiligheid. Door het verkrijgen van structurele rijksmiddelen is de functie van regionaal coördinator ondermijning structureel ingevuld. Daarnaast zijn we regionaal bezig met een communicatiestrategie ondermijnende criminaliteit, gericht op bewustwording binnen het gemeentelijk apparaat. De lokale aanpak komt terug onder punt 2.1, 2.2, 2.3 en 2.4.

1.4 Bestuurlijk wordt via de begrotingscyclus van de Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ) gestuurd op de uitwerking van de beleidsagenda.

Een uitgebreide verantwoording volgt via de paragraaf verbonden partijen. De gemeenteraad heeft besloten geen zienswijze naar voren te brengen tegen het eerste ontwerp van de vier aangepaste gemeenschappelijke regelingen. Voor verdere toelichting zie paragraaf 3.7 Verbonden partijen.

4.1 De trainingen en oefeningen voor functionarissen in de crisisorganisatie hebben volgens plan plaatsgevonden. Bijzonder dit jaar was de driedaagse grootschalige oefening rondom Booijink Raalte. In juli hebben de verschillende hulpdiensten op locatie geoefend. In november zijn de bestuurlijke dilemma's bij dit scenario voorgelegd aan het beleidsteam. Tot slot is de overdracht van de afhandeling van het incident naar de gemeente, door het managementteam beoefend. De opgedane inzichten uit de oefeningen worden door de gemeenten en hulpdiensten verwerkt in de operationele voorbereiding.

1.5 De samenwerking binnen het Keurmerk Veilig Ondernemen is volgens plan voortgezet. De jaarlijkse schouw van het bedrijventerrein en winkelgebied in Raalte is uitgevoerd.

2.1 Er is een regionale werkgroep digitale veiligheid actief, die zorgt voor afstemming van planvorming en uitvoering op het gebied van digitale veiligheid. Op basis hiervan zijn we lokaal gestart met planvorming gericht op weerbaarheid en bewustwording op het thema digitale veiligheid van verschillende doelgroepen. De Universiteit van Groningen heeft opdracht gekregen, namens de IJssellandse gemeenten, om een analyse naar vormen van extremisme uit te voeren, waarbij ook aandacht is voor het handelingsperspectief. Hierbij wordt zowel ingezet op de fysieke en (waar mogelijke) digitale wereld.

2.2 Het lokaal ondermijningsoverleg heeft structureel plaatsgevonden. Verschillende signalen zijn besproken. In sommige gevallen kon vroegtijdig gestuurd worden op maatregelen om ondermijnende activiteiten te voorkomen of te stoppen. Daarnaast is tijdens het jaarlijkse Economisch Werkcafé in Raalte voorlichting gegeven aan ondernemers over het veilig verhuren van vastgoed, het herkennen van signalen van ondermijning en de mogelijkheden van het (anoniem) melden. Het uitvoeren van een integrale controle is doorgeschoven vanwege de extra inzet tijdens en na het aantreffen van de drugslab. Er is een communicatiestrategie ondermijnende criminaliteit opgesteld gericht op voorlichting voor de doelgroepen jeugd, buitengebied, ondernemers en gemeentebreed. Uitvoering volgt in 2024.

2.3 Er zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van het project, waarbij we toewerken naar inbedding van de geplande acties in de structurele werkzaamheden van de partners. Veilig buitengebied maakt onderdeel uit van het communicatieplan ondermijning.

2.4 Binnen de samenwerking bij (complexe) zorg- en veiligheidscasuïstiek is ingezet op het versterken van de procesregie. Daarnaast is de regionale overlegstructuur geëvalueerd. Het neerzetten van een toekomstbestendige organisatiestructuur van het zorg- en veiligheidshuis is hieruit als actiepoint benoemd. De regionale agenda zorg en veiligheid is met input van alle partners en bestuurlijke gesprekken geconcretiseerd naar een vijftal punten. Lokaal de basis op orde houden is een van de aandachtspunten.

3.1 Binnen de beschikbare capaciteit is alleen inzet geleverd op de meldingen woon- en leefomgeving en op de campagne tegen fietsen in het centrum. De boa's zijn zichtbaarder geworden in het straatbeeld door de lease van een opvallend surveillance voertuig. Dat draagt bij aan de preventieve werking van de aanwezigheid van de boa's.

3.2 Op basis van de evaluatie heeft de gemeenteraad besloten het project buurtbemiddeling voort te zetten en de benodigde middelen hiervoor beschikbaar te stellen. Het percentage succesvol afgeronde buurtbemiddelingen ligt iets lager dan verwacht. Er is hier vooralsnog geen bijzondere oorzaak voor bekend. In de periodieke overleggen van de stuurgroep wordt hierop gemonitord.

2.8.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Capaciteit Veiligheid

Er is capaciteit beschikbaar gesteld om een junior adviseur openbare orde en veiligheid aan te trekken. De vacature is ingevuld per 1 juli 2024.

Voorfinancieringskrediet Renovatie brandweerkazernes Raalte en Heino

De Veiligheidsregio IJsselland is bezig met het opstellen van een normenkader huisvesting, dat in het eerste kwartaal 2024 wordt besproken in het Algemeen Bestuur. Voor vier kazernes in de Veiligheidsregio, waaronder de kazerne van Heino, is afgesproken dat zij ondertussen wel verder kunnen met de planuitwerking.

2.8.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 8	Referentie jaar	cijfer	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	0,8	0,5	0,8	0,4	1,8
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	0,7	0,5	0,7	1,4	0,9
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	1,7	1,7	1,7	1,9	2,1
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	3,4	3,0	3,4	2,1	2,2
Verwijzingen Halt <i>Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12 tot 17 jaar</i> <i>Bron: Bureau Halt</i>	2022	8	6	8	13	n.n.b.
Het aantal geregistreerde misdrijven <i>Bron: Gebiedsscan/ cijfers politie</i>	2020	790	510	543	650	523
Onveiligheidsgevoelens inwoners Raalte (2021 Nederland: 87) <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2021	84	84	-	84	n.n.b.
Het percentage succesvol afgeronde buurtbemiddelingen <i>Bron: Rapportage buurtbemiddeling</i>	2020	76%	-	-	76%	70%
Score: de gemeente houdt voldoende toezicht op het naleven van regels <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2020	43%	-	-	-	36%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.8.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	-322.440	-314.790	7.650
Lasten	3.950.302	3.760.440	-189.862
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	3.627.862	3.445.649	-182.213
Mutaties in reserves	15.572	25.472	9.900
Gerealiseerd resultaat	3.643.434	3.471.121	-172.313

2.8.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Vershil
Lagere bijdrage van veiligheidsregio	30.000
Minder kosten integrale veiligheid	-116.000
Minder doorberekening diverse eenheden	-35.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen	-70.000
Overige verschillen	18.687
Totaal verschil	-172.313

Veiligheidsregio (nadeel € 30.000)

Het verschil is grotendeels veroorzaakt door de btw, welke in de raming was meegenomen, terwijl de werkelijke boekingen exclusief btw worden getoond.

Integrale veiligheid (voordeel € 116.000)

Het verschil wordt veroorzaakt, doordat beperkt gebruik gemaakt hoefde te worden van externe juridische expertise (€ 45.000). Voor de veiligheidsmonitor wordt een andere invulling gezocht die beter past bij de doelen, waarvoor de resultaten gebruikt worden. De kosten van het I-Uitvoeringsplan (keuze registratiesysteem) zijn doorgeschoven naar 2024. Er is een communicatiestrategie ondermijning opgesteld, waarvan de facturatie deels is doorgeschoven naar 2024. Gezamenlijk gaat dit om een bedrag van ruim € 30.000, wat betaald wordt uit het bestaande budget van 2024.

De bijdrage voor het Veiligheidsnetwerk Oost-Nederland van circa € 2.700 is niet geïnd, vanwege nieuwe afspraken die gemaakt worden over de inzet van het netwerk. De bijdrage aan het Zorg- en Veiligheidshuis is eenmalig verlaagd met circa € 7.000, vanwege het wegwerken van het overschot op de reserve.

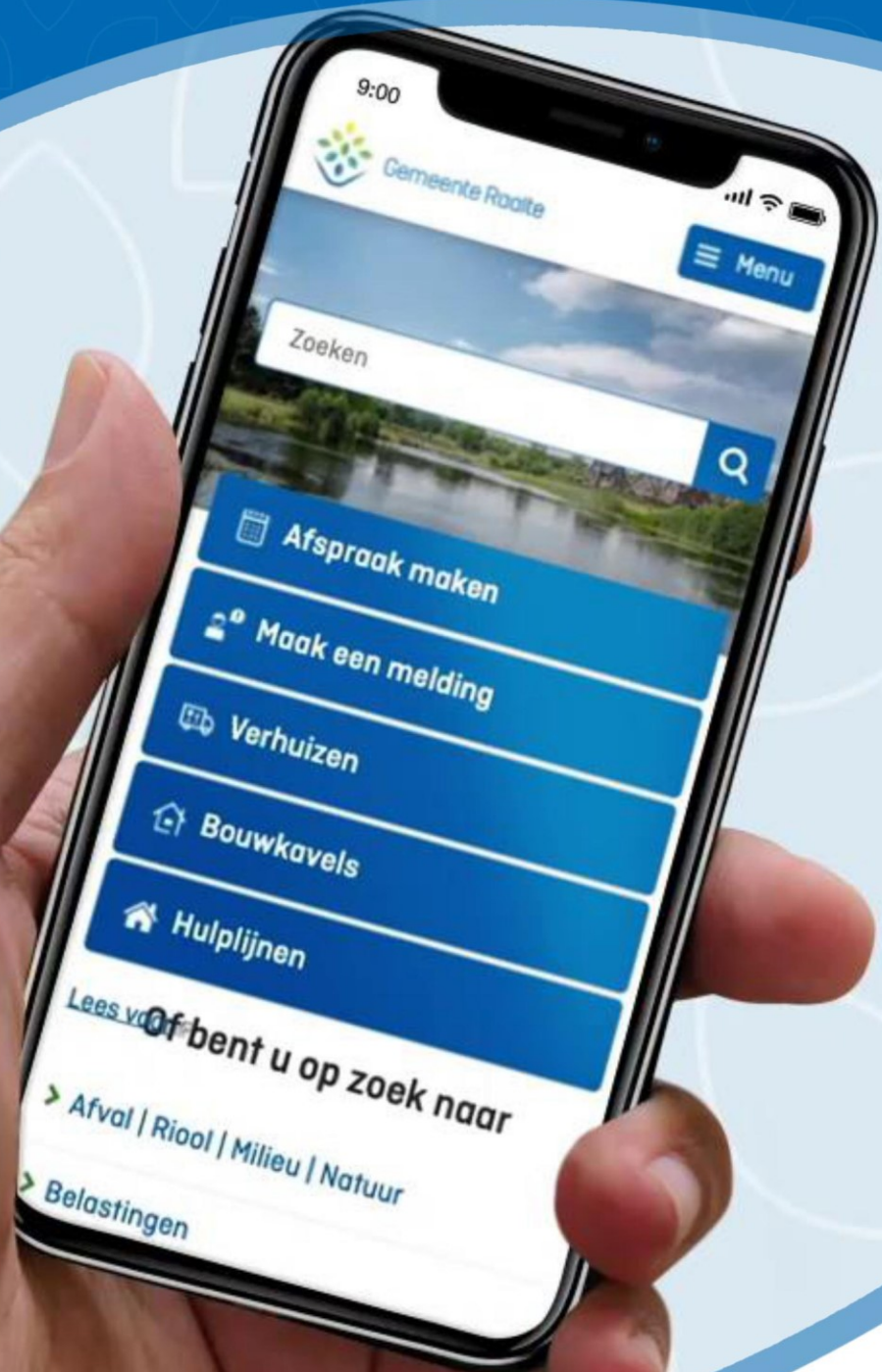
Voor het overige komt het verschil voort uit variabele kosten (afhankelijk van casuïstiek) en niet ingezette middelen voor onvoorziene zaken op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Minder doorberekening eenmalige investeringen	Bedrag
Voorfinanciering renovatie brandweerkazernes	-69.761
Totaal	-69.761

Verschillen in de reservemutaties	Bedrag
Niet uitgevoerde beschikking egalisatie DOWR voor uitvoeringsplannen integrale veiligheid	9.900
Totaal	9.900

Programma 9

Bestuur en dienstverlening

Gemeente Raalte

Programma 9: Bestuur en dienstverlening

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager B. Willems

2.9.1 Welke ontwikkelingen zijn er in 2023 geweest?

In 2023 zijn er twee verkiezingen geweest. In maart gecombineerde verkiezingen Provinciale staten/Waterschappen. Deze waren gepland. Vervolgens in november 2023 de verkiezingen voor de Tweede Kamer, omdat het kabinet tussentijds is afgetreden. Deze was niet voorzien, maar deze zijn wel georganiseerd en er zijn kosten voor gemaakt. In september 2023 is er een Coördinator verkiezingen/medewerker burgerzaken gestart. Met deze stap willen we de verkiezingen weer structureel organiseren vanuit de gemeente.

In 2023 hebben we deelgenomen aan het landelijke benchmarkonderzoek 'Waar Staat je Gemeente'. Inwoners zijn gevraagd naar maatschappelijke thema's als het woon- en leefklimaat, de relatie burger-gemeente, de gemeentelijke dienstverlening en het thema zorg en welzijn.

2.9.2 Doelstellingen 2023

1. We willen als gemeente Raalte een inclusieve democratie zijn die in verbinding staat met de samenleving. We hebben de ambitie elk participatieproces gestructureerd en kwalitatief hoogwaardig te organiseren.
2. Wij zijn en blijven voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en mede-overheden een gewaardeerd partner.
3. De raad en het college hanteren een open bestuursstijl, zijn transparant in de besluitvorming en staan open voor initiatieven vanuit inwoners. Dit moet leiden tot meer vertrouwen van onze inwoners in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.

2.9.3 Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1.1 De resultaten van het landelijke benchmarkonderzoek 'waar staat je gemeente' zijn eind 2023 binnengekomen. Waar mogelijk zijn de resultaten meegenomen in de verschillende programma's. In 2024 zal hier een vervolg aan gegeven worden.

1.2 In 2023 zijn we veel op pad geweest en zijn er mooie initiatieven gerealiseerd. Als gemeente hebben we meegedacht met de initiatiefnemers van bijvoorbeeld Camping Appelsap, de invulling van de Taalschool en de viering van 100 jaar Nieuw Heeten, waarbij de ideeën uit de dorpen leidend waren.

1.3 In 2023 is er een nieuwe verbinder bijgekomen. Door middel van de vele bezoeken aan de dorpen en een artikel in de krant zijn de verbinders goed zichtbaar en zijn ze het eerste aanspreekpunt voor initiatiefnemers uit de dorpen. Bij grote projecten in de dorpen weten de inwoners de verbinders makkelijk te vinden.

1.4 In 2022 is de ambitie 'Participatie op z'n Roalters' niet opgesteld. Hierdoor hebben we in 2023 niet het uitvoeringsprogramma kunnen opstellen. In 2024 zal hier alsnog vervolg aan worden gegeven.

Op 26 oktober 2023 heeft de Tweede Kamer de wet 'versterking participatie op decentraal niveau' aangenomen. In 2024 onderzoeken we hoe we uitvoering gaan geven aan deze wet.

1.6 We hebben het Digipanel onder ander voor de volgende uitvragen ingezet: onderzoek cultuur, onderzoek kennis sociaal loket, energielasten bij inwoners en ondermijning.

2.1 De verkiezingen Provinciale Staten en Waterschappen zijn goed verlopen. Dit geldt tevens voor de Tweede Kamerverkiezingen die niet voorzien waren.

2.2 De resultaten van het landelijke benchmarkonderzoek 'Waar Staat Je Gemeente' zijn meegenomen in de verdere uitvoering van het programma Dienstverlening. Het programma is in 2023 verder vormgegeven en het plan van aanpak voor wat betreft klantcontact en digitale dienstverlening is door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld. Ook is er een impactanalyse uitgevoerd naar de digitale toegankelijkheid om te zorgen dat we blijven bouwen aan een dienstverlening die voor iedereen toegankelijk is.

2.3 Om de komende jaren naar een omnichannel kanaalstrategie toe te kunnen werken, is in het programma Dienstverlening een gedeeld beeld van dienstverlening opgezet. Deze geeft in één oogopslag weer, hoe de (digitale) infrastructuur voor dienstverlening eruit moet zien zodat we voor iedereen toegankelijk zijn én voldoen aan wet- en regelgeving rondom onder meer gegevensbeheer. Zo kan in de toekomst de klant contact opnemen via het kanaal van zijn of haar voorkeur en krijgt hij/zij via ieder kanaal een snel en passend antwoord.

2.4 In 2023 heeft monitoring van telefonische bereikbaarheid en fysieke baliebezoeken plaatsgevonden. Waar mogelijk worden de resultaten meegenomen in de verschillende projecten. In 2024 geven we hier een vervolg aan.

3.1 Ook in 2023 heeft stimulatie van actief burgerschap plaatsgevonden in nauwe afstemming met het onderwijs. Allereerst door geslaagde debatronden te organiseren voor diverse schoolklassen uit het voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo). Daarnaast is in 2023 de nieuwe Jeugdburgemeester geïnstalleerd en is deze actief ingezet.

3.2 In het derde kwartaal van 2023 heeft het Raadstatuut nader vorm gekregen en is uiteindelijk vastgesteld met als naam: Manifest, het samenspel van Raalte. Het raadstatuut is een actief werkdocument dat bijdraagt aan het goede gesprek tussen raad, college en organisatie. Het geeft de raad helderheid over hun rol en positie, geeft invulling aan de kaderstellende rol van de raad en geeft praktische richtlijnen op gebied van informatievoorziening. Verwachtingen zijn duidelijk uitgesproken en we weten wat we aan elkaar hebben. Met het tot stand komen van het raadstatuut is een belangrijke stap gezet naar het verbeteren van onderlinge samenwerking, wat bijdraagt om tot goede gezamenlijke besluitvorming te komen.

3.3 In het najaar van 2023 heeft raad de Strategische Raadsagenda vastgesteld en binnen de 5 gezamenlijk geformuleerde ambities prioritering aangebracht. Deze ambities zijn: Toekomstbestendig vrijwilligersbeleid, Werkagenda voor klimaat- en biodiversiteitsdoelen, Eenvoudig Geregeld (Verminderen van stroperigheid), Leefbaarheid in alle kernen (dorpsambitieplannen) en Doelmatigheid in deel van sociaal domein.

De uitvoering van de strategische raadsagenda vindt plaats vanaf het vierde kwartaal van 2023, waarbij de raad als eerste uitvoering geeft aan de ambitie Eenvoudig Geregeld.

3.4 Het opnieuw inrichten van de raads- en trouwzaal wordt nog onderzocht op haalbaarheid.

2.9.4 Verantwoording nieuw beleid 2023

Contactplatform en Producten- & Dienstencatalogus

Eind 2023 is via DOWR-I gestart met de aanbesteding van het Contactplatform. In 2024 wordt er verdere uitvoering aan de vervanging van de telefooncentrale gegeven. Daarom wordt voorgesteld het restant van het budget over te hevelen naar 2024.

In 2023 hebben we een start gemaakt met het verbeteren van de Producten en Dienstencatalogus. Hiervoor was € 20.173 eenmalig in 2023 en € 6.794 structureel gevraagd aan nieuw beleid in de begroting 2023. Cluster communicatie is in 2023 gestart met het verbeteren en aanpassen van de teksten over onze producten en diensten. Bij de aanvraag nieuw beleid werd uitgegaan van externe diensten. Door het intern uit te voeren, kunnen de structurele lasten komen te vervallen. Dit wordt geregeld bij de zomernota 2024. Voorgesteld wordt het eenmalig beschikbaar gestelde bedrag over te hevelen naar 2024 voor loonkosten van de communicatiemedewerker, zodat de verdere implementatie afgerond kan worden.

Verhogen budget verkiezingen

Er is een grote overschrijding op het budget van verkiezingen, doordat er dubbele verkiezingen georganiseerd zijn. Daarnaast is er gekozen om een projectleider extern in te huren om de verkiezingen op een juiste manier te organiseren. Hier is qua budget geen rekening mee gehouden in 2023.

Strateeg/regisseur Samenleving

De rol van strateeg is tijdelijk ingevuld in 2023. Momenteel wordt de functie bekeken binnen het totale capaciteitsvraagstuk van domein Samenleving.

2.9.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 9	Referentie		Werkelijk		Begroting	Werkelijk
	jaar	cijfer	2021	2022	2023	2023
Demografische druk						
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar	2022	80,2%	-	80,2%	78,0%	81,1%
<i>Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek</i>						
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd	2020	69%	-	-	-	46%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente doet wat ze zegt	2020	43%	-	-	-	34%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente zich flexibel opstelt als dat nodig is	2020	41%	-	-	-	32%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente voldoende luistert naar de mening van haar inwoners	2020	45%	-	-	-	41%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente inwoners voldoende betreft bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen	2020	49%	-	-	-	51%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren.	2020	51%	-	-	-	34%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Waardering digitale dienstverlening	2020	7,4%	-	-	-	7,2%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.9.6 Gerealiseerde baten en lasten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	-544.343	-838.364	-294.021
Lasten	3.797.767	4.165.247	367.480
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	3.253.424	3.326.883	73.459
Mutaties in reserves	-184.000	-80.154	103.846
Gerealiseerd resultaat	3.069.424	3.246.728	177.304

2.9.7 Analyse verschillen

Verklaring verschil uitgaven en inkomsten

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving verklaring	Vershil
Meer kosten afkoop pensioen	220.000
Vrijval deel voorziening pensioenen wethouders	-96.000
Meer kosten rechtsbescherming	113.000
Meer kosten verkiezingen	124.000
Meer baten reisdocumenten	-67.000
Meer baten bevolkingsadministratie / burgerlijke stand	-32.000
Meer kosten griffie (verrekend met SPP)	30.000
Minder doorberekening eenmalige investeringen ten gunste van de exploitatie	-142.000
Overige verschillen	27.304
Totaal verschil	177.304

Extra uitgaven afkoop pensioen (nadeel € 220.000)

Jaarlijks berekenen we de hoogte van de pensioenvoorziening. Deze wijzigingen bestaan niet alleen uit een andere rekenrente en een veranderde levensverwachting. Ook is in de voorziening een bedrag opgenomen voor pensioenverplichtingen van de (ex) wethouder. Wanneer deze wethouder overlijdt of zijn pensioen wil overdragen aan een pensioenfonds, dan moet ook het partnerpensioen in geld worden uitgedrukt. De overschrijding wordt door het grootste deel veroorzaakt door het in geld uitdrukken van het partnerpensioen.

Vrijval deel voorziening pensioenen wethouders (voordeel € 96.000)

Dit jaar hebben we de voorziening kunnen laten vrijvallen omdat de betreffende wethouder inmiddels een vaste benoeming heeft bij een gemeente elders in de provincie. Hierdoor zal de gemeente Raalte niet meer primair aangesproken worden voor de betaling van wachtgeld.

Rechtsbescherming (nadeel € 113.000)

Deze kosten worden veroorzaakt door de procesvergoeding bij toegekende WOZ bezwaren. Het is een landelijk beeld dat dit steeds meer wordt gedaan. Hier wordt de wetgeving op aangescherpt om het WOZ-bezwaar als verdienmodel tegen te gaan.

Verkiezingen (nadeel € 124.000)

In 2023 vond er onverwachts een tweede verkiezing plaats, doordat het kabinet gedurende het jaar is afgetreden. Hierdoor zijn er dubbele kosten gemaakt.

Reisdocumenten (voordeel € 67.000)

De oorzaak van het verschil is de een piek in het aantal aanvragen, doordat in 2014 de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd is van vijf naar tien jaar. Hier was in de begroting nog onvoldoende rekening mee gehouden.

Bevolkingsadministratie/ burgerlijke stand (voordeel € 32.000)

Er hebben minder kosteloze, meer betaalde huwelijken plaatsgevonden en er is een hoger aantal uittreksels Burgerlijke stand en BRP gerealiseerd.

Griffie (nadeel € 30.000)

De salariskosten van de griffie zijn hoger uitgevallen dan begroot. De oorzaak hiervan is een tijdelijke dubbele bezetting vanwege ziekte. Dit verschil komt ten laste van de reserve SPP.

Minder doorberekening eenmalige investeringen	Bedrag
Onderzoek en aanbesteding telefooncentrale (adm corr op progr 10)	46.792
De 5 wetten (naar 2024)	-189.000
Totaal	-142.208

Verschillen in de reservemutaties	Bedrag
Lagere beschikking over reserve (krediet door naar 2024):	
De 5 wetten (naar 2024)	103.846
Totaal	103.846

Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien

Gemeente Raalte

Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

2.10.1 Verantwoording nieuw beleid 2023

N.v.t.

2.10.2 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren algemene dekkingsmiddelen	Referentie jaar	cijfer	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Woonlasten éénpersoonshuishouden						
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	2022	815	725	815	-	803
<i>Bron: COELO</i>						
Woonlasten meerpersoonshuishouden						
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	2022	860	763	860	-	848
<i>Bron: COELO</i>						
WOZ-waarde woningen						
De gemiddelde WOZ-waarde van woningen x € 1.000.	2022	317	288	317	-	369
<i>Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

2.10.3 Gerealiseerde baten en lasten programma algemene dekkingsmiddelen

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	-82.891.009	-86.468.969	-3.577.960
Lasten	16.358.860	14.531.968	-1.826.892
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	-66.532.149	-71.937.002	-5.404.853
Mutaties in reserves	-2.503.857	-558.868	1.944.989
Gerealiseerd resultaat	-69.036.006	-72.495.870	-3.459.864

2.10.4 Overzicht algemene dekkingsmiddelen saldo baten en lasten

Bedragen in €

- is voordeel

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2023	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2023 voor wijziging
1. Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	-9.215.201	-9.007.534	-9.007.534
2. Overhead	11.881.182	13.871.058	11.172.756
3. Vennootschapsbelasting	304.234	0	0
4. Algemene uitkeringen	-68.526.183	-66.256.608	-64.604.692
5. Dividend	-399.548	-353.520	-297.450
6. Saldo van de financieringsfunctie	857.568	1.525.469	1.501.286
7. Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.624.852	-1.132.248	1.004.016
8. Onvoorzien	0	90.000	90.000
Totaal	-66.722.800	-61.263.383	-60.141.618

De in bovenstaande tabel gepresenteerde bedragen zijn de gesaldeerde baten en lasten, exclusief mutaties in reserves.

2.10.5 Lokale middelen

Bedragen in €

- is voordeel

Lokale middelen die niet bestedingsgebonden zijn	Realisatie 2023	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2023 voor wijziging	Incidenteel gerealiseerd in 2023
1. Onroerendezaakbelasting	-9.055.579	-8.836.521	-8.836.521	0
2. Toeristenbelasting	-286.350	-300.000	-300.000	0
3. Forensenbelasting	-87.768	-114.729	-114.729	0
4. Precariorechten	-57.677	-43.000	-43.000	0
5. Reclamebelasting	-144.690	-141.750	-141.750	0
Totaal	-9.632.063	-9.436.000	-9.436.000	0

Bovenstaande tabel bevat enkel de baten van de betreffende belastingen.

2.10.6 Heffing vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2023 voor wijziging
Verschuldigde belasting over boekjaar	304.234	0	0
Verrekend recht verliescompensatie	0	0	0
Totaal	304.234	0	0

2.10.7 Algemene uitkering

In de onderstaande tabel is het resultaat van de rijksinkomsten via de algemene uitkering weergegeven. Er is na verwerking van de september- en december circulaire € 2.269.000 aan extra middelen door het rijk beschikbaar gesteld. Hiervan is € 1.563.000 beschikbaar gesteld voor het realiseren van een bepaald doel (taakmutatie). Na aftrek van stelposten is er een netto positief resultaat van € 706.000.

Resultaat algemene uitkering exclusief integratie-uitkering (IU) sociaal domein

Bedragen in € (afgerond op 1.000)

- is voordeel

Omschrijving	Begroot na zomernota 2023	Rekening 2023	Resultaat
Algemene uitkering exclusief IU sociaal domein	-66.257.000	-68.526.000	-2.269.000
Brutoresultaat algemene uitkering	-66.257.000	-68.526.000	-2.269.000

Stelposten decembercirculaire 2023

Verstrekken energietoelage minima	1.196.000
Invoeringskosten omgevingswet	312.000
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak	55.000
Totaal taakmutaties	1.563.000

Nettoresultaat algemene uitkering

-706.000

In de volgende tabel wordt een toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat van de algemene uitkering.

Toelichting algemene uitkering

Bedragen in € (afgerond op 1.000)

- is voordeel

Resultaat veroorzaakt door:	Saldo	Toelichting
Ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds (BCF)	-367.000	In de begroting is € 300.000 geraamd, door het rijk is € 667.000 aan ruimte onder BCF-plafond teruggestort. Bij meicirculaire 2024 volgt de definitieve afrekening over 2023.
Bijstelling maatstaven/uitkeringsfactor	-260.000	De maatstaven algemene uitkering zijn voor 2023 definitief vastgesteld, zoals aantal inwoners, aantal lage inkomens etc. Doordat definitieve vaststelling hoger is dan begroot is er een voordeel van € 260.000.
Taakmutatie	-59.000	Vrijval Meerkosten Oekraïne en begeleiding statushouders
Mutaties AU voorgaande jaren	-20.000	Bijstelling algemene uitkering voorgaande jaren
Totaal	-706.000	

Integratie-uitkering sociaal domein

Alleen de Sociale Werkvoorziening (SW) en nieuwe begeleiding wordt nog specifiek zichtbaar gemaakt door het rijk via een integratie-uitkering. De overige onderdelen van het sociaal domein gekoppeld aan de decentralisaties in 2015 zijn de afgelopen jaren overgeheveld naar de algemene uitkering. De middelen SW zijn omhoog bijgesteld ter compensatie van de hogere kosten door ophoging van het wettelijk minimumloon.

Integratie-uitkering Sociaal domein

Bedragen in € (afgerond op 1.000)

- is voordeel

Omschrijving	Begroting na zomernota 2023	Rekening 2023	Saldo
Participatie (SW/ re-integratie)	-4.390.000	-4.453.000	-63.000
Brutoresultaat IU Sociaal	-4.390.000	-4.453.000	-63.000

Stelposten september/decembercirculaire 2023

Compensatie SW voor hogere kosten door ophoging wettelijk minimum loon

63.000

Nettoresultaat IU Sociaal

0

2.10.8 Dividend

Overzicht dividend

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Realisatie 2023	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2023 voor wijziging excl. nieuw beleid	Incidenteel gerealiseerd in 2023
Bank Nederlandse Gemeenten	-64.968	-30.450	-30.450	-34.518
Vitens	0	0	0	0
Enexis	-83.483	-83.483	-35.000	-48.483
Rova	-194.588	-194.587	-187.000	-7.588
Wadinko	-56.509	-45.000	-45.000	-11.509
Totaal	-399.548	-353.520	-297.450	-102.098

2.10.9 Saldo financieringsfunctie

Bedragen in €

- is voordeel

Financieringsfunctie	Realisatie 2023	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2023 voor wijziging	Realisatie 2022
Betaalde en ontvangen rente	857.568	1.525.469	1.501.286	1.499.613

De lasten en baten die te maken hebben met het verwerven en beheren van de financiële middelen van de gemeente.

2.10.10 Onvoorzien

Onvoorzien structureel en eenmalig

Bedragen in €

Wijz. nr.	Onderwerp	Vastgesteld d.d.	Bedrag
	Post onvoorzien / structureel		40.000
	Geen claims in 2023		
	Stand 31-12-2023		40.000
	Post onvoorzien / eenmalige uitgaven		50.000
	Geen claims in 2023		0
	Stand 31-12-2023		50.000

Overzicht overhead

Gemeente Raalte

Overzicht overhead

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

2.11.1 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren overzicht overhead	Referentie jaar	Referentie cijfer	2021 Werkelijk	2022 Werkelijk	2023 Begroting	2023 Werkelijk
Formatie						
Fte per 1.000 inwoners <i>Bron: kerngegevens rekening 2023 gemeente Raalte</i>	2022	6,11	5,83	6,11	5,96	6,64
Bezetting *)						
Fte per 1.000 inwoners <i>Bron: personeelsadministratie gemeente Raalte</i>	2022	6,11	5,83	6,11	5,96	6,64
Apparaatskosten						
Kosten per inwoner <i>Bron: begroting 2023/rekening 2023 gemeente Raalte</i>	2022	638	585	638	672	741
Externe inhuur						
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen <i>Bron: Bijlage I Inzicht in Loonkosten / begroting 2023</i>	2022	18%	17%	18%	7%	18%
Overhead						
% van totale lasten <i>Bron: rekening 2023</i>	2022	8%	8%	8%	8%	8%

*) Bezetting jaarrekening 2023 op basis van (werkelijk) bezetting per 1 januari 2024.

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

De stijging in apparaatskosten per inwoner ten opzichte van vorig jaar komt met name door een aanzienlijke stijging in loonkosten en inhuur personeel. Deze stijgingen waren een stuk hoger dan de stijging van het inwoneraantal.

2.11.2 Overzicht overhead

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Afwijking 2023
Saldo van baten en lasten taakveld 004 (incl. res.)	10.186.033	11.850.911	10.861.225	-989.686
Specificatie baten en lasten (excl. reserves):				
Bedrijfsvoering *	3.930.760	4.257.094	4.398.232	141.138
Bedrijfsvoeringsraad	0	0	8.416	8.416
Bestuursondersteuning	101.400	104.687	221.492	116.805
DOWR FA	343.690	365.712	354.622	-11.090
DOWR ICT **	4.119.935	4.607.914	3.954.786	-653.128
DOWR Inkoop	58.864	58.864	59.985	1.121
DOWR Personeels- en salarisadministratie	144.834	240.074	171.548	-68.526
Eenmalige domeinbudgetten ***	50.025	1.396.639	300.797	-1.095.842
Facilitair ****	1.838.722	2.041.926	1.796.799	-245.127
Gebouwenbeheer	33.822	148.266	145.093	-3.173
Management	1.221.898	1.321.199	1.252.893	-68.306
Overige	109.392	166.392	196.474	30.082
Receptie en KCC	1.041.935	1.077.872	928.301	-149.571
Waarvan dekking:				
Bouwgrondexploitaties/ investeringsprojecten/ lokale heffingen	-1.822.521	-1.915.581	-1.908.255	7.326
Totaal (excl. reserves)	11.172.756	13.871.058	11.881.183	-1.989.875
Reservemutaties	-986.723	-2.020.147	-1.019.956	1.000.191
Totaal (incl. reserves)	10.186.033	11.850.911	10.861.226	-989.685

Toelichting op de bovengenoemde posten:

* *Bedrijfsvoering en bestuursondersteuning: Deze nadelen bestaan grotendeels uit meer salariskosten. Deze kosten worden onttrokken uit de SPP-reserve dit komt tot uitdrukking op taakveld 0.8.*

** *DOWR ICT: Dit betreft het positieve resultaat op dit perceel van € 250.000. Het restant wordt overgebracht naar 2024 omdat de projecten nog niet gerealiseerd zijn. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.5.5 DOWR.*

*** *Eenmalige domeinbudgetten: Dit voordeel wordt voor de helft veroorzaakt door meer uren die zijn doorbelast aan projecten en voor de andere helft uit voordelen op de salariskosten die gestort worden in de SPP-reserve.*

**** *Facilitair: Dit voordeel bestaat uit positieve resultaat op het perceel DOWR FZ. (€100.000) en het restant wordt overgebracht naar 2024. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf*

3.5.5

DO

Hoofdstuk 3

Paragrafen

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 3: Paragrafen

Lokale heffingen

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.1.1 Inleiding

Algemeen

In deze paragraaf is de uitvoering in 2023 van het beleid ten aanzien van de lokale heffingen weergegeven.

Indeling paragraaf

Eerst geven we informatie in algemene zin over de lokale heffingen. Daarna geven we per lokale heffing de beleidsuitgangspunten aan, een nadere toelichting over de heffing en hoe de werkelijke inkomsten zich verhouden tot de begroting. Ook geven we informatie over het kwijtscheldingsbeleid.

3.1.2 Beleidskader

Lokale heffingen in de gemeente Raalte

Onze gemeente kent de volgende heffingen: belastingen, bestemmingsheffingen, rechten en leges.

Algemeen beleid

Om dekking te geven aan het deel van de gemeentelijke uitgaven dat niet door de rijksuitkeringen en overige inkomsten kan worden afgedekt, dient de gemeente eigen inkomsten te verwerven. Deze eigen inkomsten kunnen worden verkregen uit gemeentelijke belastingen, heffingen, rechten en leges, oftewel lokale heffingen, voor algemene voorzieningen of concreet geleverde diensten. In de beleidsnota lokale heffingen zijn de kaders vastgelegd voor deze eigen inkomsten.

3.1.3 Belastingen

Bij de belastingen staat de budgettaire functie voorop. De meeste inkomsten uit belastingen worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Er hoeft geen relatie te zijn tussen de opbrengsten van deze belastingen en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een belasting die wordt geheven over de binnen de gemeente gelegen onroerende zaken. Voor woningen wordt de OZB alleen opgelegd aan de eigenaren. Voor de niet-woningen, zoals winkels en bedrijven, wordt de OZB geheven van zowel de eigenaar als de gebruiker. De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. In 2023 zijn de volgende bedragen begroot en gerealiseerd:

Onroerendezaakbelasting

Bedragen in €

- is voordeel

Belasting	Begroting 2023 na wijzigingen	Realisatie 2023	Verschil in €	Verschil in %
OZB opbrengst eigenaren	-5.516.503	-5.565.215	-48.712	-0,88%
OZB opbrengst eigenaren niet woningen	-1.988.469	-2.107.059	-118.590	-5,96%
OZB opbrengst gebruikers	-1.331.549	-1.383.305	-51.756	-3,89%
Totaal	-8.836.521	-9.055.579	-219.058	

Per saldo is in 2023 € 219.058 meer ontvangen dan begroot. De totale opbrengst heeft een positieve afwijking van 2,48% ten opzichte van de raming. Ongeveer de helft van het voordeel is veroorzaakt door areaaluitbreiding. De andere helft door het aanpassen/corrigeren van bedragen na de tariefberekening.

Toeristenbelasting

Met de toeristenbelasting kan de gemeente haar inkomsten uit belastingen vergroten. Er is geen rechtstreekse koppeling tussen de opbrengst van de toeristenbelasting en de uitgaven in het kader van toeristisch beleid. Een verblijfsaanbieder is toeristenbelasting verschuldigd als er gelegenheid wordt geboden tot verblijf met overnachting tegen een vergoeding aan personen die niet staan ingeschreven in de basisregistratie personen (BRP) van de gemeente.

Het tarief toeristenbelasting bedroeg in 2023 € 1,00 per persoon per overnachting. Voor 2023 werd uitgegaan van een opbrengst van € 300.000 (uitgaande van 300.000 overnachtingen).

De toeristenbelasting wordt bij wege van aangifte opgelegd na afloop van het kalenderjaar. Zo gaat de heffing van 2023 over het toeristenjaar 2022.

Toeristenbelasting

Bedragen in €

- is voordeel

Belasting	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil in €	Verschil in %
Baten toeristenbelasting	-300.000	-286.350	13.650	4,55%

Forensenbelasting

Personen die, zonder dat ze hun hoofdverblijf in de gemeente hebben, meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin, betalen forensenbelasting. De forensenbelasting dient ertoe om mensen die relatief veel in een gemeente verblijven, maar geen ingezetene zijn van de gemeente, mee te laten betalen aan voorzieningen in de gemeente. De forensenbelasting wordt geheven op basis van een percentage van de WOZ-waarde. Daarmee volgt de belastingopbrengst de waardeontwikkeling van het onroerend goed.

De forensenbelasting is een algemene belasting en kan dus zonder bestedingsdoel geheven worden. Voor 2023 is de forensenbelasting bepaald op 0,64% van de heffingsmaatstaf, met een maximum van € 798 per woning.

De forensenbelasting wordt opgelegd na afloop van het kalenderjaar. De opbrengst in het jaar 2023 (belastingjaar 2022) bedraagt € 87.768.

Forensenbelasting

Bedragen in € - is voordeel

Belasting	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil in €	Vershil in %
Baten forensenbelasting	-114.729	-87.768	26.961	23,50%

We kunnen minder aanslagen forensenbelasting opleggen door het opstellen van verhuurovereenkomsten en doordat een eigenaar zich inschrijft op het adres in Raalte of zelf woonachtig is in de gemeente.

Precariobelasting

Deze belastingen worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder of boven, voor openbaar gebruik bestemde, gemeentegrond. De gemeente Raalte kent precariotarieven voor terrassen, uitstallingen en overige voorwerpen. De gemeente is vrij in het vaststellen van de hoogte van de tarieven, onafhankelijk van eventuele kosten. Hierbij gelden wel de eisen van redelijkheid.

Onderstaande tarieven waren in 2023 van toepassing op de standplaatsen buiten de reguliere markt om. Voor de reguliere markt is een aparte verordening marktgeden.

- Terras per m² € 2,36 per week
- Terras per m² € 23,75 per seizoen
- Standplaats per m² zonder stroom € 0,79 per dag
- Standplaats per m² met stroom € 0,89 per dag

Precariobelasting

Bedragen in € - is voordeel

Belasting	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil in €	Vershil in %
Baten precariobelasting	-43.000	-57.677	-14.677	-34,13%

Reclamebelasting

De gemeente Raalte heft reclamebelasting, via een gedifferentieerd tarief op basis van waardeklassen, gekoppeld aan de WOZ-waarde. De belasting is van toepassing op het centrumgebied van Raalte. De reclamebelasting wordt geheven van de gebruiker van de vestiging waarop, waaraan, waarin of waarbij één of meer reclameobjecten zijn aangebracht dan wel zijn geplaatst.

De gemeente gebruikt de opbrengst voor twee doelen:

1. Om het ondernemersfonds, onder aftrek van perceptiekosten, te financieren. Dit ondernemersfonds is bedoeld voor collectieve en publieksgerichte activiteiten voor het promoten en versterken van het ondernemersklimaat in het gebied waarin de reclamebelasting wordt opgelegd.

2. In verband met afschaffen betaald parkeren dragen de ondernemers gedurende 10 jaar € 75.000 per jaar bij in de kosten daarvan (ingangsdatum 2017).

Reclamebelasting

Bedragen in €

- is voordeel

Belasting	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil in €	Verschil in %
Baten reclamebelasting	-141.750	-144.690	-2.940	-2,07%

3.1.4 Bestemmingsheffingen

Door het karakter van de bestemmingsheffing is er een duidelijke relatie tussen de opbrengst van de rechten en de kosten van de door de gemeentelijke overheid te leveren tegenprestatie. Beleidsuitgangspunt is om die reden de kostendekkendheid van de betrokken tegenprestatie c.q. het overheidsproduct. De kostendekkendheid bepaalt in principe het in rekening te brengen tarief aan de burger. Algemeen beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. Hieronder vallen de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Afvalstoffenheffing

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijk afval. De afvalstoffenheffing wordt geheven voor verhaal van de kosten van het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn.

Door gescheiden in te zamelen wordt de verwerkingsmogelijkheid tot nieuwe grondstoffen vergroot. Dit past binnen de visie van een circulaire economie.

De volgende uitgangspunten zijn voor 2023 van toepassing geweest:

- Er zijn twee basistarieven. De huishoudens van de hoogbouwlocaties en het buitengebied kunnen geen gft (groente- fruit- en tuinafval) gescheiden aanbieden. Per 1 januari 2018 is het aanbieden van gft tegen nultarief ingevoerd, waardoor deze huishoudens een lagere dienstverlening ontvangen. Hiervoor ontvangen ze een korting op het basistarief van circa € 10 per huishouden.
- Het basistarief is voor de hoogbouw en het buitengebied vastgesteld op € 109,68 en voor de huishoudens in de kernen op € 119,88.
- Een huishouden biedt gemiddeld 6 keer (€ 11,90 per lediging) per jaar de restafvalcontainer aan.
- Naast het tegen nultarief aanbieden van de gft-container is ook het aanbieden van de pmd-container (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons) tegen nultarief.

Bedragen in €

Volume container	Rest-fractie			Gft-fractie		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
<i>Containers</i>						
240 liter	10,60	11,90	11,90	0,00	0,00	0,00
140 liter	6,50	7,25	7,25	0,00	0,00	0,00
<i>Ondergrondse systeem</i>						
40 liter huisvuilzak	1,80	2,00	2,00	0,00	0,00	0,00

Opbrengst 2023

Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is dat er sprake is van 100% dekking van de kosten. Meer of minder opbrengsten en kosten worden verrekend met de voorziening en/of reserve afvalverwijdering.

Rekening houdend met het werkelijk aantal aanbiedingen is in 2023 in totaal € 2.988.964 ontvangen aan afvalstoffenheffing. Begroot is een bedrag van € 3.039.591. Per saldo is in 2023 € 50.627 minder ontvangen. Verschil wordt voor een bedrag van € 47.311 verklaard door minder aanbiedingen van het restafval.

Bedragen in € - is voordeel

Belasting	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil 2023	Verschil %
Basistarief afvalstoffenheffing	-1.888.266	-1.884.950	3.316	-0,18%
Restafval aanbiedingen	-1.151.325	-1.104.014	47.311	-4,11%
Totaal	-3.039.591	-2.988.964	50.627	-1,67%

Egalisatiereserve afvalverwijdering

De egalisatiereserve afvalverwijdering laat in 2023 het volgende verloop zien:

Bedragen in € - is voordeel

Stand van reserve afvalverwijdering	
Stand per 1 januari 2023	-312.744
Mutaties in reserve	0
Stand per 31 december 2023	-312.744

Egalisatievoorziening afvalverwijdering

De egalisatievoorziening afvalverwijdering laat in 2023 het volgende verloop zien:

Bedragen in € - is voordeel

Stand van voorziening afvalverwijdering	
Stand per 1 januari 2023	-172.225
Mutaties in voorziening	3.370
Stand per 31 december 2023	-168.855

Per saldo is op rekeningbasis € 3.370 onttrokken aan de voorziening afvalverwijdering. De minimale buffer van de voorziening is € 100.000.

Er zijn in 2023 geen mutaties geweest in de reserve afvalverwijdering.

Omschrijving	Bedrag
Toevoeging vanuit de algemene bestemmingsreserve	-150.000
Verlagen inkomsten afvalstoffenheffing	150.000
Lagere opbrengst afvalstoffenheffing	50.947
Lagere kosten ROVA 2023	-56.400
Afrekening Rova 2022	-22.507
Lagere algemene kosten afval	-11.967
Lagere uitbetaling oud papier	-8.269
Lagere opbrengst oud papier	21.993
Lagere kosten BTW	-22.034
Minder kosten zwerfafval	-14.050
Hogere bijdrage Nedvang 2023	-87.121
Prullbakvergoeding	-28.986
Afrekening Nedvang 2022	-9.989
Lagere kosten kwijtschelding	-13.342
Overige kosten / afronding	-1.100
Totaal	-202.825

De analyse gaat uit van het verschil tussen de begrote bedragen 2023 en de werkelijke bedragen 2023. Het beroep op de algemene bestemmingsreserve is op rekeningbasis conform de begroting (€ 150.000) uitgevoerd. Per saldo is op rekeningbasis een bedrag van € 3.370 ten laste van de voorziening gebracht. In de begroting was rekening gehouden met een bedrag van € 206.196. Voordeel van € 202.825 is met name ontstaan door een hogere bijdrage PMD 2023 van Nedvang, lagere kosten ROVA en een (eenmalige) prullenbakvergoeding van Nedvang. Wel is er een lagere opbrengst afvalstoffenheffing. Voor de verschillen wordt naar bovenstaande tabel verwezen.

Rioolheffing

De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Gemeenten mogen daarvoor een rioolheffing invoeren. In onze gemeente is de rioolheffing 100% kostendekkend. De huidige baten en lasten zijn gebaseerd op het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2021-2030. Het tarief voor de rioolheffing wat hierin opgenomen is bedroeg in 2023 € 257,96, maar er is in 2023 korting verleend van € 16,88, waardoor het gehanteerde tarief € 241,08 bedroeg.

Recht	Begroting 2023 na wijzigingen	Realisatie 2023	Vershil in €	Vershil in %
Rioolrecht op niet-woningen	-60.000	-54.626	5.374	8,96%
Rioolrecht op woningen	-3.790.530	-3.873.185	-82.655	-2,18%
Totaal	-3.850.530	-3.927.811	-77.281	

In het GRP is ook gekeken naar de totaal te ontvangen rioolheffing. Achteraf is met te veel niet te innen aansluitingen rekening gehouden. Vanaf de begroting 2023 is reeds rekening gehouden met een hoger bedrag aan rioolrechten op niet-woningen.

Bedragen in €		- is voordeel
Stand van voorziening riolering	Voorziening 753	Voorziening 754
Stand per 1 januari 2023	-2.799.679	-28.561
Mutaties in voorziening	-234.050	0
Stand per 31 december 2023	-3.033.729	-28.561

Toelichting:

Met ingang van 2022 is onze voorziening riolering gesplitst in twee voorzieningen conform artikel 44 BBV.

- Voorziening 753 (art 44 lid 2) is bedoeld voor middelen die van derden zijn verkregen welke specifiek besteed moeten worden. In dit geval gaat het dan om het resultaat op het product riolering, waarbij het gaat om kosten voor investeringen die in het verleden zijn gedaan, samenvattend vallen alle exploitatielasten hieronder.
- Voorziening 754 (art 44 lid 1d) is bedoeld voor vervangingsinvesteringen, waarbij de kosten in de toekomst liggen.

3.1.5 Rechten

De rechten die in onze gemeente worden geheven zijn de marktgeden en de lijkbezorgingsrechten. In principe hanteren we 100% kostendekkendheid, maar in geval van begraafplaatsen is dit maatschappelijk gezien niet mogelijk. Voor de marktgeden is ook incidenteel van de 100% kostendekkende situatie afgestapt.

Marktgeden

Marktgeden worden geheven van degene die een standplaats inneemt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende de tijd dat het markt is. Het uitgangspunt voor de heffing van marktgeden is 100% kostendekkendheid. Het tarief is een bedrag per vierkante meter, per dag of een gedeelte daarvan inclusief een basisbedrag voor stroomkosten. Het marktgeld wordt verhoogd voor de diensten van de gemeentelijke marktcommissie, reclamadoeleinden en promotieactiviteiten.

In 2021 heeft een adviesbureau onderzoek gedaan naar de toekomst van warenmarkten. Een scenario die uit dit onderzoek naar voren is gekomen is het verzelfstandigen van de weekmarkten. In 2023 hebben we vervolg gegeven aan het onderzoek en de voorbereiding voor de verzelfstandiging. Deze activiteiten worden voortgezet in 2024.

Zolang de verkenning loopt, wordt de 100% kostendekkendheid tijdelijk losgelaten en alleen de indexering toegepast.

Bedragen in €		- is voordeel		
Recht	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verskil in €	Verskil in %
Marktgeden	-63.753	-53.027	10.726	16,82%

Het nadelige verschil á € 10.726 is veroorzaakt door een terugloop in de bezetting van de markten.

Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen

Lijkbezorgingsrechten, ook wel grafrechten genoemd, worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en het gebruik van de diensten die door de gemeente worden verleend.

Bedragen in € - is voordeel

Recht	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil in €	Vershil in %
Grafrechten	-193.070	-196.304	-3.234	-1,68%

3.1.6 Leges

Uitgangspunt bij de leges is 100% kostendekkend. Uit sociaal maatschappelijke motieven wordt op onderdelen daarvan afgeweken. Echter bezien over de hele legesverordening is sprake van lagere opbrengsten dan kosten.

Leges algemene dienstverlening

De legesinkomsten onder titel 1 vallen circa € 167.000 hoger uit dan begroot. De grootste afwijking zit in de baten voor reisdocumenten. De oorzaak hiervan is een piek in het aantal aanvragen, doordat in 2014 de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd is van vijf naar tien jaar.

Verder hebben er minder kosteloze, meer betaalde huwelijken plaatsgevonden en is er een hoger aantal uittreksels Burgerlijke stand en BRP gerealiseerd.

Bedragen in € - is voordeel

Recht	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil in €	Vershil in %
1. Burgerlijke stand	-73.551	-109.551	-36.000	-48,95%
2. Reisdocumenten	-83.800	-187.196	-103.396	-123,38%
3. Rijbewijzen	-154.376	-146.896	7.480	4,85%
4. Overige	-123.229	-158.070	-34.841	-28,27%
Totaal	-434.956	-601.713	-166.757	

Leges fysiek

In 2023 is ten opzichte van de begroting circa € 350.000 meer aan bouwleges ontvangen. De hogere leges zijn veroorzaakt door de aantrokken economie en hogere bouwkosten.

Bedragen in € - is voordeel

Recht	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Vershil in €	Vershil in %
Bestemmingsplannen	-23.100	-23.927	-827	-3,58%
Omgevingsvergunningen	-900.000	-1.248.876	-348.876	-38,76%
Totaal	-923.100	-1.272.803	-349.703	

Leges Europese dienstenrichtlijn

Onder de leges Europese dienstrichtlijn vallen de evenementen en leefmilieuverordening en de kinderopvang. Beide kennen een nadeel van respectievelijk circa € 15.000 en € 5.000.

Bedragen in €

- is voordeel

Recht	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil in €	Verschil in %
Kinderopvang	-6.995	-1.798	5.197	74,30%
Totaal	-6.995	-1.798	5.197	

3.1.7 Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de rijksregelgeving. De afvalstoffenheffing en rioolheffing komen voor eventuele kwijtschelding in aanmerking. De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot 100%. De gemeente Raalte hanteert de norm van 100%.

Omdat de kosten van kwijtscheldingsbeleid een onderdeel zijn van de tariefberekening van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, wordt dit afgewikkeld binnen de beide tarieven en daarmee verrekend met de desbetreffende egalisatievoorziening.

Bedragen in €

- is voordeel

Belasting	Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil in €	Verschil in %
Kwijtscheldingsbeleid	191.265	153.829	-37.436	-19,57%

Het aantal toegewezen kwijtscheldingsverzoeken 2023 wijkt niet substantieel af van het aantal in 2022. Het verschil tussen begroting en rekening wordt veroorzaakt, doordat de inschatting van het aantal toegewezen kwijtscheldingsverzoeken gemeentelijke belastingen hoger is geweest dan de werkelijkheid laat zien. Bij de begroting 2024 is het geraamde bedrag reeds aangepast.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.2.1 Inleiding

De gemeente loopt risico's op allerlei manieren en op allerlei terreinen. Risico's zijn niet altijd concreet te benoemen. Voor een deel van de risico's kan een gemeente zich verzekeren of een voorziening vormen; voor risico's waarbij dat niet kan hebben we weerstandscapaciteit nodig.

Van een gemeente wordt verwacht dat ze risico's in afdoende mate beheerst, dat zij dit bewaakt en dat zij er over rapporteert. Goed risicomangement zorgt ervoor dat zowel de kans als de impact van de risico's lager worden, zodat mogelijke tegenvallers die ten laste komen van het weerstandsvermogen worden voorkomen en/of beperkt.

In deze paragraaf gaan we in op:

- De weerstandscapaciteit
- De risico's
- Ratio weerstandsvermogen
- Kengetallen

De weerstandscapaciteit

Dit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Het gaat om de mate van weerbaarheid.

De risico's

Deze brengen we in beeld en deze worden indien mogelijk gekwantificeerd. Onder risico verstaan we de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een negatief gevolg voor een organisatie met zich mee kan brengen. Dat hoeft niet altijd alleen om financiële risico's te gaan. Het kan bijvoorbeeld ook imagoschade zijn. We hanteren de volgende methodiek:

- Inschatten van het risico bijvoorbeeld op basis van het financiële belang van de gemeente in een verbonden partij, uitval van systemen of projecten binnen de grondexploitatie.
- De waarschijnlijkheid bepalen dat het risico zich voordoet: laag (25%), midden (50%), hoog (75%).
- Het risico loslaten op de waarschijnlijkheid; dat geeft het risicobedrag.
- Aan de hand van het risicobedrag bepalen welke maatregelen de gemeente moet nemen om de risico's zoveel mogelijk te kunnen beheersen.

Ratio weerstandsvermogen

Door de weerstandscapaciteit te relateren aan de risico's bepalen we daarmee deze ratio.

Kengetallen

Door het opnemen van vijf kengetallen wordt het inzicht in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid verhoogd en daarmee in onze (meerjarige) financiële positie. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in zijn beoordeling van de financiële positie moet betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven.

We hanteren de kengetallen als een signaleringskader; ze ondersteunen bij het vormen van een oordeel over de financiële wendbaarheid en weerbaarheid.

3.2.2 Beleidskader

De gemeente Raalte wil zo min mogelijk risico lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's afdekken. Enerzijds willen we daarbij niet te veel beslag leggen op financiële middelen, anderzijds moet er wel een zekere mate van weerstandsvermogen zijn. Uitgaande hiervan hanteren we het volgende beleid:

- We streven een ratio na van tenminste voldoende. Dit vereist een ratio weerstandsvermogen dat gelijk of hoger is dan 1. Met deze ratio kunnen we weliswaar net alle risico's afdekken, maar we achten dit voldoende omdat de risico's zich nooit gelijktijdig en in hun maximale omvang voordoen.
- Indien de ratio onder de 1 uitkomt, dan wordt het weerstandsvermogen aangepast naar het wenselijk geachte niveau. Hiertoe bestaan twee mogelijkheden:
 - Het aanpassen van de beschikbare weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld verhogen reserve weerstandsvermogen);
 - Het aanpassen van de benodigde weerstandscapaciteit (via het treffen van meer beheersingsmaatregelen).
- Indien de ratio weerstandsvermogen uitstekend is, dus boven de 2,0, komt het college met het voorstel of het geoorloofd is de reserve af te romen en zo ja, tot welke hoogte.
- Indien de ratio tussen 1,4 en 2 zit, gaan we, na een analyse van de toekomstige verwachtingen, bezien of we de hoogte van het weerstandsvermogen in stand houden of kunnen afromen. Hierbij nemen we de (meerjarige) financiële positie van de gemeente in beschouwing.

3.2.3 Weerstandscapaciteit

Bij bepaling van de weerstandscapaciteit benoemen we de volgende elementen waarmee we tegenvallers op kunnen vangen.

1. Reserve weerstandsvermogen

De stand van de reserve weerstandsvermogen bedraagt per 31 december 2023 € 5.466.000 mln. In het dekkingsplan 2020-2023 is opgenomen de reserve weerstandsvermogen deels af te romen en in te zetten als (eenmalig) dekkingsmiddel. Het gaat hierbij om een bedrag van € 2,24 mln. ofwel jaarlijks € 560.000 in de periode 2020-2023. De laatste afroming heeft in 2023 plaatsgevonden, waarmee de claim per 31-12-2023 nihil is.

2. Algemene reserve bouwgrondexploitatie

Binnen de grondexploitatie kennen we de reserve grondexploitatie algemeen als buffer om tegenvallers op te vangen. De stand van deze reserve is per 31 december 2023 € 6.786.113. In de Nota Grondbeleid is voor deze reserve een ondergrens van € 1 mln. en een bovengrens van € 5 mln. bepaald. Op basis hiervan is de reserve afgeroomd tot € 5 mln. en ruim € 1,7 mln. gestort in de algemene bestemmingsreserve. Zie verder de paragraaf grondbeleid.

3. Onvoorzien

Voor het opvangen van niet uitstelbare, onvoorzienbare en onontkoombare tegenvallers doen we gedurende het jaar een beroep op de post onvoorzien structureel en onvoorzien eenmalig.

Voor zowel onvoorzien structureel als voor onvoorzien eenmalig is daarvoor een bedrag opgenomen van € 50.000 in totaal dus € 100.000. Aan het eind van 2023 is hiervan € 90.000 over.

4. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de financiële ruimte die de gemeente nog kan benutten door verhoging van de onroerendezaakbelasting (OZB), voordat een beroep gedaan kan worden op aanvullende middelen uit het gemeentefonds in het kader van artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (FVW). Voor toelating tot artikel 12 Fwv moeten gemeenten onder andere voldoen aan het redelijke peil van het zogenoemde belastingpakket.

De werkelijke OZB-opbrengst 2023 is € 9,1 mln. De berekening van de maximale OZB-opbrengst geeft een bedrag van € 11,9 mln. De onbenutte belastingcapaciteit komt daarmee uit op € 2,8 mln. (was in 2022 € 2,3 mln.).

5. Stille reserves

Niet zichtbare reserves, de zogenaamde stille reserves zijn er, omdat niet alle eigendommen van de gemeente op een werkelijke waarde zijn gewaardeerd in de administratie. Omdat de omvang van de stille reserves sterk wordt bepaald door marktontwikkeling, worden deze niet meegerekend voor de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarom is de omvang van de stille reserves bepaald op € 0. De weerstandscapaciteit zetten we af tegen de risico's om zodoende te bepalen of ons weerstandsvermogen toereikend is.

3.2.4 Inventarisatie risico's

De gemeente Raalte heeft als uitgangspunt dat geprobeerd wordt risico's zoveel mogelijk af te dekken. Dit kan door het aangaan van een verzekering of door het vormen van een voorziening. In de praktijk blijkt dat niet alle risico's af te dekken zijn.

Hieronder hebben we de belangrijkste risico's op een rij gezet, een zo actueel mogelijk risicobedrag aangegeven en vervolgens de beheersingsmaatregelen vermeld om de risico's zo veel mogelijk te beperken.

Ontwikkeling sociaal domein

Gelet op de stand van de reserve Sociaal domein zijn de risico's binnen het sociaal domein op dit moment voldoende afgedekt en hoeft hiervoor geen risicobedrag ten laste van het weerstandsvermogen opgenomen te worden. In de paragraaf Sociaal domein wordt een verdere toelichting op de resultaten gegeven.

Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden

De risico's binnen verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn uitgebreid ingeschat. Voor toelichting hiervan verwijzen wij naar de paragraaf 3.7. 'Verbonden partijen'. We schatten de risico's in op structureel € 236.617 en eenmalig op € 591.543. In benoemde paragraaf zijn per verbonden partij de beheersingsmaatregelen benoemd.

Gegarandeerde geldleningen

Woningbouw

Voor wat de woningbouw betreft, houdt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) toezicht op de garantstellingen. Als de woningcorporatie niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, vangt de WSW dit op. Daarna heeft het rijk nog een rol, de gemeente kan pas in derde instantie worden aangesproken. Daarom houden we een risicobedrag van € 0 aan.

Het gaat hierbij om een achtervang van bruto € 140 mln. aan leningen. Om meer zekerheid te creëren, is het WSW een relatie gaan leggen tussen de WOZ-waarde en de verstrekte geldleningen en garanties die worden uitgedrukt in een % van de waarde.

Sport en overige instellingen

Bij garantstelling voor (sport)verenigingen en instellingen is de gemeente in alle gevallen volledig aansprakelijk.

Het saldo van bovengenoemde geldleningen, waar de gemeente aansprakelijk voor is, is oorspronkelijk € 0,9 mln. De restant hoofdsom is in 2023 € 197.000 waarvoor we 100% aansprakelijk zijn.

Aangezien er al aanzienlijk is afgelost op deze leningen en er concrete zekerheid (hypotheek) aan ten grondslag ligt, is het risicobedrag op 25% gesteld (€ 56.750). We gaan daarbij uit van een risico met de kans van 25% wat een eenmalig risico betekent van € 12.313 en structureel € 1.231. Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichtingen en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de maatschappelijke impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.

Voor de overige instellingen en organisaties is het oorspronkelijke bedrag van de garantstelling € 2,0 mln. De restant hoofdsom per 31-12-23 is € 1.114.700 waarvoor we 100% aansprakelijk zijn. Aangezien ook hier harde zekerheid (hypotheek) aan ten grondslag ligt is het risicobedrag op 25% gesteld (€ 278.675). We gaan daarbij uit van een risico met de kans van 25%; derhalve een eenmalig risico van € 69.669 en een structureel risico van € 6.966.

Totaal komt het risico van de garantstellingen voor sport en overige instellingen uit op eenmalig € 81.982 en structureel € 8.198.

Grondexploitatie

In de jaarrekening 2023 is het risico binnen de grondexploitatie berekend op € 528.000. Voor verdere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid. Daarin staan de meest risicovolle projecten beschreven.

Fiscale positie van de gemeente

Per 1 januari 2019 is de btw-vrijstelling voor het gelegenheid geven van sport van kracht geworden. Door deze wetwijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Aan gemeenten gelieerde sportbedrijven leiden nadeel door de verruiming van de sportvrijstelling in de Wet omzetbelasting. Gemeenten krijgen de mogelijkheid dit btw-nadeel te compenseren via de Specifieke uitkering sport (SPUK).

Deze regeling heeft een subsidieplafond dat inmiddels is overschreden door het grote aantal aanvragen. Hierdoor wordt een korting op de aangevraagde subsidie toegepast. De aanvraag over 2023 is € 361.000. Inmiddels hebben we een beschikking ontvangen van € 249.000. Daarom is een risico van € 112.000 reëel.

Wegenonderhoud

Het uitgevoerde onderhoud heeft tot doel het in het IVOR vastgestelde onderhoudsniveau te waarborgen. Dit wordt gedaan door (lokaal) correctief onderhoud uit te voeren (op basis van inspectie). Kleinere schades worden vanuit de exploitatie bekostigd. De grotere vervangingen worden voorgedragen ten behoeve van het MIP. Preventief onderhoud aan de verhardingen wordt nauwelijks uitgevoerd. Deze zijn eveneens niet structureel opgenomen in het MIP.

Door een verouderend wegenbestand, neemt het risico op afwijkingen in de weginrichting en daarmee verwijtbare aansprakelijkheid toe. Daarnaast is de verwachting dat de kosten voor correctief onderhoud gaan toenemen. Structurele financiering voor preventief grootschalig onderhoud is nog niet geregeld. Als risico houden we p.m. aan.

Renterisico's

Net als in 2020, 2021, 2022 is het ook in 2023 niet noodzakelijk geweest om langlopende financiering aan te trekken. Dit komt door de achter blijvende investeringen en de grondverkoop uit het verleden. Dit jaar is zelfs een lening afgelost zonder dat herfinanciering noodzakelijk was.

Er is dus sprake van uitgestelde financiering. Als de geplande investeringen gerealiseerd worden, komt het moment nader bij dat we weer lange financiering moeten aantrekken.

De lange financiering tot 20 jaar is fors duurder geworden en de leningen van 25 jaar en langer zijn relatief iets voordeliger. De rente op de korte termijn en de middellange termijn liggen dicht bij elkaar hoewel kasgeld nu nog steeds duur is. Het risico van een hogere rente bij (her)financiering van de leningenportefeuille is op dit moment beperkt aanwezig, omdat er maar een beperkte financieringsbehoefte is.

In de begroting wordt jaarlijks een stelpost opgenomen om eventuele renteschommelingen te kunnen opvangen. Risico derhalve op € 0 gezet.

Continuïteit ICT-systemen

De digitalisering van de bedrijfsvoering en dienstverlening van de gemeente Raalte neemt toe. Hierdoor wordt de organisatie steeds afhankelijker van ICT-systemen, waarvan de continuïteit een belangrijk aandachtspunt is. Hoewel het risico op systeemuitval nog steeds aanwezig is, is de kans hierop aanzienlijk verminderd door de hoge beschikbaarheid van ICT-systemen in de afgelopen jaren.

Een relevanter risico dat de laatste tijd is toegenomen, betreft onbevoegde toegang tot de informatiesystemen en de daarin opgeslagen (persoons)gegevens. Informatieveiligheid heeft daarom topprioriteit binnen DOWR-verband. De gemeente houdt zich aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en heeft voorafgaand aan mogelijke risico's passende maatregelen genomen. Ook blijft men alert op nieuwe risico's.

De snelle digitale ontwikkelingen brengen het risico met zich mee dat systemen verouderd raken. Om de systemen actueel en up-to-date te houden, voert de DOWR-I werkorganisatie gedegen beheer uit op de bestaande systemen. Daarnaast spelen de DOWR-gemeenten in op actuele digitale ontwikkelingen door deze te integreren in de i-uitvoeringsplannen van verschillende domeinen.

De medewerkers van de organisatie maken steeds intensiever gebruik van de digitale systemen, waardoor de afhankelijkheid hiervan groot is. Naast de systemen vormen ook de medewerkers een risico op het gebied van informatieveiligheid. De invloed van artificiële intelligentie (AI) op ons werk wordt steeds groter. Met de ingebruikname van taalvoorspelmodellen als ChatGPT en CoPilot ervaren de medewerkers een extra inspiratiebron die verrijkt en ondersteunt maar die ook risico's kent. Medewerkers worden bewust gemaakt van deze risico's en van de maatregelen die zij hiervoor moeten nemen. Tot slot moet rekening worden gehouden met mogelijke claims als gevolg van niet-tijdige reacties op zaken. Dit alles vergroot de impact van systeemuitval, wat resulteert in een realistisch risicobedrag van € 600.000. Met een lage waarschijnlijkheid van 25% komt dit neer op een risico van € 150.000.

Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening

We willen onze organisatie laten meebewegen met de ontwikkelingen binnen de samenleving en adequaat equiperen op de veranderende opgaven die op ons afkomen. In ons organisatie ontwikkelplan 'Ons Raalte' geven we dit vorm en inhoud. Daarbij versterken we het continue leren en verbeteren als uitgangspunt voor onze organisatie, omdat dat nodig is om te blijven aansluiten bij onze inwoners en de wereld daaromheen.

De krapte op de arbeidsmarkt is nog steeds nadrukkelijk aanwezig. Dit maakt dat we blijvend actiever in moeten zetten op werving en selectie van nieuwe instroom. Gelet op de spanning op de arbeidsmarkt lopen we risico op onvoldoende capaciteit en kwalitatieve instroom van nieuw personeel. Ook zal dit invloed hebben op het bestaande personeel met onder andere het verhogen van werkdruk. Als we medewerkers tijdelijk moeten inhuren, is er geen opbouw en borging van eigen kennis. Bestaande medewerkers moeten blijven leren en helaas moeten we soms vervroegd afscheid nemen van medewerkers. De nieuwe Regeling Vervroegde Uittreding (inmiddels opgenomen in de CAO Gemeenten) maakt het mogelijk dat personeel eerder de organisatie verlaat dan gepland. We moeten daarom ook inzetten op behoud van deskundig personeel en borging van kennis. We hebben in 2015 voor het opvangen van deze personele knelpunten en het stimuleren van de organisatieontwikkeling een reserve SPP gevormd.

We treffen verschillende maatregelen om de risico's zo laag mogelijk te houden, zie verder de paragraaf bedrijfsvoering.

Het risico is bij de jaarrekening 2021 verhoogd van laag naar midden (50%). Dit is nog steeds actueel. Aangezien het risicobedrag wordt ingeschat op 10% van ons loonsomkader (€ 2,35 mln. in 2024) betekent dit een risico van € 1,175 mln.

Vanuit onze strategische personeelsplanning maken we onze gewenste personeelsontwikkeling inzichtelijk. Dit maakt dat we zowel kwantitatief alsook kwalitatief de behoefte voor de komende jaren in beeld brengen. Mede door de verschillende grote opgaven is dit een onmisbare actie.

Glasvezel buitengebied

Het risico op mogelijke vervolgschade aan wegen, bermen en bomen blijft aanwezig. De aanwezigheid van het glasvezelnetwerk heeft tot gevolg dat graafwerkzaamheden een groter risico vormen om schade te veroorzaken. De belangrijkste reden hiervoor is de beperkte diepteligging van het glasvezelnetwerk. Afgelopen jaren zijn al een aantal schades aan het glasvezelnetwerk ontstaan door werkzaamheden die normaal gesproken geen risico's met zich meebrengen. Hierbij moet gedacht worden aan het maaien van sloten of handmatig graven. Bijbehorende kosten zijn geabsorbeerd in de exploitatie. Er wordt geadviseerd om het risicobedrag te verlagen van € 78.750 (€ 105.000 x 75%) naar € 52.500 (€ 105.000 x 50%).

BTW-compensatiefonds

Via het BTW-compensatiefonds (BCF) kunnen gemeenten onder voorwaarden betaalde btw terugvragen. Gemeenten dienen declaraties in om btw terug te vorderen via het BCF. Het rijk heeft een macrobedrag (plafond BCF) hiervoor beschikbaar gesteld. Het verschil tussen het plafond BCF en het totaal aan werkelijk ingediende declaraties door gemeenten wordt de ruimte onder het plafond BCF genoemd. Elk jaar ontvangen gemeenten de ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds terug in de algemene uitkering van het gemeentefonds.

In de begroting 2023 heeft de gemeente Raalte een stelpost van € 300.000 opgenomen voor de verwachte ontvangst aan ruimte onder het plafond BCF. Dit is gebaseerd op ongeveer de helft van de realisatie in 2022. In 2022 is € 588.000 terugontvangen. Bij de septembercirculaire 2023 is de ruimte onder het plafond BCF voor Raalte in 2023 geraamd op € 667.000. Dit bedrag is ook als realisatie aangehouden bij de jaarrekening 2023. Bij de meicirculaire 2024 wordt de definitieve ruimte onder het plafond BCF voor 2023 vastgesteld. Gebaseerd op de prognose bij de septembercirculaire 2023 schatten we het risico van de opgenomen stelpost als laag in. We gaan uit van een lage waarschijnlijkheid van 25% van € 300.000 is € 75.000.

Resumé

Risico onderwerp met toelichting

Bedragen in €

Omschrijving	Structureel	Eenmalig
A. Ontwikkeling sociaal domein		
Onderdeel Wmo		
Onderdeel Jeugdzorg		
Onderdeel Participatie		
B. Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden		
De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor toelichting verwijzen wij naar de paragraaf verbonden partijen.	236.617	591.543
C. Gegarandeerde geldleningen		
<i>Woningbouw</i>		
Eventueel buiten de WSW gegarandeerde geldleningen voor woningbouw afgesloten.		0
Mariaoord		
Garantstelling (sport)verenigingen en instellingen.	8.198	81.982
Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichten en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.		
D. Grondexploitatie		
Zie paragraaf grondbeleid		528.000
E. Fiscale positie van de gemeente		
Btw		112.000
F. Wegenonderhoud		
Zie ook de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen		p.m.
G. Renterisico's		
We gaan ervan uit dat de stelpost in de begroting van € 230.000 voldoende is om renterisico's af te dekken.		0
H. Continuïteit ICT-systemen		
Financieel risico t.a.v. niet beschikbaarheid van systemen en mogelijke claims als gevolg van vertraging.		150.000
I. Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening		
Op basis van onze huidige salariskosten en rekening houdend met frictiekosten en scholingskosten, uitgaande van een lage waarschijnlijkheid, nemen we een risicobedrag op.		1.175.000
J. Glasvezel buitengebied		
Kans op toekomstige schade aan de gemeentelijke infrastructuur.		52.500
K. Btw-compensatiefonds		
Risico op vermindering van compensatie via Algemene uitkering.		75.000
Totaal	244.815	2.766.025

3.2.5 Beleid en kengetal risico's

In onderstaande tabel berekenen we de ratio weerstandsvermogen voor Raalte.

Ratio weerstandsvermogen

Bedragen in €

Omschrijving	Bedrag
Beschikbare weerstandscapaciteit:	
Onbenutte belastingcapaciteit	2.800.000
Algemene reserve grondexploitatie	5.000.000
Reserve weerstandsvermogen	5.466.000
Onvoorzien	90.000
Totaal	13.356.000
Benodigde weerstandscapaciteit:	
Risico's conform tabel	3.010.840

Verhouding beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit	4,4
---	------------

Om de ratio te classificeren maken we gebruik van de volgende waarderingstabel, zoals opgenomen in de beleidsnota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen.

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Toelichting weerstandsratio

In 2023 is de claim kadernota 2020-2023 komen te vervallen. Bij de begroting 2020 is namelijk afgesproken, dat het verantwoord was om de reserve weerstandsvermogen (stand per 1-1-2020) met € 2,24 mln. af te romen in de periode 2020-2023. Dit om in deze periode dekkingsmiddelen vrij te spelen voor (eenmalig) nieuw beleid. Dit was dus € 0,56 mln. per jaar, waardoor de claim per 2023 is beëindigd.

De weerstandsratio bedraagt per 31-12-2023 4,4. Dit is iets hoger dan bij de begroting 2023 (4,0) en jaarrekening 2022 (4,2), maar ligt wel in het verlengde van elkaar. Het relatief kleine verschil wordt met name verklaard door het feit dat het weerstandsvermogen iets is toegenomen. Belangrijkste factor is de toename van de onbenutte belastingcapaciteit (van € 2,3 mln. naar € 2,8 mln.). Dit laatste wordt veroorzaakt door het niet verhogen van de OZB belasting. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de onbenutte belastingcapaciteit weliswaar een onderdeel vormt van de weerstandscapaciteit, maar dat deze niet direct (volledig) 'opvraagbaar' is.

De risico's zijn vrijwel gelijk gebleven in vergelijking met afgelopen jaren. Dit blijven echter momentopnames. Dit wordt versterkt door de huidige turbulente en onzekere tijd. Daar komt bij dat nog niet duidelijk is wat voor effect de verandering in opzet van de algemene uitkering vanuit het Rijk vanaf 2026 voor onze gemeentefinanciën betekent. Hierdoor is het beschikken over een goede weerstandsratio, waar de gemeente momenteel over beschikt, niet alleen prettig, maar ook noodzakelijk. De ontwikkelingen op het gebied van de algemene uitkering, alsook de risico's, zullen uiteraard nauwlettend gevolgd worden, maar gezien de onzekerheid hieromtrent is het afromen van de reserve op dit moment (nog) niet aan de orde.

Classificatie risico's en gevolgen

Tenslotte worden in de volgende tabel de beschreven risico's geassocieerd naar kans en financieel gevolg. Er zijn drie categorieën waarschijnlijkheid (kans) benoemd met betrekking tot het zich voordoen van een risicovolle gebeurtenis: laag (25% kans), gemiddeld (50%) en hoog (75%). Daarnaast is het financiële gevolg van de risicovolle gebeurtenis geschat. Ook dit is in drie categorieën onderverdeeld: laag (tot € 100.000), midden (€ 100.000-€ 300.000) en hoog (> € 300.000). Deze grenzen sluiten aan bij hetgeen andere gemeenten ook gebruiken.

In deze tabel zijn de meest risicovolle onderwerpen met een groot financieel gevolg rechtsboven gesitueerd (rood). Van rechtsboven naar linksonder (groen) neemt voor de verschillende onderwerpen zowel de kans als het financieel gevolg van het risico steeds verder af.

Deze weergave is een momentopname. In de loop van de tijd kunnen de onderwerpen verschuiven naar een andere categorie. Deze manier van presenteren maakt monitoring in de tijd eenvoudiger.

		Kans		
		Laag	Gemiddeld	Hoog
Financieel gevolg	Hoog		Verbonden partijen Overige grondexploitatie Personeel	Grondexploitatie: Zegge VI en Franciscushof
	Midden	ICT-systemen	Fiscale positie gemeente	
	Laag	Gegarandeerde geldleningen BTW-compensatiefonds	Glasvezel	

Zoals hierboven aangegeven, bedragen de huidige risico's in totaal ruim € 3 mln. Dit ligt in lijn met voorgaande jaren. De samenstelling is wel iets veranderd. Zo is het risico 'grondexploitatie' wat afgenomen en het risico verbonden partijen wat toegenomen. Dit laatste wordt met name veroorzaakt door de komst van een nieuwe verbonden partij (Stichting Werk Raalte).

3.2.6 Ratio's en financiën

De BBV schrijft vijf kengetallen voor. Het doel van deze kengetallen is het inzicht verhogen in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. Financiële wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel de begroting en bedrijfsvoering is om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. Financiële weerbaarheid is het vermogen om onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's.

Financiële wendbaarheid	Financiële weerbaarheid
Netto schuldquote (BBV)	Solvabiliteit (BBV)
Belastingcapaciteit (BBV)	Grondexploitatie (BBV)
	Structurele exploitatieruimte (BBV)

Deze kengetallen kennen geen normering maar zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Omdat de kengetallen geen harde normering kennen, heeft de gemeente Raalte op basis van landelijke gegevens een eigen maatstaf ontwikkeld en gebruiken we deze als een signaleringskader. Hieronder volgen de vijf kengetallen met een korte uitleg, de hoogte van de kengetallen in meerjarenperspectief en welke conclusie je daaraan kunt verbinden. Daarna volgt een resumé met een visuele weergave en een eindconclusie.

Financiële wendbaarheid	Financiële weerbaarheid
Netto schuldquote (BBV)	Solvabiliteit (BBV)
Belastingcapaciteit (BBV)	Grondexploitatie (BBV)
	Structurele exploitatieruimte (BBV)

3.2.6.1 Netto schuldquote

1. Netto schuldquote:

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit kengetal draagt bij aan de financiële wendbaarheid van de gemeente. Bij een stijging van de inkomsten is het mogelijk om schulden af te lossen. Dit verhoogt de wendbaarheid van de gemeente. Hoe meer eigen middelen er beschikbaar zijn, hoe lager het percentage van de netto schuldquote is.

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

Netto schuldquote

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Netto schuldquote	38%	58%	31%
Netto schuldquote *	33%	53%	26%

*) Gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is in 2023 behoorlijk gedaald. Dit heeft een positief effect op de financiële wendbaarheid. Belangrijkste oorzaak is gelegen in het feit dat onze schuldpositie met ongeveer € 5 mln. is afgenomen, waardoor de netto schuldquote daalt naar 31%. Deze daling is logischerwijs ook te zien bij de netto schuldquote, welke gecorrigeerd is voor verstrekte leningen.

3.2.6.2 Solvabiliteit

Het kengetal solvabiliteit is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Er wordt gekeken in welke mate de gemeente in staat is haar financiële verplichtingen na te komen. Met deze ratio kan de financiële weerbaarheid gemeten worden.

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te gunstiger voor de weerbaarheid. Hoe meer eigen vermogen een gemeente heeft, hoe beter de gemeente in staat is om financiële klappen en bestaande risico's op te vangen. Een ratio boven de 50% wordt als zeer positief beoordeeld en een ratio van lager dan 20% wordt als negatief beoordeeld.

Solvabiliteit

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Solvabiliteit	49%	37%	52%

De solvabiliteitsratio heeft zich afgelopen jaar positief ontwikkeld. Deze ratio komt boven de 50% uit, wat als zeer positief beoordeeld wordt. Ook hier speelt de aflossing van een gedeelte van onze leningen een belangrijke rol.

3.2.6.3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten.

Gemeenten sluiten vaak leningen af voor het kopen van grond om een nieuw woningbouwproject te starten. Dit zorgt voor een schuld bij de gemeente. Het is de bedoeling dat bij uitvoering van het bouwproject de kosten weer terugverdiend worden. Bij het berekenen van het kengetal grondexploitatie wordt er een schatting gemaakt van de baten van de bouwprojecten. Hoe lager de ratio, hoe gunstiger voor de financiële weerbaarheid. Een ratio lager dan 20% wordt als positief beoordeeld en een ratio hoger dan 35% wordt als negatief beoordeeld.

Grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Grondexploitatie	10%	11%	10%

De grondexploitatie laat stabiele ontwikkeling zien. Een ratio < 20% wordt immers als positief beoordeeld. De bouwgrond in exploitatie is iets afgenomen, waarbij de totale baten vanuit grondexploitatie wat zijn toegenomen. Dit resulteert in eenzelfde % als bij de jaarrekening 2022.

3.2.6.4 Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke mate de structurele lasten van de gemeente gedekt zijn door structurele baten.

Het is van belang om als gemeente te weten welke structurele ruimte er aanwezig is om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte valt hiermee onder de financiële weerbaarheid. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. Bij een ratio van 0 is de (meerjaren)begroting structureel sluitend.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Structurele exploitatieruimte	1,98%	3,53%	2,12%

De structurele exploitatieruimte is in vergelijking met de jaarrekening 2022 iets toegenomen. Zowel de baten als lasten zijn in vergelijking met 2022 zo goed als gelijk gebleven. De lichte stijging is dan ook te wijten aan beperkte wijzigingen in de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves. Het is, op basis van de huidige vooruitzichten (met name voor de jaren 2026 en 2027), wel de verwachting dat de komende jaren de structurele exploitatieruimte onder druk komt te staan.

3.2.6.5 Belastingcapaciteit

Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze. Het kengetal belastingcapaciteit heeft invloed op de financiële wendbaarheid.

Het gaat hierbij niet om de onbenutte belastingcapaciteit, zoals aangegeven onder het hoofdstuk 'Inventarisatie weerstandscapaciteit' binnen deze paragraaf; dat is de theoretische financiële ruimte. Deze berekening van belastingcapaciteit geeft meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie, dan dat de theoretische onbenutte belastingcapaciteit dat doet.

De belastingcapaciteit wordt hier berekend door de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente Raalte af te zetten tegen het gemiddelde van alle gemeenten in Nederland.

De ozb zijn voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomsten. Naast de ozb wordt ook gekeken naar de rioolheffing en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn en dus ruimte kunnen geven voor nieuw beleid. In Raalte zijn beide heffingen al 100% kostendekkend.

Belastingcapaciteit

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Belastingcapaciteit	95%	95%	90%

Op basis van de uitgangspunten van het COELO bedragen voor Raalte in 2023 de gemiddelde woonlasten (gemiddeld betaalde ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing) voor een meerpersoonshuishouden € 848. Het gemiddelde van alle gemeenten bedraagt volgens COELO in

2023 € 944. De woonlasten liggen daarmee in Raalte € 96 onder het landelijk gemiddelde (in 2022 was dit verschil € 44). Uitgedrukt in een % is de belastingcapaciteit voor 2023 90% (was in 2022 nog 95%). Concreet betekent dit dat in 2023 in de gemeente Raalte de gemiddelde woonlasten voor de inwoners iets zijn gedaald (op basis van Coelo cijfers), terwijl de gemiddelde woonlasten voor heel Nederland gestegen zijn.

3.2.6.6 Classificatie en conclusie kengetallen

Classificatie kengetallen

In onderstaande tabel zijn de vijf kengetallen geclassificeerd. Links (verticaal) wordt de waardering van het kengetal weergegeven, waarbij A gunstig betekent, B is neutraal en C is ongunstig. Boven (horizontaal) geeft het verloop van het kengetal weer. Zo is te zien of het kengetal zich al dan niet goed ontwikkelt in meerjarenperspectief.

		Ontwikkeling		
		Positief	Neutraal	Negatief
Waardering	C			
	B			
	A			

Conclusie

Alle financiële kengetallen kennen zowel een goede waardering als een positieve ontwikkeling. De solvabiliteit is door de aflossing van leningen toegenomen en ook de netto schuldquote heeft zich hierdoor positief ontwikkeld.

De afhankelijkheid van de grondexploitatie wordt ook steeds minder, wat een goede zaak is. Tenslotte is de structurele exploitatieruimte toegenomen ten opzichte van de jaarrekening 2022. Dit laatste blijft echter een momentopname. Het is namelijk nog steeds de verwachting dat deze de komende jaren wat onder druk zal komen te staan door een verhoging van de structurele lasten gecombineerd met de onzekerheid van de Algemene Uitkeringen vanuit het Rijk vanaf 2026.

Onderhoud kapitaalgoederen

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager J. Hulzebos

3.3.1 Inleiding

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft inzicht in het onderhoud van onze gemeentelijke kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen zijn investeringen die een gemeente doet en die daarna regelmatig onderhoud vergen. De gemeente Raalte heeft circa 530 ha. aan openbare voorzieningen in eigendom en beheer (wegen, groen, bermen, riolering enz.). Daarnaast kennen wij 23 gemeentelijke gebouwen. Het betreft de gebouwen die de gemeente zelf onderhoudt. Onderwijsgebouwen vallen hier niet onder, aangezien de onderwijsbesturen deze zelf onderhouden.

Het onderhouden van kapitaalgoederen is van belang om deze goederen in stand te houden voor aspecten als bereikbaarheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en veiligheid. Uw raad heeft vastgesteld wat het onderhouds- en kwaliteitsniveau moet zijn; dit leest u verderop in de paragraaf.

Op basis van de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' wordt jaarlijks in het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte aangegeven welke investeringen worden gedaan in de openbare ruimte (vervangingen en beleidsopgaven).

Per onderdeel binnen deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader, de uitvoering, relevante ontwikkelingen, financiën en de risico's.

3.3.2 Integraal

In 2014 heeft uw raad de integrale visie op de openbare ruimte vastgesteld. Deze visie vormt het kader voor het ontwikkelen van beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud en projecten. In de visie zetten wij het gebruik en de gebruiker centraal.

Met het vaststellen van de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' is de integrale aanpak op inhoud en proces nog eens bekrachtigd, waarbij ook doelen vanuit andere programma's kunnen worden meegekoppeld (denk aan duurzaamheid, gezondheid, economie, klimaatadaptatie en de verkeersagenda). Steeds belangrijker wordt de verbinding met de sociale opgaven. Daarnaast vindt inbreng plaats, vaak mede in het spoor van de bestuurlijke vernieuwing, waarbij gebruik wordt gemaakt van de lokale kennis en de aanwezige energie van onze inwoners en ondernemers. Kansen en initiatieven van derden willen wij daarbij zoveel mogelijk benutten.

Met het samenbrengen van opgaven werken wij toe tot het maken van prognoses voor de investeringen die moeten worden gedaan voor een toekomstbestendige openbare ruimte in bestaande dorpen en wijken. In 2023 is het opgaveteam voor toekomstbestendige en leefbare dorpen en wijken van start gegaan. Tevens is een krediet beschikbaar gesteld om te onderzoeken wat de omvang van de middelen is om te komen tot een structurele financiering van de vervangingsopgave in de openbare ruimte.

Naast het technische beheer zetten wij de komende jaren in op het verder verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen.

Door de krapte op de arbeidsmarkt is het steeds lastiger om goed (ingehuurd) personeel aan te trekken. De gemeentelijke ambitie en landelijke opgaven (bijvoorbeeld op gebied van participatie en klimaat) zijn hierdoor steeds lastiger te realiseren en komen soms moeilijk van de grond.

3.3.3 Beleidskader

De Omgevingsvisie 'Horizon gemeente Raalte 2040' ligt ten grondslag aan het beleid dat wij voeren binnen programma 2; Integraal beheer openbare ruimte.

In procesmatig opzicht werken we volgens de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte'. Voor de vervangingsopgave ligt het accent op het borgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Dat doen wij op basis van risicosturing. Daarnaast investeren wij in integrale projecten in de openbare ruimte, zodat we deze toekomstbestendig kunnen maken en ook duurzaam in stand kunnen houden. Beleidsopgaven als klimaatadaptatie, levensloopbestendigheid, duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit worden hierin zoveel mogelijk meegenomen. In 2023 heeft een herziening van het beleidsplan spelen plaatsgevonden en is een start gemaakt met het ontwikkelen van beleid op het gebied van biodiversiteit. Ook is het beleid op het gebied van de openbare verlichting (in regionaal verband) geactualiseerd.

Wij hanteren de kwaliteitsniveaus van de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR), deze zijn in onderstaande tabel weergegeven. Deze kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op de landelijke CROW-normen.

Kwaliteitsniveaus Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) op basis van CROW-normen

Deelgebied	Ze er laag D/R-	Laag C/R-	Basis B/R	Hoog A/R+	Ze er hoog A+/R++
Dorpen		X			
Buurten en wijken		X			
Centrumgebieden			X		
Bedrijventerreinen		X			
Entrees en toegangswegen			X		
Begraafplaatsen			X		
Buitengebied		X			

De kwaliteitsniveaus zoals hierboven benoemd zorgen voor de volgende technische kwaliteit en beeldniveau: A+: Nagenoeg ongeschonden. A: Mooi en comfortabel. B: Functioneel. C: Onrustig beeld. D: Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkheid en sociale onveiligheid.

Voor het planmatig uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden aan de kapitaalgoederen is het van belang dat hier een goed beleids- en beheerplan aan ten grondslag ligt. Daarnaast proberen wij dit zoveel mogelijk te baseren op actueel beleid en de juiste gegevens. Daarom zijn ook de looptijden van de beleids- en beheerplannen inzichtelijk gemaakt. Zie hiervoor onderstaande tabel.

Beleids- en beheerplan

Beleidsplan	Betreft periode*	Beheerplan	Betreft periode*
Integrale visie openbare ruimte (IVOR)	2014-2020	Wegen	2013-2017
Kadernotitie civieltechnische kunstwerken	2013	Civieltechnische kunstwerken	2015-2021
Licht in de openbare ruimte	2023	Openbare verlichting	2003-2009
Groenstructuurkaarten	2010	Openbaar groen	2022-2026
Groen samen doen!	2017		
Kadernotitie bomen	2017	Bomen	2021-2029
		Speelterreinen	2007
Begraafplaatsen	2009-2023	Begraafplaatsen	2009-2023
Herziening speelbeleid	2023	Sportvelden	2015-2021
		Beheerplan Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	2021-2030
Kadernotitie gebouwen	2013	Meerjarenonderhoudsprogramma gebouwen (MJOP)	2019-2022

*) De looptijd van een aantal plannen is inmiddels verstreken. Hieruit vloeien geen consequenties voort. De 'oude' plannen zijn nog toepasbaar en worden (waar nodig) binnen afzienbare tijd geactualiseerd. Bij een aantal plannen is geen concrete looptijd genoemd, hier is alleen het jaar van vaststelling benoemd.

Zoals in bovenstaande tabel te zien is, zijn van een aantal beheerplannen de looptijden verstreken. Dit heeft onze aandacht, daarom zijn in samenwerking met een externe partij assetsheets opgesteld in combinatie met de beleidsontwikkeling. Als vervolg hierop worden de beheerplannen geactualiseerd. In het afgelopen jaar hebben we ook niet stil gestaan. Zo is in 2023 een belangrijke aanzet gegeven voor de beheerplannen spelen en begraven. Hier zal in 2024 een vervolg aan gegeven worden.

3.3.4 Financiën

In onderstaande tabel zijn begrote en gerealiseerde onderhoudskosten, kapitaallasten en investeringen weergegeven. In programma 2 is, waar nodig, de verantwoording over de verschillende beleidsterreinen beschreven.

Exploitatiekosten en investeringen kapitaalgoederen

Bedragen in €

Vakgebied	Onderhoudskosten		Kapitaallasten		Investerings	
	Begroting 2023	Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2023
Wegen	2.150.442	2.228.765	236.899	239.856	852.277	252.458
Civieltechnische kunstwerken	190.075	136.534	95.244	95.244	501.807	456.113
Openbare verlichting	133.424	49.158	130.484	127.984	249.694	96.204
Riolering en water	560.722	637.911	1.103.506	1.103.506	1.427.345	519.522
Groen	1.342.822	1.361.675	92.340	93.582	58.772	14.166
Speeltoestellen	34.267	30.182	79.844	79.675	98.734	25.892
Begraafplaatsen	99.491	119.206	4.253	4.252	35.006	48.155
Gebouwen	1.222.403	767.704	3.245.578	3.238.669	537.095	145.368
Totaal	5.733.646	5.331.135	4.988.147	4.982.768	3.760.730	1.557.877

De begroting voor onderhoud is voor circa 90% gerealiseerd. Afwijkingen per vakgebied worden in de onderstaande paragrafen toegelicht. De begrootte investeringen zijn voor slechts 40% gerealiseerd. Dat wordt vooral veroorzaakt door knelpunten in de interne uitvoeringscapaciteit.

3.3.5 Wegen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting

Uitvoering

Wegen straten en pleinen

Het grondgebied van de gemeente Raalte beslaat circa 172 km². Het verhardingsareaal dat in beheer bij de gemeente is gegroeid tot 3.272.231 m². Het grootste deel van dit areaal bestaat uit elementenverhardingen (1.697.647 m²) gevolgd door asfaltverharding (1.272.668 m²), betonverharding (51.938,77 m²) en half- of onverharde wegen en paden (249.977m²).

Periodiek wordt het verhardingsareaal geïnspecteerd op schadebeelden waarna deze worden verwerkt in het beheersysteem. In 2023 zijn onderhoudswerkzaamheden aan de wegen uitgevoerd op basis van de inspectie uit 2021. Afgelopen jaar is een nieuwe inspectie uitgevoerd. Uit die inspectie blijkt dat ca 11% van het Areaal niet voldoet aan de gestelde kwaliteitseis (kwaliteit D). Met name bij elementenverhardingen zien we een terugloop in kwaliteit.

Er zijn twee investeringsprojecten opgenomen in de programmering voor 2023 (Raarhoeksweg en Schoonhetenseweg). Voor het project Schoonhetenseweg is de uitvoering nog niet gestart. Hierdoor lag het investeringsniveau lager dan verwacht.

Civieltechnische kunstwerken

In de gemeente Raalte hebben we 54 bruggen, variërend van beton, staal en hout, in beheer. Daarnaast zorgen we dat de ruim 90 stuks duikerbruggen en ruim 400 stuks duikers in goede staat blijven om de waterafvoer te borgen, het verkeer doorgang kan vinden en percelen toegankelijke zijn.

Het onderhoud is conform planning uitgevoerd. Een aantal opdrachten zijn nog niet afgerond, waardoor de kosten voor onderhoud iets lager uitvielen dan begroot. In 2023 zijn de kunstwerken geïnspecteerd. De bevindingen zijn in lijn met de verwachtingen (passend bij huidig onderhoud en investeringsniveau). De geplande investeringen zijn conform uitgevoerd.

Openbare verlichting

Het areaal van de openbare verlichting dat de gemeente Raalte in beheer heeft bedraagt circa 8.750 openbare verlichtingsbronnen. Het aandeel ledverlichting is gegroeid tot circa 60%.

De onderhoudskosten aan openbare verlichting worden in grote mate bepaald door storingen en (aanrij) schades. Het aantal storingen in verlichting/armaturen was lager dan verwacht. Dit komt mede door het grotere aandeel ledverlichting. De gemeente heeft verder een groot deel van de kosten van aanrij schades weten te verhalen.

De lichtpunten die vervangen moesten worden zijn grotendeels conform planning vervangen. De investeringen vallen lager uit doordat een deel van de vervangingsopdrachten nog niet geheel waren afgerond. Ook zijn een deel van de kosten binnen het project grote markt verantwoord. Het vervangen van de verlichting in het centrumgebied hebben we niet in 2023 kunnen realiseren.

Relevante ontwikkelingen

Wegen, straten en pleinen

De planning voor onderhoud aan verhardingen wordt momenteel voornamelijk bepaald door toestandsafhankelijk onderhoud. De werkvoorraad die uit de inspectie 2023 blijkt is groter dan de geplande onderhoudskosten en investeringen in de komende twee jaar. Preventief/planmatig onderhoud komt daardoor in de verdrukking. Redelijkerwijs is te verwachten dat het aandeel van wegen dat niet voldoet aan het gewenste kwaliteitsniveau (B/C) in de volgende inspectie (2025) zal toenemen.

In 2024 zal het wegenbeheerplan worden herzien.

Bermonderhoud

Om de wegen op de vastgestelde onderhoudskwaliteit te houden, is goed beheer van de bermen onontbeerlijk. De bermen langs de gemeentelijke wegen in het buitengebied hebben meerdere functies. De belangrijkste functie is de verkeerskundige, waarbij de berm dienst doet als veilige uitwijkmogelijkheid. Daarnaast heeft de berm een belangrijke belevingswaarde, waarbij de bewustwording groeit om bermen zodanig in te richten en beheren dat deze een wezenlijke bijdrage geven aan het verhogen van de biodiversiteit in ons grondgebied.

Er wordt hiervoor een beheerplan Bermen en Sloten opgesteld.

Kunstwerken

Een groot deel van het onderhoud aan de kunstwerken wordt toestandsafhankelijk uitgevoerd. Hiervoor worden inspecties uitgevoerd. Uit de laatste inspecties bleken geen grote gebreken.

De inspecties zijn gericht op technische levensduur. De omgeving is echter aan verandering onderhevig. Onder andere uitbreiding van verhardingsoppervlak, zwaardere voertuigen en klimaatveranderingen stellen mogelijk andere (functionele) eisen.

Openbare verlichting

Ook in het afgelopen jaar hebben we weer een stap gezet om de openbare verlichtingsinstallatie verder te verduurzamen. In het afgelopen jaren is het percentage led-armaturen verhoogd van 23% in 2016 naar 60% eind 2023. In de komende jaren staan investeringen gepland om verder de verleden.

Risico's

Wegen, straten en pleinen

De raad heeft in 2014 voor een groot deel van de openbare ruimte een laag onderhoudsniveau vastgesteld. Dit heeft als gevolg dat er een grotere kans is op (lokale) gebreken aan verhardingen en een toename van schade waarvoor de gemeente aansprakelijkheid wordt gesteld.

Door het lager kwaliteitsniveau zien we bovendien dat de kosten van herstel toenemen. Kleine(re) maatregelen zijn vaak niet langer kosteneffectief. Grotere maatregelen zijn echter lastiger te realiseren vanwege de integrale opgaves, investeringen die van MIP moeten worden geprogrammeerd en beschikbare capaciteit.

Bermonderhoud

De verkeersintensiteit op de wegen in het buitengebied is de laatste decennia toegenomen. Hierdoor worden onze wegen (en bermen) meer en zwaarder belast dan ten tijde van de aanleg. Door toename van het verkeer en veranderend klimaat (meer natte en meer droge periodes) ook meer schades aan de berm met een verhoging van het aantal aansprakelijkheidsstellingen richting de gemeente, als gevolg van schade rijden door automobilisten.

Kunstwerken

De verkeersintensiteit op de wegen in het buitengebied is de laatste decennia toegenomen. Hierdoor worden veel kunstwerken meer en zwaarder belast dan ten tijde van de aanleg. Schade en/of verkorte levensduur van kunstwerken is daarvan een mogelijk gevolg.

Openbare verlichting

Er is grote onzekerheid over de energieprijzen. Naar verwachting blijven de energieprijzen ook voor 2024 en 2025 ver boven het historisch gemiddelde niveau liggen.

3.3.6 Riolering, water

Uitvoering

We hebben voor onderhoud circa 14% meer uitgegeven dan begroot. Dat wordt veroorzaakt door prijsstijgingen. Onze onderhoudsdoelstellingen hebben we behaald, maar de thema's participatie (afkoppelen bij eigen projecten en projecten van derden) en datagedreven (het ontsluiten van onze data voor derden) vertragen door capaciteitsproblemen. Door het niet realiseren van projecten lopen we achter op de doelstelling om waterrobuust te worden.

Relevante ontwikkelingen

In het huidige Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2030 werken we risico-gestuurd. Dat houdt praktisch in dat we riolen minder snel vervangen.

We hebben ons inspectie regime daarop aangepast, maar bij de werkwijze hoort ook een grotere kans op calamiteiten, meestal is dat een verzakking / gat in de weg. Daarvan hebben we er in 2023 twee gehad, bij De Haar en Hofstedelaan / Churchillaan.

Eind 2023 (en begin 2024) is er zeer veel neerslag gevallen en was er sprake van zeer hoge grondwaterstanden. Dat heeft wel geleid tot lokale overlast, bijvoorbeeld water in kelders, maar niet tot noemenswaardige problemen in het rioleringsysteem. Kwetsbare punten in het slotenstelsel, dat het overtollige water moet afvoeren, worden meegenomen in het op te stellen beheerplan wegen (2024).

Risico's

Door het uitblijven van investeringen zijn de uitgaven niet in balans met de inkomsten en loopt de voorziening riolering op. Daardoor is de rioolheffing hoger dan noodzakelijk. Als de achterstand niet wordt ingelopen, zal een ingreep in de rioolheffing noodzakelijk worden.

3.3.7 Groen, speeltoestellen en begraafplaatsen

Uitvoering

Openbaar groen

De gemeente Raalte onderhoudt en beheert 182 ha. openbaar groen en rond de 66.000 bomen. Het onderhoud en beheer van openbaar groen is vastgelegd in het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen (2022). Met dit beheerplan spelen we in op actuele thema's en ontwikkelingen die aan de hand van zes thema's veilig, biodiversiteit, klimaatbestendig, gezond, leefbaar en duurzaam (beheer) zijn uitgewerkt waarbij toekomstbestendigheid en participatie integraal zijn meegenomen. Hierbij ligt de focus op de maatschappelijke meerwaarde die het groen kan bieden. De uitvoering op deze thema's wordt in de komende jaren verder uitgerold.

Vanuit het groenbeleid 'Groen, samen doen!' (2017) roepen we inwoners op om mee te denken. Om (inwoners)initiatieven beter te faciliteren, is een stappenplan ontwikkeld. Daarnaast worden de activiteiten die de groene organisaties, verenigd in de werkgroep Groene Agenda, en de gemeente Raalte ondernemen, jaarlijks opgenomen in de 'Groene agenda'.

Het onderhoud en beheer van bomen is vastgelegd in het beheerplan bomen dat begin 2021 is vastgesteld.

Speelvoorzieningen

In het beheerplan speelplaatsen is het onderhoud en beheer van 145 speelplaatsen en een 19-tal trapveldjes geregeld. Vervanging van speeltoestellen en herinrichting/renovatie van speelplaatsen is samen met inwoners opgepakt. Het afgelopen jaar zijn een aantal speellocales aan de Sikkels en de Industriestraat in Heino gerenoveerd en is er een informatiedag in de wijk Langkamp gehouden om de wensen voor een vijftal speelplaatsen in de wijk op te halen. De uitvoering vindt plaats in de 1e helft van 2024. De speeltoestellen zijn afgelopen jaar weer geïnspecteerd op het gebied van veiligheid.

De nota Buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten is afgelopen najaar door de raad vastgesteld en aansluitend is een start gemaakt met informatie verzamelen voor het beheerplan 'Buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten'.

Begraafplaatsen

De gemeente Raalte beheert en onderhoudt vier begraafplaatsen. Het onderhoud is vastgelegd in het beheerplan begraafplaatsen (2009). Het onderhoud is conform de afgesproken beeldkwaliteit uitgevoerd. In september 2022 is een nieuwe begraafplaatsbeheerder aangesteld die verantwoordelijk is voor de contacten richting de nabestaanden, de zaken rondom begraafzaken organiseert en het onderhoud op de begraafplaatsen verzorgt.

Er is opdracht gegeven voor het opstellen van een beleids- en beheerplan begraafplaatsen. Er is een start gemaakt met informatie verzamelen voor beide plannen. De raad wordt begin Q2 van 2024 verder geïnformeerd en bevraagd over de richting/kaders voor begraafplaatsen.

Relevante ontwikkelingen

Door ontwikkelingen zoals klimaatverandering, vergrijzende samenleving, maar ook participatie liggen er uitdagende opgaven voor de openbare ruimte. Dit vraagt om een andere visie en aanpak van het groen- en speelbeheerbeleid van de openbare ruimte. In het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen is een slag gemaakt naar effectgestuurd, gebiedsgericht en integraal groenbeheer.

Najaar 2023 is de nota Buiten Beleven, Bewegen Spelen en Ontmoeten vastgesteld door de Raad. Met het beheerplan voor speelplaatsen is een start gemaakt. Hierbij wordt, net als bij het groen, naar de maatschappelijke meerwaarde van speel- en ontmoetingsplaatsen gekeken.

Er is opdracht gegeven voor het opstellen van een beleids- en beheerplan begraafplaatsen. Er is een start gemaakt met informatie verzamelen voor beide plannen. De raad wordt begin Q2 2024 verder geïnformeerd en bevraagd over de richting/kaders voor begraafplaatsen.

Risico's

De integrale vervangingen en opgaven (onder andere klimaatverandering, afname biodiversiteit, leefbaarheid, gezondheid en circulariteit) in de openbare ruimte worden in toenemende mate domein- en zelfs organisatieoverstijgend. Dat speelt van kleine ingrepen, bijvoorbeeld reconstructie van speelplaatsen en openbaar groen waar afkoppelen een rol speelt, tot grote integrale projecten.

De complexiteit van de projecten neemt toe, er is meer afstemming nodig wat mogelijk kan leiden tot vertraging bij uitvoering van projecten.

In 2014 is er 25% op het vervangingsbudget voor speelplaatsen gekort. Daarnaast is de areaaluitbreiding van de speelplaatsen in de nieuwe wijken (in ieder geval in de afgelopen 10 jaar) niet geïndexeerd in de begroting met als gevolg dat er in de nabije toekomst te weinig budget beschikbaar is om het speelvoorzieningen op niveau te houden.

3.3.8 Gebouwen

Uitvoering

Het meerjarig onderhoudsplan (oftewel MJOP) is voor alle gebouwen in gemeentelijk bezit de leidraad voor het uitvoeren van al het gebouw gebonden onderhoud. De onderhoudswerkzaamheden zijn voor alle gebouwen binnen budget en conform MJOP uitgevoerd met uitzondering van het gemeentehuis en de beide brandweerkazernes in Raalte en Heino. Voor

deze gebouwen zijn er renovatieplannen en is er daarom minder onderhoud (alleen storingen, veiligheid en wet- & regelgeving) uitgevoerd.

Relevante ontwikkelingen

In 2023 zijn alle MJOP's geactualiseerd waarbij ook een inflatiecorrectie is meegenomen, waardoor sturing vanuit begroting weer aansluit op de werkelijke kosten voor het beheer en onderhoud van alle gebouwen die de gemeente in haar bezit heeft.

Risico's

Omdat regelgeving voor gebouwen steeds omvangrijker en complexer wordt, zijn er stappen ondernomen om de compliance verder op orde te krijgen en te houden. Het gaat dan om het inrichten van een gebouwdashboard, waarbij per gebouw actueel inzichtelijk is en blijft hoe het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd.

Financiering

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.4.1 Inleiding

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de rekening. Deze verplichting hangt samen met de invoering van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze wet beoogt een solide financiering bij openbare lichamen. Doel hierbij is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van de gemeente en het handhaven van een uitstekende kredietwaardigheid.

Treasurystatuut

De financieringsparagraaf vormt, in samenhang met het in artikel 212 van de Gemeentewet voorgeschreven treasurystatuut en de overeenkomstig vastgestelde verordeningen, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie. Het treasurystatuut is eind 2023 geactualiseerd en vastgesteld. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van liquiditeiten van de gemeente op lange en korte termijn.

Daarnaast zijn kredietwaardigheidsnormen voor tegenpartijen bij uitzettingen voor een periode van 1 jaar en langer opgenomen. De bepalingen in het treasurystatuut waarborgen een risicomijdend financieringsprofiel.

Financieringsbeleid

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente moet soms geld lenen om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Ook moeten investeringen gefinancierd worden. In korte tijd worden uitgaven gedaan, die over een veel langere periode worden afgeschreven.

Uitgangspunt voor het financieringsbeleid is om de rentekosten van de financiering zo laag mogelijk te houden, de renteopbrengsten zo hoog mogelijk te doen zijn en daarbij zo weinig mogelijk risico's te lopen.

Totaal financiering

In de gemeente Raalte wordt het principe van totaal financiering toegepast. Dit houdt in dat niet voor iedere investering een afzonderlijke lening wordt afgesloten. Investeringen worden gefinancierd vanuit het totale eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaalde investering (actief) en de rentelasten voor een afgesloten lening c.q. vergoeding voor het eigen vermogen.

De rentelasten op de boekwaarden van de investeringen worden daarom toegerekend op basis van een vooraf gecalculeerd rentepercentage. Dit noemen we het renteomslagpercentage. Dit percentage mag maximaal 0,5% naar boven worden afgerond.

Aan taakvelden toegerekende rente

Bedragen in €

Rub. Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.423.790
b. De externe rentebaten	-494.024
Totaal door te rekenen externe rente	929.766
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (1,2%)	177.036
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: Grondbedrijf)	
Totale rente grondbeleid	177.036
Saldo door te rekenen externe rente	752.730
d1. Rente over eigen vermogen	1.648.752
d2. Rente over voorziening verwachte verliezen grondexploitatie (gewaardeerd op contante waarde)	53.449
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	2.454.931
e. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-2.454.931
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	0

3.4.2 Ontwikkelingen

Kasgeldlimiet- en behoefte

De kasgeldlimiet is bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage. De basis voor 2023 is 8,5% van € 110,6 mln. is € 9,4 mln. De toezichthouder staat toe maximaal voor een periode van twee kwartalen de kasgeldlimiet te overschrijden. In 2023 is geen sprake geweest van een overschrijding.

Met de gehanteerde kasgeldlimiet wordt voorkomen dat gemeenten een te groot risico nemen met het aantrekken van te grote sommen kort geld. Immers kort geld houdt een groot risico van renteschommelingen in.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van de gemeente. (leningen met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer.) De renterisiconorm is ingesteld om de herfinanciering van af te lossen leningen zo goed mogelijk in de tijd te spreiden. Daarmee wordt voorkomen dat renteschommelingen op de kapitaalmarkt grote invloed hebben op de totale rentelast van de gemeente. De norm voor gemeenten is vastgesteld op 20%. De gemeente Raalte heeft per 1 januari 2023 een begrotingstotaal van € 110,6 mln. Het maximale bedrag voor herfinanciering is dan € 22,1 mln.

Renteontwikkelingen en leningenportefeuille

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is de laatste jaren laag geweest. Na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne heeft de ECB de rente in een aantal stappen verhoogd om op deze manier de inflatie onder controle te krijgen. In 2023 heeft de gemeente geen leningen aangetrokken, ondanks een reguliere aflossing van lening van ruim € 5 mln. Door de grondverkopen en (nog) niet gerealiseerde investeringen heeft de gemeente nog voldoende liquiditeiten beschikbaar. Door de wijziging in de rentestructuur ontvangt de gemeente nu weer rente over dit tegoed.

Overzicht leningenportefeuille

Bedragen in € 1.000.000

Omschrijving	Bedrag
Stand leningenportefeuille per 31-12-2022	60,8
Rentelast	1,4
Aangetrokken leningen in 2023	0,0
Aflossingen in 2023	5,1
Stand leningenportefeuille per 31-12-2023	55,7

3.4.3 Risico's

Renterisicobeheer

Zoals al aangegeven is het financieringsbeleid erop gericht, om met zo min mogelijk risico zo maximaal mogelijk gebruik te maken van de huidige lage rente. Om die reden wordt voor de afdekking van het financieringstekort gebruik gemaakt van kortlopende leningen (kasgeldleningen en leverancierskrediet). Voor 2023 was een financieringstekort geraamd van € 22,2 mln. Ter dekking van het financieringstekort is rekening gehouden met de aantrekking van langlopende leningen van € 5 mln. Het werkelijke financieringstekort en het daarmee samenhangende liquiditeitstekort pakt lager uit dan geraamd als gevolg van uitgestelde investeringen. Hierdoor zijn in 2023 geen langlopende leningen aangetrokken.

Renterisico

Bedragen in € 1.000

Rub. Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Verschil	Analyse
<i>Omvang kasgeldlimiet:</i>				
1. Toegestane kasgeldlimiet				
a. In procenten van de grondslag	8,50%	8,50%		
b. In een bedrag	9.407	9.407		
2. Omvang vlottende korte schuld	0	0	0	0
a. Opgenomen gelden korter dan 1 jaar				
b. Schuld in rekening-courant				
c. Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar				
d. Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld				
3. Vlottende middelen	10.373	17.654	-7.281	0
a. Contanten in kas	7	6		
b. Tegoeden in rekening-courant	2.295	14.591		
c. Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar	8.071	3.057		
4. Toets kasgeldlimiet				
a. Totaal netto-vlottende schuld (2-3)	-10.373	-17.654	7.281	
b. Toegestane kasgeldlimiet	9.407	9.407		
c. Ruimte (+) c.q. overschrijving (-)	19.780	27.061	-7.281	1)
<i>Basisgegevens renterisiconorm:</i>				
5. Rentehetzieningen op leningen o/g	0	0		
6. Betaalde aflossingen	7.077	5.080		
7. Renterisico (5+6)	7.077	5.080	0	0
8a. Begrotingtotaal jaar T	110.672	110.672		
8b. Het bij Min. regeling vastgestelde % Regeling	20%	20%		
9. Renterisiconorm (8a*8b/100)	22.134	22.134		
<i>Toets renterisiconorm:</i>				
10. Ruimte (+) c.q. overschrijving (-) (11-7)	15.057	17.054	0	0

Renteresultaat

Voor 2023 werd een voorcalculatorische renteomslagpercentage vastgesteld van 2,2%. Als gevolg van het gevoerde financieringsbeleid, de nog niet gerealiseerde investeringen en de rentevergoeding op ons banktegoed, is er minder geld uitgegeven aan financieringslasten. In de zomernota is reeds een voorschot op dit rentevoordeel van € 500.000 genomen. Het werkelijke resultaat is hoger. Dit komt doordat het eigen vermogen is toegenomen, waardoor externe rente bespaard wordt. Als gevolg van de BBV-wijzigingen is het niet meer toegestaan dat het werkelijke omslagpercentage meer dan 0,5% afwijkt ten opzichte van het begrote percentage. Deze afwijking blijkt 0,35% te zijn en blijft daarmee binnen de normen.

Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.5.1 Inleiding

Binnen de programmabegroting geeft de paragraaf bedrijfsvoering inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren.

3.5.2 Organisatie

De afgelopen jaren heeft ons geleerd dat wendbaarheid en in staat zijn om met verschillende crises en ontwikkelingen om te gaan de realiteit is geworden. Als gemeente hebben we op een veelheid aan grote en kleinere ontwikkelingen een antwoord te vinden. Dit heeft tot gevolg dat de (werk) druk op de organisatie onverminderd hoog is en blijft.

We werken continu aan de ontwikkeling van de organisatie. Speerpunten hierbij zijn aandacht en focus.

Vanuit het thema aandacht is ingezet op verschillende onderwerpen. Zo is gekeken hoe we de (bege)leiding van de medewerkers meer passend bij hun behoefte kunnen organiseren. Dit heeft geleid tot de introductie van teamleidersrollen die waar nodig worden ingezet. Om de lerende organisatie en talentontwikkeling te ondersteunen is de Academie opgezet en geïntroduceerd. Hierin wordt een continu leeraanbod aangeboden. Ook is een programma Sociaal Veilig Werken opgezet. In dit kader is een gedragscode opgesteld en zijn twee interne vertrouwenspersonen geworven. De gedragscode wordt in 2024 in dialoogsessies met alle medewerkers besproken zo verder geconcretiseerd. Tenslotte is het 2-jaarlijkse medewerkersonderzoek samen met de OR voorbereid. Dit wordt in januari/februari 2024 afgenomen.

Vanuit het thema focus is ingezet op het aanbrengen van balans tussen ambitie en haalbaarheid. Niet alleen voor het realiseren en op gang brengen van de grote opgaven en thema's, maar ook om het reguliere werk te kunnen (blijven) uitvoeren. Dit vraagt inzicht en aanbrengen van prioriteiten. Op termijn zal het nieuw voor oud hier ook een bijdrage aan leveren. Maar het vraagt ten alle tijden keuzes maken en onze medewerkers optimaal inzetten en ontwikkelen.

Het afgelopen jaar is opgave gericht werken verder doorontwikkeld en ingezet. Inmiddels zijn alle drie de grote opgaven op deze manier georganiseerd.

Als organisatie willen we een goede en aantrekkelijke werkgever zijn. Onze inspanningen voor het goed neerzetten van ons werkgeversmerk en onze positie op de arbeidsmarkt heeft zich ook in 2023 weer bewezen. Onze open en persoonlijke manier van werven is effectief. Ondanks dit zijn niet alle vacatures in te vullen op deze arbeidsmarkt. Ook niet meer via inhuur van personeel.

We hebben dit jaar 58 vacatures uitgezet. Hiervan zijn 11 vacatures via de interne arbeidsmarkt Talentenregio ingevuld en 32 vacatures extern. Voor 9 vacatures is geen geschikte kandidaat gevonden. Deze zijn waar mogelijk met externe inhuur tijdelijk ingevuld.

Tenslotte, de ambitie en ontwikkelingen die op ons afkomen vragen om met een lange termijnvisie te investeren in de organisatie en medewerkers. Het afgelopen jaar zijn we bezig geweest met het (opnieuw) aanbrengen van een goede basis. We hebben (in)zicht op wat nodig is en uitgewerkt via welke route dat te organiseren. Leiderschap- en talentontwikkeling, aanbrengen van focus, mechanismes inrichten om te kunnen kiezen en prioriteren. En effectief en slim inzetten van beschikbare middelen, zoals de beschikbare loonsom en reserve SPP.

3.5.3 Loonsomkader en egalisatiereserve SPP

Als raad stuurt u op de loonsom. Het resultaat op de loonsom 2023 is bij de jaarrekening becijferd op € 592.200 voordelig. Dit is 2,33% van de loonsom. Hiervan is € 57.000 toegevoegd aan de voorziening arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. Er resteert dan een saldo van € 535.200 wat toegevoegd kan worden aan de reserve SPP. Hiermee komt het saldo reserve SPP uit op € 1.563.886. Dit is boven het door uw raad vastgestelde plafond van € 800.000. Het restant boven dit plafond (€ 763.886) vloeit terug naar de algemene middelen.

De reserve SPP is in 2023 met name ingezet voor:

- Het uitvoeren van de generatiepact regeling;
- Het begeleiden en implementeren van opgave gericht werken;
- Financiering van de ingezette doorontwikkelingen bij domein Publiek;
- Het uitvoeren van de RVU-regelingen.

Hiernaast zijn in 2023 keuzes gemaakt die financieel pas vanaf 2024 effect hebben. Dit betreft het versterken van de organisatie op verschillende plekken, nodig om de ambities in zowel onze opgaven als onze reguliere taken waar te kunnen blijven maken. Dit betekent, dat we in de uitnutting van het loonsomkader steeds scherper aan de wind zullen gaan varen.

In bijlage I wordt in meer detail inzicht gegeven in de ontwikkeling van de loonsomkader en de reserve SPP.

Voorziening arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Aan het eind van het kalenderjaar worden nog niet genoten verlofuren overgeheveld naar het nieuwe jaar. Voor overmatige verlofsaldi is in overeenstemming met de gemeentelijke boekhoudvoorschriften een voorziening arbeidskosten gerelateerde verplichtingen beschikbaar. Dit geldt ook voor het verlofsparen vanuit de gemeentelijke cao. Per eind 2023 is de stand van deze voorziening € 697.000.

3.5.4 't Nieuwe Roalter werken

't Nieuwe Roalter werken is een samenhangend programma van activiteiten die het mogelijk maken om op een hedendaagse manier plaats- en tijdonafhankelijk te kunnen werken. Concreet betekent dit de overstap naar laptopwerkplekken, het installeren van een aantal hybride vergadersystemen en het realiseren van een hedendaagse inrichting van het gemeentehuis. De

herinrichting van het gemeentehuis wordt gecombineerd met verduurzaming en verbetering van het binnenklimaat.

In 2023 is de uitrol van laptopwerkplekken en het installeren van hybride vergadersystemen afgerond. Bij de uitwerking van de herinrichting en verduurzaming van het gemeentehuis bleken deze plannen echter flink duurder te worden dan was voorzien. Daarom zijn deze plannen begin 2023 on hold gezet. Vervolgens is een scenario-onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van het gemeentehuis. De resultaten daarvan zijn eind 2023 opgeleverd. In 2024 vindt besluitvorming plaats over het vervolg.

Onderdeel van de herinrichting van het gemeentehuis was het inrichten van de trouwzaal als multifunctionele ruimte voor zowel trouwen als vergaderen. Dit met inbegrip van faciliteiten voor hybride vergaderen en streaming van audio en video ten behoeve van rond-de-tafel gesprekken. Omdat de herinrichtingsplannen on hold gezet zijn, is deze ombouw naar een multifunctionele ruimte niet verder uitgewerkt en gerealiseerd. In 2024 zal bepaald moeten worden in hoeverre uitbreiding van voorzieningen voor rond-de-tafel gesprekken gerealiseerd moeten worden en in welk tijdsbestek.

3.5.5 DOWR

Over 2023 is een positief resultaat behaald van € 327.000. Dit bedrag bestaat uit: bijna € 200.000 voor de DOWR-ICT en ruim € 110.000 voor DOWR-FZ.

Het resultaat valt hoger uit dan op grond van de tussentijdse rapportages verwacht werd. Bij zowel DOWR FZ als DOWR I is sprake van (nog) niet uitgevoerde projectwerkzaamheden die in 2024 worden opgepakt. Verder bestaat het voordeel bij Facilitaire Zaken uit lagere kosten voor printen, koffie en thee.

Met de storting van het resultaat komt de reserve op € 682.470. Echter vanuit de begroting 2023 rusten er voor 2024 claims/toekomstige verplichtingen op de reserve voor een bedrag van € 338.453. Met de aftrek van deze claims/toekomstige verplichtingen blijft het saldo van de reserve ruim onder het vastgestelde plafond.

Kosten DOWR

Bedragen in €

Omschrijving	Begr. 2021	Rek. 2021	Begr. 2022	Rek. 2022	Begr. 2023	Rek. 2023
FA	315.395	312.251	324.707	322.253	365.712	366.161
Facilitaire Zaken	921.855	790.621	945.263	779.346	1.029.745	916.128
Belastingen	513.408	492.984	533.255	565.755	547.837	534.288
Inkoop	55.303	55.867	56.893	56.719	58.864	59.985
PSA aandeel Raalte	180.045	168.521	184.220	185.004	232.919	227.892
ICT I	3.239.727	3.120.053	3.305.864	3.228.728	4.389.046	4.192.826
Totaal	5.225.733	4.940.297	5.350.202	5.137.805	6.624.123	6.297.280

3.5.6 Digitale transitie

Informatie, digitale technologie en de invloed van kunstmatige intelligentie zorgen voor grote veranderingen in onze samenleving. Daar anticiperen wij op in onze bedrijfsvoering en onze dienstverlening door samen met onze DOWR-partners te blijven zoeken naar optimalisatiemogelijkheden voor digitale dienstverlening. En door digitale ontwikkelingen nauw op de voet te volgen en die in onze DOWR-organisaties in te zetten als dat ons helpt.

In 2023 is hier aandacht voor geweest in ons opleidingsprogramma door de workshop 'ChatGPT en generatieve AI' te organiseren. Daarnaast is het gesprek gevoerd in het management over de kansen maar ook de kanttekeningen die deze vorm van kunstmatige intelligentie in ons werk kent.

Met de DOWR-partners hebben we in 2023 de eerste stappen gezet in het realiseren van het 'gegevensfundament', een gezamenlijk magazijn voor onze data. Daarmee maken we data gestuurd werken toegankelijker en veiliger en leggen we een goede basis voor het genereren van stuurinformatie voor ons management en bestuur.

We hebben in 2023 met het vormen van een 'preview panel' een werkwijze gecreëerd waarmee medewerkers meedenken in het in gebruik nemen van nieuwe software. Een groep van circa 50 medewerkers vanuit de drie DOWR-gemeenten testen op voorhand nieuwe applicaties. Op die manier krijgen we van te voren een goed gevoel, hoe een nieuwe applicatie gebruikt gaat worden in onze gemeente en waar extra aandacht nodig is bij het goed laten landen van de applicatie op de werkvloer.

3.5.7 Bescherming persoonsgegevens en informatieveiligheid

Met de uitbreiding van capaciteit in 2023 is het privacyteam goed op sterkte. Daarmee is een goede basis gelegd om bij nieuwe projecten en vragen, risico-analyses (zogenoeten DPIA's) te kunnen uitvoeren op privacybescherming. Het uitvoeren van de risico-analyses vraagt echter ook inzet van de medewerkers in de werkprocessen zelf. De beschikbare capaciteit hiervoor laat nog te wensen over.

Eind 2023 is bovendien een plan gemaakt en tijdelijk capaciteit aangetrokken om in 2024 een inhaalslag te maken op het verwerkingenregister. Daarmee streven we naar een goed overzicht van en inzicht in de werkprocessen waar persoonsgegevens worden verwerkt en waar privacybescherming dus extra aandacht verdient.

Ook in 2023 hebben zich datalekken voorgedaan. De meeste daarvan ontstonden door 'verkeerd geadresseerde mail of post'. In geen van de gevallen was melding naar de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) noodzakelijk.

We hebben in 2023 de opleidingsvorm van nanolearning voortgezet. Daarmee krijgen medewerkers elke 3 weken via e-mail een korte training van enkele minuten op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming. Doel hiervan is op een laagdrempelige manier het bewustzijn hierop te vergroten. Dit bewustzijn is er, zo blijkt wel uit de positieve resultaten van het rekenkameronderzoek van 2022 over digitale weerbaarheid dat in het najaar van 2023 is besproken in de gemeenteraad.

In de zomer van 2023 hebben we de applicaties van Microsoft op de laptops van de medewerkers geïnstalleerd. Daarmee zijn de apps niet langer alleen op het (VDI-)netwerk beschikbaar maar ook daarbuiten. Daarmee is meer flexibiliteit mogelijk in het tijd- en plaatsafhankelijk werken. Om dit mogelijk te maken, is er in de eerste helft van 2023 achter de schermen hard gewerkt aan de juiste veiligheidsmaatregelen.

3.5.8 Interbestuurlijk toezicht

In het kader van het interbestuurlijk toezicht bepaalt de provincie jaarlijks het toezichtregime per gemeente. Het totaalbeeld is opgebouwd uit zes domeinen waarbij de provincie toezichthouder is (zie tabel).

Totaalbeeld Raalte 2023: groen					
Financiën	Wabo	Wro	Informatie- en archiefbeheer	Huisvesting statushouders	Erfgoed
groen	groen	groen	groen	groen	groen

Het totaalbeeld 2023 met alle daar onderliggende domeinen kleurt groen. Dit betekent dat de gemeente op al deze domeinen haar wettelijke taken goed op orde heeft.

3.5.9 Doorontwikkeling Planning- en controlcyclus en opdracht nieuw voor oud beleid

In 2023 is een vervolgstap gezet in de doorontwikkeling van de P&C cyclus. Samen met uw raad is de kadernota 2024-2027 naar een meer strategisch niveau gebracht. Eind 2023 hebben we zowel bij raad, college als de ambtelijke organisatie geëvalueerd wat er qua proces en inhoud bij de kadernota en begroting goed gaat en wat nog beter kan. De resultaten worden meegenomen in de verdere doorontwikkeling van de Planning- en controlcyclus.

Daarnaast is onder externe begeleiding en in samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie de opdrachtformulering 'Nieuw voor Oud' beleid uitgewerkt. Uw raad heeft in september 2023 aangegeven dat zij opdrachtgever van dit traject wil zijn en in dit proces steeds kleine behapbare stappen wil zetten. Te beginnen met een benchmark. De benchmark is bedoeld om in aanloop naar de kadernota/ begroting 2025-2028 het bestuurlijk-strategisch gesprek te kunnen voeren over wat voor gemeente we willen zijn.

3.5.10 Rechtmatigheidsverklaring college

In deze jaarrekening wordt voor het eerste jaar een rechtmatigheidsverklaring van het college toegevoegd met de bevindingen over 2023 (zie hoofdstuk 4.3). In de verklaring worden bevindingen opgenomen die de verantwoordingsgrens overschrijden. Overige bevindingen die de lagere rapportagegrens overschrijden worden hieronder toegelicht.

De verantwoordingsgrens en rapportagegrens zijn in juli 2023 door de raad vastgesteld op respectievelijk 1% en 0,1% van de totale lasten. Voor 2023 betekent dit in euro's respectievelijk € 1.264.000 (1%) en € 126.400 (0,1%).

Hieronder worden afzonderlijke afwijkingen groter dan 0,1% van de totale lasten (€ 126.400) vermeld. Afwijkingen worden onderverdeeld in onrechtmatigheden en onduidelijkheden.

Op inhuur extern personeel zijn, zoals bekend, onrechtmatigheden geconstateerd ter hoogte van € 808.460. Deze zijn ontstaan door het in een beperkt aantal gevallen (8 in totaal) niet geheel volgen van de juiste aanbestedingsprocedure. Het betreft hier met name een na-ijleffect van al lopende contracten waarbij de krapte op de arbeidsmarkt ook een rol heeft gespeeld.

In het afgelopen jaar zijn diverse maatregelen getroffen om toekomstige onrechtmatigheden te voorkomen. Er is meer aandacht voor het rechtmatig inhuren van extern personeel via onze contractpartner, de talentenregio. En is er meer aandacht voor het volgen van de juiste procedure via het inkoopbeleid.

Een maatregel die nog getroffen gaat worden is het verbeteren van de informatievoorziening, zodat vooraf gestuurd kan worden op het volgen van de juiste procedure bij het inhuren van extern personeel.

Van onduidelijkheden is sprake als het college van B&W in het kader van de verslaggeving niet kan aangeven of er sprake is van een onrechtmatigheid of niet. Er zijn geen onduidelijkheden geconstateerd.

3.5.11 Vervanging financieel systeem

In de loop van 2023 is het aanbestedingstraject afgerond. De huidige leverancier PinkRocade heeft de aanbesteding gewonnen. Inmiddels zijn de voorbereidingen voor de implementatie per 1-1-2025 in volle gang en worden de nodige stappen gezet. Er is gekozen om de inrichting van het financiële systeem helemaal opnieuw op te bouwen. Dit is meer werk in de voorbereiding, maar de verwachting is dat de DOWR-gemeenten hun dagelijks werk hierdoor beter kunnen doen.

De implementatie is wel een jaar uitgesteld en daardoor zal de externe projectleider meer uren ingezet worden. Vooralsnog wordt verwacht dat dit binnen de beschikbaar gestelde middelen opgevangen kan worden.

3.5.12 Fraude en continuïteit

Fraude

Met betrekking tot het onderwerp fraude is het huidige beleid gericht op het vroegtijdig signaleren en voorkomen van fraude. Het afgelopen jaar zijn er geen signalen geweest die wijzen op een *vorm* van fraude in onze organisatie.

Het is van belang dat het onderwerp frauderisico periodiek (jaarlijks) op de agenda staat en onderwerp van gesprek is bij directie/management, college en rekeningcommissie. Door middel van het opstellen van een frauderisicoanalyse wordt inzicht gegeven in de onderkende risico's, preventie- en beheersmaatregelen.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de frauderisicoanalyse gemeente Raalte.

Samenvattend kan uit de frauderisicoanalyse geconcludeerd worden dat er zowel op de harde als op de zachte aspecten binnen de gemeente Raalte aandacht is geweest voor frauderisico en dat dit risico zich hiermee op een aanvaardbaar niveau bevindt.

Continuïteit

Voor gemeenten geldt in het algemeen dat vanwege de vrijwel onbegrensde leencapaciteit bij de BNG (en daardoor altijd aanwezige liquiditeit) per definitie geen onzekerheid kan bestaan over de continuïteit van een gemeente.

Voor de gemeente Raalte kan worden gesteld dat alle financiële kengetallen gunstig zijn in 2023 en zich ten opzichte van 2022 positief hebben ontwikkeld. De ontwikkeling van de kengetallen naar de toekomst geeft ook een positief beeld vanuit de (meerjaren)begroting 2024-2027. De jaren 2026 en 2027 zijn echter met nogal wat onzekerheden omgeven, zodat het momenteel lastig is te schatten is hoe het financieel plaatje er op lange termijn uit gaat zien.

Het interbestuurlijk toezicht over 2023 is toegelicht in paragraaf 3.5.8.

Openbaarheid

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.6.1 Inleiding

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Deze wet richt zich op een transparante overheid en vraagt een cultuurverandering rond de omgang met informatie. Het grijpt in op het dagelijks handelen van een groot deel van onze organisatie en heeft daarmee de komende jaren een flinke impact op onze bedrijfsvoering. In 2027 moet de Woo geïmplementeerd zijn, met nog drie jaar extra voor het op orde krijgen van het informatiebeheer.

Eén van de verplichtingen is om in de jaarrekening aandacht te schenken aan de uitvoering van de Woo. Deze paragraaf is de invulling van die verplichting.

3.6.2 Informatiehuishouding op orde

Transparant zijn over ons handelen, om het vertrouwen van inwoners in de overheid te behouden en verbeteren, doen we onder andere door informatie beter vindbaar en toegankelijk te maken. Ervaring met de uitvoering van de Woo leert dat bestuursorganen niet altijd weten welke informatie er is en niet altijd snel over de juiste informatie kunnen beschikken. Door maatregelen te treffen ter verbetering van de digitale informatiehuishouding kan sneller en makkelijker op verzoeken om informatie worden beslist. Ook draagt dit bij aan de actieve openbaarmaking van informatie.

3.6.3 Contactpersoon en openbaarmaking op verzoek

Het voorzien in het recht van burgers op informatie van de overheid zien wij in Raalte als een organisatie-brede verantwoordelijkheid. Iedere ambtenaar kan contactpersoon zijn voor het verstrekken van informatie. Leidt de beantwoording van de vraag tot een verzoek om een groot aantal documenten, dan kan worden opgeschaald naar de procedure voor het afhandelen van een Woo-verzoek. Een coördinator zorgt voor het geleiden van Woo-verzoeken en het sturen op juiste en tijdige afhandeling. De wettelijke afhandelingstermijn voor Woo-verzoeken is achtentwintig dagen, oftewel vier weken. Een Woo-verzoek kan nog met veertien dagen (twee weken) worden verdaagd.

In 2023 heeft de gemeente Raalte 29 Woo-verzoeken ontvangen. Hiervan zijn 10 verzoeken ingetrokken of als informatieverzoek afgehandeld. Op 19 verzoeken is een WOO besluit genomen, waarvan 18 besluiten binnen de wettelijke termijn zijn afgehandeld. De gemiddelde afhandeltermijn was 31 dagen.

3.6.4 Actief openbaar maken van informatie

Het college heeft in 2023 de ambities over de actieve openbaarmaking van de Woo vastgesteld. De actieve openbaarmaking verplicht bestuursorganen om in fases 11 informatiecategorieën openbaar te maken. Het is nog niet duidelijk welke fase wanneer openbaar moet zijn. De rijksoverheid maakt dit later bekend.

De algemene inspanningsverplichting voor gemeenten om informatie actief openbaar te maken, geldt al wel. Bestuursorganen worden daarom aangemoedigd vooruit te lopen op de eerder voorgestelde fasering door informatie alvast openbaar te maken op een eigen publicatie-omgeving of website. Later volgt een landelijk platform zodat de informatie van alle bestuursorganen centraal raadpleegbaar is.

De gemeente Raalte volgt de landelijke fasering. We willen eerst de wettelijke basis (11 categorieën) op de juiste wijze doen. Uit de in 2023 gehouden nulmeting blijkt dat de gemeente Raalte zes van de elf verplichte informatiecategorieën (deels) actief publiceert. Onderstaande schema bevat per informatiecategorie de inventarisatie van wat er al openbaar wordt gemaakt en waar de informatie voor inwoners is te raadplegen.

Informatie-categorie	Art. 3.3 lid - deel	Wat	Openbaar op gemeente website	Openbaar via overheid.nl
1 Wet- en regelgeving	1.a	Wetten, verordeningen, besluiten, beleidsregels en andere algemeen verbindende voorschriften	Nee	Ja
	1.b	Overige besluiten van algemene strekking	Nee	Ja
	1.c	Ontwerpen van wetten, andere algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, met inbegrip van de adviesaanvraag	Nee	Nee
2 Organisatiegegevens	1.d	Inzicht in zijn organisatie en werkwijze, waaronder de taken en bevoegdheden van de organisatieonderdelen	Ja	Ja
	1.e	De bereikbaarheid van het bestuursorgaan en zijn organisatieonderdelen en de wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend	Ja	Deels
3 Raadsstukken	2.a	Bij gemeenteraden ter behandeling ingekomen stukken, tenzij deze gaan over individuele gevallen	Ja	Ja
	2.c	Vergaderstukken en verslagen van gemeenteraden en hun commissies, tenzij geheimhouding geldt	Ja	Ja
4 Bestuursstukken	2.d	Agenda's en besluitenlijsten van vergaderingen van colleges van burgemeester en wethouders, tenzij geheimhouding geldt	Ja, deels. Agenda's niet	Nee

Informatie-categorie	Art. 3.3 lid - deel	Wat	Openbaar op gemeente website	Openbaar via overheid.nl
5 Adviezen van adviescolleges	2.e	Adviezen:	Nee, tenzij onderdeel van raads- en-of bestuursstukken	Nee, tenzij onderdeel van raadsstukken
		1o - Over de ontwerpen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, van adviescolleges of – commissies alsmede van andere externe partijen indien die om advies zijn verzocht;		
		2o - Over andere onderwerpen van adviescolleges of –commissies, alsmede de op dat advies betrekking hebbende adviesaanvraag, uitgezonderd adviezen die betrekking hebben op individuele gevallen;		
6 Convenanten	2.f	Convenanten, overeenkomsten, verbintenissen en soortelijke afspraken van een bestuursorgaan met andere partij	Nee	Nee
7 Jaarplannen en -verslagen	2.g	Jaarplannen en jaarverslagen van bestuursorganen inzake de voorgenomen uitvoering van de taak of de verantwoording van die uitvoering	Ja	Ja
8 Woo-verzoeken	2.i	De inhoud van de schriftelijke verzoeken op grond van artikel 4.1, van de schriftelijke beslissingen op die verzoeken en de daarbij verstrekte informatie	Ja, deels	Nee
9 Onderzoeken	2.j	Op verzoek van een bestuursorgaan ambtelijk of extern opgestelde onderzoeksrapporten die geen onderdeel vormen van de uitvoering van de taak van dat bestuursorgaan, die voornamelijk uit feitelijk materiaal bestaan en die betrekking hebben op:	Nee, tenzij onderdeel van raads- en-of bestuursstukken en rekenkamer	Nee, tenzij onderdeel van raadsstukken
		1o - De wijze van functioneren van de eigen organisatie;		
		2o - De voorbereiding of de evaluatie van beleid, inclusief de uitvoering, naleving en handhaving;		
10 Beschikkingen	2.k	Beschikkingen, volgens de Algemene wet bestuursrecht:	Nee	Nee
		- Schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan		
		- Die een publiekrechtelijke rechtshandeling inhouden		
	- Voor een specifiek geval gelden (geen algemene strekking zoals beleidsregels)			
		Met uitzondering van 21 beschikkingen volgens artikel 3.3, tweede lid, onderdeel k van de Woo		
	2.h	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking	Nee	Nee
11 Klachten	2.l	Schriftelijke oordelen in klachtprocedures als bedoeld in titel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht	Nee	Nee

3.6.5 Besteding rijksbijdrage

Het kabinet heeft in de meircirculaire gemeentefonds 2021 zowel incidenteel als structureel budget opgenomen voor de invoering van de Woo. Hier maken wij gebruik van. Voor de implementatie is uit dit budget samen met de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe een kwartiermaker Wet open overheid aangesteld. Daarnaast is dit budget gereserveerd voor:

- Het op orde brengen van de informatiehuishouding met behulp van beheerinstrumenten
- De aanschaf, inrichting en beheer van nieuwe ICT-voorzieningen
- Het opleiden en trainen van medewerkers.

Verbonden partijen

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

3.7.1 Inleiding

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Elke gemeente heeft in haar dagelijkse praktijk voor de uitvoering van een deel van haar beleid te maken met verbonden partijen. Zo heeft Raalte zich in het verleden om verschillende redenen verbonden aan bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen en stichtingen, maar ook voor de toekomst zoeken we de samenwerking op.

In deze paragraaf is inzicht gegeven in de verschillende belangen van de gemeente in verbonden partijen. Bij een bestuurlijk belang heeft de gemeente een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of stemrecht. Bij een financieel belang is de gemeente de ter beschikking gestelde middelen kwijt in geval van faillissement van de verbonden partij en/of kunnen financiële problemen bij de verbonden partij verhaald worden op de gemeente.

Voorbeelden van een financieel belang zijn een jaarlijkse bijdrage, een afgesloten lening, een garantstelling en aandelenbezit. Doordat van verschillende kanten steeds meer oog is voor deze vormen van samenwerking, is de afgelopen jaren de informatievoorziening verbeterd.

Indeling paragraaf

De indeling van deze paragraaf is voorgeschreven in het BBV. De verbonden partijen dienen te worden gesplitst in:

1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Stichtingen/verenigingen
3. Coöperaties/vennootschappen
4. Overige

De te benoemen onderdelen per verbonden partij zijn voorgeschreven in het BBV. Per verbonden partij is onder andere in beeld gebracht wat het financieel belang van de gemeente is: de jaarlijkse dividendopbrengst, de gemeentelijke bijdrage of de te behalen bezuinigingstaakstelling en een inschatting van het mogelijke risico. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet: laag (25%), gemiddeld (50%) of hoog (75%). Dit mogelijke risico in verhouding tot de waarschijnlijkheid, leidt tot het risicobedrag per verbonden partij. De totale risicobedragen zijn vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De BBV schrijft sinds 2017 voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma moet worden opgenomen in het betreffende programma.

Dat betekent dat het 'openbaar belang' en de 'bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen', nu opgenomen is in het betreffende programma, en niet meer in de formats per verbonden partij.

3.7.2 Beleidskaders

De huidige beleidskaders waarop deze paragraaf is gebaseerd, zijn afkomstig uit de nota verbonden partijen. In de beleidsnota is onderkend dat het deelnemen aan een verbonden partij een middel is om gemeentelijke doelen te bereiken en taken uit te voeren.

Aan verbonden partijen zitten voor- en nadelen. Voordelen zoals benoemd in de beleidsnota zijn kostenbesparing, vermindering van de kwetsbaarheid en verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering. Het aangaan van de samenwerking met een verbonden partij brengt echter ook een aantal belangrijke risico's met zich mee. Er is vaak veel gemeentelijk geld mee gemoeid. Daarnaast is de invloed en controle op de uitvoering van de activiteiten minder direct en moet die worden gedeeld met andere partijen (gemeenten). Dit leidt tot onder andere bestuurlijke en financiële risico's.

Het vastgestelde beleidskader in deze is: verbonden partijen worden slechts ingezet als de balans tussen de voor- en nadelen substantieel gunstiger uitvalt dan bij andere mogelijke instrumenten, zoals zelf doen of uitbesteden.

Om een goede afweging te kunnen maken wanneer tot samenwerking over wordt gegaan en welke vorm daar het beste bij past, is een stappenplan beschikbaar.

Op grond van de nota verbonden partijen heeft de gemeenteraad het college de opdracht gegeven te besluiten tot het wel of niet indienen van zienswijzen rondom verbonden partijen. Het collegebesluit wordt hierbij ter kennisname aan de raad aangeboden. De zienswijze wordt voorzien van een memo voor de gemeenteraad. Deze memo bevat een beleidssamenvatting ten aanzien van het voorliggende document en extra beleidsinformatie ter onderbouwing van de zienswijze. Ook organiseert een aantal verbonden partijen jaarlijks drie regionale bijeenkomsten voor gemeenteraden binnen de omgeving IJsselland. Dit om gemeenteraden meer inzicht in de begrotingsprocessen te geven, achtergrondinformatie te bieden en vragen te beantwoorden. Daarmee wordt de raad meer betrokken bij de inhoud en komt zijn rol beter tot zijn recht.

3.7.3 Verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partij	Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland Zwolle			
Programma	4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp			
Bestuurlijk belang	Het gaat om een collegeregeling en betreft een bedrijfsvoering organisatie. Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Het bestuur besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen.			
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage aan apparaatskosten voor 2023 is vastgesteld op € 105.842. In 2022 was dit € 97.052.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	0	0	0
	Vreemd vermogen	558.898	0	0
	Fin. resultaat	0	0	0
Ontwikkelingen	In 2023 is in de jeugdhulpregio IJsselland het nieuwe inkoopmodel geïmplementeerd, waar het RSJ als inkooporganisatie verantwoordelijk voor is. Andere ontwikkelingen zijn de ondertekening van het transformatieconvenant door systeemaanbieders en gemeenten in de regio. Het doel hiervan is inzetten op het verminderen van uithuisplaatsingen, meer ambulantiseren en kleinschalig gezinsgericht wonen. Daarnaast is in 2023 gestart met de aanpak wachttijden, waarin gekeken wordt naar de in- en uitstroom van jeugdigen/gezinnen in de (specialistische) jeugdhulp.			
Risico's verbonden partij	Het totaal aan apparaatskosten voor de uitvoeringsorganisatie en programmamanagement is begroot op € 1.790.904 voor 2023.			
Risico's gemeente	Het gemeentelijk risico wordt ingeschat op 10% van de gemeentelijke bijdrage (€ 105.842), met een lage waarschijnlijkheid van 25% is afgerond € 2.646.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.			

Verbonden partij		GGD IJsselland Zwolle		
Programma	4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp			
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Iedere gemeente heeft één stem.			
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage voor 2023 aan de GGD is vastgesteld op € 1.498.000. In 2022 was dit € 1.316.000.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	1.705.183	0	1.705.000
	Vreemd vermogen	10.487.000	0	7.384.000
	Fin. resultaat	N 811.000	0 N	0
Ontwikkelingen	Op 6 april 2023 is een nieuwe CAO Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (SGO) afgesloten met een gemiddelde loonontwikkeling van 9,73%. De hogere loon- en prijsindexatie hebben in 2023 geleid tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De exploitatie van 2023 wordt, net als vorig jaar, sterk beïnvloed door de extra taken die de GGD in verband met COVID-19 uitvoert. Dit bedrag wordt volledig door het Rijk vergoed. Daarnaast wordt de exploitatie van de GGD beïnvloed door de extra taken opvang ontheemden Oekraïne. Ook hebben de medewerkers van het Covid-programma het eerste deel van de HPV 18+ vaccinatiecampagne uitgevoerd.			
Risico's verbonden partij	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonersbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit opgenomen in de begroting 2023 is als voldoende beoordeeld. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen.			
Risico's gemeente	Het gemeentelijke risico wordt ingeschat op € 37.450 (10% van de gemeentelijke bijdrage van € 1.498.000, met een lage waarschijnlijk van 25%). Het risico is laag ingeschat, omdat de GGD het exploitatieresultaat 2023 kan opvangen binnen haar eigen bestemmingsreserves.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar) stukken is geborgd in de organisatie.			

Verbonden partij		Veiligheidsregio IJsselland Zwolle		
Programma		8. Openbare orde en veiligheid		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Elk lid van het AB heeft één stem.			
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage voor Raalte is, volgens de nieuw vastgestelde financiële verdeelsleutel van 50% historische kosten/50% gemeentefonds, in 2023 begroot op € 2.555.540. (Begroot 2022 € 2.464.862, werkelijk 2021 € 2.249.869 inclusief voordelig resultaat van 166.860).			
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	5.344.966	0	4.578.000
	Vreemd vermogen	33.604.230	0	35.046.000
	Fin. resultaat	N 33.939	0	0
Ontwikkelingen	Vanwege de gewijzigde wet gemeenschappelijke regelingen is een eerste ontwerp gewijzigde gemeenschappelijke regeling VRIJ voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft besloten geen zienswijze naar voren te brengen. Definitieve vaststelling van de gewijzigde regeling volgt in 2024.			
Risico's verbonden partij	Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. De risico's met de meeste invloed op de weerstandscapaciteit zijn: grootschalige/ langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek en transitie meldkamer. Op basis van alle risico's moet het weerstandsvermogen op basis van een zekerheidspercentage van 85%, € 1,18 mln. bedragen. Het weerstandsvermogen bedraagt € 1 mln. Dit betekent dat de Veiligheidsregio bij een dergelijke weerstandscapaciteit naar verwachting eenmaal in de zes à zeven jaar niet in staat zal zijn zonder aanvullende financiering een positief eigen vermogen te houden. Het is afwachten in hoeverre de taakdifferentiatie invloed gaat hebben op de financiële situatie bij de Veiligheidsregio en de uiteindelijke bijdrage door de gemeenten aan de Veiligheidsregio.			
Risico's gemeente	Gelet op de beschreven risico's binnen de Veiligheidsregio handhaven we het risico op 10% van de structurele bijdrage van € 2.667.577. Dat is een bedrag van € 266.758. Door het incidentele karakter van de teruggave is deze hierin niet meegenomen. We handhaven het percentage van waarschijnlijkheid van 50%. Dit resulteert in een risico van € 133.379.			
Beheersmaatregelen gemeente	We vinden een goede verstandhouding en nauwe contacten tussen veiligheidsregio en gemeente van groot belang. Daarom is er contact op verschillende niveaus via ambtelijk (financieel/inhoudelijk) overleg en bestuurlijk overleg. Beiden onderschrijven het belang van versterking van de lokale verbinding. We hebben de beoordeling van de jaarstukken daarmee geborgd in onze organisatie.			

Verbonden partij		Omgevingsdienst IJsselland Zwolle (Provincie Overijssel en elf Overijsselse gemeenten binnen IJsselland)		
Programma		1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving		
Bestuurlijk belang	De Omgevingsdienst IJsselland is een Gemeenschappelijke regeling opgericht per 1-1-2018. Het Algemeen Bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de in de GR deelnemende partners. Het college is bevoegd gezag en de wethouder vergunningverlening heeft namens het college van Raalte zitting in het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Raalte bedraagt over 2023, op basis van inputfinanciering, € 1.249.157.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	316.000	0	316.000
	Vreemd vermogen	2.839.867	0	3.593.519
	Fin. resultaat	N 171.000	0	0
Ontwikkelingen	<p>Medio 2023 is vanuit het rijk het Interbestuurlijk Programma versterking VTH gestart. Dit als uitvloeisel van de adviezen van de commissie Van Aartsen die aansturen op een versterking van de positie van de Omgevingsdiensten. Op 1 april 2024 dient iedere Omgevingsdienst een Plan van Aanpak te hebben overlegd aan de minister van I&W waaruit blijkt hoe zij op 1 april 2026 gaan voldoen aan de 6 kritische prestatie indicatoren (KPI's) zoals die door het ministerie zijn opgesteld om te waarborgen dat alle Omgevingsdiensten een minimale robuustheid hebben.</p> <p>Dit Plan van Aanpak wordt in overleg met alle partners in de GR OD IJsselland eind maart 2024 door Algemeen bestuur vastgesteld.</p>			
Risico's verbonden partij	Het weerstandsvermogen is op het gewenste niveau (€ 316.000). De Omgevingsdienst heeft in de begroting 2023 geen budget 'onvoorzien' opgenomen. Dit betekent dat er bij tegenvallers of onvoorziene kosten in overleg met het Dagelijks Bestuur direct aanspraak gemaakt moet worden op de algemene reserve.			
Risico's gemeente	De grondslag van de financiering van de OD is structureel gewijzigd. De OD heeft zijn weerstandsvermogen op het gewenste niveau. Het risico op basis van het financieel belang van de gemeente in de OD IJsselland is beperkt. Wij zijn van mening dat het risico kan worden vastgesteld op 10% met een gemiddelde waarschijnlijkheid van 25% dat het risico zich voordoet. Omgerekend maakt dit een reservering noodzakelijk van € 1.249.157 x 10% x 25% = € 31.230.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie en er is overleg met de wethouder. De aangekondigde begrotingswijziging zal zowel ambtelijk als bestuurlijk worden voorbesproken. Voorafgaand aan de besluitvorming in het AB van de OD IJsselland zal de gemeenteraad hierover worden gehoord en bestaat de mogelijkheid om hierover zienswijzen in te brengen.			

2. Verenigingen, stichtingen en overige

Verbonden partij		Vereniging Dimpact Enschede			
Programma		Algemene dekkingsmiddelen			
Bestuurlijk belang	Stemrecht op basis van het lidmaatschap, gebaseerd op het aantal inwoners in de gemeente. Jaarlijks is er een algemene ledenvergadering.				
Financieel belang	De algemene contributie bedraagt in 2023 € 6.000 per gemeente.				
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	
verbonden partij	Eigen vermogen	2.747.314	1.339.109	2.664.112	
	Vreemd vermogen	4.138.786	0	0	
	Fin. resultaat	V -412.235	N 135.618	N 1.053	
Ontwikkelingen	De belangrijkste ontwikkeling voor Dimpact is de ontwikkeling en implementatie van dienstverleningsplatform Podium D. Onderdeel hiervan is een nieuw zaakstelsel ter vervanging van de huidige (e-Suite). Met Podium D zijn in 2023 goede stappen gezet. Dit wordt gecontinueerd in 2024.				
Risico's verbonden partij	Bij de afweging wel of geen lid te worden van deze vereniging zijn verschillende risico's onderkend, zoals discontinuïteit en onvoldoende kwaliteit, maar daar staan verschillende beheersmaatregelen tegenover. Dimpact is financieel gezond. Door de groei van het aantal producten en leden (gemeenten) zal de bedrijfsvoeringsreserve de komende jaren groeien. Daarnaast dient er een buffer in de algemene reserves te worden gecreëerd waarmee toekomstige aanbestedingen kunnen worden gefinancierd.				
Risico's gemeente	Mogelijk risico schatten we in op 10% van het lidmaatschap van Dimpact (€ 6.000), is € 600. We gaan uit van een waarschijnlijkheid van 25%. Dit resulteert in een risico van € 150.				
Beheersmaatregelen gemeente	Deelname aan overleggen met andere Dimpact-leden op strategisch, tactisch en operationeel niveau en volgens de verbinding met de gemeente Raalte en DOWR-I.				

Verbonden partij		Stichting werk Raalte			
Programma		3. Onderwijs, werk en inkomen			
Bestuurlijk belang	Het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening en nieuw beschut, dat onderdeel uitmaakt van de Participatiewet. Het bestuur bestaat uit de portefeuillehouder sociaal domein en de portefeuillehouder Financiën.				
Financieel belang	Er is in 2023 een exploitatiebijdrage van € 4.363.180 verstrekt aan Stichting Werk Raalte.				
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024	
verbonden partij	Eigen vermogen	212.819	300.000	0	
	Vreemd vermogen	752.824	665.738	0	
	Fin. resultaat	V 472.363	V 90.008	N	48.610
Ontwikkelingen	Er is extra ingezet op instroom bij SWR met kandidaten onder de noemer Beschut nieuw. Ook zijn er 20 inwoners gestart op een werkervaringsplek bij de Stichting. Sinds september 2023 zijn inburgeraars bij SWR ingestroomd om invulling te geven aan de Participatie-uren. Dit alles sluit aan bij de doelen uit het Uitvoeringsplan Werk 2023. Door deze grotere instroom Nieuw Beschut en de inzet van inwoners op werkervaringsplekken en Participatie-uren van inburgeraars, is de uitstroom bij SWR grotendeels gecompenseerd met nieuwe instroom.				
Risico's verbonden partij	De komende jaren is er een natuurlijk uitstroom van medewerkers die vallen onder de wet sociale werkvoorziening. In 2015 is deze wet op slot gezet en is er geen instroom meer mogelijk. De Participatiewet komt hiervoor in de plaats waarin het de bedoeling is dat zoveel mogelijk mensen uit de doelgroep komen te werken bij reguliere bedrijven. Een deel wordt ingezet bij de Stichting Werk Raalte. De krimp van de WSW wordt deels opgevangen door de instroom van medewerkers uit de Participatiewet, echter is er sprake van een terugloop van aantallen.				
Risico's gemeente	Het gemeentelijke risico wordt ingeschat op € 109.080 (10% van de gemeentelijke bijdrage van € 4.363.180, met een lage waarschijnlijk van 25%). Het risico wordt laag ingeschat vanwege het exploitatieresultaat 2023. Daarnaast wordt het resultaat toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve sociaal domein.				
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar) stukken is geborgd in de organisatie. Daarnaast is er een reserve Sociaal domein gevormd om negatieve exploitatieresultaten op te kunnen vangen.				

3. Coöperaties of vennootschappen

Verbonden partij	Rova NV Zwolle			
Programma	5. Duurzaamheid, energie- en warmtetransitie			
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 6,3%.			
Financieel belang	Raalte bezit 534 aandelen A tegen nominaal € 113,45. Totaal is € 53.886 op de balans vermeld. Daarover ontvangen we jaarlijks dividend. Het begrote bedrag aan dividend is jaarlijks € 187.000.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2021	Rek. 2022	Begr. 2023
	Eigen vermogen	37.420.000	37.619.999	40.230.000
	Vreemd vermogen	47.010.000	47.227.000	51.477.000
	Fin. resultaat	V 5.133.634 V	4.369.000 V	4.198.000
Ontwikkelingen	<p>We zitten in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In 2050 zijn we circulair, waarbij we de komende periode gaan werken aan het goed scheiden van de verschillende afvalstromen waarbij we ook de hoeveelheid restafval willen verminderen. Restafval is niet geschikt voor hergebruik, draagt niet bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen en wordt een steeds duurdere afvalfractie.</p> <p>Er zal extra inzet worden gepleegd op communicatie en informatie om het goed scheiden van de verschillende afvalstromen te verduidelijken.</p>			
Risico's verbonden partij	Rova loopt financiële risico's, ondernemersrisico's en juridische risico's. Voor de beheersing van de risico's treft Rova verschillende maatregelen: monitoring van de budgetten, periodieke plannen opstellen, controles uitvoeren, waar mogelijk een verzekering afsluiten, een voorziening treffen en pas in het laatste stadium aanpassing van de tarieven.			
Risico's gemeente	<p>Jaarlijkse renteopbrengst achtergestelde lening € 74.603. We schatten de kans laag in dat Rova de geldlening gaat aflossen. Er zijn daar geen signalen voor. De kapitaallasten van de lening bedragen € 20.516. De renteopbrengst minus de kapitaallasten is € 54.087. Een lage risicokans hierbij van 25% is dan € 13.522.</p> <p>Dienstverleningsovereenkomst (DVO): we schatten de kans dat de overeenkomst stijgt met meer dan gemiddeld laag in. 10% van de overeenkomst (€ 2.557.709) met een kans van 25% is afgerond € 63.943.</p> <p>Aangezien de dienstverleningsovereenkomst in de afvalstoffenheffing verwerkt wordt, is het voor de gemeente geen direct risico. We hebben geregeld ambtelijk en bestuurlijk overleg. We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken en kwartaaloverzichten belegd in de organisatie. We hebben oog voor de lastendruk van de burger. We benoemen hier als risico 10% daling van de dividendopbrengst, is € 18.700. Gezien voorgaande jaren hanteren we een lage waarschijnlijkheid van 25%, het risico komt daarmee op € 4.675 structureel.</p>			
Beheersmaatregelen gemeente	Jaarlijks is er bestuurlijk overleg. Daarnaast is er ook tweemaal per jaar aandeelhoudersoverleg en ambtelijk overleg over de ontwikkelingen.			

Verbonden partij		Vitens NV Zwolle		
Programma		6. Economie		
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,72%. Via het aandeelhouderschap hebben we stemrecht. De wethouder financiën vertegenwoordigt Raalte in de aandeelhoudersvergadering.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 41.696 stuks. Dit betreft een balanswaarde van € 10.210. Normaal gaan we uit van een jaarlijkse dividendopbrengst van € 100.000, maar er waren al signalen dat Vitens minder dividend zou uitkeren. Over 2020 is in 2021 helemaal geen dividend uitgekeerd (zie ontwikkelingen hieronder). In de meerjarenraming (tot en met 2027) gaan we er van uit dat we jaarlijks geen dividenuitkering van Vitens ontvangen.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	649.850.000	0	0
	Vreemd vermogen	1.446.600.000	0	0
	Fin. resultaat	V 8.200.000	V -32.100.000	0
Ontwikkelingen	<p>Belangrijkste ambitie van Vitens voor de komende jaren is het voorzien van haar klanten in betrouwbaar drinkwater en het continueren van een financieel gezond bedrijf op lange termijn. Om dit te realiseren staat Vitens voor een grote investeringsopgave (investeringsbehoefte stijgt van € 245 mln. in 2023 naar € 425 mln. in 2027). Door de lage WACC wordt de investeringsruimte op basis van het eigen vermogen beperkt (wordt komende jaren beter is de verwachting). Andere knelpunten in het realiseren van de investeringen ligt op het terrein van de vergunningsverlening (PFAS) en het kunnen beschikken over de benodigde uitvoeringscapaciteit en materialen.</p> <p>Het resultaat van Vitens is in 2023 gedaald naar € 8,2 mln., terwijl dit in 2022 nog € 19,4 mln. was. Belangrijkste reden hiervan is dat Vitens wordt geconfronteerd met substantieel hogere kosten door stijging energielasten, hogere lonen en hogere rentelasten.</p> <p>Doordat de investeringen hoofdzakelijk met vreemd vermogen gefinancierd moeten worden, duikt de solvabiliteit vanaf 2025 onder de 30%.</p>			

<p>Vervolg Ontwikkelingen</p>	<p>De tarieven voor drinkwater zullen de komende jaren fors stijgen. Dit om de (toekomstige) investeringen te kunnen blijven financieren. Voor 2024 is een tariefsverhoging van maar liefst 22% voor particulieren en zakelijke klanten doorgevoerd%.</p> <p>Belangrijkste ambitie van Vitens voor de komende jaren is het voorzien van haar klanten in betrouwbaar drinkwater en het continueren van een financieel gezond bedrijf op lange termijn. Om dit te realiseren staat Vitens voor een grote investeringsopgave (investeringsbehoefte stijgt van € 245 mln. in 2023 naar € 425 mln. in 2027). Door de lage WACC wordt de investeringsruimte op basis van het eigen vermogen beperkt (wordt komende jaren beter is de verwachting). Andere knelpunten in het realiseren van de investeringen ligt op het terrein van de vergunningsverlening (PFAS) en het kunnen beschikken over de benodigde uitvoeringscapaciteit en materialen.</p> <p>Het resultaat van Vitens is in 2022 gedaald naar € 8,2 mln., terwijl dit in 2021 nog € 19,4 mln. was. Belangrijkste reden hiervan is dat Vitens wordt geconfronteerd met substantieel hogere kosten door stijging energielasten, hogere lonen en hogere rentelasten.</p> <p>Doordat de investeringen hoofdzakelijk met vreemd vermogen gefinancierd moeten worden, duikt de solvabiliteit vanaf 2025 onder de 30%.</p> <p>De tarieven voor drinkwater zullen de komende jaren fors stijgen. Dit om de (toekomstige) investeringen te kunnen blijven financieren.</p>
<p>Risico's verbonden partij</p>	<p>In het jaarverslag 2022 heeft Vitens meerdere 'topbedrijfsrisico's' geïdentificeerd en beschreven, namelijk: Maakbaarheid van de infrastructuur, Cybersecurity, Fraude, Financierbaarheid, drukte in de ondergrond, adaptief vermogen en beschikbaarheid productiecapaciteit en bronnen. Op al deze bedrijfsrisico's heeft Vitens beheersingsmaatregelen genomen, welke geborgd zijn in de organisatie.</p>
<p>Risico's gemeente</p>	<p>Door de ontwikkelingen binnen Vitens wordt het risicoprofiel anders. We gingen jaarlijks uit van een dividendopbrengst van ongeveer € 77.000 in de afgelopen jaren, maar over 2020 tot en met 2023 is geen dividend ontvangen en ook voor de komende jaren is door bovenstaande ontwikkelingen de dividendverwachting bijgesteld naar € 0. Aangezien het risicobedrag altijd gerelateerd is aan de dividendopbrengsten is voor de begroting 2023 geen risicobedrag opgenomen.</p>
<p>Beheersmaatregelen gemeente</p>	<p>We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.</p>

Verbonden partij		Wadinko NV Zwolle		
Programma		6. Economie		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 3,77%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Wadinko via het stemrecht in de AVA.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 90 stuks tegen € 100 nominaal per stuk (balanswaarde dus € 9.000). In 2021 (over 2020) is er door Wadinko geen dividend uitgekeerd. De oorzaak is gelegen in de coronacrisis. Enkele partijen waarin geparticipeerd is hebben coronasteun (NOW) aangevraagd, waardoor het niet mogelijk was om dividend uit te keren. Ook over 2021 wordt er in 2022 geen dividend uitgekeerd om dezelfde reden. Aangezien Wadinko een hoog netto resultaat over 2022 behaald wordt in 2023 interim dividend uitgekeerd. Tezamen met het reguliere dividend is er over 2022 in 2023 een totaal dividend aan Raalte overgemaakt van € 96.065.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	83.000.000	0	0
	Vreemd vermogen	8.500.000	0	0
	Fin. resultaat	V 12.923.000	0	0
Ontwikkelingen	Wadinko heeft al met al de coronacrisis goed doorstaan. In 2020 een 'klein' verlies van € 3,4 mln., maar daarna ging het snel weer de goede kant op. In 2021 werd weer een winst behaald van ruim € 8,5 mln. en ook in 2022 is deze lijn doorgezet met een positief resultaat van een kleine € 13 mln. Grootste uitdaging voor de korte termijn is het gebrek aan belangrijke grondstoffen, de sterk opgelopen levertijden en de sterke prijsstijging. Ook de schaarste aan gekwalificeerd en ervaren personeel neemt toe. Vanuit Wadinko zal het accent de komende periode meer komen te liggen op innovatie en creativiteit en wellicht minder op groei voor de eerstkomende periode.			
Risico's verbonden partij	Bij het beschikbaar stellen van risicokapitaal behoort het bewust aangaan van ondernemingsrisico's. Dit is ook nauw verbonden met de opdracht, doelstellingen en activiteiten van Wadinko. Bij de participaties van Wadinko zijn de directies van de participaties primair verantwoordelijk voor een adequate beheersing van risico's op strategisch, operationeel en financieel gebied. Wadinko houdt daar toezicht op, onder andere middels periodieke rapportages van de participaties.			

Risico's gemeente	<p>Wadinko is een winstgevend bedrijf en kent in de basis een gezonde financiële positie. Het neemt bewust ondernemersrisico's door het beschikbaar stellen van risicokapitaal, maar dit risicokapitaal is inmiddels over zoveel verschillende bedrijven verspreid dat het concentratierisico voor een groot deel ondervangen is. De coronapandemie heeft uiteraard zijn impact op de risico's, maar de onderliggende waarden geven vooralsnog aan dat Wadinko een financieel stabiele organisatie is. Qua risico wordt normaal gesproken altijd uitgegaan van een percentage van de (begrote) dividenduitkering. Hoewel er in 2021 en 2022 in verband met de coronacrisis geen dividend is uitgekeerd, is dit vanaf 2023 wel weer het geval. Over 2022 is in 2023 namelijk extra dividend uitgekeerd, in totaal ruim € 96.000. Als risico geldt 10% daling van de 'normale' dividendopbrengst (€ 45.000), zijnde € 4.500. Door het feit dat Wadinko goed door de coronacrisis is gekomen en de vooruitzichten goed zijn is de waarschijnlijkheid verlaagd naar laag, namelijk 25%. Dit in verband met de goede financiële positie van Wadinko. Daarmee komt het risico op € 1.125. Dit is een structureel risico.</p>
Beheersmaatregelen gemeente	<p>De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.</p>

Verbonden partij		Sportbedrijf Raalte			
Programma		7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed			
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder met een belang van 100%.				
Financieel belang	Het sportbedrijf ontvangt een jaarlijkse bijdrage van de gemeente voor de exploitatie van de sportaccommodaties. Voor 2022 was dit ongeveer € 1,6 mln. en voor 2023 was dit door het toepassen van de inflatiecorrectie rond de € 1.650.000. Dit is inclusief de huurprijsvergoeding (€ 530.000) die gelijk is aan de huursom en de Rijksbijdrage Buurtsportcoaches (SPUK GALA).				
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024	
verbonden partij	Eigen vermogen	417.000	360.000	0	
	Vreemd vermogen	1.825.000	1.988.000	0	
	Fin. resultaat	V -36.000	V -56.000	N	22.000
Ontwikkelingen	<p>Het Sportbedrijf Raalte (SBR) heeft na corona qua omzet de weg weer omhoog gevonden. Bezetting is prima op orde, maar de kosten zijn de afgelopen tijd ook substantieel gestegen. Hierdoor was er in 2022 nog een jaarverlies van € 36.000. Mede door de gestegen kosten was voor 2023 een verlies begroot van € 128.000, maar komt dit verlies naar verwachting uit rond een verlies van € 98.000.</p> <p>Ook voor 2024 wordt een verlies begroot, hoewel de begroting nog niet is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Omzettechnisch loopt het allemaal best goed, maar de kosten zijn, met name door de hogere energiekosten (vast contract is afgelopen), fors gestegen. Momenteel vindt er overleg plaats tussen gemeente en SBR om een oplossing hiervoor te vinden, waarbij de maatschappelijke opdracht die de gemeente aan het SBR meegeeft de basis moet zijn.</p>				
Risico's verbonden partij	In 2023 is er een verlies geleden van ongeveer € 98.000 (o.b.v. concept cijfers). Ook 2024 heeft (nog) geen sluitende begroting. Met name door de sterk gestegen energieprijzen blijken de kosten lastig onder controle te houden.				
Risico's gemeente	Aangezien de gemeente enig aandeelhouder en opdrachtgever is van het SBR loopt de gemeente een bepaald risico. Voor de risicobepaling wordt aansluiting gezocht bij de exploitatiebijdrage 2023. Dit is begroot op € 1.600.000. Het risico wordt ingeschat op 10% (€ 160.000), waarbij we door de bovenstaande onzekerheid de kans op gemiddeld laten (is in 2022 verhoogd), dus 50% = € 80.000.				
Beheersmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie van beoordeling (jaar)stukken. Dit vertaalt zich in veelvuldig ambtelijk en bestuurlijk overleg. Daarnaast blijft de raad het (sport)beleid, zoals het maatschappelijk tarievenbeleid en de financiële kaders bepalen. Om meer inzicht in de financiële situatie van het SBR te verkrijgen zal een extern bureau ingeschakeld worden om de financiën door te lichten, waarbij nauwe aansluiting gezocht wordt bij de maatschappelijke opdracht die de gemeente aan het SBR meegeeft.				

Verbonden partij		Bank Nederlandse Gemeenten NV Den Haag		
Programma		Algemene dekkingsmiddelen		
Bestuurlijk belang	Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,0465%.			
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 25.987 stuks tegen € 2,50 nominaal (balans 31-12-2020 € 64.968). Door de coronacrisis liep de BNG het risico om meer dan voorheen voorzieningen te treffen om vorderingen af te boeken, maar in de praktijk blijkt dit tot nog toe mee te vallen. Over 2021 bedroeg de dividenduitkering € 59.250, deze is in 2022 uitgekeerd. Voor 2022 was een dividend begroot van € 30.450, maar in werkelijkheid is een bedrag van € 65.000 ontvangen.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	4.600.000.000	0	0
	Vreemd vermogen	107.500.000.000	0	0
	Fin. resultaat	V -300.000.000	0	0
Ontwikkelingen	BNG Bank heeft een goed 2022 achter de rug. Over dit jaar heeft de bank een nettowinst gerealiseerd van € 300 mln. Deze is € 64 mln. hoger dan in 2021. Oorzaken van deze hogere winst zit met name in het gestegen renteresultaat en een hoger positief resultaat financiële transacties. Ondanks het goede resultaat waren er in 2022 ook wel wat zorgen. De COVID-19 pandemie was op zijn retour, maar de inval van Rusland in Oekraïne zorgde logischerwijs voor de nodige onrust. Energie-onzekerheid, knelpunten in de productieketens en de hoge inflatie waren het gevolg. Door rust uit te stralen en een voorspelbare en betrouwbare partner te zijn heeft BNG zich goed door deze fase heen geslagen.			
Risico's verbonden partij	BNG heeft zich goed staande gehouden in de afgelopen hectische jaren. Hoewel de onzekerheid zeker nog niet volledig uit de markt verdwenen is, is het perspectief voor de BNG goed. Doordat uitzettingen met name plaatsvinden in de overheids sfeer, zijn de risico's beperkt.			
Risico's gemeente	Voor de risicobepaling gaan we uit van een koppeling aan (het verwachte) dividend. Hierbij sluiten we aan bij de normale dividendverwachting (€ 30.450), ondanks dat de afgelopen twee jaar een hoger dividend werd uitgekeerd. Dit betekent een risico van 10% van de dividendopbrengst, zijnde € 3.045. De verwachte ontwikkelingen van het resultaat van de bank zijn mede door de coronacrisis enigszins onzeker geworden, maar de jaarcijfers over 2021 en de halfjaarcijfers 2022 geven weer een duidelijke verbetering. Daarom blijft de gemiddelde waarschijnlijkheid laag (25%) en komt het risico afgerond uit op € 761.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.			

Verbonden partij		Enexis Holding 's Hertogenbosch		
Programma		6. Economie		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 0,0432%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Enexis Holding via het stemrecht op de aandelen die zij bezit. De wethouder van financiën vertegenwoordigt Raalte in de AVA.			
Financieel belang	Raalte bezit 64.662 aandelen en deze staan voor € 4.536 op de balans. Het dividend dat Raalte ontvangt fluctueert per jaar behoorlijk. Gemiddeld genomen ligt het jaarlijks dividend rond de € 40.000, maar over 2022 hebben we in 2023 maar liefst ruim € 83.000 ontvangen. Dit heeft voor een groot gedeelte te maken met de verkoop van Fudura BV. De overwinst hiervan is voor een deel uitgekeerd in een eenmalig dividend. Voor de komende jaren zal de dividenduitkering iets onder druk komen te staan door de grote investeringsopgave van Enexis. Vandaar gaan we uit van een jaarlijkse dividendopbrengst van € 35.000 per jaar.			
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2022	Rek. 2023	Begr. 2024
	Eigen vermogen	5.441.000.000	0	0
	Vreemd vermogen	4.907.000.000	0	0
	Fin. resultaat	V - 1.300.000.000	0	0
Ontwikkelingen	<p>In de AVA van 2022 is het nieuwe strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe. 2. Bieden iedereen altijd toegang tot energie Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten. 3. Klanten weten wat ze aan Enexis hebben. Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen. <p>Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties.</p>			

Vervolg Ontwikkelingen	<p>Financieel</p> <p>De missie en opgave hebben grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Verkenningen van netbeheer NL en de individuele netbeheerders geven aan dat de energietransitie een enorme investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg heeft. Uitgangspunt is dat Enexis financieel solide blijft, geen financiële risico's neemt en tenminste een A credit-rating behoudt.</p> <p>In 2022 heeft Enexis de commerciële dochter Fudura verkocht, met een opbrengst van 1,3 mld. (boekwinst € 1,1 mld.).</p> <p>Eind 2022 hebben de 3 regionale netbeheerders (Enexis, Alliander en Stedin) en hun aandeelhouders een onderhandelaarsakkoord bereikt met het Rijk over de voorwaarden en het proces voor een toekomstige participatie door het Rijk als de kapitaalbehoefte de mogelijkheden van het bedrijf en de huidige aandeelhouders overstijgt.</p> <p>Dit akkoord over dit zogenaamde Afsprakenkader wordt voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 13 april 2023, evenals voorstellen omtrent de dividenduitkering Fudura en het dividendbeleid vanaf 2023.</p>
Risico's verbonden partij	<p>Enexis onderkent risico's op vele gebieden, zoals schaarste personeel, ongeautoriseerd gebruik van data en/of systemen, omvangrijke en langdurige onderbrekingen van de energievoorziening ten gevolge van natuurrampen, externe oorzaken of falende bedrijfsmiddelen/assets door onder andere natuurrampen, zoals overstromingen. Enexis actualiseert twee keer per jaar de risicoanalyse en in het verlengde daarvan worden beheersmaatregelen genomen (gecontinueerd).</p>
Risico's gemeente	<p>Risico voor de gemeente zit in de afwaardering van de boekwaarde van de aandelen. Dit risico is zeer gering, gezien het feit dat Enexis een cruciale speler is in de energiemarkt en onder toezicht staat van de energiekamer. Conclusie: laag risico. Op basis hiervan stellen we het risico op € 3.500 (10% van de verwachte dividendopbrengst) met een lage waarschijnlijkheid van 25%. Daarmee komt het risico uit op € 875 structureel.</p>
Beheersmaatregelen gemeente	<p>We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie.</p>

3.7.3.1 Onderdelen Enexis

CSV Amsterdam BV

CSV Amsterdam BV	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Eigen vermogen	312.379	210.079	0
waarvan reserves	212.379	110.079	0
Vreemd vermogen	22.664	13.351	0
waarvan voorzieningen	0	0	0
Resultaat na belasting	42.665	102.300	0
Agio/dividend (incl. 15% belasting)	0	0	0

Doelstelling

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. ('CSV'). De statuten zijn gewijzigd, zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:

- Namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;
- Namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland);
- Het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening naar aanleiding van de verkoop van Attero is gestort.

Beleidsvoornemens

CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting.

In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.

Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Financiële risico's

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap. Derhalve wordt geen risicobedrag opgenomen.

Publiek belang Elektriciteitsproductie BV

Publiek belang Elektriciteitsproductie BV	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Eigen vermogen	1.532.074	1.480.014	0
waarvan reserves	35.252	-16.808	0
Vreemd vermogen	6.925	9.914	0
waarvan voorzieningen	0	0	0
Resultaat na belasting	37.321	52.060	0
Agio/dividend (incl. 15% belasting)	0	0	0

Doelstelling

Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), onder andere eigenaar van de kerncentrale in Borssele.

Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70%) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op de gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE).

In 2020 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE. PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn tot sluiting van de Kerncentrale Borssele (voorgenomen sluiting 2033) gemoeid.

Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met onder andere Verkoop Vennootschap B.V.

Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend met betrekking tot verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Beleidsvoornemens

Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.

Het doel is dat de vennootschap in 2023 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Financiële risico's

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.

3.7.4 Samenvatting

Per verbonden partij is een inschatting gemaakt van de mogelijke risico's en de kans dat het zich voordoet. Door beheersingsmaatregelen worden risico's zoveel mogelijk beperkt. Als zich substantiële tegenvallers voordoen, kan een beroep worden gedaan op het weerstandsvermogen. Het geactualiseerde beeld is:

Totaaloverzicht risico's per verbonden partij

Organisatie	Bedrag (in €)	Risico (in %)	Risico eenmalig	Risicobedrag structureel
Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland	10.584	25%		2.646
Gemeentelijke Gezondheidsdienst IJsselland	14.800	25%		37.450
Veiligheidsregio IJsselland	255.554	50%		127.777
Omgevingsdienst IJsselland	124.916	25%		31.230
Vereniging Dimpact	600	25%		150
Stichting Werk Raalte	436.318	25%		109.080
Rova NV	328.558	25%		82.140
Vitens NV	0			
Wadinko NV	4.500	25%		1.125
Sportbedrijf BV	160.000	50%		80.000
Bank Nederlandse Gemeenten	3.045	25%		761
Enexis Holding NV	3.500	25%		875
Totaal	1.342.375		0	473.234

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat in alle gevallen de risico's een structureel effect hebben op de exploitatie, waarbij een deel van de extra uitgaven slechts deels te beïnvloeden is.

De structurele risico's zijn met ongeveer € 80.000 toegenomen ten opzichte van de begroting 2023. Oorzaak hiervan is met name gelegen in het feit dat Stichting Werk Raalte als 'nieuwe' verbonden partij is aangemerkt. De meeste risico's bij de verbonden partijen zijn relatief gelijk gebleven.

Als de structurele risico's in werkelijkheid leiden tot de getoonde nadelen en als een deel daarvan (50%) structureel binnen 4 jaar geleidelijk is op te lossen, dan zullen ten koste van het weerstandsvermogen de volgende bedragen opgenomen worden voor de verbonden partijen:

Risicobedragen in relatie tot het weerstandsvermogen

Bedragen in €

Jaar	Eenmalig	Afbouw structureel (50%) in 4 jaar omgezet naar eenmalig risico	Structureel
2022	0	236.617	236.617
2023	0	177.463	0
2024	0	118.309	0
2025	0	59.154	0
Subtotaal	0	591.543	236.617
Eenmalig	0	0	0
Totaal	0	591.543	236.617

Een totaaloverzicht van alle risico's is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Grondbeleid

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Directeur A. Nijman

3.8.1 Inleiding

In de paragraaf grondbeleid komt elk jaar aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. De toelichting van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt de volgende onderdelen verplicht (art. 16):

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Samenvatting

Het boekjaar 2023 wordt afgesloten met een voordelig bedrijfsresultaat van € 1,9 mln. Dit bedrag komt ten gunste van de algemene reserve grondexploitatie. Omdat door deze storting het plafond van € 5 mln. van deze reserve wordt overschreden, komt, conform de Nota Grondbeleid, het surplus (€ 1,8 mln.) ten gunste van de algemene bestemmingsreserve. In het vervolg van deze paragraaf grondbeleid wordt een en ander nader toegelicht.

3.8.2 Grondbeleid

In 2020 is de Omgevingsvisie door uw raad vastgesteld. Hierin zijn de ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving vastgelegd. Als uitwerkingsprogramma van de Omgevingsvisie is het programma Wonen opgesteld waarin de ambitie is opgenomen dat jong en oud, arm en rijk, een passende woning kunnen vinden in een toekomstbestendige woonomgeving, waarbij ruimte wordt gegeven aan eigenzinnig (samen)wonen voor onze huidige en nieuwe inwoners.

Om hier uitvoering aan te geven:

- Wordt de bouwopgave versneld en verhoogd om het woningtekort het hoofd te kunnen bieden;
- Wordt blijvend ingezet op de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en wordt een tandje bijgezet voor het levensloopbestendig maken van deze woningvoorraad en de woonomgeving;
- Is de starterslening weer ingevoerd en worden aanvullende instrumenten ter verbetering van de positie van de starter op de woningmarkt onderzocht.

De beleidsmatige kaders over de wijze waarop de gemeente Raalte opereert op de grondmarkt en welke instrumenten daarvoor ingezet worden, zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid.

In de Nota Grondbeleid zijn de volgende doelstellingen van het grondbeleid geformuleerd:

- Het bevorderen van een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik en
- Het voeren van regie op gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

Dit alles tegen een zo gunstig mogelijk financieel resultaat door (afspraken over) grondposities. Het grondbeleid is facilitair aan het realiseren van de ruimtelijke, economische en sociale doelen. Gebleken is, dat marktontwikkelingen onvoorspelbaar zijn en de rol van de gemeente verandert in de participatieve samenleving. De huidige maatschappij vraagt om maatwerk en pragmatisch handelen. Om hierop in te kunnen spelen is bv. in de geactualiseerde nota grondbeleid gekozen voor situationeel grondbeleid. Hierbij wordt per opgave/initiatief bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's er zijn.

3.8.3 Doelstellingen

Het grondbeleid staat ten dienste van het realiseren van onze doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en economische ontwikkeling. Grondbeleid is nodig om te zorgen voor voldoende aanbod van gronden voor woningen, bedrijven, groen en andere publieke/maatschappelijke voorzieningen en is daarmee ondersteunend aan beleidsdoelstellingen vanuit andere begrotingsprogramma's. Per opgave/initiatief wordt bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's acceptabel om de doelstelling te realiseren.

Ontwikkelingen woningmarkt

Binnen de koopwoningmarkt is nog steeds sprake van krapte. De verkoop van kavels en nieuwbouwwoningen verloopt nog gestaag. Ook in de huurwoningmarkt zien we dat de druk hoog blijft. Een gestage stroom van nieuwbouw en uitgiftes blijft gewenst om aan de vraag te kunnen voldoen. Naast kaveluitgifte op de locatie Franciscushof is in 2023 gestart met de ontwikkeling van een nieuwe woningbouwlocatie in Mariënheem (Velderhof) en Heeten (de Veldegge fase 2). In 2024 wordt Lierderholthuis fase 3 en 't Broeck Broekland fase 5 opgepakt en gaat de volgende fase binnen de complexen Franciscushof Raalte, Molenwijk Heino en Luttenbergerweg Luttenberg.

Woningbouwprogrammering

Op 25 maart 2021 tekenden de gemeenten in West-Overijssel en de provincie nieuwe woonafspraken in de vorm van de woonagenda.

In de nieuwe afspraken heeft er een grote verschuiving plaatsgevonden ten opzichte van de huidige afspraken. Van sturen op aantallen en beperkingen van de nieuwbouw gaan we nu naar sturen op kwaliteiten en het aanjagen van (meer) nieuwbouw en het oplossen van woningschaarste.

De woonagenda onderscheidt een aantal woonmilieus: stads wonen, centraal wonen en ontspannen wonen. Elk woonmilieu heeft eigen kwaliteiten. Uitgangspunt is niet alle woningbouw naar de steden Deventer en Zwolle maar ook woningbouw ter versterking van de goed bereikbare kernen met voorzieningen, zoals Raalte-dorp en Heino (centraal wonen) of ter versterking van de vitaliteit in de kleine kernen (ontspannen wonen). Met het regionale woningbouwprogramma wordt ruim baan gegeven aan de lokale behoefte én extra ingezet op het toevoegen van meer woningen in de grote kernen rondom mobiliteitsknooppunten (in ons geval Raalte en Heino). Dit vooral middels inbreiding, maar uitbreiding kan ook als dat nodig is.

De uitgangspunten van de woonagenda sluiten goed aan bij het, in mei 2021 door uw raad vastgestelde, programma Wonen. Daarin hebben we onder andere vastgesteld dat, om het woningtekort het hoofd te bieden en onze ambitie waar te maken, we onze bouwopgave versnellen en verhogen. Daarom is afgesproken om de komende jaren meer woningen te bouwen en dan nodig is voor de autonome groei. Uitgangspunt hierbij is de bouw van 3.000 woningen in de periode tot 2033.

Deze groei staat niet op zichzelf. Het realiseren van nieuwe woningen heeft een relatie met andere opgaven. Denk daarbij aan de verduurzaming van onze samenleving, de mobiliteitsopgave, de leefbaarheid en kansen in wijken en de ontwikkeling dat zorg steeds meer in de wijk plaats vindt.

In 2023 is een extern bureau gevraagd onderzoek te doen naar mogelijke groeilocaties. Vooral nog in de kernen Raalte en Heino. Dit heeft geleid tot het document 'Groeibeelden Raalte en Heino'. In 2024 zal de uitwerking van de groeibeelden een vervolg krijgen.

Bedrijventerreinen programmering

In 2021 heeft het regionaal overleg bedrijventerreinenprogrammering West-Overijssel het strategisch plan van de gemeente Raalte vastgesteld. Uitbreiding van de terreinen Blankenfoort in Heino (3,5 ha. netto) en de Telgen in Heeten (3 ha. netto) worden hiermee mogelijk gemaakt.

In 2022 is onder leiding van de provincie Overijssel gestart met een herziening van de programmeringsafspraken. Hiervoor is een nieuw vraag- en prognoseonderzoek uitgevoerd. De gemaakte afspraken zijn vertaald in het document 'Programmeringsafspraken Bedrijventerreinen Regio West-Overijssel 2023 t/m 2026' van 1 april 2023.

De interesse voor een bedrijfskavel blijft. In 2023 is ruim 2,2 ha. bedrijventerrein verkocht op de locaties Zegge VII en het nieuwe bedrijventerrein in Heino. Diverse ondernemers hebben een optie genomen op een bedrijfskavel waarvan de verkoop in 2024 zal worden geëffectueerd.

3.8.4 Overige onderwerpen

Omgevingswet

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Doel van deze wet is onder andere het bestaande omgevingsrecht te vereenvoudigen door dit op te nemen in één integrale Omgevingswet. Het instrumentarium voor het grondbeleid zal door deze nieuwe wet veranderen. Een voorbeeld hiervan is de Aanvullingswet grondeigendom.

Met de Aanvullingswet worden de regels rondom grondverwerving in de Omgevingswet geïntegreerd en waar mogelijk geüniformeerd, zodat deze beter op elkaar zijn afgestemd en het gebruik daarvan inzichtelijker wordt.

Deze wet bevat regels over het ingrijpen door de overheid in het eigendom van de grond en over kostenverhaal, als de overheid kosten maakt bij de ontwikkeling van een initiatief van burgers of bedrijven. Het doel is om het kostenverhaal te vereenvoudigen, te verbeteren en flexibeler te maken.

3.8.5 Financiële positie

Algemeen

Het saldo van de lasten (grondaankopen, kosten bouwrijp maken, rente etc.), baten (grondverkoop, subsidies etc.) en mutaties in reserves en voorzieningen (onder andere winstnemingen) wordt bijgeschreven op de boekwaarden van de gronden. In totaal is de (bruto) boekwaarde onderhanden werk per 1-1-2024 berekend op 14,4 mln. (1-1-2023: € 15,1 mln.).

Van de totale boekwaarde nemen de Zegge VII (€ 3,2 mln.) en het complex Franciscushof (€ 7,0 mln.) het grootste deel voor hun rekening. De overige complexen (in exploitatie genomen) kennen een gezamenlijke boekwaarde van € 4,2 mln. Bij de exploitaties die een negatief eindresultaat kennen is het te verwachten tekort afgedekt door de Voorziening te verwachten verliezen. Deze voorziening kent per 31-12-2023 een stand van € 2,2 mln. Hiermee rekening houdende is de netto boekwaarde € 12,2 mln (zie ook onderdeel Onderhanden werk).

Aan- en verkoop

In 2023 zijn geen gronden aangekocht. In totaal is 3,8 ha. (2022: 8,3 ha.) bouwgrond verkocht (15.389 m² voor woningbouw, 22.476 m² bedrijventerrein).

Dit vertaalde zich in een totale grondopbrengst in 2023 van € 6,5 mln. (2022: 10,8 mln.)

Verkoop kavels

Onderstaand overzicht geeft de raming en werkelijke verkoop van bouw kavels in 2023 ten opzichte van de begroting 2023 weer.

Kavelafzet onderhanden werk woningbouw

Bedragen in €

Naam complex	GREX 2023 JR 2022	Raming 2023 bedrag	Verkocht 2023	Werkelijk 2023 bedrag
<i>Onderhanden werk woningbouw</i>				
17- Franciscushof Zuid	0		0	0
66- Molenwijk Heino	30	1.135.970	26	746.940
67- Luttenbergerweg	20	1.135.845	24	1.318.404
79- 't Broeck Broekland	14	1.070.345	14	1.069.811
85- De Kleine Hagen Laag Zuthem fase 2	7	608.845	0	0
87- Lierderholhuis fase 2	6	685.160	6	681.560
Totaal	77	4.636.165	70	3.816.714

Kavelafzet onderhanden werk kantoren en bedrijventerrein

Bedragen in €

Naam complex	GREX 2023 JR 2022	Raming 2023 bedrag	Verkocht 2023	Werkelijk 2023 bedrag
<i>Onderhanden werk kantoren:</i>				
46- Sallandse Poort kantoren	0	0	0	0
Totaal kantoren	0	0	0	0
<i>Onderhanden werk bedrijventerrein (in ha.):</i>				
77- De Zegge VII	2,8	3.275.015	0,5	610.380
90- Bedrijventerrein Heino	1,9	2.266.285	1,7	2.040.006
Totaal bedrijventerrein (ha)	4,7	5.541.300	2,2	2.650.386

Resultaat rekening van baten en lasten 2023 grondexploitatie

In 2023 is binnen de grondexploitatie € 4,8 mln. uitgegeven en € 6,6 mln. ontvangen.

Als volgt verdeeld:

Overzicht baten en lasten

Bedragen in €

Uitgaven	Bedrag	Inkomsten	Bedrag
Interne kosten	1.339.990	Ontvangen rente	11.024
Personeel van derden	98.679	Huur / pacht e.d.	858
planvoorbereiding extern	53.990	Overige bijdragen	143.763
Bouw- en woonrijp maken	2.834.382	Grondverkopen	6.467.101
Overige kosten diensten derden	152.791	Schadevergoeding	0
Belastingen / verzekeringen	160.670		
Externe adviezen	204.960		
Rente			
Totaal	4.845.462	Totaal	6.622.746

Door doorberekening van deze bedragen in de betreffende grondexploitaties sluit 2023 met een **positief bedrijfsresultaat** van € 1,9 mln. (2022: € 1,7 mln.).

Het bedrijfsresultaat is als volgt opgebouwd:

Opbouw bedrijfsresultaat

Bedragen in €

+ is voordeel

Omschrijving	Bedrag
Tussentijdse winstneming	1.388.698
Rente belegde reserve/voorziening	53.449
Mutaties voorziening verwachte verliezen	447.079
Totaal	1.889.226

Winstneming diverse complexen

Conform de BBV-voorschriften is in 2023 de tussentijdse winstneming berekend en genomen volgens de percentage of completion methode. Hierbij wordt de winstname bepaald naar rato van voortgang van de grondexploitatie.

In 2023 is in totaal een tussentijdse winst genomen van € 1,4 mln. (2022: € 1,25 mln.). Deze winstneming vinden we terug binnen de volgende complexen:

Tussentijdse winstneming complexen

Bedragen in €

Nr.	Complex	Definitieve winstneming
50	Salland II fase 3	223.900
66	Molenwijk Heino	53.092
67	Luttenbergerweg	319.923
68	Marissink	-40.631
78	Veldegge Heeten	8.528
79	't Broeck Broekland	312.573
85	Kleine Hagen fase 2	2.606
87	Liederholthuis fase 2	263.838
90	Blankenfoort Heino	244.869
	Totaal	1.388.698

Mutaties voorziening verwachte verliezen

De voorziening verwachte verliezen is na de actualisatie van de grondexploitaties aangepast. De verliesgevende complexen zijn Franciscushof, Sallandse Poort, Timmermanshuis Nieuw Heeten, de Zegge VII en de Kleine Hagen Laag Zuthem fase 1.

Na (concept) actualisatie van de GREXen 2024 zijn de volgende mutaties doorgevoerd:

Voorziening te verwachten verliezen

Bedragen in €

Negatieve exploitatieresultaat	Jaarrekening 2022		Mutatie t.o.v. jaarrek. 2022
	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023	
17 Franciscushof	957.567	642.946	314.621
46 Sallandse Poort	580.572	603.243	-22.671
65 Timmermanshuis Nw. Heeten	15.042	39.984	-24.942
77 de Zegge VII	986.839	789.399	197.440
84 Kl. Hagen Laag Zuthem fase 1	132.411	149.780	-17.369
Totaal neg. GREX	2.672.431	2.225.352	447.079

Toelichting

17- Franciscushof

De aanbesteding van het bouwrijp maken viel gunstig uit. In de raming van het bouwrijp maken was tevens de realisatie van de geluidswal opgenomen. Deze was ook geraamd binnen de post geluidsvoorziening. In de GREX is dit gecorrigeerd.

Onder andere deze aanpassing en een gunstige aanbesteding hebben er toe geleid dat het negatieve exploitatieresultaat ten opzichte van de projectenrapportage 2023 verminderd is met circa 0,5 mln.

77- De Zegge VII

De uitgaven in de GREX zijn aangepast naar huidig inzicht. Onder andere de nog te verwachten grondkosten zijn neerwaarts bijgesteld.

3.8.6 Uitgaven/inkomsten

Boekwaarde 2023

De bruto boekwaarde onderhanden werk is op 31 december 2023 berekend op € 14,4 mln. Voor een vijftal complexen waarvan het exploitatieresultaat negatief is, is een voorziening getroffen. Rekening houdend met deze voorziening van in totaal € 2,2 mln. bedraagt de netto boekwaarde per 31-12-2023 € 12,2 mln.

Van bruto boekwaarde nemen Franciscushof en Zegge VII in totaal ruim € 10,2 mln. (71 %) voor hun rekening.

De boekwaarde is als volgt opgebouwd:

Onderhanden werk (grondexploitatie)

Bedragen in €

Nr. Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Mutatie 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening verwachte verliezen	Netto boekwaarde 31-12-2023
17 Franciscushof	5.507.970	1.564.268	7.072.238	642.946	6.429.292
46 Sallandse Poort	521.854	18.717	540.571	603.243	-62.672
50 Salland II fase 3	-342.138	342.138	0		0
Tiimmermanshuis Nw.					
64 Heeten	-61.777	60.032	-1.745	39.984	-41.729
66 Molenwijk Heino	2.589.587	465.054	3.054.641		3.054.641
67 Luttenbergerweg Luttenberg	667.843	-791.654	-123.811		-123.811
68 Marissink Nw.Heeten	-130.823	59.834	-70.989		-70.989
77 De Zegge VII	3.564.863	-294.979	3.269.884	789.399	2.480.485
78 Veldegge Heeten	-71.214	71.214	0		0
79 't Broeck Broekland	-78.450	-390.976	-469.426		-469.426
84 Kleine Hagen fase 1	423	4.350	4.773	149.780	-145.007
85 Kleine Hagen fase 2	-123.525	48.222	-75.303		-75.303
87 Lierderholthuis fase 2	-96.151	-273.606	-369.757		-369.757
90 Blankenfoort III Heino	3.123.589	-1.572.612	1.550.977		1.550.977
Totaal	15.072.049	-689.998	14.382.051	2.225.352	12.156.699

Ten opzichte van de jaarrekening 2022 is de boekwaarde onderhanden werk netto met ruim € 0,7 mln. afgenomen. Door de winstname van € 1,9 mln. bedraagt de bruto vermindering van de boekwaarde € 2,6 mln.

Materiële vaste activa / nog niet in exploitatie genomen en overige gronden

De volgende locaties/percelen worden op basis van de BBV-voorschriften verantwoord onder de materiële vaste activa binnen de algemene dienst.

Overzicht MVA verantwoording binnen algemene dienst

Nr.	Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	m2	Per m2
71	De Zegge VI, restgronden	42.585	8.517	5
79	't Broeck, restgronden	222.950	44.590	5
	De Veldegge Heeten, zonnepark	62.500	12.500	
	Franciscushof Zuid tbv verbreding N35	656.720	32.836	20
99	Overige terreinen			
	<i>Gronden 150 m zone Raan</i>	100.426	50.000	2
	<i>Grond Wechelerweg</i>	99.800	19.960	5
	<i>Ruilverkaveling Raarhoek-Veldhoek</i>	26.691	21.245	1
	<i>Overhoek rondweg Heeten</i>	71.150	14.230	5
	<i>Omgeving Drostenkamp / Tijenraan</i>	295.431	59.674	5
	<i>Grond hoek rotonde Veldeggerweg</i>	139.135	27.827	5
	<i>Restgronden Sallandse Poort - N35</i>	236.525	47.305	5
	Totaal	1.953.913	338.684	

Mogelijk toekomstige bouwgrond in exploitatie

Locaties die in aanmerking komen voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen zijn:

Toekomstige grond in exploitatie

Bedragen in €

Nr.	Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	m2
294	Voorm. obs Gouden Emmer	62.749	2.995
	Luttenbergerweg fase 2	132.590	31.548
	Woningbouw Mariënheem nw.	362.949	55.762
278	De Veldegge Heeten, restgronden	22.965	4.255
285	Laag Zuthem, fase 3	42.512	7.915
287	Lierderholthuis, fase 3	200.700	3.721
201	Locatie Brink 2 Raalte		
	Subtotaal	824.465	106.196

Prognose verwachte resultaten van de complexen in exploitatie

Rekening houdend met de ultimo 2023 vermoedelijk nog te besteden en nog te ontvangen bedragen worden de verwachte positieve exploitatie-uitkomsten van de in uitvoering zijnde complexen becijferd op netto € 2,6 mln. (startwaarde 1-1-2024). Op eindwaarde is het nettoresultaat berekend op € 2,8 mln.

Voor de negatieve exploitaties is een voorziening getroffen van in totaal € 2,2 mln.

Onderhanden werken en prognose

Bedragen in €

- is nadeel

Nr.	Omschrijving	Boekw. 31-12-2023	Prognose Lasten	Prognose baten	Nominaal kosten-	Rente + /opbr. stijg.	Expl. resultaat (EW)	Expl. resultaat (CW)
17	Franciscushof	7.072.238	10.264.551	17.084.170	-252.619	471.442	-724.061	-642.946
	<i>Af: voorziening</i>						724.061	642.946
46	Sallandse Poort	540.571	88.265	22.500	-606.336	21.277	-627.613	-603.243
	<i>Af: voorziening</i>						627.613	603.243
50	Salland II fase 3	0			0		0	
64	Timmermanshuis	-1.745	42.398	0	-40.653	130	-40.783	-39.984
	<i>Af: voorziening</i>						40.783	39.984
66	Molenwijk Heino	3.054.641	2.616.392	6.529.285	858.252	74.144	784.108	724.395
67	Luttenbergerweg Luttenberg	-123.811	957.135	1.377.354	544.030	-16.858	560.888	528.537
68	Marissink Nw.Heeten	-70.989	762.032	1.077.540	386.497	-5.315	391.812	369.214
77	de Zegge VII	3.269.884	1.842.610	4.401.410	-711.084	126.633	-837.717	-789.399
	<i>Af: voorziening</i>						837.717	789.399
78	Veldegge Heeten	0			0			
79	t Broeck Broekland	-469.426	347.145	0	122.281	-7.924	130.205	125.149
84	Kl. Hagen Laag Zuthem, fase 1	4.773	147.383	0	-152.156	3.674	-155.830	-149.780
	<i>Af: voorziening</i>						155.830	149.780
85	Kl. Hagen Laag Zuthem, fase 2	-75.303	206.701	608.950	477.552	-11.505	489.057	470.066
87	Lierderholthuis fase 2	-369.757	210.591	0	159.166	-8.076	167.242	160.748
90	Blankenfoort III Heino	1.550.977	250.118	2.094.210	293.115	14.926	278.189	267.385
	Totaal	14.382.051	17.735.321	33.195.419	1.078.047	662.548	2.801.503	2.645.494

3.8.7 Reserves en risico's

De reservepositie

De grondexploitatie kent een reservepositie van in totaal € 10,6 mln.

Deze is als volgt opgebouwd:

Reservepositie bouwgrondexploitatie

Bedragen in €

Overzicht reserves bouwgrondexploitatie	31-12-2023
Algemene reserve grondexploitatie	6.786.112
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.467.448
Reserve claims grondexploitatie	150.000
Subtotaal	8.403.560
Voorzieningen (contante waarde)	2.225.352
Totaal belegde reserves en voorzieningen	10.628.912

Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie kent per 31-12-2023 een stand van € 6,8 mln.

In de Nota Grondbeleid is voor de algemene reserve grondexploitatie een ondergrens van € 1 mln. en een bovengrens van € 5 mln. bepaald. Op basis hiervan is er derhalve sprake van een surplus van € 1,8 mln. die conform de Nota Grondbeleid gestort wordt in de algemene bestemmingsreserve.

Op basis van onder andere de geactualiseerde grondexploitaties ziet het verwachte (meerjaren) verloop van de algemene reserve grondexploitatie er als volgt uit:

Algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

Alg res grondexploitatie	2023	2024	2025	2026
Stand per 1-1	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	1.992.226	1.567.823	1.132.540	470.972
Onttrekkingen	-206.114	-317.420	-317.420	-317.420
Afroming reserve	1.786.112	1.250.403	815.120	153.552
Stand per 31-12	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000

In de BBV voorschriften is opgenomen dat tussentijds winst genomen kan worden. Dit heeft een positief effect op de stand van de algemene reserve grondexploitatie. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de beoogde winstname voor de jaren 2024 t/m 2026 gebaseerd is op verwachte kosten en (grond) opbrengsten. Mochten deze afwijken dan heeft dit gevolgen voor de winstname en daaropvolgend de afroming van de algemene reserve grondexploitaties.

De algemene reserve grondexploitatie maakt onderdeel uit van het totale weerstandsvermogen van de gemeente. Zie ook de paragraaf Weerstandsvermogen.

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve kennen we de bestemmingsreserves.

De reserve bovenwijkse voorzieningen heeft op 31-12-2023 een stand van € 1,4 mln. Deze reserve wordt ingezet wanneer er sprake is van een bovenwijkse voorziening. In de Nota Bovenwijkse Voorzieningen is aangegeven wat hieronder valt.

In 2023 zijn de volgende mutaties binnen de reserve bovenwijkse voorzieningen doorgevoerd:

Mutaties reserves Bovenwijkse voorzieningen

Bedragen in €

Reserve bovenwijkse voorzieningen

Stand per 01-01-2023	1.428.525
Rente 2,06%	29.428
	1.457.953

Beschikkingen 2023

- naar res. Spoorse doorsnijding	-138.188
- prim. Begr.	-2.317
<i>Totaal beschikkingen 2023</i>	-140.505

Stortingen 2023

- T.l.v. algemene reserve grondexploitatie	150.000
<i>Totaal stortingen 2023</i>	150.000
Stand per 31-12-2023	1.467.448

Voeding van de reserve bovenwijkse voorzieningen vanuit de complexen is niet toegestaan. Omdat dit een voordelig effect heeft op de GREX van de betreffende complexen, wordt jaarlijks vanuit de algemene reserve grondexploitatie een storting van € 150.000 gedaan in de reserve bovenwijkse voorzieningen.

De claims die op de algemene reserve grondexploitatie rusten zijn ondergebracht in de reserve claims Grondexploitatie. Aan deze claims ligt een bestuurlijk besluit ten grondslag. Per 31-12-2023 is er € 150.000 beschikbaar voor de te verwachten toekomstige uitgaven. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Claims reserve grondexploitatie

Bedragen in €

Reserve claims grondexploitatie	31-12-2023
Bijdrage vanuit Veldegge fase 1	150.000
Totaal aan te verwachten claims	150.000

Betreft een in het verleden ontvangen rijksbijdrage die nog ingezet kan worden binnen het complex de Veldegge.

Voorziening verwachte verliezen

Naast de algemene reserve grondexploitatie is er een voorziening voor verwachte verliezen. Deze voorziening heeft als doel de te verwachten verliezen binnen de grondexploitatie af te dekken.

De voorziening heeft een stand per 31-12-2023 van € 2,2 mln. en is gelijk aan het totaal van de negatieve exploitatieresultaten van de in exploitatie zijnde complexen.

Voorziening verwachte verliezen

Bedragen in €

Specificatie voorzieningen	31-12-2023
Franciscushof	642.946
Sallandse Poort	603.243
Timmermanshuis Nw Heeten	39.984
De Zegge VII	789.399
Kleine Hagen Laag Zuthem fase 1	149.780
Totaal	2.225.352

Risico's

Binnen de huidige woningmarkt is de vraag naar woningen en bouwkavels groot. Gezien dit en de huidige exploitatieresultaten is er sprake van een zeer beperkt risico voor de meeste complexen. De complexen met een negatief exploitatieresultaat en/of een hoge boekwaarde lopen het grootste risico. Een verslechtering van het negatieve exploitatieresultaat heeft bijvoorbeeld direct gevolg voor de algemene reserve grondexploitatie, door een extra uitname ten gunste van de voorziening verwachte verliezen.

Vennootschapsbelasting

Overheidsondernemingen (gemeenten, provincies en waterschappen) zijn sinds 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

De resultaatverwachtingen zijn ten opzichte van de inschattingen die zijn gemaakt ten behoeve van de fiscale openingsbalans per 1-1-2016, gestegen. Dit kan leiden tot een hogere fiscale winst voor de vennootschapsbelasting in de komende jaren dan voorzien was.

Risicovolle projecten

Franciscushof

Het risico voor de ontwikkeling van het complex Franciscushof ligt volledig bij de gemeente. Op 31-12-2023 is er nog een boekwaarde van € 7,0 mln.

Wanneer de parameters (rente-, kostenstijging e.d.) of het afzettingtempo veranderen heeft dit grote negatieve gevolgen voor de exploitatie.

De Zegge VII

Het bedrijventerrein de Zegge VII kent per 1-1-2024 nog een uitgeefbare oppervlakte van 3,8 ha. De grondexploitatie laat een negatief resultaat zien op contante waarde van bijna € 0,8 mln., waarvoor conform de voorschriften een voorziening getroffen is.

Omdat de (bruto) boekwaarde per 31-12-2023 € 3,2 mln. bedraagt, heeft het niet realiseren van de geraamde verkoop in de GREX negatieve gevolgen voor de exploitatie.

Dit betekent dan een hoger exploitatietekort, waardoor een extra beroep gedaan moet worden op de algemene reserve grondexploitatie door storting in de voorziening verwachte verliezen.

Risicobedrag

In de jaarrekening 2023 is het risico binnen de grondexploitatie berekend op € 528.000.

Bij de berekening van het risicobedrag is gekeken naar het financieel effect op het exploitatieresultaat bij:

-verhoging van het rentepercentage met 1%

-verhoging van de kostenstijging met 1%

-verlaging van de opbrengsten met 5%

-verlenging van de looptijd met 2 jaar.

Indien de aanpassing niet opgevangen kan worden binnen de exploitatie van het complex, wordt het meegenomen in het risicobedrag. Met name bij de verliesgevende complexen Sallandse Poort, de Zegge VII en Franciscushof is hiervan sprake. Een verandering in de parameters heeft een hoger nadelig exploitatieresultaat tot gevolg. Daarnaast is er binnen de complexen Franciscushof en de Zegge VII sprake van een risico door een hoge boekwaarde.

Het totaal berekende risicobedrag van afgerond € 811.000 is als volgt opgebouwd:

Bedragen in €

Resumé	Bedrag
Woningbouw	377.672
Kantoren	14.072
Bedrijventerrein	135.283
Totaal	527.027
	Afgerond
	528.000

De algemene reserve grondexploitatie kent een stand, na afoming, van € 5 mln. Het berekende risicobedrag is derhalve volledig afgedekt. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het totale risico van de gemeente Raalte. Zie hiervoor de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing.

Sociaal domein

Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

3.9.1 Inleiding

Vanaf 2015 zijn de taken vanuit de voormalige AWBZ-taken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/WSW gedecentraliseerd. De beleidsonderdelen van de drie gedecentraliseerde overheidstaken in het sociaal domein zijn opgenomen in de programma's 3 Onderwijs, werk en inkomen en 4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp. In deze paragraaf gaan wij met name in op de financiële stand van zaken. De taken binnen het sociaal domein worden budgetneutraal uitgevoerd en de resultaten worden toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve sociaal domein. U treft eerst een 'overall' stand van zaken 2023 aan van het sociaal domein. Aansluitend zoomen we nader in op de pijlers Wmo, jeugd en participatie.

De opbouw van deze paragraaf ziet er als volgt uit:

- Stand van zaken Sociaal Domein totaal
- Stand van zaken Wmo
- Stand van zaken Jeugd
- Stand van zaken Participatie
- Ontwikkeling reserve Sociaal Domein
- Resumé

3.9.2 Beleidskader

In onderstaande tabel zijn de gerealiseerde inkomsten en uitgaven over 2023 voor de uitvoering van de gedecentraliseerde taken (AWBZ, Jeugdzorg, Participatiewet) weergegeven. Op de Wmo-taken vanaf 2015 is er een positief saldo van € 1.143.000 en op het participatie deel een positief saldo van € 72.000. Op de jeugd is er een negatief saldo van € 1.626.000. In totaal is er een nadelig resultaat van € 411.000 op de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein.

Middelen sociaal domein taken vanaf 2015

Bedragen in € - is voordeel

Omschrijving	Inkomsten 2023	Uitgaven 2023	Saldo
Wmo	6.062.000	4.919.000	-1.143.000
Jeugd	12.454.000	14.080.000	1.626.000
Participatie (SW/reintegratie)	5.029.000	4.957.000	-72.000
Totaal	23.545.000	23.956.000	411.000

Verder is op de overige taken Wmo (Individuele hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, vervoer) een voordelig resultaat van € 67.000. Op de overige middelen Participatie (Bijstand, Bijzondere bijstand en schulddienstverlening) is een positief resultaat van € 13.000 behaald. In het vervolg van deze paragraaf wordt nader op de resultaten ingegaan. Alle resultaten zijn toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve sociaal domein.

3.9.3 Wmo

Binnen de Wmo worden de taken vanaf 2015 en de overige Wmo-taken onderscheiden. De Wmo-taken vanaf 2015 zijn de overgehevelde taken vanuit de voormalige AWBZ, waaronder Wmo-begeleiding en dagbesteding. De overige Wmo-taken bestaan uit de individuele hulpvoorzieningen, de huishoudelijke hulp en de Wmo-vervoersvoorzieningen. In de onderstaande tabel zijn de resultaten van de Wmo weergegeven.

Analyse resultaat Wmo

Bedragen in € - is voordeel

Omschrijving	Bedrag
Resultaat 'Wmo-taken vanaf 2015' (naar reserve Sociaal)	-1.143.000
Resultaat 'Wmo taken maatwerk overig' (naar reserve Sociaal)	-67.000
Totaal resultaat Wmo	-1.210.000

Budgetneutraliteit is bij de gedecentraliseerde taken vanaf 2015 het uitgangspunt. Echter, net als in voorgaande jaren zijn de werkelijke uitgaven 2023 van de Wmo-taken vanaf 2015 aanzienlijk lager dan de middelen die we van het Rijk ontvangen. Er is een positief resultaat van € 1.143.000. Dit is € 291.000 positiever dan bij de zomernota ingeschat. Het saldo wordt toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein. De kosten van Wmo begeleiding zijn € 254.000 lager dan bij de zomernota ingeschat. Dit wordt veroorzaakt door een afname van het aantal actieve cliënten en voorzieningen bij de Wmo-begeleiding.

Wmo-taken vanaf 2015

Bedragen in € - is voordeel

Omschrijving	Begroting zomernota 2023	Realisatie 2023	Saldo
Middelen Wmo	6.051.000	6.062.000	-11.000
Totaal inkomsten Wmo 'nieuwe taken'	6.051.000	6.062.000	-11.000
Formatie en algemene kosten	723.000	723.000	0
Algemene voorzieningen	838.000	812.000	-26.000
Individuele voorzieningen	3.638.000	3.384.000	-254.000
Totaal uitgaven Wmo 'nieuwe taken'	5.199.000	4.919.000	-280.000
Resultaat	-852.000	-1.143.000	-291.000

In onderstaande tabel zijn de resultaten weergegeven met betrekking tot de overige Wmo maatwerkvoorzieningen. Per saldo is er een voordelig resultaat van € 67.000. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve Sociaal domein. Het resultaat wordt met name veroorzaakt doordat de kosten van Wmo-vervoer lager zijn dan de middelen die beschikbaar zijn. Na de coronacrisis is er minder gebruik gemaakt van het Wmo servicevervoer.

Overzicht wmo maatwerkvoorzieningen overig

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting 2023	Realisatie 2023	Saldo
Wmo-hulpvoorzieningen (rolstoel, vervoer en woonvoorzieningen)	1.224.000	1.289.000	65.000
Huishoudelijke Hulp (ZIN en PGB) en thuisbegeleiding	3.326.000	3.292.000	-34.000
Wmo-vervoer	730.000	621.000	-109.000
Eerstelijnsvoorziening Wmo	52.000	63.000	11.000
Totaal	5.332.000	5.265.000	-67.000

3.9.4 Jeugd

Vanaf 2015 zijn de taken van de Jeugdhulp gedecentraliseerd naar de gemeenten. In onderstaande tabel zijn de resultaten over 2023 weergegeven.

Inkomsten en uitgaven Jeugdhulp

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting zomernota 2023	Realisatie 2023	Saldo
Middelen jeugd	12.327.000	12.345.000	-18.000
Totaal inkomsten Jeugdhulp	12.327.000	12.345.000	-18.000
Formatie en algemene kosten	1.069.000	1.069.000	0
1e lijns jeugdhulpkosten	982.000	975.000	-7.000
Specialistische jeugdhulpkosten (2e lijn)	12.028.000	11.927.000	-101.000
Totaal kosten Jeugdhulp	14.079.000	13.971.000	-108.000
Resultaat	1.752.000	1.626.000	-126.000

Budgetneutraliteit is het uitgangspunt. Echter, net als in voorgaande jaren, zijn de middelen Jeugd niet toereikend gebleken om de jeugdhulp in Raalte uit te voeren. Het tekort over 2023 is € 1.626.000. Dit bedrag wordt onttrokken aan de reserve Sociaal Domein. Een belangrijke oorzaak van het tekort is de invoering van het woonplaatsbeginsel waarbij we dure specialistische jeugdkosten (€ 0,6 mln.) die eerst onder een andere gemeente viel, met terugwerkende kracht voor onze rekening hebben gekregen. Daarnaast is vanaf 2023 het nieuwe inkoopmodel jeugd ingevoerd, wat heeft geleid tot hogere tarieven. Vanuit de hervormingsagenda jeugd zijn door het rijk besparingen ingeboekt, die nog niet volledig gerealiseerd zijn. Met het tekort was in de begroting rekening gehouden en deze is € 126.000 lager uitgevallen dan verwacht. Er is door het rijk in 2024 een regeling opengesteld ter compensatie van niet beoogde kosten jeugd 2022 en 2023 als gevolg van de invoering van het woonplaatsbeginsel. We schatten in dat we in 2024 minimaal € 880.000 (70% van aangevraagde bedrag) terugontvangen van het rijk.

Dit verwachte nog te ontvangen bedrag is toegevoegd aan de reserve sociaal domein (zie 3.9.6 reserve sociaal domein).

3.9.5 Participatie

In onderstaande tabel zijn de participatie middelen verantwoord. Sinds de uitvoering van de Participatiewet ontvangt de gemeente Raalte rijksmiddelen voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de re-integratie naar werk. Bij de zomernota is een tekort van € 9.000 op de Sociale Werkvoorziening (SW) gemeld. Het werkelijke resultaat is € 64.000 positief, mede omdat we vanuit het rijk aanvullende middelen hebben ontvangen ter compensatie van hogere kosten als gevolg van verhoging Wettelijk minimumloon. Op de re-integratie wordt € 8.000 aan de reserve sociaal toegevoegd.

Inkomsten en uitgaven Participatie (Re-integratie en WSW)

Bedragen in €				- is voordeel
Omschrijving	Zomernota 2023	Realisatie 2023	Saldo	
Rijksmiddelen SW + € 200.000 eigen middelen	4.480.000	4.543.000	-63.000	
Rijksmiddelen re-integratie	480.000	486.000	-6.000	
Totaal inkomsten	4.960.000	5.029.000	-69.000	
Uitgaven wet Sociaal Werkvoorziening	4.489.000	4.479.000	-10.000	
Uitgaven Re-integratie	480.000	478.000	-2.000	
Totaal kosten Uitgaven	4.969.000	4.957.000	-12.000	
Resultaat SW	9.000	-64.000	-73.000	
Resultaat re-integratie	0	-8.000	-8.000	
Resultaat	9.000	-72.000	-81.000	

In de onderstaande tabel zijn de resultaten voor het bijstandsdeel en schulddienstverlening weergegeven. Per saldo is er een voordeel van € 13.000.

Overzicht overige Participatiemiddelen

Bedragen in €				- is voordeel
Omschrijving	Begroting zomernota 2023	Realisatie 2023	Saldo	
PW inkomensdeel	6.784.000	6.837.000	53.000	
Bijzondere bijstand inclusief minima en schuldhulpverlening	1.536.000	1.470.000	-66.000	
Totaal	8.320.000	8.307.000	-13.000	

3.9.6 Reserve Sociaal domein

In onderstaande tabel zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve Sociaal domein weergegeven. Per 1 januari 2023 was de stand van de reserve € 7,33 mln. Per 31 december 2023 is de stand na alle stortingen en onttrekkingen aan de reserve afgenomen naar € 7,13 mln. Er staan voor 2024 en verder nog € 1,36 mln. aan claims ten laste van de reserve sociaal domein. Na aftrek van deze claims is er een saldo van € 5,77 mln. om de risico's binnen het sociaal domein op te vangen.

Reserve Sociaal domein

Bedragen in €

Omschrijving	Storting	Onttrekking	Stand
Stand per 1-1-2023			7.335.000
Resultaat Wmo-taken vanaf 2015	1.143.000		
Resultaat Wmo taken 2007	67.000		
Resultaat Jeugd		1.626.000	
Resultaat bijstandverlening (PW)		53.000	
Resultaat bijzonder bijstand	66.000		
Resultaat WSW	64.000		
Resultaat re-integratie	8.000		
Totaal	1.348.000	1.679.000	
Subtotaal			7.004.000
Overige toevoegingen onttrekkingen 2023			
Wmo Beschermd wonen	224.000		
Prognose compensatie rijk kosten 2022 en 2023 als gevolg van invoering woonplaatsbeginsel	880.000		
Huisvesting bibliotheek		100.000	
Transformatiebudget		197.000	
Huisvesting consultatiebureau		312.000	
Extra middelen CJG		200.000	
Tijdelijke uitbreiding formatie de Kern		163.000	
ICT		18.000	
Overig	10.000		
Totaal	1.114.000	990.000	
Stand per 31-12-2023			7.128.000
Restant claims 2024 en verder			
Transformatiebudget sociaal domein *		1.077.000	
ICT kosten		279.000	
Totaal claims		1.356.000	
Stand reserve na aftrek claims			5.772.000

*Uit het transformatiebudget sociaal domein worden vanaf 2024 onder andere kosten gedekt voor het op peil houden van de basisformatie CJG, de financiering van wijkcentra en extra coördinatie bij het zelfregiecentrum. Hier ligt besluitvorming onder.

3.9.7 Ontwikkelingen

We zien een aantal ontwikkelingen en risico's binnen het sociaal domein, die de komende jaren invloed kunnen hebben op het resultaat van het sociaal domein, namelijk:

- De volumestijging binnen de Wmo en Jeugd door enerzijds vergrijzing en anderzijds een toename van complexiteit van hulpvragen.
- De stijging van tarieven in het nieuwe inkoopmodel jeugd dat per 1 januari 2023 is ingevoerd.
- De afname van rijksmiddelen jeugd vanwege door het rijk ingeboekte besparingen gekoppeld aan de hervormingsagenda jeugd.
- De teruglopende rijksbudgetten voor de Sociale Werkvoorziening en de verwachte tekorten op de sociale werkvoorziening voor de komende jaren.

3.9.8 Resumé

Op de in 2015 door het Rijk overgehevelde taken in het Sociaal domein naar de gemeente hebben we in 2023 een nadelig resultaat van € 411.000. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het overschot op de Wmo-taken vanaf 2015 lager is dan het tekort op de jeugd. Daarnaast is er een positief resultaat van € 67.000 op de overige Wmo-maatwerkvoorzieningen en een positief resultaat van € 13.000 op overige middelen participatie (inkomensdeel). De resultaten zijn toegevoegd dan wel onttrokken aan de reserve Sociaal domein.

De stand van de reserve Sociaal domein per 31-12-2023 is € 7,13 mln. Echter op de reserve Sociaal domein rusten per 1-1-2024 nog claims van € 1,37 mln. (op basis van eerder genomen besluiten). Hiermee rekening houdend komt het saldo van de reserve Sociaal domein op circa € 5,77 mln., hetgeen onder het bij de begroting 2022 vastgestelde plafond van € 6,5 mln. ligt. Met de reserve is er een buffer om de financiële risico's binnen het sociaal domein op te vangen.

Oekraïne

Portefeuillehouder:	Wethouders G. Toeter en A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

3.10.1 Inleiding

De oorlog in Oekraïne duurde ook in 2023 voort. Volgens de Rijksoverheid zijn sinds het uitbreken van de oorlog in 2022 circa 7 miljoen Oekraïense vluchtelingen gevlucht naar Europese landen. In Nederland stonden er tegen het einde van het jaar 105.240 Oekraïense vluchtelingen geregistreerd.

De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor vluchtelingen uit de Oekraïne werd na 4 maart 2023 met één jaar verlengd en was daarmee heel 2023 van kracht. Deze richtlijn geeft recht op fatsoenlijk onderdak, levensonderhoud en medische zorg. Kinderen hebben daarnaast recht op onderwijs. Deze richtlijn is in 2023 ook nogmaals verlengd tot 4 maart 2025.

Bij de start van de oorlog op 1 april 2022 heeft het kabinet door de plotselinge en zeer hoge instroom van vluchtelingen uit Oekraïne en de al grote druk op het COA het staatsnoodrecht geactiveerd. Onder het staatsnoodrecht kregen burgemeesters de wettelijke taak om zorg te dragen voor de opvang en verzorging van vluchtelingen uit Oekraïne.

In de gemeente Raalte worden vluchtelingen opgevangen in gemeentelijke en particuliere opvanglocaties. De gemeentelijke opvanglocaties in de gemeente Raalte in 2023 waren: De Statenhorst in Heino (sluit per 1-2-2024), de Tiny Houses Ramele in Raalte, de bungalows op vakantiepark de SallandsHoeve in Nieuw Heeten en het Mirtehuis in Heeten. Daarnaast is de gemeente Raalte bezig geweest met de opstart van Arkelstein in Raalte (opening 10-1-2024).

In 2023 heeft de gemeente Raalte onderdak geboden aan 268 Oekraïense vluchtelingen in de gemeentelijke opvang. Daarnaast verbleven er gemiddeld 25 Oekraïense vluchtelingen in de particuliere opvang.

De werkzaamheden om de opvang te realiseren, hebben impact op de gehele ambtelijke organisatie. Er werd ook dit jaar vanuit alle domeinen meegeholpen om de opvang te realiseren.

3.10.2 Financiële stand van zaken

In 2023 ontvangen van het rijk een normvergoeding van € 83 per gerealiseerde opvangplek per dag. In onderstaande tabel is de compensatie van het rijk en de gerealiseerde kosten van de gemeentelijke opvang van Oekraïense ontheemden in 2023 weergegeven.

Omschrijving	Bedrag
Compensatie rijk Opvang Oekraïners	
Opvanglocaties	-8.300.000
Leefgeld en uitvoeringskosten particuliere opvang	-138.000
Totaal middelen rijk	-8.438.000
Kosten opvang Oekraïners	
Huisvestingskosten (huur, energie, beveiliging)	2.904.000
Interne en externe uitvoeringskosten	1.398.000
Overige kosten (o.a. inrichting, onderhoud, leefgeld, vervoer)	484.000
Totaal kosten	4.786.000
Saldo	-3.652.000

We ontvangen in 2023 € 8,44 mln. aan normvergoeding van het rijk. We hebben € 4,79 mln. uitgegeven aan huisvestingskosten, uitvoeringskosten, en overige kosten zoals het verstrekken van leefgeld. Dit betekent dat er een positief saldo is € 3,65 mln. Het positieve saldo is nog wel onder voorbehoud van de definitieve afrekening van het rijk.

Er zijn een aantal redenen voor het saldo:

- We hebben relatief goedkope opvanglocaties.
- De normvergoeding van € 83 per dag per gerealiseerde opvangplek in 2023 is op basis van landelijk onderzoek omlaag bijgesteld naar een normvergoeding € 61 per dag per gerealiseerde opvangplek in 2024.
- Niet alle gerealiseerde opvangplekken zijn altijd werkelijk bezet geweest
- Doordat veel werkzaamheden door eigen medewerkers en niet door externen uitgevoerd zijn, zijn de uitvoeringskosten beheersbaar gebleven.
- Er zijn kosten die we maken die niet onder de normvergoeding gemeentelijke opvang Oekraïners vallen. Voorbeelden hiervan zijn kosten voor het opzetten en inrichten van de taalschool en kosten van leerlingenvervoer.

Reserve opvang Vluchtelingen en statushouders

Bij de jaarrekening 2022 is de reserve opvang vluchtelingen en statushouders gevormd. Dit omdat er een grote opgave ligt om vluchtelingen en statushouders op te vangen, van onderwijs en zorg te voorzien en eventueel in te laten burgeren. Het positief resultaat Oekraïne over 2022 van € 1,56 mln. is aan deze reserve toegevoegd.

In 2023 is er € 0,54 mln. aan deze reserve onttrokken aan huur- en inrichtingskosten van de taalschool en extra uitvoeringscapaciteit vanwege de grote opgave rondom vluchtelingen en statushouders. Er ligt vanuit besluitvorming nog een resterende claim van € 0,41 mln. op deze reserve voor kosten taalschool (2024 t/m 2027) en voor extra uitvoeringscapaciteit in 2024.

Dit betekent dat er na aftrek van deze posten nog € 0,61 mln. beschikbaar is in de reserve. Daarnaast is er een positief resultaat Oekraïne van € 3,65 mln. in 2023.

Er zijn een aantal ontwikkelingen met financiële risico's op gebied van opvang vluchtelingen en statushouders. Een aantal ontwikkelingen zijn:

- Per december 2023 is een doorstroomlocatie voor statushouders bij Den Alerdinck geopend. Vanuit het rijk is er op dit moment alleen voor 2024 duidelijkheid betreft de financiële compensatieregeling.
- De Spreidingswet treedt per 1 februari 2024 in werking. Hiervoor krijgt Raalte een hogere taakstelling voor het realiseren van plekken voor asielzoekers.
- Door de hogere taakstelling wordt er gekeken naar nieuwe opvanglocaties die mogelijk moet aangekocht worden.
- De normvergoeding per gerealiseerde opvangplek per dag voor Oekraïners is bijgesteld van € 83 in 2023 naar € 61 in 2024.
- Er is tot en met 2024 extra uitvoeringscapaciteit beschikbaar gesteld vanwege de grote opgave rondom vluchtelingen en de huisvesting en inburgering van statushouders. Voor 2025 en verder zal er opnieuw geïnventariseerd worden wat nodig is om uitvoering te geven aan deze opgaven.
- Er zijn hogere kosten in het sociaal domein door de hogere instroom die niet of deels door het rijk vergoed worden, bijvoorbeeld kosten van rondom onderwijs en het vervoer hiervan, tolkosten en zwemlessen.

Voorgesteld wordt om een reserve opvang vluchtelingen en statushouders aan te vullen tot € 1,5 mln. om de beschreven financiële risico's op te kunnen vangen. Dit betekent dat er van het resultaat Oekraïne € 0,89 mln. toegevoegd wordt aan de reserve opvang vluchtelingen en statushouders en € 2,76 mln. terugvloeit naar de algemene bestemmingsreserve.

Bij de jaarrekening 2024 zal opnieuw de balans opgemaakt worden betreffende de hoogte van deze reserve en de (financiële) risico's die er zijn omtrent de opvang van vluchtelingen en statushouders.

3.10.3 Resumé

Vanaf maart 2022 worden Oekraïners gehuisvest via gemeentelijke en particuliere opvangplekken. Vanuit het rijk zijn we via een normvergoeding gecompenseerd voor de opvangkosten. In 2023 is er € 8,44 mln. van het rijk ontvangen en € 4,79 mln. uitgegeven. Voorgesteld wordt om het overgebleven saldo 2023 van € 0,89 mln. te storten in de reserve Opvang vluchtelingen en statushouders en € 2,76 mln. terug te laten vloeien naar de algemene middelen.

Hoofdstuk 4

Jaarrekening

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 4: Jaarrekening

4.1 Overzicht van baten en lasten met toelichting

4.1.1 Overzicht van baten en lasten

Bedragen in € Programma	Begroting cf programmabegroting			Begroting na wijziging			Realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	-11.809.001	16.324.045	4.515.044	-9.993.232	15.820.298	5.827.066	-8.598.205	11.728.375	3.130.170
2	-4.998.786	16.182.468	11.183.682	-4.599.343	17.284.297	12.684.954	-4.606.504	16.153.601	11.547.097
3	-7.078.119	18.195.212	11.117.093	-16.959.995	29.446.053	12.486.058	-16.544.212	25.164.931	8.620.719
4	-417.938	27.077.138	26.659.200	-1.272.883	30.550.138	29.277.255	-2.063.391	30.044.808	27.981.417
5	-3.828.693	3.509.106	-319.587	-4.792.658	4.834.537	41.879	-3.674.248	3.431.686	-242.562
6	-143.069	1.566.628	1.423.559	-163.569	1.578.769	1.415.200	-96.099	1.099.560	1.003.462
7	-854.088	7.545.831	6.691.743	-1.183.361	8.656.966	7.473.605	-1.148.290	8.236.850	7.088.560
8	-271.857	3.664.088	3.392.231	-322.440	3.950.302	3.627.862	-314.790	3.760.440	3.445.649
9	-538.304	3.500.810	2.962.506	-544.343	3.797.767	3.253.424	-838.364	4.165.247	3.326.883
OVZ	-4.176.187	-966.206	-5.142.393	-4.420.613	-848.153	-5.268.766	-4.793.536	-420.666	-5.214.202
Totaal programma's	-34.116.042	96.599.120	62.483.078	-44.252.437	115.070.974	70.818.536	-42.677.638	103.364.832	60.687.194
Algemene dekkingsmiddelen									
1. Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	-9.436.000	428.466	-9.007.534	-9.436.000	428.466	-9.007.534	-9.632.063	416.862	-9.215.201
2. Overhead	-840.236	12.012.992	11.172.756	-1.007.639	14.878.697	13.871.058	-1.260.529	13.141.711	11.881.182
3. Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	304.234	304.234
4. Algemene uitkeringen	-64.604.692	0	-64.604.692	-66.256.608	0	-66.256.608	-68.526.183	0	-68.526.183
5. Dividend	-297.450	0	-297.450	-353.520	0	-353.520	-399.548	0	-399.548
6. Saldo van de financieringsfunctie	-138.434	1.639.720	1.501.286	-138.434	1.663.903	1.525.469	-174.082	1.031.650	857.568
7. Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.238.831	2.242.847	1.004.016	-1.278.195	145.947	-1.132.248	-1.683.029	58.176	-1.624.852
8. Onvoorzien	0	90.000	90.000	0	90.000	90.000	0	0	0
Totaal alg. dekkingsmid.	-76.555.643	16.414.025	-60.141.618	-78.470.396	17.207.013	-61.263.383	-81.675.434	14.952.634	-66.722.800
Gerealiseerd totaal saldo	-110.671.685	113.013.145	2.341.460	-122.722.833	132.277.987	9.555.154	-124.353.072	118.317.466	-6.035.606

Mutaties aan reserves	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	-646.788	1.367.781	720.993	-1.185.679	331.042	-854.637	-759.138	2.054.208	1.295.070
2	-1.266.101	918.640	-347.461	-2.053.933	958.517	-1.095.416	-1.094.217	1.106.082	11.865
3	-465.747	76.172	-389.575	-1.342.663	196.172	-1.146.491	-1.166.280	274.249	-892.031
4	-673.745	636.997	-36.748	-2.915.299	1.369.892	-1.545.407	-3.209.904	2.859.338	-350.566
5	-100.000	0	-100.000	-576.841	0	-576.841	-288.164	0	-288.164
6	-355.482	0	-355.482	-342.673	0	-342.673	-209.322	0	-209.322
7	-645.543	135.522	-510.021	-1.459.523	138.119	-1.321.404	-1.130.989	138.119	-992.870
8	0	0	0	15.572	0	15.572	25.472	0	25.472
9	0	0	0	-184.000	0	-184.000	-80.154	0	-80.154
OVZ	-9.103.088	8.349.160	-753.928	-3.220.026	827.862	-2.392.164	-2.248.841	1.689.973	-558.868
Totaal mutaties reserves	-13.256.494	11.484.272	-1.772.222	-13.265.065	3.821.604	-9.443.461	-10.161.538	8.121.969	-2.039.569
Gerealiseerd resultaat	-123.928.179	124.497.417	569.238	-135.987.898	136.099.591	111.693	-134.514.610	126.439.435	-8.075.175
Resultaat 2023	-569.238		-569.238	-111.693		-111.693		8.075.175	8.075.175
Totaal	-124.497.417	124.497.417		-136.099.591	136.099.591		-134.514.610	134.514.610	

4.1.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

4.1.2.1 Overzicht van baten en lasten in vogelvlucht

Resultaat jaarrekening 2023 ten opzichte van begrotingsresultaat na zomernota		
Bedragen in €		- is voordeel
Omschrijving	V/N	Bedrag
Resultaat jaarrekening 2023	V	-8.075.175
Begrotingsresultaat na zomernota 2023	N	111.693
Resultaat jaarrekening ten opzichte van begroting 2023 na zomernota	V	-8.186.868
Opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024 vanuit de 'algemene uitkering'(zie bijlage G1)	N	590.699
Opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024 in verband met 'overlopende posten' van 2023 naar 2024 (zie bijlage G1)	N	2.879.865
Totaal opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2024	N	3.470.564
Netto' resultaat jaarrekening 2023 ten opzichte van begrotingsresultaat na zomernota	V	-4.716.304

Bovenstaand overzicht laat zien dat het resultaat van de jaarrekening € 8,08 mln. positief bedraagt, dat wil zeggen het verschil tussen baten en lasten. Van dit resultaat wordt voorgesteld € 3,47 mln. over te hevelen naar 2024 (inclusief € 0,59 mln. Algemene uitkering), omdat de betreffende activiteiten niet (volledig) zijn afgerond in 2023 of worden doorgeschoven naar 2024. Dit is € 4,72 mln. positiever dan het begrotingsresultaat dat na de zomernota 2023 werd verwacht.

Overzicht van baten en lasten in vogelvlucht

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Progr.	Specificatie	Bedrag
Inkomsten:			
Meer inkomsten leges publiek	9	-150.000	
Hogere algemene uitkering	Ovz.dek.	-710.000	
Meer inkomsten OZB	Ovz.dek.	-220.000	
Meer inkomsten dividend uitkering	Ovz.dek.	-50.000	
Totaal inkomsten			-1.130.000
Uitgaven:			
Minder uitgaven statushouders	3	-90.000	
Minder uitgaven voorschoolse voorzieningen	3	-80.000	
Minder uitgaven gemeentelijke opvang Oekraïners	3	-3.660.000	
Minder uitgaven zorg- en hulpverlening, zelfstandig thuiswonen en volksgezondheid	4	-130.000	
Minder uitgaven onderwijshuisvesting	7	-120.000	
Meer uitgaven sportbedrijf	7	250.000	
Minder uitgaven cultuurnota	7	-60.000	
Minder uitgaven integrale veiligheid	8	-90.000	
Meer uitgaven rechtsbescherming	9	110.000	
Meer uitgaven verkiezingen	9	120.000	
Meer uitgaven pensioenoverdracht en storting voorziening pensioenen wethouders	9	220.000	
Vrijval wachtgelden wethouders	9	-100.000	
Renteresultaat	Ovz.dek.	-620.000	
Stelposten algemene dekkingsmiddelen	Ovz.dek.	-150.000	
Restant stelpost overhead	Ovz.dek.	-180.000	
WKR aangifte 2023	Ovz.dek.	130.000	
Minder doorbelaste uren buiten exploitatie	Ovz.dek.	150.000	
Restant stelpost onvoorzien	Ovz.dek.	-90.000	
Vennootschapsbelasting	Ovz.dek.	300.000	
Diverse verschillen		503.696	
Totaal uitgaven			-3.586.304
Saldo			-4.716.304

Meer inkomsten leges publiek (voordeel € 150.000)

De oorzaak van het verschil is de een piek in het aantal aanvragen, doordat in 2014 de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd is van vijf naar tien jaar. Hier was in de begroting nog onvoldoende rekening mee gehouden. Verder hebben er minder kosteloze, meer betaalde huwelijken plaatsgevonden en is er een hoger aantal uittreksels Burgerlijke stand en BRP gerealiseerd.

Hogere algemene uitkering (voordeel € 710.000)

Er is in 2023 meer ruimte ontstaan onder het plafond BTW-compensatiefonds dan begroot. Dit komt doordat er minder is geïnvesteerd door gemeenten en daarmee minder aan compensabele btw wordt uitgekeerd aan gemeenten. Hierdoor wordt naar verwachting een bedrag van € 370.000 meer teruggestort in de algemene uitkering dan is begroot. Bij de meicirculaire 2024 volgt de definitieve afrekening BTW-compensatiefonds over 2023. Verder zijn er positieve bijstellingen van circa € 260.000 geweest op diverse maatstaven en op de uitkeringsfactor die ten grondslag liggen aan de hoogte van de algemene uitkering.

Meer inkomsten OZB (voordeel € 220.000)

Per saldo is in 2023 € 219.058 meer ontvangen dan begroot. De totale opbrengst heeft een positieve afwijking van 2,48% ten opzichte van de raming. Ongeveer de helft van het voordeel is veroorzaakt door areaaluitbreiding. De andere helft door het aanpassen/corrigeren van bedragen na de tariefberekening.

Meer inkomsten dividend uitkering (voordeel € 50.000)

Het voordeel wordt verklaard doordat de Bank Nederlandse Gemeenten en Wadinko een hogere dividenduitkering hebben gerealiseerd dan begroot. Hierbij speelt mee dat deze organisaties in coronatijd geen dividend mochten uitkeren, ondanks bestendige winsten in die periode.

Minder uitgaven statushouders (voordeel € 90.000)

De kosten voor maatschappelijke begeleiding van statushouders kunnen we grotendeels bekostigen uit de rijksmiddelen die we ontvangen vanaf de invoering van de nieuwe wet Inburgering. Hierdoor vloeit € 88.354 van ons regulier budget terug naar de algemene middelen.

Minder uitgaven voorschoolse voorzieningen (voordeel € 80.000)

Bij de vaststellingen peuterwerk van kinderdagverblijven over 2022 in 2023 € 53k teruggevorderd, doordat het aantal gerealiseerde peuterplekken over 2022 lager zijn vastgesteld. Daarnaast is er bij de zomernota 2023 is er € 25.000 toegevoegd aan het budget onderwijsachterstandenbeleid vanwege prijsstijging van tarieven voorschoolse educatie (VE). De werkelijke kosten subsidies VE in 2023 zijn € 33.000 hoger dan we van het rijk in 2023 vergoed krijgen. Deze kosten kunnen in 2023 nog eenmalig onttrokken worden uit resterende rijksmiddelen onderwijsachterstandbeleid van voorgaande jaren. Daarmee valt 25.000 terug in de algemene middelen.

Minder uitgaven gemeentelijke opvang Oekraïners (voordeel € 3.660.000)

De gemeentelijke kosten voor de opvang van Oekraïners zijn circa € 3,66 mln. lager dan de rijksbijdrage die we hiervoor ontvangen. In de paragraaf Oekraïne wordt het resultaat verder toegelicht.

Minder uitgaven zorg- en hulpverlening, zelfstandig thuiswonen en Volksgezondheid (voordeel € 130.000)

In 2023 heeft het rijk middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van het uitvoeren van het Gezond en actief leven akkoord (GALA). Er zijn kosten voor het versterken van de sociale basis en terugdringen van gezondheidsachterstanden ten laste van de GALA rijksmiddelen gebracht. Dit is de belangrijkste reden dat we middelen overhouden op de reguliere budgetten zorg- en hulpverlening, zelfstandig thuis wonen en volksgezondheid.

Minder uitgaven onderwijshuisvesting (voordeel € 120.000)

Het positieve verschil wordt door twee factoren verklaard. Ten eerste is voor het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs voor 2023 alvast een bedrag geraamd. Doordat de plannen wat in tijd verschoven worden, is er slechts voor een klein bedrag een beroep hierop gedaan. Daarnaast valt de bijdrage aan het Sportbedrijf voor gymonderwijs (gymzaal, sporthal en zwembaden) lager uit.

Meer uitgaven sportbedrijf (nadeel € 250.000)

Het verschil van € 152.000 wordt als volgt verklaard. Voor de dekking van de afgesproken exploitatiebijdrage is de rijksbijdrage buurtsportcoaches ten onrechte als inkomst geraamd binnen het programma 7 sport. Deze was namelijk (ook) al geraamd binnen de Algemene Uitkering. Daarnaast heeft het Sportbedrijf Raalte in 2023 een (te verwachten) negatief resultaat gerealiseerd van € 98.000. Aangezien het eigen vermogen van het SBR onvoldoende is om dit op te vangen compenseert de gemeente dit voor 2023.

Minder uitgaven cultuurnota (voordeel € 60.000)

Er zijn minder aanvragen voor subsidie binnen gekomen.

Minder uitgaven integrale veiligheid (voordeel € 90.000)

Het verschil wordt veroorzaakt, doordat beperkt gebruik gemaakt hoefde te worden van externe juridische expertise (€ 45.000). Voor de veiligheidsmonitor wordt een andere invulling gezocht die beter past bij de doelen, waarvoor de resultaten gebruikt worden. De kosten van het I-Uitvoeringsplan (keuze registratiesysteem) zijn doorgeschoven naar 2024. Er is een communicatiestrategie ondermijning opgesteld, waarvan de facturatie deels is doorgeschoven naar 2024. Gezamenlijk gaat dit om een bedrag van ruim € 30.000, wat betaald wordt uit het bestaande budget van 2024.

Meer uitgaven rechtsbescherming (nadeel € 110.000)

Deze kosten worden veroorzaakt door de procesvergoeding bij toegekende WOZ bezwaren. Het is een landelijk beeld dat dit steeds meer wordt gedaan. Hier wordt de wetgeving op aangescherpt om het WOZ-bezwaar als verdienmodel tegen te gaan.

Meer uitgaven verkiezingen (nadeel € 120.000)

In 2023 vond er onverwachts een tweede verkiezing plaats, doordat het kabinet gedurende het jaar is afgetreden. Hierdoor zijn er dubbele kosten gemaakt.

Meer uitgaven pensioenoverdracht en storting voorziening pensioen (nadeel € 220.000)

Jaarlijks berekenen we de hoogte van de pensioenvoorziening. Deze wijzigingen bestaan niet alleen uit een andere rekenrente en een veranderde levensverwachting.

Ook is in de voorziening een bedrag opgenomen voor pensioenverplichtingen van de (ex) wethouder. Wanneer deze wethouder overlijdt of zijn pensioen wil overdragen aan een pensioenfonds, dan moet ook het partnerpensioen in geld worden uitgedrukt. De overschrijding wordt door het grootste deel veroorzaakt door het in geld uitdrukken van het partnerpensioen.

Vrijval wachtgelden wethouders (voordeel € 100.000)

Dit jaar hebben we de voorziening kunnen laten vrijvallen omdat de betreffende wethouder inmiddels een vaste benoeming heeft bij een gemeente elders in de provincie. Hierdoor zal de gemeente Raalte niet meer primair aangesproken worden voor de betaling van wachtgeld.

Renteresultaat (voordeel € 620.000)

Als gevolg van het gevoerde financieringsbeleid, de nog niet gerealiseerde investeringen en de rentevergoeding op ons banktegoed, is er minder geld uitgegeven aan financieringslasten dan geraamd. Per saldo een positief renteresultaat van € 620.000.

Stelpost algemene dekkingsmiddelen (voordeel € 150.000)

De stelpost kapitaallasten in fysieke domein valt eenmalig vrij, omdat vervangingsinvesteringen zijn uitgesteld.

Restant stelpost overhead (voordeel € 180.000)

Dit betreft het restant van stelposten overhead DOWR. Van deze stelpost is een deel wel gebruikt voor de hoger uitgevallen energiekosten van facilitaire zaken.

WKR aangifte 2023 (nadeel € 130.000)

De grens van de werkkostenregeling is net als de voorgaande jaren overschreden, waardoor we een naheffing moeten betalen. Vrijwel de gehele 'vrije ruimte' wordt al besteed aan de vergoedingen aan de raad en uitruil van het individueel keuzebudget door medewerkers, waardoor het (bijna) onmogelijk is om geen naheffing te betalen. We zijn bezig met procesverbetering om een hoge naheffing in de komende jaren te voorkomen.

Minder doorbelaste uren buiten exploitatie (nadeel € 150.000)

Doordat minder interne uren doorbelast konden worden naar grondexploitatie, investeringsprojecten en de opvang van Oekraïners is er een nadeel voor de organisatie ontstaan.

Restant stelpost onvoorzien (voordeel € 90.000)

Bij de begroting wordt jaarlijks een bedrag onvoorzien opgenomen. In 2023 is het budget onvoorzien, zowel structureel als incidenteel niet aangesproken. Per saldo resteert hierop een voordeel van € 90.000.

Vennootschapsbelasting (nadeel € 300.000)

De verschuldigde vennootschapsbelasting tot en met 2023 is, zo goed mogelijk dor een externe partij, ingeschat op basis van het resultaat van het grondbedrijf over 2023 (€ 1,9 mln.).

Recapitulatiestaat

Bedragen in €

Prog	Omschrijving programma	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	5.827.066	3.130.170	2.696.896
2	Integraal beheer openbare ruimte	12.684.954	11.547.097	1.137.857
3	Onderwijs, werk en inkomen	12.486.058	8.620.719	3.865.339
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	29.277.255	27.981.417	1.295.838
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energie-trans	41.879	-242.562	284.441
6	Economie	1.415.200	1.003.462	411.738
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	7.473.604	7.088.560	385.044
8	Openbare orde en veiligheid	3.627.862	3.445.649	182.213
9	Bestuur en dienstverlening	3.253.424	3.326.883	-73.459
	Algemene dekkingsmiddelen	-66.532.149	-71.937.002	5.404.853
	Mutaties in reserves	-9.443.461	-2.039.568	-7.403.893
	Saldo begroting en jaarrekening	111.693	-8.075.176	8.186.869
	Begrotings-/rekeningsresultaat 2023	-111.693	8.075.175	8.186.868
	Totaal (afrondingsverschil)		-1	1

4.1.2.2 Wet normering topinkomens

Bedragen in €

Funcctiegegevens	M. Esterik Gemeente- secretaris	K. Zomer Griffier
Gegevens 2023		
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	116.641	95.815
Beloningen betaalbaar op termijn	19.037	14.742
Subtotaal	135.678	110.558
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	135.678	110.558
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2022	M. Esterik Gemeente- secretaris	K.M. Cornelissen Gemeente- secretaris	A.J. Nijman Gemeente- secretaris	J.B. Zijlstra Griffier	C. Knipping Griffier	T.G. Klein Wolterink Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/07 -31/12	01/01-30/04	01/05 -30/06	N.v.t.	01/01- 31/08	01/09-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0		1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	Nee	ja	ja
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	56.274	45.239	15.644	5.535	55.788	24.199
Beloningen betaalbaar op termijn	10.582	6.753	3.171	0	9.869	4.340
Subtotaal	66.856	51.992	18.815	5.535	65.657	28.539
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	108.296	70.422	35.507	0	143.211	71.605

Balans met toelichting

4.2.1 Balans

Activa

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	421	396
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	421	396
Materiële vaste activa	111.766	112.136
Investerings met een economisch nut	80.860	83.501
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	18.451	18.117
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	11.591	9.636
Gronden uitgegeven in erfpacht	864	882
Financiële vaste activa	6.117	5.993
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	299	299
Leningen aan:	-	-
- woningbouwcorporaties	649	730
- deelnemingen	1.332	1.148
Overige langlopende leningen u/g	3.837	3.816
Totaal vaste activa	118.304	118.525
Vlottende activa		
Vorraden	12.157	12.081
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	12.157	12.081
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	25.909	18.340
Vorderingen op openbare lichamen	141	1.056
Verstrekte kasgeldleningen openbare lichamen	7.500	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	15.538	15.426
Overige vorderingen	2.730	1.858
Liquide middelen	10	7
Kassaldi	3	5
Banksaldi	7	2

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Overlopende activa	10.685	13.259
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	-	-
- Het Rijk	1.223	3.363
- Overige Nederlandse overheidslichamen	603	760
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	8.859	9.136
Totaal vlottende activa	48.761	43.687
Totaal - generaal	167.065	162.212

Passiva

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Vaste passiva		
Eigen vermogen	86.072	80.037
Algemene reserve	26.303	27.094
Bestemmingsreserves	51.694	43.127
Gerealiseerd resultaat	8.075	9.816
Vorzieningen	6.452	6.397
Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.221	3.397
Vorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	3.231	3.000
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	55.650	60.736
Onderhandse leningen van:		
- <i>binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen</i>	5.000	5.000
- <i>binnenlandse banken en overige financiële instellingen</i>	35.649	40.730
- <i>openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden</i>	5.000	5.000
- <i>buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren</i>	10.000	10.000
Door derden belegde gelden	-	-
Waarborgsommen	1	6
Totaal vaste passiva	148.174	147.170
Plottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar	4.680	3.808
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	-	-
Overige kasgeldleningen	-	-
Banksaldi	2	2
Overige schulden	4.678	3.806
Overlopende passiva	14.211	11.234
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	7.496	7.185

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	-	-
- Het Rijk	5.508	3.043
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.164	948
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	43	58
Totaal vlottende passiva	18.891	15.042
Totaal - generaal	167.065	162.212
<i>Gewaarborgde geldleningen</i>	140.142	126.913
<i>Garantstellingen</i>	1.312	1.418

4.2.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 25-1-2024 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Voor gemeenten geldt dat vanwege de vrijwel onbegrensde leencapaciteit bij de BNG (en daardoor altijd aanwezige liquiditeit) per definitie geen onzekerheid kan bestaan over de continuïteitsveronderstelling. Voor Gemeente Raalte is er geen reden om te concluderen dat de continuïteit in het gedrang komt door de maatschappelijke en economische situatie. De jaarrekening is derhalve opgesteld in de veronderstelling van continuïteit.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt dan ook geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

Algemene grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals vastgelegd in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dit betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - Het voorwaardencriterium waarvoor de norm uit het normenkader geldt zoals op 25 januari 2024 door de raad is vastgesteld;

- Het begrotingscriterium waarvoor geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringsbudgetten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en investeringsbudgetten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
- Het M&O criterium waarvoor geldt dat de nota M&O beleid sociaal domein in samenhang met de frauderisico-analyse en het intern controleplan van onze organisatie leidend zijn bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
 - Een verantwoordingsgrens van 1% is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
 - Een rapporteringstolerantie van 0,1% is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Vaste activa

1. Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV).

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

2. Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen salariskosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd. Materiële vaste activa worden geactiveerd bij een aanschafwaarde groter dan € 10.000 en een minimale gebruiksduur van 5 jaar. Uitzondering zijn Gronden en terreinen, deze worden altijd geactiveerd.

Afschrijvingen

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur. De afschrijvingsmethode is algemeen lineair en voor bedrijfsgebouwen annuïtair. De afschrijving van een activum start op de eerste dag van het jaar volgend op het jaar waarin het kapitaalgoed gereedkomt of verworven wordt.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Bij de waardering is waar nodig rekening gehouden met een (verwachte) duurzame waardevermindering.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen

Termijn in jaren

Investerings	Afschrijvingstermijn
Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	10-40
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	5-80
Vervoermiddelen	7-15
Machines,apparaten en installaties	7-25
Overige materiële vaste activa	10

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2020 worden gedaan.

Door de invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

In erfpacht uitgegeven gronden

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen naar rato van afkoopperiode vrij ten gunste van het resultaat.

3. Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn, tenzij hierna anders is vermeld, opgenomen tegen nominale waarde verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ('kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen' in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

1. Voorraden

Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengsten wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende jaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op nominale/contante waarde. De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2023: 2%).

2. Uitzettingen met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

3. Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

1. Eigen vermogen

Reserves zijn vermogensbestanddelen die zijn aan te merken als eigen vermogen en die bedrijfseconomisch gezien vrij te besteden zijn. Het in bedrijfseconomische zin vrij besteedbaar zijn van de reserve wil zeggen dat tot het moment van daadwerkelijke aanwending er altijd voor gekozen kan worden om op basis van een politieke heroverweging de reserve op te heffen en in te zetten voor een ander doel.

De reserves kunnen onverdeeld worden in:

Algemene reserves

Dit zijn reserves met een algemeen karakter en daardoor vrij aanwendbaar, oftewel er is een vrij grote beleidsruimte. De rente wordt niet toegevoegd aan de reserves, maar wordt als rentebate opgenomen in de exploitatie. Uitzondering hierop is de rente van het weerstandsdeel van de algemene bestemmingsreserve en de rente van het weerstandsdeel van de bouwgrondexploitatie. De algemene reserves worden veelal gevormd uit de exploitatiesaldi en ontvangsten met een incidenteel karakter.

Bestemmingsreserves

Deze reserves zijn ingesteld voor de realisering van vooraf bepaalde doelen. De beleidsruimte van deze reserves is beperkt, omdat er al sprake is van een bestemming (geoormerkt). Slechts bij heroverweging van beleid kan de bestemming van de reserve gewijzigd worden c.q. kan bepaald worden dat de reserve een algemeen karakter krijgt (algemene reserve).

2. Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

3. Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de overlopende passiva zijn in een overzicht opgenomen de van overheidslichamen (voornamelijk) ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente geborgd zijn, is buiten de balansstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

4.2.3 Toelichting op de balans

4.2.3.1 Vaste activa

Begin 2024 is de nota Activa en afschrijvingsbeleid 2023 vastgesteld. De afschrijvingen in de hierna volgende verloopstaten vaste activa zijn conform deze nota.

4.2.3.1.1 Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	421	396
Totaal	421	396

Het onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investerings	Des- investerings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2023
Bijdragen aan activa aan derden	396	46	-	21	-	-	421
Totaal	396	46	-	21	-	-	421

Dit betreffen investeringen in eigendommen van derden. Hierbij gaat het onder meer om boerderij Strunk, MFA's, verkabeling hoogspanningslijnen en kleedkamers van sportverenigingen.

De vermeerdering betreft verkabeling van hoogspanningslijnen van Tennet. Het grootste deel van de afschrijving betreft het Horsthuis in Broekland.

4.2.3.1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Investerings met een economisch nut	80.860	83.501 1)
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	18.451	18.117 2)
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	11.591	9.636 3)
Gronden uitgegeven in erfpacht	864	882
Totaal	111.766	112.136

1) De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onverdeeld:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	9.318	9.391
Bedrijfsgebouwen	60.443	62.126
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	623	637
Vervoermiddelen	1.218	1.181
Machines, apparaten en installaties	5.033	5.498
Overige materiële vaste activa	4.225	4.668
Totaal	80.860	83.501

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dienen met ingang van 2019, gronden bestemd voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling afzonderlijk te worden gepresenteerd.

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut weer:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Herrubricering	Investeringen	Des- investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden en terreinen	9.391	-319	247	1	-	-	-	9.318
Bedrijfsgebouwen	62.126	-	188	-	1.871	-	-	60.443
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	637	-	3	-	17	-	-	623
Vervoermiddelen	1.181	-	201	-	164	-	-	1.218
Machines, apparaten en installaties	5.498	-	38	-	503	-	-	5.033
Overige materiële vaste activa	4.668	-	119	18	510	34	-	4.225
Totaal	83.501	-319	796	19	3.065	34	-	80.860

De herrubricering betreft de overboeking van het complex Luttenbergerweg naar de actieve grondexploitatie.

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Plan locatie De Brink 2	-	20	-
Complex overige terreinen Raalte	-	223	-
Verbouw gemeentehuis	243	141	234
Nieuwbouw Bernadetteschool Heeten	490	43	43
3 Iveco's nr 46,47 en 48	174	201	201
Vervanging heftruck THT-82-B	19	37	37
Laptopverhogers en monitorstandaarden	37	37	37
Verbouw gemeentehuis (inrichting)	63	33	58
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	1.215	6	299
Speeltoestellen 2022	55	43	43
Totaal	2.296	784	952

De overschrijding bij de 3 Iveco's wordt veroorzaakt door het niet ramen van een prijsindex in het vervangingsschema.

De overschrijding van de heftruck wordt veroorzaakt doordat het vervangingsschema geen prijsindex bevat, en doordat de nieuwe heftruck een groter gewicht kan tillen en nu een cabine heeft.

2) De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	34	34
Bedrijfsgebouwen	7	8
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	17.854	17.553
Vervoermiddelen	4	4
Machines, apparaten en installaties	8	10
Overige materiële vaste activa	544	508
Totaal	18.451	18.117

Het onderstaande overzicht geeft weer het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investeringen	Des- investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden en terreinen	34	-	-	-	-	-	34
Bedrijfsgebouwen	8	-	-	1	-	-	7
Grond-,weg- en waterbouwkundige werken	17.553	1.327	312	714	-	-	17.854
Vervoermiddelen	4	-	-	-	-	-	4
Machines, apparaten en installaties	10	-	-	2	-	-	8
Overige materiële vaste activa	508	50	-	14	-	-	544
Totaal	18.117	1.377	312	731	-	-	18.451

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Drukriolering 2022	1.085	124	503
Drukriolering 2023	675	725	725
Afkoppelen 2 HWA-Zwolseweg en Dorpsstr. Heino	223	69	192
Vrijverval riolering 2023	200	167	167
Gemalen 2023	200	193	193
Verv straatwerk begrpl Pleegste	65	48	48
Totaal	2.448	1.326	1.828

De overschrijding op de drukriolering 2023 kan worden opgevangen binnen het budget drukriolering 2024.

3) De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	11.227	9.235
Overige materiële vaste activa	364	401
Totaal	11.591	9.636

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investerings	Des- investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2023
<i>Maatschappelijk nut vóór 2017</i>							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.261	-	-	160	-	-	2.101
Overige materiële vaste activa	31	-	-	4	-	-	27
<i>Subtotaal</i>	<i>2.292</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>164</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>2.128</i>
<i>Maatschappelijk nut vanaf 2017</i>							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.974	2.674	7	274	241	-	9.126
Overige materiële vaste activa	370	-	-	33	-	-	337
<i>Subtotaal</i>	<i>7.344</i>	<i>2.674</i>	<i>7</i>	<i>307</i>	<i>241</i>	<i>-</i>	<i>9.463</i>
Totaal	9.636	2.674	7	471	241	-	11.591

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Vervanging armaturen 2022	100	31	31
Vervanging armaturen 2023	110	56	56
Verbeteren Schoonhetenseweg	3.139	102	211
Nw Tijenraan; OR park ingang Rohda	202	241	241
Uitvoerings- en plankosten Grote Markt en De Plas	1.966	1.170	1.901
Reconstructie Raarhoeksweg	130	124	124
Vervanging duikerbruggen 2023	500	449	449
Verkeersagenda en meldingen 2023	521	87	87
Verkeersmaatregelen bij onderhoud 2023	100	28	28
Parkeerplaatsen stations Raalte en Heino	507	114	249
Totaal	7.275	2.402	3.377

Toelichting overschrijding:

De overschrijding openbare ruimte Tijenraan ingang Rohda, zal door de afrondende werkzaamheden nog iets groter worden. Hiervoor zal bij de zomernota aanvullend budget gevraagd worden.

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de in erfpacht uitgegeven gronden:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Her-rubricering	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden uitgegeven in erfpacht	882	0	0	18	0	0	0	864
Totaal	882	0	0	18	0	0	0	864

Het betreft hier gronden die via de herrubricering in de GREX beschikbaar gehouden worden voor de verbreding van de N35.

4.2.3.1.3 Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa wordt hieronder bruto weer gegeven, hierop wordt de getroffen voorziening nog inmindering gebracht.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	699	699
Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	649	730
- deelnemingen	1.679	1.495
Overige langlopende leningen u/g	3.837	3.816
Totaal	6.864	6.740

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12- 2022	Boekwaarde 31-12- 2022 voorziening	Balanswa arde 31-12- 2022	Her- rubricerin g	Investerin gen	Desinvest eringen	Aflossing en/ Afwaaarde	2023 Afstrijvi ngen/ Afwaaarde	Boekwaarde 31-12- 2023	voorziening 31-12- 2023	Balanswa arde 31-12- 2023
Kapitaalverstrekkingen aan:											
- deelnemingen 1)	699	400	299	0	0	0	0	699	400	299	
Leningen aan:											
- woningbouwcorporaties	730	0	730	0	0	0	81	649	0	649	
- deelnemingen 2)	1.495	347	1.148	0	194	0	10	1.679	347	1.332	
Overige langlopende leningen u/g	3.816	0	3.816	0	21	0	0	3.837	0	3.837	
Totaal	6.740	747	5.993	-	215	-	91	6.864	747	6.117	

1) Specificatie kapitaalverstrekkingen deelnemingen

Bedragen in €

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2022	Des- investeringen	Investeringen	Afschrijvingen/ Aflösungen / Afwarderen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2023	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2023
- Aandelen BNG (25.987 stuks)	64.968	-	64.968	-	-	-	-	64.968	-	64.968
- Aandelen NV ROVA	53.886	-	53.886	-	-	-	-	53.886	-	53.886
- Aandelen NV ROVA 2009	6.694	-	6.694	-	-	-	-	6.694	-	6.694
- Aandelen Enexis	4.536	-	4.536	-	-	-	-	4.536	-	4.536
- Vordering op Enexis B.V.	9	-	9	-	-	-	-	9	-	9
- Verkoop Vennootschap B.V.	9	-	9	-	-	-	-	9	-	9
- Publiek belang Elektriciteitsprod BV	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1
- CBL Vennootschap B.V.	9	-	9	-	-	-	-	9	-	9
- Claim Staat Vennootschap B.V.	9	-	9	-	-	-	-	9	-	9
- Aandelen Vitens (vm. WMO)	10.210	-	10.210	-	-	-	-	10.210	-	10.210
- Deeln. in aandelenkap. verzelfst. Sportbedrijf	550.000	400.000	150.000	-	-	-	-	550.000	400.000	150.000
- Aandelen Wadinko	9.000	-	9.000	-	-	-	-	9.000	-	9.000
Totaal	699.329	400.000	299.329	-	-	-	-	699.329	400.000	299.329

2) Specificatie langlopende leningen aan deelnemingen

Bedragen in €

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2022	Herrubricering	Des- investeringen	Afschrijvingen / aflossingen	Bijdragen van	Boekwaarde 31-12-2023	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2023
- Achtergestelde lening NV ROVA	932.534	-	932.534	-	-	-	-	932.534	-	932.534
- Achtergestelde lening Enexis energietransitie	215.998	-	215.998	-	-	-	-	215.998	-	215.998
- Achtergestelde lening Vitens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Bijzonder Achtergestelde lening Larcom	347.198	347.198	-	-	-	-	-	347.198	347.198	-
- Verstrekte lening via het Energiefonds	-	-	-	-	193.312	10.000	-	183.312	-	183.312
Totaal	1.495.730	347.198	1.148.532	-	193.312	10.000	-	1.679.042	347.198	1.331.844

B&W heeft in 2020 besloten om deel te nemen in energiefonds Raalte om via deze weg projecten op het gebied van energiebesparing en duurzame energie mogelijk te maken. De uitbetaling betreft financiering van zonnepanelen.

4.2.3.2 Vlottende activa

4.2.3.2.1 Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplit naar de volgende categorieën:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
<i>Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:</i>		
Onderhanden werk: waaronder bouwgronden in exploitatie	14.381	14.753
Totaal	14.381	14.753
<i>Afgedekt door voorziening verwacht verlies</i>		
Onderhanden werk: waaronder bouwgronden in exploitatie	-2.224	-2.672
Totaal verliesvoorziening	-2.224	-2.672
Totaal	12.157	12.081

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2023 het volgende overzicht worden weergegeven:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Stand voorz. 31-12-2022	Balanswaarde 31-12-2022	Herrubricering	Investeringen	Desinvesteringen	Mutatie voorz verleslatend	Winstuitname	Boekwaarde 31-12-2023	Stand voorz. 31-12-2023	Balanswaarde 31-12-2023	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren onhrensten	Geraamd eindresultaat	Geraamd eindresultaat
17 Franciscushof Nieuw	5.508	957	4.551	-	1.625	61	-315	-	7.072	642	6.430	10.265	17.084	-253	-643
46 Sallandse Poort	522	582	-60	-	19	-	23	-	541	605	-64	88	23	-606	-603
50 Salland II fase 3	-342	-	-342	-	118	-	-	224	-	-	-	-	-	-	-
65 Timmermanshuis	-62	15	-77	-	60	-	25	-	-2	40	-42	42	-	-41	-40
66 Molenwijk Heino	2.590	-	2.590	-	1.200	788	-	53	3.055	-	3.055	2.616	6.529	858	724
67 Luttenbergerweg	349	-	349	319	212	1.324	-	320	-124	-	-124	957	1.377	544	529
68 Marissink	-131	-	-131	-	105	5	-	-41	-72	-	-72	762	1.078	386	369
77 De Zegge VII	3.564	985	2.579	-	332	627	-197	-	3.269	788	2.481	1.843	4.401	-711	-789
78 Uitbr Heeten Veldegge	-72	-	-72	-	63	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
79 Uitbr Broekland 't Broeck	-79	-	-79	-	372	1.076	-	313	-470	-	-470	347	-	122	125
84 Woningbouwlocatie Laag Zuthem fase 1	-	132	-132	-	5	-	17	-	5	149	-144	147	-	-152	-150
85 Woningbouwlocatie Laag Zuthem fase 2	-122	-	-122	-	46	1	-	3	-74	-	-74	207	609	478	470
87 Uitbreiding Lierderholthuis fase 2	-96	-	-96	-	146	684	-	264	-370	-	-370	211	-	159	161
88 Uitbreiding Lierderholthuis fase 1	-	1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90 Bedrijventerrein Heino	3.124	-	3.124	-	240	2.058	-	245	1.551	-	1.551	250	2.094	293	267
Totaal	14.753	2.672	12.081	319	4.544	6.624	-447	1.389	14.381	2.224	12.157	17.735	33.195	1.078	420

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma/het jaarverslag en de paragraaf grondbeleid.

Het totale verwachte resultaat op eindwaarde is berekend op ruim € 0,4 mln. Het totaal van de nog te maken kosten bedraagt € 17,7 mln. en het totaal van de nog te verwachten opbrengsten bedraagt € 33,2 mln.

De herziening van de Grexen wordt ter besluitvorming in de Zomernota in het 3e kwartaal 2024 voorgelegd aan de raad.

Er is rekening gehouden met een kostenstijging van 3% voor 2024 op GWW (grond-, weg en waterbouw). Voor de jaren 2025 e.v. is dit percentage 2%.

De kostenstijging op de plankosten is voor 2024 bepaald op 5%. Voor 2025 en 2026 op 4% en voor de jaren daarna is het percentage 2%.

Er is een opbrengstenstijging voor woningbouw voor de jaren 2024 t/m 2026 doorgevoerd van 1%. Voor bedrijventerreinen is geen opbrengstenstijging berekend.

De disconteringsvoet voor 2023 e.v. is 2%.

4.2.3.2.2 Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31- 12-2023	Balanswaarde 31- 12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	141	-	141	1.056
Verstekte kasgeldleningen openbare lichamen	7.500	-	7.500	-
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	15.538	-	15.538	15.426
Overige vorderingen	3.182	452	2.730	1.858
Totaal	26.361	452	25.909	18.340

Drempelbedrag Schatkistbankieren (SKB)

Onderstaande tabel geeft het gemiddelde kwartaalsaldo van de liquide middelen ten opzichte van het drempelbedrag weer.

Bedragen* € 1.000

Omschrijving	1e kwartaal 2023	2e kwartaal 2023	3e kwartaal 2023	4e kwartaal 2023
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	8	10	4	22
Drempelbedrag	2.644	2.644	2.644	2.644
Gemiddeld saldo buiten 's Rijks schatkist	-	-	-	-
Ruimten binnen limiet (+), overschrijding (-)	2.636	2.634	2.640	2.622

4.2.3.2.3 Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Kassaldi	3	5
Banksaldi	7	2
Totaal	10	7

Met de BNG is een kredietovereenkomst afgesloten voor een totaalbedrag van € 2 mln. en een intra-daglimiet van € 10 mln.

4.2.3.2.4 Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde per 31- 12-2023	Boekwaarde per 31- 12-2022
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	-	-
- Het Rijk	1.223	3.363
- Overige Nederlandse overheidslichamen	603	760
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	8.859	9.136
Totaal	10.685	13.259

De in de balans opgenomen van het Rijk nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Toe- voegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2023
Rijksdienst voor ondernemend Nederland; Leader	131	-	95	36
Ministerie Sport en cultuur SPUK sport 2020	88	-	88	-
Ministerie Sport en cultuur SPUK sport 2022	-	88	-	88
Ministerie Spuk gemeentelijke opvang Oekraïners	1.859	-	1.859	-
Ministerie afrekening leefgeld particulieren opvang Oekraïners	201	-	184	17
Ministerie Binnenlandse Zaken; Afrek. Algemene Uitkering dec.circ. 2022	968	-	968	-
Ministerie Buitenlandse zaken: COA crisis opvang	12	-	12	-
Ministerie afrekening uitv kosten particulieren opvang Oekraïners	104	-	104	-
Rijksbelastingdienst ZW premie 2023	-	18	-	18
Ministerie van Sociale Zaken compensatie jeugdzorg 2022 en 2023	-	880	-	880
Ministerie van Financien rente schatkistbankieren Q4 2023	-	155	-	155
Ministerie SZW SPUK Hulp gedupeerden kinderopvang problemen	-	29	-	29
Totaal	3.363	1.170	3.310	1.223

De in de balans opgenomen van overige Nederlandse overheden nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Toe- voegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2023
Prov Overijssel; lokaal op maat 50%	20	-	20	-
Prov Overijssel; Kavelruil projecten	662	-	662	-
Prov Overijssel; stadsarrangement Raalte 2019-2021	75	-	75	-
Prov Overijssel; 2e crisisarrangement	3	-	3	-
DOWR, afrekening DOWR-samenwerking	-	323	-	323
Gemeente Utrecht; rentevergoeding kasgeldlening	-	124	-	124
Regiodeal agrofoodcluster	-	31	-	31
COA-locatie Den Alerdinck	-	125	-	125
Totaal	760	603	760	603

4.2.3.3 Vaste passiva

4.2.3.3.1 Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserves	26.303	27.094
Bestemmingsreserves	51.694	43.127
Gerealiseerd resultaat	8.075	9.816
Totaal	86.072	80.037

Het verloop in 2023 wordt in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022 voor resultaatbestemming	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022 na resultaatbestemming	Rentetorekening 2023	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Vermindering ivm afschrijving op activa	Onderlinge overheveling	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserves:									
Algemene bestemmingsreserve	20.594	8.257	28.851	-	-	2.692	-	-5.322	20.837
Reserve weerstandsvermogen	5.904	-	5.904	122	-	560	-	-	5.466
Egalisatiereserve DOWR	596	-	596	-	327	241	-	-682	-
Bestemmingsreserves:									
Pago-onderzoek	52	0	52	0	12	0	0	0	64
Strategische personeelsplanning	947	0	947	0	1.097	480	0	-764	800

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022 voor resultaatbestemming	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022 na resultaatbestemming	Rentetoerekening 2023	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Vermindering ivm afschrijving op activa	Onderlinge overheveling	Boekwaarde 31-12-2023
Opleidingen personeel	123	0	123	0	0	108	0	0	15
Gekoppelde reserve huisvesting	4.106	0	4.106	0	0	0	329	0	3.777
Gekoppelde reserve gemeentewerf	332	0	332	0	0	0	27	0	305
Herhuisvesting ambt apparaat 2009	320	0	320	0	0	40	0	0	280
Gekop. reserve binnenklimaat gem. huis	114	0	114	0	0	0	0	0	114
Gekop. reserve verbouw gem.huis 2022	411	0	411	0	0	0	8	0	403
Jaarbudget res wegen bui beb kom	387	0	387	0	91	0	0	0	478
Gekopp reserve Laag Zuthem	174	0	174	0	0	0	10	0	164
Gekopp reserve randweg Zegge VII	680	0	680	0	0	0	40	0	640
Gekoppelde reserve Almelosestraat	150	0	150	0	0	0	4	0	146
Gekopp.res Benkinckstr.-Westdorplan	75	0	75	0	0	0	4	0	71
Gekopp.res. Herinrichten Kanaal OZ	58	0	58	0	0	0	1	0	57
Gekopp.res. Schoonhetenseweg	3.155	0	3.155	0	0	0	0	0	3.155
Gekoppelde reserve parkeerkelder	602	0	602	0	0	0	67	0	535
Gekoppelde reserve infrastructuur RGS	31	0	31	0	0	0	3	0	28
Res econ. beleid, startende ondernemers	42	0	42	0	0	28	0	0	14
Onderh onderwijsgebouwen algem.	218	0	218	0	49	2	0	0	265
Gekoppelde reserve nieuwb CCS	2.190	0	2.190	0	0	0	88	0	2.102
Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	352	0	352	0	0	0	15	0	337
Gekopp.res.renovatie St. Jozefschool	1.716	0	1.716	0	0	0	0	0	1.716
Sportstimulering	95	0	95	0	0	46	0	0	49

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022 voor resultaatbestemming	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022 na resultaatbestemming	Rentetoerekening 2023	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Vermindering ivm afschrijving op activa	Onderlinge overheveling	Boekwaarde 31-12-2023
Renovatie sportvelden	618	0	618	0	68	21	0	-341	324
Gekoppelde reserve kpl. Nieuw Tijenraan	1.445	0	1.445	0	0	0	25	0	1.420
Reserve gekopp. res afschr. kunstgr SMHC	252	0	252	0	0	0	28	341	565
Kracht van Salland	285	0	285	0	100	103	0	0	282
Beheer Integrale Openbare Ruimte	733	0	733	0	4	159	0	0	578
Burgerparticipatie in de openbare ruimte	54	0	54	0	0	0	0	0	54
Gekoppelde reserve Hoftheater	536	0	536	0	0	0	17	0	519
Gekopp.res.Verbouw Strunk 2021	571	0	571	0	0	0	0	-571	0
Inwonersinitiatieven	64	0	64	0	0	13	0	0	51
Egal reserve sociaal domein	7.336	0	7.336	0	3.134	3.351	0	10	7.129
Egalisatie afvalverwijdering	313	0	313	0	0	0	0	0	313
Klimaatbeleid	374	0	374	0	0	26	0	0	348
Gekopp.res. Begr.plaats Pleegste	65	0	65	0	0	0	2	0	63
Bovenwijkse voorzieningen (GB)	1.429	0	1.429	29	0	2	0	11	1.467
Grondexploitatie algemeen(GB)	5.000	0	5.000	103	1.954	121	0	-1.936	5.000
Spoorse doorsnijding Raalte Noord	4.362	0	4.362	0	0	0	0	888	5.250
Claims bouwgrondexploitatie (GB)	150	0	150	0	0	0	0	0	150
Res stedelijke vernieuwing	558	0	558	0	0	20	0	0	538
Egalisatiereserve DOWR	0	0	0	0	0	0	0	682	682
Reserve ICT	104	0	104	0	0	1	0	0	103
Res onderh gem gebouwen	2.045	0	2.045	0	735	890	0	183	2.073

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022 voor resultaatbestemming	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022 na resultaatbestemming	Rentetoerekening 2023	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Vermindering ivm afschrijving op activa	Onderlinge overheveling	Boekwaarde 31-12-2023
Egal reserve onderhoud geb Tijenraan	501	0	501	0	298	44	0	0	755
Dynamische investeringsreserve	0	0	0	0	0	0	0	7.500	7.500
Opvang vluchtelingen statushouders	0	1.559	1.559	0	0	545	0	0	1.014
afrondingsverschil	2	0	2	0	-1	1	0	1	1
Totaal	70.221	9.816	80.037	254	7.868	9.494	668	0	77.997
Algemene reserves	27.094	8.257	35.351	122	327	3.493	0	-6.004	26.303
Bestemmingsreserves	43.127	1.559	44.686	132	7.541	6.001	668	6.004	51.694

Het resultaat 2023 na bestemming via reserves bedraagt € 8.075.175 voordelig. Door dit resultaat aan te passen met de over te hevelen budgetten ontstaat een voordelig nettoresultaat van € 4.604.611. In het jaarverslag wordt in het 'Financieel verslag' een samenvattend overzicht en analyse weergegeven van het rekeningresultaat 2023.

De Algemene reserve dient als weerstandsvermogen voor onverwachte tegenvallers, exclusief grondexploitatie (waarvoor een afzonderlijke algemene reserve aanwezig is).

De Algemene reserve grondexploitatie dient als weerstandsvermogen voor het opvangen van onverwachte uitvoeringsrisico's inzake exploitatie. Dit weerstandsvermogen bedraagt ultimo 2023 € 5 mln. (ultimo 2022 € 5 mln.) of 41,1% (ultimo 2022 41,3%) van de boekwaarde van de voorraden grond.

Toelichting reserves

Algemene bestemmingsreserve

Weerstandsvermogen

Buffer voor niet te kwantificeren risico's. Reserve om beter weerstand te monitoren.

Egalisatiereserve DOWR

Deze reserve is gevormd om de voor- en nadelen en incidentele uitgaven van de DOWR-samenwerking af te wikkelen. Het plafond is bepaald op € 500.000.

Pago onderzoek

Gemiddeld vindt eenmaal per 4 jaar een Pago onderzoek in het kader van de Arbo plaats.

Strategisch personeelsbeleid

Deze reserve dient voor frictiekosten personeel en personele knelpunten, die voortvloeien uit de veranderingen voor het personeel zoals de decentralisaties en bezuinigingen. Via Strategische Personeelsplanning (SPP) bereiden we de organisatie voor op duurzame inzetbaarheid en de noodzakelijke flexibiliteit.

Opleidingen personeel

Reserve om overblijvende opleidingsbudget in enig jaar te reserveren voor een volgend jaar.

Gekoppelde reserve huisvesting

De verkoopopbrengst van het belastingkantoor Raalte en het gemeentehuis Heino is gebruikt om de kapitaallasten van het gemeentehuis te reduceren.

Gekoppelde reserve gemeentewerf

De verkoopopbrengst van de gemeentewerf Heino is gebruikt om de kapitaallasten van de gemeentewerf Raalte te reduceren.

Herhuisvesting ambtelijk apparaat

De reserve is gevormd om de aanpassing na nieuwbouw van huisvesting van het ambtelijk apparaat op te kunnen vangen.

Gekoppelde reserve binnenklimaat gemeentehuis

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten voor aanpassing binnenklimaat gemeentehuis op te kunnen vangen.

Gekoppelde reserve verbouw gemeentehuis 2022

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten voor aanpassing van het gemeentehuis op te kunnen vangen.

Dynamische investeringsreserve

De komende jaren komen er veel en omvangrijke investeringen op ons af in het fysieke domein. Om op de toekomst voorbereid te zijn is deze reserve gevormd.

Jaarbudget wegen

Om schommelingen in de onderhoudskosten op te vangen is deze reserve gevormd (besluit raad december 2005). Hierbij is uitgegaan van 1 jaarbudget, zoals genoemd in het beheerplan.

Gekoppelde reserve Laag Zuthem

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering in de leefbaarheid en verkeersveiligheid in Laag Zuthem af te kunnen dekken.

Gekoppelde reserve randweg Zegge VII

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering van € 990.800 in de aanleg van de randweg af te kunnen dekken.

Gekoppelde reserve Almelosestraat

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering reconstructie Almelosestraat te kunnen dekken.

Gekoppelde reserve infrastructuur RGS

De reserve is gevormd om de afschrijvingskosten van de investeringen, die we overgedragen hebben gekregen van Recreatie Gemeenschap Salland te dekken. De bijdrage van RGS is gestort in de reserve.

Gekoppelde reserve Benkinckstraat-Westdorplan

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering reconstructie Benkinckstraat-Westdorplan te kunnen dekken.

Gekoppelde reserve herinrichten Kanaal OZ

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering herinrichten kanaal O.Z. te kunnen dekken.

Gekoppelde reserve Schoonhetenseweg

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering aan de Schoonhetenseweg te kunnen dekken.

Gekoppelde reserve parkeerkelder

Per 1-4-2017 is het betaald parkeren afgeschaft. Het is BBV technisch niet mogelijk om de boekwaarde van de parkeerkelder af te boeken. Om toch het beoogde effect in de exploitatie te bereiken is deze reserve gevormd om de kapitaallasten van de kelder te dekken.

Economisch beleid

De reserve ten goede laten komen aan en te bestemmen voor werkgelegenheid/economie, voor uitwerking van het economisch werkatelier. Daarbij is doelgroep 'startende ondernemers' vervallen.

Onderhoud onderwijsgebouwen algemeen

Reserve ter dekking van onderhoudskosten volgens de onderhoudsplanning.

Gekoppelde reserve nieuwbouw Carmel

De reserve is gevormd om de kosten van de nieuwbouw unielocatie Carmel af te kunnen dekken. De middelen die als dekking uit een reserve werden gehaald, zijn in deze gekoppelde reserve gestort. In het kader van de BBV mag dit niet meer in 1 keer worden afgeschreven van een economisch actief. Deze reserve wordt afgeboekt in het aantal jaren dat het actief nog loopt via een jaarlijkse annuïteit.

Gekoppelde reserve nieuwbouw Horizon

De reserve is gevormd om de kosten van de nieuwbouw Horizon af te kunnen dekken. De verkoopopbrengsten van gronden vm. Mavo zijn in deze gekoppelde reserve gestort. In het kader van de BBV mag dit niet meer in 1 keer worden afgeschreven van een economisch actief. Deze reserve wordt afgeboekt in het aantal jaren dat het actief nog loopt via een jaarlijkse annuïteit.

Gekoppelde reserve renovatie St. Jozefschool

De reserve is gevormd om de afschrijvingslasten voor de renovatie van de St. Jozefschool af te dekken.

Sportstimulering

Deze reserve is gevormd om een fonds te hebben als werkbudget van de sportconsulenten, waarbij de gelden worden gebruikt voor sportstimuleringsprojecten en als co-financiering bij aansluiting bij provinciale- en/of rijksregelingen. Tevens op verzoek van de Raad (uitvoeren motie).

Renovatie sportvelden

Omzetting van een voorziening naar reserve voor renovatie van sportvelden, omdat onderhoudsplan niet aansluit op de stand van de voorziening.

Gekoppelde reserve Nieuw Tijenraan

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering in het omgevingsgebied van het nieuwe Tijenraan af te dekken.

Gekoppelde reserve kunstgrasvelden

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investeringen aanleg kunstgrasvelden af te dekken.

Kracht van Salland

Reserve voor uitvoering van projecten kracht van Salland, gebaseerd op een uitvoeringsplan t/m 2022.

Beheer integrale Openbare ruimte

De reserve wordt aangewend voor incidentele kosten in de openbare ruimte. Hiermee beogen we de juiste kwaliteit op de juiste plek met de inzet van de juiste middelen te realiseren. Voeding vindt plaats door saldo van programma 2 toe te voegen.

Burgerparticipatie in de openbare ruimte

Reserve voor initiatieven van derden, afgesplitst van reserve 520. Voor projecten in het kader van 'meedoen in de openbare ruimte'. Oorspronkelijk bedoeld voor circa 15 projecten (schatting € 5.000 per project).

Gekoppelde reserve Hoftheater

De reserve is gevormd om de kosten van de ver-/nieuwbouw Hoftheater deels af te kunnen dekken. De middelen die als dekking uit een reserve werden gehaald zijn in deze gekoppelde reserve gestort. In het kader van de BBV mag dit niet meer in 1 keer worden afgeschreven van een economisch actief. Deze reserve wordt afgeboekt in het aantal jaren dat het actief nog loopt.

Gekoppelde reserve Verbouw Strunk 2021

De reserve is gevormd om een deel van de afschrijvingskosten van de investering van de verbouw van boerderij Strunk af te dekken.

Inwonersinitiatieven

Het ondersteunen van nieuwe initiatieven van de bevolking die erop gericht zijn de gemeente economisch en/of sociaal vitaler te maken.

Egalisatiereserve sociaal domein

Deze reserve is het resultaat van de samenvoeging van de reserve Participatie en Zorg. Deze reserve heeft tot doel de egalisatie van alle onder de participatiewet, jeugdwet en Wet Maatschappelijke ondersteuning vallende inkomsten en uitgaven. Hieronder kunnen worden gerekend: alle bijstandsuitkeringsmiddelen, sociale kredietverlening, sociale werkvoorzieningen, participatiemiddelen, alle jeugdmiddelen, WMO-voorziening vanaf 2015, WMO-maatwerkvoorziening voor 2015 (huishoudelijke hulp, individuele gehandicaptenvoorziening, vervoersvoorzieningen, eigen bijdragen). Uitgangspunt is om de taken in het sociaal domein budgetneutraal uit te voeren. De reserve Sociaal domein is bedoeld om risico's in het sociaal domein op te vangen.

Opvang vluchtelingen en statushouders

De reserve is gevormd om de opgave omtrent opvang van Oekraïners, asielzoekers en statushouders te bekostigen.

Egalisatie afvalverwijdering

Deze reserve is opgebouwd uit de dividendopbrengst van de aandelen ROVA boven de € 250.000 dan waarmee is gerekend bij de jaarlijkse bepaling van het basistarief. Deze middelen zijn nu een algemeen dekkingsmiddel. De middelen worden eventueel aangewend voor projecten in de sfeer van de afvalverwijdering (onder andere voor het uitzetten van kunststofcontainers).

Klimaatbeleid

Deze reserve is gevormd om klimaatprojecten te ontwikkelen naar aanleiding van amendement van de raad. De reserve is volledig bestemd voor al toegekende cofinanciering van duurzame leader projecten.

Bovenwijkse voorzieningen

De reserve is bestemd voor opvangen van kosten in verband met bovenwijkse (planoverschrijdende) voorzieningen (bijvoorbeeld bruggen, tunnels, ontsluitingswegen).

Grondexploitatie algemeen

Opgangen van tekorten binnen de grondexploitatie en onderdeel van het weerstandsvermogen.

Investeringsreserve N35

De reserve dient als dekking voor de gemeentelijke kosten rondom de N35.

Claims bouwgrondexploitatie

Met ingang van 2009 zijn de claims die op de algemene reserve grondexploitatie rusten, overgegaan naar deze reserve. Aan deze claims ligt een bestuurlijk besluit ten grondslag.

Stedelijke vernieuwingen

Het ondersteunen van herstructurering van woongebieden en het verminderen van de stagnatie in de woningbouw.

Onderhoud woonwagendplaatsen

De reserve is bestemd voor de kostendekking van groot onderhoud aan de voorzieningen op de diverse woonwagendplaatsen. De administratie en beheer van de woonwagens en de standplaatsen worden verzorgd door de woningbouwvereniging.

ICT-samenwerking

Een eenmalige storting bestaande uit het ICT overschot bij de jaarrekeningen 2011 en 2012 inzake de niet bestede gereserveerde middelen, en wordt ingezet voor digitalisering.

Infrastructuur

De reserve is bestemd voor het doen van investeringen om het gebied van aanpassingen infrastructuur. Deze reserve is in 2022 opgeheven.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen

Deze reserve is het resultaat van de samenvoeging van de onderhoudsreserves gemeentelijke-, welzijns- en sportgebouwen. De reserve is bedoeld voor een planmatig onderhoud volgens het beheersplan van gemeentelijke gebouwen voor de periode van 30 jaar.

Egalisatiereserve onderhoud gebouwen Tijenraan

De reserve is gevormd om de kosten voor onderhoud van het gebouw Tijenraan op te kunnen vangen. De storting aan de reserve is jaarlijks het saldo van het beschikbare budget minus de geboekte lasten voor onderhoud. De reserve heeft een egaliserend karakter.

4.2.3.3.2 Voorzieningen

De in de balans opgenomen voorzieningen bestaan uit de volgende posten:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.221	3.397
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	3.231	3.000
Totaal	6.452	6.397

Het verloop van de voorzieningen in 2023 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2023
<i>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:</i>					
Wachtgelden wethouders	194	-	96	39	59
Pensioenen wethouders	2.506	29	-	127	2.408
Sociaal plan personeel	5	-	-	-	5
SVN-lening TC-Heino	52	-	-	-	52
Verplichting personeel (verlof)	640	85	-	28	697
Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.397	114	96	194	3.221
<i>Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:</i>					
Vervanging riolering	2.799	250	-	16	3.033
Sparen toek.vervangingsinvestering riolering	29	312	-	312	29
Afvalverwijdering	172	-	-	3	169
Totaal van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	3.000	562	-	331	3.231
Totaal voorzieningen	6.397	676	96	525	6.452

In de kolom 'Vrijval' zijn de bedragen opgenomen welke ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen.
Alle aanwendungen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Toelichting voorzieningen

Toelichting voorzieningen

Wachtgelden wethouders

Deze voorziening is gevormd om de wachtgelden van voormalige wethouders op te kunnen vangen.

Pensioenen wethouders

De voorziening is gevormd om (toekomstige) pensioenverplichtingen te kunnen betalen.

Sociaal plan personeel

De voorziening is gevormd om de toekomstige uitgaven te kunnen betalen die voortvloeien uit het sociaal plan ten behoeve van de overgang van het gemeentelijke personeel naar het sportbedrijf per 1-1-2018.

SVN-lening TC-Heino

In 2018 is namens de gemeente door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) een onderhandse lening verstrekt van € 52.000 aan de tennisvereniging Heino.

Gezien de problemen die in 2019 in het kader van de nieuwbouw van de kantine zijn ontstaan, is in 2019 een voorziening voor hetzelfde bedrag gevormd

Verplichting personeel (verlof)

De gemeentelijke boekhoudvoorschriften (BBV) geven aan dat bij een overmatig verlof/spaarsaldo een voorziening voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen moet worden

gevormd. In 2020 en 2021 is een verlofstuwmeer ontstaan door hogere inzet door corona gerelateerde vraagstukken en hoge ambitieniveau in relatie tot de beschikbare capaciteit.

Met ingang van 2022 is het mogelijk om vanuit de CAO deel te nemen aan het verlofsparen. Het saldo van de opgebouwde uren is ook opgenomen in deze voorziening.

Voorziening vervanging riolering

De voorziening is gevormd om schommelingen in de kosten van vervanging / renovatie van riolering op te vangen; het moet gezien worden als een tariefsegalisatievoorziening.

Sparen toekomstige vervangingsinvesteringen riolering

Deze voorziening is bij de begroting 2022 ingesteld. De vermeerderingen en verminderingen bestaan uit dat deel van de vervangingsinvesteringen die direct ten laste van het rioleringsresultaat moeten komen en daardoor niet geactiveerd worden.

Afvalverwijdering

De voorziening is gevormd om schommelingen in de uitgaven voor de afvalverwijdering op te vangen, en wordt betrokken bij de tariefberekening afvalstoffenheffing.

4.2.3.3 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van langer dan 1 jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
<i>Onderhandse leningen van:</i>		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	5.000	5.000
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	35.649	40.730
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden	5.000	5.000
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	10.000	10.000
Totaal	55.649	60.730
- door derden belegde gelden (Stichting Beheer Goederen)	-	-
- waarborgsommen	1	6
Totaal	55.650	60.736

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2023:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2023
<i>Onderhandse leningen</i>				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	5.000	-	-	5.000
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	40.730	-	5.081	35.649
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden	5.000	-	-	5.000
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	10.000	-	-	10.000
Door derden belegde gelden	-	-	-	-
Waarborgsommen	6	-	5	1
Totaal	60.736	-	5.086	55.650

De totale rentelast voor het boekjaar 2023 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan 1 jaar bedraagt € 1.422.933.

4.2.3.4 Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	5.371	3.808
Overlopende passiva	13.520	11.234
Totaal	18.891	15.042

4.2.3.4.1 Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Kasgeldleningen aangaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-	-
Overige kasgeldleningen	-	-
Banksaldi	2	2
Overige schulden	4.678	3.806
Totaal	4.680	3.808

4.2.3.4.2 Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	7.496	7.185
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:	-	-
- Europese overheidslichamen	-	-
- Het Rijk	5.508	3.043
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.164	948
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	43	58
Totaal	14.211	11.234

De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren ontvangen van het Rijk, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Ontvangen bedragen	Vrijgefallen bedragen	Saldo 31-12-2023
Min. van OCW, Onderwijsachterstandenbeleid	123	-	67	56
Specifieke Uitkering Sport (SPUK) min. VWS	49	113	88	74
Specifieke uitkering verkeersagenda	49	-	49	-
Gedupeerden toeslagenproblematiek 2020	1	-	1	-
Voorlopige saldo Tozo 2020	217	-	217	-
Min. van VWS Roalter sportaccoord	45	-	45	-

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2023
Specifieke uitkering Onderwijsmiddelen	469	53	-	522
WEB middelen Volwasseneducatie	-	23	-	23
Verkeersagenda 2023 Min. I & W	335	-	-	335
SPUK huisvesting aand.groepen	700	-	-	700
SPUK naleving controle coronatoeg. 2022	37	-	37	-
Taalschool Oekraïne	50	-	50	-
Aanpak energie-armoede	722	28	-	750
SPUK wet inburgering en onderwijsroute	246	-	246	-
Subsidie DUMAVA gemeentehuis	-	624	-	624
SPUK subsidie lokale aanpak isolatie	-	1.015	-	1.015
Capaciteit klimaat en energiebeleid	-	624	-	624
SPUK RMC leerplicht (penvoerder Zwolle)	-	6	-	6
SPUK GALA ondersteuning sport en bewegen	-	3	-	3
SPUK GALA gezondheid en sociale basis	-	12	-	12
SPUK GALA gezondheid en sociale basis	-	68	10	58
SPUK GALA gezondheid en sociale basis	-	95	-	95
SPUK TOZO verrekening	-	218	-	218
Nieuwe wet Inburgering	-	342	-	342
SPUK Hulp gedupeerden kinderopvang problemen	-	-	-	-
SPUK lokaal preventieakkoord	-	6	-	6
SPUK Voorschoolse educatie ontheemde peuters	-	45	-	45
Totaal	3.043	3.275	810	5.508

De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren ontvangen van overige Nederlandse overheidslichamen, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2023
Subs. proces en project bedrijvent Spoorz. Oost	10	-	4	6
Herstr. bedr. terrein Spoorzone Oost	250	-	-	250
Project veilig buitengebied	4	-	-	4
2e crisis stadsarrangement	17	8	17	8
Intensivering energietoezicht OD	24	-	24	-
Inkoop energiemaatregelen Olst-Wijhe en Raalte	4	-	4	-
Bijdrage provinciale verkabeling	550	190	550	190
Bijdrage provincie regiodeal agrofoodcluster	21	-	21	-
Kavelruil Laag-Zuthem	37	17	37	17
Bijdrage provincie Visie Kracht van Salland	9	-	9	-
Bijdrage provincie onderzoek best.landgoed Old Heino	3	-	-	3
Bredenhorst TOW	-	8	-	8
Bijdrage provincie Dorpsstraat Heino	-	659	-	659
Regio Zwolle cluster vrijetijdseconomie	19	-	-	19
Totaal	948	882	666	1.164

4.2.3.4.3 Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Aard/Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Woningstichting Salland Wonen	bouw/renovatie	151.577	138.460	125.904
Vechtdal Wonen	bouw/renovatie	74.345	847	422
Habion	bouw/renovatie	72.701	423	287
Woonzorg Nederland	bouw/renovatie	354	412	300
Totaal		298.977	140.142	126.913

De gemeente Raalte staat voor een groot aantal leningen garant. Deze garantstellingen bestaan voor het grootste deel uit garantstellingen voor leningen van Salland Wonen.

Het toezicht op deze garantstellingen is ondergebracht bij het WSW. De gemeente heeft via een raadsbesluit vooraf toestemming gegeven aan het WSW om leningen te garanderen. Hierdoor komt er geen afzonderlijk raadsbesluit bij nieuwe garanties meer.

De WSW garantstelling bestaat uit drie niveaus:

1. Het eigen vermogen van Salland Wonen.
2. Het vermogen van het WSW.
3. Achtervang door rijk en gemeenten, ieder voor 50%. Deze achtervang bestaat uit het verstrekken van de renteloze leningen door het rijk en gemeenten.

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen:

Bedragen * € 1.000

Omschrijving		Garantiebedrag	Garantiebedrag
		31-12-2023	31-12-2022
St. Sporthal Heeten	nieuwbouw	126	137
Rohda Raalte	bouw kleedkamer	18	23
TV Heino	Bouw Tenniskantine	10	13
Stichting Dorpshuis Liederholthuis	bouw MFA	290	300
Stichting Hoftheater	vernieuwbouw	5	23
Stichting De Colckhof	3 restauratiehypotheken	2	3
Stichting Voedselbank	nieuwbouw	306	314
Stichting het Horsthuis Broekland	nieuwbouw	43	54
Stichting Brede School Hoogerheyne	bouw brede school	384	416
Museum de Laarman	renovatie	128	135
Totaal		1.312	1.418

4.2.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen noemenswaardige gebeurtenissen na balansdatum.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders, zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 25 januari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht. Deze verantwoording hanteert een grensbedrag, omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.264.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening, dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen ^{*1)}:

- Geen onrechtmatigheden.
- Geen onduidelijkheden.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

**1) De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de notitie rechtmatigheidsverantwoording) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door de raad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden. Op basis van afspraken tussen de raad en het college kunnen afwijkingen die lager zijn dan de verantwoordingsgrens in de paragraaf Bedrijfsvoering worden vermeld.*

Hoofdstuk 5

Controleverklaring

Gemeente Raalte

Accountants

Aan de Raad van
Gemeente Raalte

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burgemeester Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle

T: +31 (0)38 425 86 00

zwolle@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425580

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van gemeente Raalte te Raalte gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 alsmede van het vermogen van gemeente Raalte op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2023;
2. De balans per 31 december 2023;
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
4. De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de controleverordening die is vastgesteld door de raad op 25 januari 2024 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Raalte zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, geadresseerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425580. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.264.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 126.400 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de gemeente en haar interne beheersingsomgeving. Wij hebben een frauderisicoanalyse uitgevoerd met als doelstelling het identificeren en inschatten van mogelijke risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij hebben onze frauderisicoanalyse besproken met het college en de rekeningcommissie.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengststroom vast is, waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk) of dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengststroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij de volgende frauderisico's geïdentificeerd en geëvalueerd in het kader van onze controle.

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing zou kunnen doorbreken

Het college of management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een motief van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Onze beroepsregels schrijven voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkent. Gezien de omvang en het belang van de grondexploitatie van de gemeente Raalte zien wij het risico met name bij de schattingen van een drietal grondexploitaties (Franciscushof, Molenwijk Heino en De Zeggen VII) om de resultaten beter te presenteren dan in werkelijkheid het geval is.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;

- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en debiteuren en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:
 - Met betrekking tot de grondexploitatie hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de economische inputparameters alsook backtestingwerkzaamheden. Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen en de nauwkeurigheid en volledigheid van de tussentijdse winstneming gecontroleerd;
 - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen;
 - Met betrekking tot vorderingen hebben wij de inschatting van het college van de inbaarheid van de vordering en diens gevolgde de omvang van de voorziening dubieuze debiteuren gecontroleerd.
 - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten voor de voorziening plausibel zijn.
- Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om en transacties met verbonden partijen; en
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

Naast bovenstaande hebben wij, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen op organisatieniveau zoals het integriteitsbeleid en de klokkenluidersregeling, alsmede de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten, het maken van schattingen en het bewaken van projecten. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken. Tevens hebben wij integriteits- en klokkenluidersmeldingen nader in onze controle betrokken.

Het risico dat inkoopfacturen niet in functiescheiding zijn verwerkt, waardoor ze niet nauwkeurig zijn verantwoord

Wij hebben geconstateerd dat de factuurautorisatie van de inkoop door een budgethouder is ingeregeld in het systeem. Echter vindt de autorisatie op de prestatie-akkoord-verklaring niet altijd in functiescheiding plaats.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd in de vorm van een risicogerichte kritische deelwaarneming waarbij voor elke waarneming op basis van onderliggende stukken is vastgesteld dat de prestatie (zowel de prijs component als de hoeveelheid component) onderbouwd is.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie
 Het college heeft in de paragraaf 'weerstandsvormogen en risicobeheersing' een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de gemeente om de door haar geïdentificeerde risico's op te vangen en haar bedrijfsvoering voort te zetten voor tenminste 12 maanden na het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Als onderdeel van onze controle hebben wij deze veronderstelling met het college geëvalueerd aan de hand van de tot het moment van het verstrekken van deze controleverklaring beschikbare informatie waaronder de begroting en de financiële kengetallen inclusief de weerstandsratio. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente voor boekjaar 2024 en 2025 een sluitende begroting heeft.

Wij hebben, op basis van de verkregen controle-informatie, overwogen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Eventuele relevante gebeurtenissen na balansdatum die haar effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente zijn toereikend toegelicht in de toelichting op de balans.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben een risicoanalyse uitgevoerd gericht op het risico dat er gerede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
- Wij hebben kennisgenomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Wij hebben met het college de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten besproken.
- Wij hebben kennisgenomen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- Wij hebben kennisgenomen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder.
- Wij hebben vastgesteld dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.

Op basis van onze kennis en ons begrip van de organisatie, verkregen tijdens onze jaarrekeningcontrole, en de financiële positie van de gemeente, zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Onze bevindingen zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente niet langer in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- Het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en voor het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de controleverordening die is vastgesteld door de raad op 25 januari 2024, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie.

Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 10 juni 2024

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend
drs. E.H.J.D. Damman RA

5.1 Inleiding

Met de jaarstukken 2023 wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde financieel beheer in het afgelopen jaar. Bij de presentatie en analyse van de rekeninggegevens is de regelgeving volgens het BBV toegepast.

5.2 Verklaring College van B&W

Burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte verklaren, dat de jaarstukken 2023 zijn opgemaakt op 21 mei 2024 en op 23 mei 2024 zijn overgelegd aan de raad en via de website (raalte.nl) zijn gepubliceerd.

Ook zijn de jaarstukken vanaf 27 mei 2024 in het gemeentehuis gedurende 14 dagen ter inzage gelegd en algemeen verkrijgbaar gesteld.

Raalte, 21 mei 2024

Burgemeester en wethouders van Raalte,

de secretaris,

de burgemeester,

Monique van Esterik

Arco Hofland

5.3 Raadsbesluit

RAADSBESLUIT

Zaaknummer 32672-2024

De raad van de gemeente Raalte,
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 21 mei 2024

Besluit:

1. De jaarstukken 2023, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2023, vast te stellen.
2. Het positieve rekeningresultaat 2023 van € 8.075.175 als volgt te bestemmen:
 - a. € 890.000 toevoegen aan de Reserve opvang vluchtelingen en statushouders.
 - b. € 7.185.175 toevoegen aan de algemene bestemmingsreserve.
3. Gelijktijdig met de toevoeging van het positieve rekeningresultaat 2023 te besluiten tot de volgende wijziging van de begroting 2024:
 - a. Eenmalige investeringen voor een totaalbedrag van € 1.979.859 opnieuw te ramen op de desbetreffende beheerproducten en dit bedrag te onttrekken aan de algemene bestemmingsreserve, ter dekking van de eenmalige afschrijving 2024.
 - b. Eenmalige posten voor een totaalbedrag van € 900.006 opnieuw te ramen op de desbetreffende beheerproducten en dit bedrag te onttrekken aan de algemene bestemmingsreserve.
 - c. Stelposten algemene uitkering voor een specifiek doel tot een bedrag van € 590.699 opnieuw te ramen en dit bedrag te onttrekken aan de algemene bestemmingsreserve.
 - d. Een bedrag van € 759.726 voor in 2023 niet uitgegeven gelden welke werden afgedekt door een beschikking over een bestemmingsreserve in 2024 opnieuw te ramen en deze te onttrekken aan deze bestemmingsreserves.
4. Het plafond van onderstaande reserves in verband met bestaande claims bij de jaarrekening 2023 als volgt eenmalig te verhogen:
 - a. Egalisatiereserve DOWR plafond eenmalig verhogen van € 500.000 naar € 700.000.
 - b. Egalisatiereserve sociaal domein eenmalig verhogen van € 6.500.000 naar € 7.200.000.

Aldus besloten in de vergadering van 20 juni 2024.

de griffier
Karin Zomer

de voorzitter
Rob Zuidema

RAADSBSLUIT

Zaaknummer 32672-2024

De raad van de gemeente Raalte,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 21 mei 2024;

gelet op artikel 212 van de Gemeentewet;

Besluit:

de Financiële verordening te wijzigen als volgt:

Artikel I wijzigen verordening

Het derde lid van artikel 9 komt te luiden als volgt:

3. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan 10% van de verantwoordingsgrens nader toegelicht.

Artikel II Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking en werkt terug tot 1 januari 2023.

Aldus besloten in de vergadering van 20 juni 2024

de griffier
Karin Zomer

de voorzitter
Rob Zuidema

Bijlagen

Gemeente Raalte

Bijlage A. Kerngegevens

Onderdeel		Werkelijk per 31-12-2022	Werkelijk per 31-12-2023
A. Sociale structuur			
Aantal inwoners totaal		38.499	38.363
	Van 0 t/m 3 jaar	1.472	1.407
	Van 4 t/m 16 jaar	5.314	5.257
	Van 17 t/m 64 jaar	22.624	22.303
	Van 65 jaar en ouder	9.089	9.396
Uitkeringsgerechtigden bijstand:			
	PW	378	381
	IOAW	14	10
	IOAZ	2	2
	BBZ	1	0
B. Fysieke structuur			
Ha oppervlakte gemeente		17.229	
Aantal woningen totaal		16.399	16.460
Aantal woningen gericht op:			
	Raalte-dorp	8.846	8.904
	Heino	3.016	3.035
	Heeten	1.630	1.568
	Luttenberg	909	927
	Mariënheem	602	607
	Broekland	483	485
	Nieuw Heeten	474	492
	Laag Zuthem	255	258
	Lierderholthuis	184	184
Ha. openbaar groen (excl. sportvelden)		183,4	183,8
C. Personele gegevens			
Aantal personeelsleden		299	318
Aantal fte's		235,16	254,58
D. Financiële structuur			
		Totaal per 31-12-2023	Bedrag per inwoner
Rekeningsomzet		126.439.435	3.296
Opbrengst belastingen		9.631.376	251
Algemene uitkering		68.526.183	1.786
Boekwaarde vanuit Staat C per 31-12		133.434.114	3.478
Vaste schuld Staat E		55.649.491	1.451
	waarvan voor woningbouw	649.491	17
Eigen financieringsmiddelen Staat D	Reserves	77.996.943	2.033
	Voorzieningen	9.876.960	257

Bijlage B. Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten

Bedragen in €

Incidentele baten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/raming
1. Kavelruil Laag Zuthem uitvoering	-19.728	-169.585	149.857
1. Kavelruil Laag Zuthem voorbereiding	0	-9.112	9.112
1. Gebiedsproces Boetelerveld, planfase	-171.055	-171.055	0
1. Praktijknetwerk Evenwichtsbemesting	53.885	53.885	0
1. Kavelruil Boetelerveld	188.072	188.072	0
1. LAG Salland functionerinskst 2021-2024	-39.730	-39.730	0
1. Visie Kracht van Salland	-8.918	-9.379	461
1. Intensivering energietoezicht OD	-12.142	-12.141	-1
1. Onderzoek best Landgoed Old Heino	0	-3.000	3.000
1. verkabeling hoogspanningsmast	-384.247	-375.000	-9.247
1. Hoogspanningsstation Westdorplan	-10.788	-15.332	4.544
1. Project de Telgen 3 Heeten	-19.796	0	-19.796
1. Locatie de Stellingmolen Heeten	-4.262	0	-4.262
1. Bredenhorst (TOW)	-12.973	0	-12.973
1. Project Douma Raalte	-51.875	0	-51.875
1. Meer opbrengst omgevingsvergunningen	-1.248.876	-900.000	-348.876
2. Riolaansluitingen adressen	6.572	0	6.572
2. Groencompensatiefonds	-4.000	0	-4.000
3. Crisisopvang Heeten	-6	0	-6
3. Rijksbijdrage opvang Oekraïne	-8.301.917	-8.665.200	363.283
3. Opvang jonge asielzoekers Summercamp	-25.523	-25.500	-23
3. Leefgeld Gemeentelijke Opvang Oekraïne	-69.948	0	-69.948
3. Leefgeld Particuliere Opvang Oekraïne	-143.746	0	-143.746
3. Energietoeslag eenmalig	-19.900	0	-19.900
3. Den Alerdinck huisvesting statushouders	-125.328	-135.367	10.039
3. Vordering TOZO terugbetalingsverpl	52.715	0	52.715
3. SPUK Nationaal onderwijsplan 2023	-152.029	-203.174	51.145
3. Besch voorz. Oninbare vorderingen soza	-35.848	0	-35.848
4. Spuk hulp gedupeerden toeslagenaffaire	-30.435	0	-30.435
5. Capaciteit klimaat- en energiebeleid tij	-39.936	-664.060	624.124
5. Rlte duurzaam 2050 uitvoering	0	-14.333	14.333
5. Aanpak energiearmoede	-175.397	-504.669	329.272
5. Deelname proj. energie en duurzaamheid	-12.142	-12.000	-142
6. Gem bijdrage herontwikkeling spoorzone	-4.476	0	-4.476

Incidentele baten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/- raming
6. Regiodeal agrofoodcluster	-51.013	-135.500	84.487
6. 2e crisis stadsarrangement	-8.586	0	-8.586
7. Rijksbijdrage SPUK	-155.739	-155.739	0
7. Taalschool Oekraïne	-163.820	-100.394	-63.426
7. Uitvoering Roalter Sportakkoord	-45.142	0	-45.142
7. SPUK Informatiepunten Digitale Overheid	-37.186	-37.186	0
8. Spec uitk naleving contr coronatoeg.2022	-36.741	0	-36.741
8. Project Veilig buitengebied	0	-3.636	3.636
8. Verlaging bijdrage veiligheidsregio	-244.641	-274.844	30.203
9. Deels vrijval voorziening wachtgelden	-95.715	0	-95.715
9. Extra leges publiek	-187.196	-83.800	-103.396
9. Extra leges huwelijken	-109.551	-73.551	-36.000
ALG. Dividend Wadinko	-56.509	-45.000	-11.509
ALG. Hogere dividend BNG	-64.968	-30.450	-34.518
ALG. Hogere algemene uitkering mei ccc	-353.000	-353.000	0
ALG. Algemene uitkering sept / dec cc	-1.629.000	0	-1.629.000
Gerealiseerd totaal van baten	-14.062.586	-12.979.780	-1.082.806
Resultaat na bestemming:			
3. Besch voorz. Oninbare vorderingen soza	-35.848	0	-35.848
ALG. Inzet weerstandsvermogen 2020-2023	-560.000	-560.000	0
Gerealiseerd resultaat	-13.466.738	-12.419.780	-1.046.958

Overzicht incidentele lasten

Bedragen in €

Incidentele lasten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/ - raming
1. Communicatie VTH	10.862	10.000	862
1. N35 't Fiester Mariënheem	11.680	2.595	9.085
1. Fietsbeleidsplan	0	75.000	-75.000
1. Begeleidingskosten bouwvergunningen	221.613	287.423	-65.810
1. Digitalisering bouwdoosiers	71.157	100.564	-29.407
1. Kavelruil Laag Zuthem uitvoering	19.728	169.585	-149.857
1. Kavelruil Laag Zuthem voorbereiding	0	9.112	-9.112
1. Kavelruil Boetelerveld	0	24.098	-24.098
1. Leader budget	10.969	10.000	969
1. Functionering en beheerskst LAG Leader	414	0	414
1. Leader projecten	80.950	140.466	-59.516
1. Hartverwarmende Weide	0	2.606	-2.606
1. LAG Salland functionerinskst 2021-2024	50.221	47.941	2.280
1. Visie Kracht van Salland	8.918	9.379	-461
1. Onderzoek bestemming Landgoed Old Heino	0	18.000	-18.000
1. Implementatie Omgevingswet	52.239	-15.267	67.506
1. Implementatie omgevingswetexterne dienst	109.048	109.295	-248
1. Implementatie Digitaal Stelsel Omgevings	4.574	20.000	-15.426
1. Invoering wet kwaliteitsborging bouw	23.951	24.000	-49
1. Intensivering energietoezicht OD	12.141	12.141	0
1. Verstedelijkingsopgave programma 1	6.466	64.986	-58.521
1. Procesbudget verstedelijkingsagenda	134.497	150.000	-15.503
1. Land beeindigingsregel veehouderijen SPU	242	0	242
1. Implementatiekosten Omgevingswet	32.563	35.000	-2.437
1. Programma mobiliteit	101.636	200.000	-98.364
1. I-uitvoeringsplan fysiek	6.528	30.000	-23.472
1. woningmarktonderzoek	20.310	11.460	8.850
1. beleid woonwagens / onderzoek locaties	0	43.370	-43.370
1. Verstedelijkingsstrategie regio Zwolle	5.098	5.955	-858
1. visie op dorpsrand Heino - N35	17.407	48.466	-31.059
1. Beleid huisvesting arbeidsmigranten	0	25.000	-25.000
1. verkabeling hoogspanningsmast	384.247	375.000	9.247
1. Hoogspanningsstation Westdorplaan	10.788	15.332	-4.544
1. Frictie- en ontwikkelbudget OD	133.112	133.112	0
1. Project de Telgen 3 Heeten	55.304	0	55.304
1. Locatie de Stellingmolen Heeten	4.262	0	4.262

Incidentele lasten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/raming
1. Bredenhorst (TOW)	12.973	0	12.973
1. Project Douma Raalte	51.875	0	51.875
2. Aanbest informatievoorz openbare ruimte	0	8.000	-8.000
2. Marsroute N35	0	75.000	-75.000
2. Verlichtingsplan Raalte Centrum	13.923	27.483	-13.561
2. Korenbloem Heino	11.418	25.000	-13.582
2. Renovatie Gerrit Norpplein	130	1.701	-1.571
2. MIP voorbereidingskosten / onderzoek MIP	33.735	114.566	-80.831
2. Gemeentelijke bijdrage N348	0	250.000	-250.000
2. Herinr. sportpark Ramele beperkte afmet	21.288	23.585	-2.297
2. Groen, samen doen!	0	34.000	-34.000
2. snoeiachterstand bomen	139.002	221.070	-82.068
2. Leefbare dorpen en wijken	333	100.000	-99.667
2. Beheerplan spelen 2022	14.680	20.000	-5.320
2. Beheerplan begraafplaatsen 2023	14.218	15.000	-783
2. bijdrage in groene biodiverse speelplaat	0	45.000	-45.000
2. Digitaal handboek openbare ruimte	29.904	25.000	4.904
2. Voorz MJP sportstimulering (MF veldjes)	10.000	10.000	0
2. ontwikkelen beleid klimaatadaptie	121	9.523	-9.402
2. Planvorming integrale projecten MIP	6.297	6.000	297
2. Voorbereiding Langkamp	0	60.618	-60.618
2. Meekoppelen en stimuleren 2022	21	24.406	-24.385
2. Meekoppelen en stimuleren 2023	35.937	150.000	-114.063
2. Voorbereidingen Langkamp	46.178	100.000	-53.822
2. Klimaatadaptieve schoolpleinen	0	75.615	-75.615
2. Rioolaansluiting diverse adressen	9.113	0	9.113
3. Kosten Opvang Oekraïne	4.528.339	8.465.200	-3.936.861
3. Opvang jonge asielzoekers Summercamp	25.523	25.500	23
3. Leefgeld Gemeentelijke Opvang Oekraïne	235.198	200.000	35.198
3. Leefgeld Particuliere Opvang Oekraïne	92.899	0	92.899
3. Energietoeslag eenmalig	1.932.771	940.570	992.201
3. Energiefonds vanuit gemeente	26.982	750.000	-723.018
3. Inkoopactie energiemaatregelen R en OW	0	250.000	-250.000
3. Den Alerdinck huisvesting statushouders	125.328	135.367	-10.039
3. SPUK Nationaal onderwijsplan 2023	152.029	203.174	-51.145
4. Ontwikkeling woonservicegebieden	30.000	129.588	-99.588
4. versterking dienstverlening pok	3.250	68.373	-65.123

Incidentele lasten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/raming
4. Transformatiebudget sociaal domein	196.923	410.000	-213.077
4. Huisvesting consultatiebureau Raalte Nrd	312.473	275.000	37.473
4. Herrijking subsidiebeleid	0	17.316	-17.316
4. Koploperprojectondersteuning	1.182	14.518	-13.336
5. Sanering asbestdaken en stortkosten	19.036	15.000	4.036
5. Capaciteit klimaat- en energiebeleid tij	39.936	664.060	-624.124
5. Energieloket 2016	8.025	9.000	-975
5. Rlte duurzaam 2050 uitvoering	163.504	365.539	-202.035
5. Aanpak energiearmoede	175.397	504.669	-329.272
5. Deelname proj. energie en duurzaamheid	40.736	40.736	0
5. Beleid biodiversiteit	12.500	50.000	-37.500
6. uitvoeren centrumvisie Heino	4.498	50.000	-45.503
6. Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	0	25.000	-25.000
6. Actualiseren evenementenbeleid	0	13.570	-13.570
6. ondersteuning evenementen	16.192	109.290	-93.098
6. Gem bijdrage herontwikkeling spoorzone M	4.476	5.000	-525
6. Stadsarrangement Raalte 2019-2021	125	0	125
6. Opstellen plan van aanpak circ economie	1.571	7.500	-5.929
6. promotie en marketing	70.387	71.548	-1.161
6. Aanpak centrum Heino	8.229	20.000	-11.771
6. Human Capital Agenda	111.590	124.886	-13.296
6. CRM-systeem Ondernemersdienstverlening	0	19.496	-19.496
6. Agri & Food	0	62.418	-62.418
6. uitvoeren beleidsplan recreatie en toeri	13.133	20.000	-6.867
6. Regiodeal agrofoodcluster	103.693	250.627	-146.934
6. 2e crisis stadsarrangement	8.586	0	8.586
6. Organisatie verenigen vastgoedeigenaren	40.564	54.450	-13.887
7. integraal onderwijshuisvestingsplan	17.792	47.241	-29.449
7. Taalschool Oekraïne	459.038	574.394	-115.356
7. Uitvoering Roalter Sportakkoord	77.678	100.000	-22.321
7. Onderzoekskosten Tennisver Heino	0	2.000	-2.000
7. cofinanciering inzet buurtsportcoaches	45.932	45.932	0
7. Locatieonderzoek Hoogerheyne	41.558	44.500	-2.942
7. Bijdrage herhuisvesting Bieb Kulturhus	279.000	279.000	0
7. Bijdragen kerkenvisie	5.000	15.000	-10.000
7. Cultuurbeleidsplan 2022	0	5.000	-5.000
7. Raalte 900 jaar	160.197	160.000	197

Incidentele lasten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/- raming
7. SPUK Informatiepunten Digitale Overheid	37.186	37.186	0
7. Nieuw Heeten 100 jaar	12.500	12.500	0
7. Bijdrage Burcht Ridders Ramelo	0	100.000	-100.000
7. Rijksbijdrage SPUK tbv sportbedrijf	155.739	155.739	0
8. Voorfinanciering renovatie brandweerkaze	4.767	74.528	-69.761
8. Spec uitk naleving contr coronatoeg.2022	36.741	0	36.741
8. Project Veilig buitengebied	0	3.636	-3.636
9. De 5 wetten	62.154	355.000	-292.846
9. Onderzk en aanbesteding telefooncentrale	0	-46.792	46.792
9. Pensioenen wethouders	249.211	0	249.211
9. Verkiezingen	228.081	104.139	123.942
9. Extra kosten ivm leges publiek ZN	78.379	42.361	36.018
ALG. Uitvoering ambitie op dienstverlening	140.393	258.668	-118.275
ALG. risico Inventarisatie & evaluatie	0	10.000	-10.000
ALG. Bestuurlijke vernieuwing/onderzoek burge	9.479	50.000	-40.521
ALG. proceskst onderz inh ambitie en fin mog	24.608	60.000	-35.392
ALG. Opgavegericht werken	54.883	93.027	-38.144
ALG. Onderzk en aanbesteding telefooncentrale	2.475	96.396	-93.921
ALG. Onderzk en aanbesteding telefooncentrale	0	46.792	-46.792
ALG. Implem extra diensten burgerzakenmodules	1.188	46.567	-45.379
ALG. Inhuur implementatie financieel systeem	5.578	50.500	-44.922
ALG. informatievoorziening ICT (CIO)	1.139	16.495	-15.356
ALG. Aanbesteding voertuigen 2023	16.801	70.000	-53.199
ALG. Vrijvall stelpost renteschommelingen ZN	0	-266.455	266.455
ALG. Stelpost algemene uitkering mei cc ZN	0	145.947	-145.947
ALG. Hogere algemene uitkering mei ccc	353.000	353.000	0
ALG. Vrijval kapitaallasten ZN	-33.650	-33.650	0
ALG. verhogen budget verv ziekte	406.621	400.000	6.621
ALG. Voordeel schuiven kredieten ZN	-826.672	-826.672	0
ALG. WKR aangifte 2023	62.829	0	62.829
ALG. VPB 2023	304.234	0	304.234
Gerealiseerd totaal van lasten	13.030.999	20.665.560	-7.634.561

Incidentele lasten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/raming
Resultaat na bestemming:			
1. N35 't Fiester nr 2023 REKRES	2.595	2.595	0
1. Begel.kstn bouwvergun REKRES	221.613	287.423	-65.810
1. Dig bouwdoos nr 2023 tlv R902	71.157	100.564	-29.407
1. Leader budget	10.969	10.000	969
1. Functionering en beheerskst LAG Leader	414	0	414
1. Leader projecten	80.950	140.466	-59.516
1. Hartverwarmende Weide	0	2.606	-2.606
1. LAG Salland functionerinskst 2021-2024	10.491	8.211	2.280
1. Old Heino nr 2023 REKRES	0	15.000	-15.000
1. impl omgevingswet tlv R902	-35.000	-35.000	0
1. Impl omg.wet ext. 2023 tlv R902	109.048	109.295	-248
1. Dig st omg.wet nr 2023 tlv R902	4.574	20.000	-15.426
1. Versted.opg nr 2023 REKRES	6.466	64.986	-58.521
1. impl omgevingswet tlv R902	32.563	35.000	-2.437
1. I-uitv fysiek nr 2023 tlv R902	6.528	30.000	-23.472
1. Woningmrktoz nr 2023 tlv R815	20.310	11.460	8.850
1. Actualiseren woonwagenbeleid	0	43.370	-43.370
1. Versted.agenda nr 2023 tlv R902	5.098	5.955	-858
1. Dorpsrand Heino nr 2023 tlvR902	17.407	48.466	-31.059
1. Beleid huisvest. arbeidsmigranten	0	25.000	-25.000
1. Frictie ontw OD nr2023 REKRES	69.112	69.112	0
2. Aanb inf.vz OR nr 2023 tlv R902	0	8.000	-8.000
2. Marsroute N35 nr 2023 tlv R902	0	75.000	-75.000
2. Verlichtingsplan Raalte Centrum	9.240	22.800	-13.560
2. Verpl.plan Rlte nr2023 REKRES	4.683	4.683	0
2. Renov G.Norppl nr 2023 tlv R815	130	1.701	-1.571
2. Gem bijdr N348 nr 2023 tlv R902	0	250.000	-250.000
2. Herinr. sportpark Ramele beperkte afmet	21.288	23.585	-2.297
2. Groen samen doen nr2023 res 902	0	9.136	-9.136
2. Snoeiachterst nr 2023 REKRES	-51.930	-51.930	0
2. Beheerplan spelen 2022	14.680	20.000	-5.320
2. beh.pl spelen nr 2023 REKRES	-10.000	-10.000	0
2. Beheerplan begraafplaatsen 2023	14.218	15.000	-783
2. biodiverse speelontm plts	0	45.000	-45.000
2. Digitaal handboek openbare ruimte	25.000	25.000	0
2. Voorz sportstim nr2023 tlv R902	10.000	10.000	0

Incidentele lasten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Verschil realisatie -/raming
2. Bel klimaat nr 2023 tlv R902	121	9.523	-9.402
3. energietoeslag REKRES	940.570	940.570	0
4. Ontw woonserv.geb 2023	30.000	129.588	-99.588
4. Transformatiebudget sociaal domein	196.923	410.000	-213.077
4. Huisvesting consultatiebureau Raalte Nrd	312.473	275.000	37.473
4. Kopl.proj.onderst 2023 tlv R902	1.182	14.518	-13.336
5. Asbestdaken nr 2023 REKRES	-8.365	-8.365	0
5. energieloket nr 2023 tlv R902	8.025	9.000	-975
5. Rlte duurzaam 2050 uitvoering	25.504	213.206	-187.702
5. Rlte duurzaam 2050 uitvoering	138.000	138.000	0
6. Evenementenbel nr 2023 tlv R902	0	13.570	-13.570
6. Onderst evenem naar 2023 REKRES	16.192	59.290	-43.098
6. Herontw spoorzone	0	5.000	-5.000
6. PvA circ economie nr2023 REKRES	1.571	7.500	-5.929
6. Marketing naar 2023 REKRES	40.648	40.648	0
6. Centrum Heino nr 2023 tlv R902	8.229	20.000	-11.771
6. HCA naar 2023 REKRES	51.739	51.739	0
6. CRM-syst dienstvrl 2023tlv R902	0	19.496	-19.496
6. Agri & Food naar 2023 REKRES	0	20.600	-20.600
6. Agrofoodcl naar 2023 tlv R902	45.127	45.127	0
6. Verenigen vastgoedeigenaren	28.058	41.944	-13.886
6. Onderw.huisv nr 2023 REKRES	17.792	22.241	-4.449
7. Taalschool Oekraïne	353.684	474.000	-120.316
7. Roalter sprtak nr2023 REKRES	25.000	25.000	0
7. Tennisver Heino nr2023 tlv R902	0	2.000	-2.000
7. Cofinanciering inzet buurtsportcoaches	45.932	45.932	0
7. Onderzk Hoogerheyne 2023 REKRES	41.558	44.500	-2.942
7. Bijdrage herhuisvesting Bieb Kulturhus	279.000	279.000	0
7. Nieuw Heeten 100 jaar	12.500	12.500	0
7. Burcht Ridders Ramele	0	100.000	-100.000
7. bijdr herhuisvesting Kulturhus Raalte	179.000	179.000	0
8. Renov brandw nr 2023 REKRES	-25.472	-25.472	0
9. Impl nw wetg nr 2023 REKRES	50.000	50.000	0
9. Wet open overheid 2022 REKRES	12.154	116.000	-103.846
ALG. Amb dienstverl nr 2023 REKRES	115.186	367.518	-252.332
ALG. Uitv ambitie dienstverl	25.207	25.207	0
ALG. Risico Inventarisatie & evaluatie		10.000	-10.000

Incidentele lasten	Realisatie 2023	Raming 2023 na wijziging	Vershil realisatie -/ raming
ALG. Best vern nr 2023 tlv R902	9.479	24.750	-15.271
ALG. Ambit+ fin mog nr 2023 REKRES	24.608	30.000	-5.392
ALG. Opgavegericht werken	54.883	93.027	-38.144
ALG. Telefooncentr nr 2023 REKRES	2.475	23.806	-21.331
ALG. Vervanging telefooncentrale	0	72.590	-72.590
ALG. Burg.zknmod nr 2023 REKRES	1.188	26.394	-25.206
ALG. Verv PDC publiek	0	20.173	-20.173
ALG. Inh.extra form.impl.fin.systeem	5.578	50.500	-44.922
ALG. Inform.voorzICT nr 2023 tlvR914	1.139	16.495	-15.356
ALG. Aanbesteding voertuigen 2023	16.801	70.000	-53.199
Gerealiseerd resultaat lasten	9.275.709	14.611.961	-5.336.252

Bijlage C. Mutaties in de reserves

Overzicht toevoegingen aan de reserves

Bedragen in €

Programma	Raming 2023 na wijziging	Waarvan structureel	Realisatie 2023	Waarvan structureel
Programma 1	331.042	231.042	2.054.208	1.954.208
Programma 2	958.517	958.517	1.106.082	958.517
Programma 3	196.172	173.172	274.249	176.575
Programma 4	1.369.892	758.792	2.859.338	758.792
Programma 5	0	0	0	0
Programma 6	0	0	0	0
Programma 7	138.119	138.119	138.119	138.119
Programma 8	0	0	0	0
Programma 9	0	0	0	0
Ovz. Alg. dekkingsmiddelen	827.862	759.669	1.689.973	759.669
Totaal	3.821.604	3.019.311	8.121.969	4.745.880

Overzicht onttrekkingen aan de reserves

Bedragen in €

Programma	Raming 2023 na wijziging	Waarvan structureel	Realisatie 2023	Waarvan structureel
Programma 1	-1.185.679	-46.170	-759.138	-111.152
Programma 2	-2.053.933	-1.433.715	-1.094.217	-1.399.215
Programma 3	-1.342.663	-200.392	-1.166.280	-34.861
Programma 4	-2.915.299	-1.361.000	-3.209.904	-1.361.000
Programma 5	-576.841	0	-288.164	0
Programma 6	-342.673	-2.759	-209.322	-2.759
Programma 7	-1.459.523	-341.968	-1.130.989	-137.758
Programma 8	15.572	0	25.472	0
Programma 9	-184.000	0	-80.154	0
Ovz. Alg. dekkingsmiddelen	-3.331.719	2.900.594	-2.248.841	-541.953
Totaal	-13.376.758	-485.410	-10.161.537	-3.588.698

Bijlage D. Sisa

Sisa bijlage verantwoording informatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking Sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitvoeringscode	Specifieke uitvoering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
Jen V	A16	Bekostiging regeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) Aard controle R Indicator: A16/01	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) Aard controle R Indicator: A16/02	Vul in vrijwillige tegengave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten Aard controle R Indicator: A16/04	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie Aard controle R Indicator: A16/05	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) Aard controle R Indicator: A16/06
			€ 8.299.917	€ 0	€ 0			€ 87.225
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO Aard controle R Indicator: A16/07	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waarvan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) Aard controle R Indicator: A16/08	Berekening totale besteding (jaar T) Som Indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10		
				€ 50.820	€ 8.437.962	€ 13.047.577		

FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toelagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Nombedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Nombedragen voor e (ja/nee)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06
			4	30	2	3	Ja	Ja
		Wijziging keuze per (2023/2024)		Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1		
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/09	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10		
		N.V.T.		Nee				
		Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
		Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/11 € 4.831	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/12 € 4.831	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/13	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/14	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/15	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/16	
		Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
		Nombedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/17 € 1.520	Nombedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/18 € 11.400	Nombedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/19 € 6.936	Nombedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/20 € 10.404	Nombedrag onderdeel d x aantal PwA's (jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/21 € 3.590	Nombedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PwA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/22 € 4.488	
		Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal		
		Nombedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/23 € 12.000	Nombedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/24 € 12.000	Nombedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/25 € 0	Nombedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze nombedragen Aard controle R Indicator: B2/26 € 0	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling Aard controle n.v.t. Indicator: B2/27 € 29.775		

BZK	C66	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoelde kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoelde kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoelde kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoelde kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: C66/01	Aard controle R Indicator: C66/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/04	Aard controle R Indicator: C66/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/06
		302	Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	€ 55.649 Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoelde kosten	€ 58.340 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoelde kosten	95	€ 92.148	€ 92.298
			Aard controle n.v.t. Indicator: C66/07	Aard controle R Indicator: C66/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/09			
		397	Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	€ 27.600 Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	€ 36.916 Het aantal grote(n) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(n) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C66/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/12	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/14	Aard controle n.v.t. Indicator: C66/15
		1.298	752	0	20	397	0	

BZK	C82	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toedagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: C82/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C82/02			
			€ 640	Nee			
BZK	C76B	Regiodeals 3 ^e tranche SISa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Kenmerk/ beschikingsnummer	Betroft pijler	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering per pijler (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C76B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C76B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C76B/03	Aard controle R Indicator: C76B/04	Aard controle R Indicator: C76B/05
			1 030004 Provincie Overijssel	2021/0037192	Impactgenerator AF	€ 100.193	€ 50.097
			2				
			100				
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C76B/01 in de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C76B/06	Aard controle R Indicator: C76B/07	Aard controle R Indicator: C76B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C76B/09	
			1 030004 Provincie Overijssel	€ 242.566	€ 121.283		
			2				
			100				
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C76B/10	Aard controle R Indicator: C76B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C76B/12		
			€ 10.500	€ 50.901	Nee		
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen
			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05
			€ 37.186	€ 0	3	137	7

BZK	C04	Regeling houdende regels verstreking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...]	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatste bedoelde woningen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C04/01	Aard controle R Indicator: C04/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C04/03	Aard controle R Indicator: C04/04	Aard controle R Indicator: C04/05	Aard controle R Indicator: C04/06
			1 LAI23-03610177	€ 0	0	0	€ 0	€ 0
			2					
			100					
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)		
			Aard controle R Indicator: C04/07	Aard controle R Indicator: C04/08	Aard controle R Indicator: C04/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C04/10		
			1 € 0	€ 0	€ 0	Nee		
			2					
			100					
BZK	C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf Sisa 2023	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/02	Aard controle R Indicator: C209/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/04	Aard controle D2 Indicator: C209/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/06
			1 RHA2022-03332719	Aandachtsgroepen Raate	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			10					
			Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/09	Aard controle R Indicator: C209/10		
			1 Aandachtsgroepen Raate	0	Ja	Ja		
			2					
			10					
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/11					
			Nee					

BZK	C210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele in zelf woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatieaantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		Sisa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/01	Aard controle R Indicator: C210B/02	Aard controle R Indicator: C210B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/06	
		1 030004 Provincie Overijssel		€ 58.500	€ 18.483	2	275	Nee	
		2							
		3							
		4							
		5							
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2028 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05		
		€ 388.561	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 123.395		
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (fasteen) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Aard controle R Indicator: D8/07	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Aard controle R Indicator: D8/09
		1							
		2							
		100							

OCW	D14	Regeling specifieke uitkering Inhale n COVID-19 gerelateerde onderwijsvraagingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	
			€ 152.029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 469.183	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolom en naast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolom en naast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06	Aard controle R Indicator: D14/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09				
	1			061773 Gemeente Oost-Wierde	€ 2.068			
	2							
	10							
OCW	D19	Tijdelijke onderwijs huisvesting opθεemde n	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D19/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/03			
		€ 156.513	€ 156.513	Ja				
OCW	D22	Regeling specifieke uitkering voor de voor schoolse educatie aan ontheemde peuters	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D22/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D22/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D22/03			
			€ 36.000	€ 36.000	Nee			
			1					
	2							
	100							

le nW	E44B	Tijdelijke Impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (Bis a tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen naast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
1	030004	Provincie Overijssel	S2023-0001634	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2	030004	Provincie Overijssel	S2023-0001634	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3								
20								
		Kopie CB S(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09				
1	030004	Provincie Overijssel	S2023-0001634	Nee				
2	030004	Provincie Overijssel	S2023-0001634	Nee				
3								
20								
		Kopie CB S(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
		Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13			
1	030004	Provincie Overijssel	S2023-0001634	Tenmet Tracé	Nee			
2	030004	Provincie Overijssel	S2023-0001634	Herinrichting Zwolseweg	Nee			
3								
20								

lenW	EB4	Regeling stimuleringsverkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E54/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E54/02	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: E54/03	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E54/04		
			E 0	E 0	E 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E54/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E54/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E54/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E54/08		
		1	318 Verbreden van fietspadenjaartal in Meters	Nee	0			
		2	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/hjaantal in Stuks	Nee	0			
		3	335 Aanleg van een veilige voetgangersoversteekplaatsjaantal in Stuks	Nee	0			
		4	360 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 60 km/hjaantal in Stuks	Nee	0			
		5	361 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwerkerjaantal in Stuks	Nee	0			
		6						
		50						
EZK	F28	Tijdelijke regeling op aansluiting de centrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T): salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel Aard controle R Indicator: F25/01	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel Aard controle R Indicator: F25/02	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten Aard controle R Indicator: F25/03	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten Aard controle n.v.t. Indicator: F25/04	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten Aard controle R Indicator: F25/05	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten Aard controle n.v.t. Indicator: F25/06
			E 0	€ 39.936	E 0	€ 39.936	E 0	E 0
			Eindeverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F25/07					
			Nee					

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 68 Participatiewet gemeente de el 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar Lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente L1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G 2/01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente L1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G 2/02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente L2 Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G 2/03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente L2 Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicator: G 2/04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente L3 Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G 2/05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente L3 Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicator: G 2/06
			€ 5.962.982	€ 118.944	€ 203.701	€ 33	€ 24.382	€ 706
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente L4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G 2/07	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente L4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G 2/08	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente L6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G 2/09	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente L7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G 2/10	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente L7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G 2/11	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G 2/12
			€ 11.320	€ 12.151	€ 0	€ 482.801	€ 4.756	€ 29.287
		Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G 2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G 2/14					
		€ 29.287	Ja					
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) Gemeente de el 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar Lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/01	Baten (jaar T) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/02	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/03	Besteding (jaar T) Bob Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/04	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/05	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/06
			€ 0	€ 2.400	€ 1.000	€ 0	€ 0	
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/07	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/08	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/09	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G 3/10	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G 3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	

SZW	G4	Tijdelijke overblijfsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
			Aard controle n.v.t. Indicator: G 4/01	Aard controle R Indicator: G 4/02	Aard controle R Indicator: G 4/03	Aard controle R Indicator: G 4/04	Aard controle R Indicator: G 4/05	Aard controle R Indicator: G 4/06
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 38	€ 1.023	€ 0	€ 19.952	€ 1.071
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 527	€ 0	€ 4.975	€ 347
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 447	€ 0	€ 14.218	€ 614
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 159	€ 0	€ 1.515	€ 152
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 628	€ 800	€ 0
			6 Totaal	€ 38	€ 2.156	€ 628	€ 41.460	€ 2.184
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
				Gemeente	Gemeente	Gemeente		
				Aard controle n.v.t. Indicator: G 4/07	Aard controle R Indicator: G 4/08	Aard controle R Indicator: G 4/09	Aard controle n.v.t. Indicator: G 4/10	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: G 4/11	Aard controle R Indicator: G 4/12	Aard controle R Indicator: G 4/13	Aard controle R Indicator: G 4/14	Aard controle R Indicator: G 4/15
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G 4/16	Gemeente Aard controle R Indicator: G 4/17	Gemeente Aard controle D2 Indicator: G 4/18	Gemeente Aard controle R Indicator: G 4/19	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6 Totaal	0	0	0	
SZW	G 10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente		
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G 10/01	Aard controle R Indicator: G 10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G 10/03		
			€ 156.017	€ 0	Ja		
SZW	G 12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente Aard controle R Indicator: G 12/01	Gemeente Aard controle R Indicator: G 12/02	Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G 12/03		
			€ 0	€ 0	Ja		
SZW	G 13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Aard controle R Indicator: G 13/01	Aard controle R Indicator: G 13/02	Aard controle R Indicator: G 13/03	Aard controle R Indicator: G 13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G 13/05
			€ 37.542	€ 0	€ 0	€ 0	Ja

VW3	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerings sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				
			Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
			€ 248.945	€ 245.457				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NET in de toekenning meegenomen is
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
			1 1.2 Renovatie	€ 17.928	€ 17.928			
			2 1.2 Renovatie	€ 5.843	€ 5.843			
			3 1.3 Onderhoud	€ 15	€ 15			
			4 2.3 Beheer en exploitatie	€ 15.767		€ 15.767		
			5 2.1 Aankoop	€ 0		€ 0		
			6 2.2 Dienstverlening door derden	€ 17.863		€ 17.863		
			7 3.2 Verbonden lichamen	€ 188.041			€ 188.041	
			8					
			100					
VW3	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventiepakketten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04		
			€ 13.569	€ 55.970	Ja	Ja		

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2028	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 27.183	€ 23.970	€ 3.213	€ 23.970	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 187.147	€ 187.147	€ 0	€ 187.147	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 41.821	€ 24.997	€ 8.364	€ 24.997	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 31.365	€ 47.469	€ 0	€ 47.469	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 14.637	€ 14.637	€ 0	€ 14.637	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 36.593	€ 0	€ 7.319	€ 0	Ja
			7 Valpreventie	€ 107.688	€ 12.490	€ 21.538	€ 12.490	Ja
			8 Leefomgeving	€ 20.910	€ 0	€ 4.182	€ 0	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 5.228	€ 5.228	€ 0	€ 5.228	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 76.323	€ 76.216	€ 107	€ 76.216	Ja
			11 Mantelzorg	€ 20.910	€ 9.263	€ 4.182	€ 9.263	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 20.910	€ 20.910	€ 4.182	€ 20.910	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 11.501	€ 11.501	€ 0	€ 11.501	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 5.228	€ 5.228	€ 0	€ 5.228	Ja
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 18.610	€ 18.610	€ 0	€ 18.610	Ja
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08				
			1 Lokaal Sportakkoord	Ja				
			2 Brede regeling combinatiefuncties	Ja				
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja				
			4 Kansrijke Start	Ja				
			5 Mentale Gezondheid	Ja				
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	Ja				
			7 Valpreventie	Ja				
			8 Leefomgeving	Ja				
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja				
			10 Versterken sociale basis	Ja				
			11 Mantelzorg	Ja				
			12 Eén tegen eenzaamheid	Ja				
			13 Welzijn op recept	Ja				
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.				
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09					
			Nee					

VWS	H36B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SI tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen naast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)	
			Aard controle n ut. Indicator: H36B/01	Aard controle R Indicator: H36B/02	
			090177 Gemeente Raalte	€ 111.149	

Bijlage E. Recapitulatie van gerealiseerde baten en lasten

Bijlage E1. Jaarrekening per taakveld

Bedragen in €

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023				
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING											
0.1	Bestuur	2.642.226	-231.528	2.410.698	2.974.024	-232.616	2.741.408	3.143.350	-394.722	2.748.629	
0.2	Burgerzaken	845.519	-306.776	538.743	810.678	-311.727	498.951	996.491	-443.643	552.848	
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	658.897	-24.077	634.820	1.357.376	-24.077	1.333.299	889.962	-45.199	844.763	
0.4	Overhead	12.012.992	-840.236	11.172.756	14.878.697	-1.007.639	13.871.058	13.141.711	-1.260.529	11.881.182	
0.5	Treasury	233.545	-1.674.715	-1.441.170	-192.198	-1.770.149	-1.962.347	-131.652	-2.222.383	-2.354.035	
0.61	OZB woningen	194.856	-5.516.503	-5.321.647	194.856	-5.516.503	-5.321.647	189.772	-5.565.215	-5.375.443	
0.62	OZB niet-woningen	184.468	-3.320.018	-3.135.550	184.468	-3.320.018	-3.135.550	179.320	-3.490.364	-3.311.044	
0.64	Belastingen overig	36.134	-184.750	-148.616	36.134	-184.750	-148.616	35.126	-202.367	-167.241	
0.7	Algem.uitkering en ov. Uitk. gemeentfnds	0	-68.749.979	-68.749.979	0	-70.646.321	-70.646.321	0	-72.978.910	-72.978.910	
0.8	Overige baten en lasten	3.764.296	-30.900	3.733.396	1.235.375	-30.900	1.204.475	785.464	-375.084	410.380	
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	304.234	0	304.234	
0.10	Mutaties reserves	11.484.272	-13.825.732	-2.341.460	3.821.604	-13.376.758	-9.555.154	8.121.969	-10.161.538	-2.039.569	
0.11	Res. van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	8.075.175	0	8.075.175	
	Totaal taakveld	0	32.057.205	-94.705.214	-62.648.009	25.301.014	-96.421.458	-71.120.444	35.730.922	-97.139.954	-61.409.031
1 VEILIGHEID											
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.706.855	-235.107	2.471.748	2.894.533	-282.054	2.612.479	2.815.829	-252.514	2.563.315	

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023				
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
1.2	Openbare orde en veiligheid	957.233	-36.750	920.483	1.055.769	-40.386	1.015.383	944.610	-62.276	882.334	
	Totaal taakveld	1	3.664.088	-271.857	3.392.231	3.950.302	-322.440	3.627.862	3.760.439	-314.790	3.445.649
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT											
2.1	Verkeer en vervoer	5.735.931	-183.509	5.552.422	6.207.506	-183.509	6.023.997	5.832.023	-385.375	5.446.649	
2.2	Parkeren	144.426	-4.120	140.306	144.426	-4.120	140.306	164.780	-4.305	160.475	
	Totaal taakveld	2	5.880.357	-187.629	5.692.728	6.351.932	-187.629	6.164.303	5.996.803	-389.680	5.607.124
3 ECONOMIE											
3.1	Economische ontwikkeling	1.240.674	-115.000	1.125.674	1.224.955	-135.500	1.089.455	892.313	-64.075	828.238	
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	675.455	-675.455	0	1.034.301	-1.034.301	0	332.114	-529.554	-197.440	
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	99.915	-71.860	28.055	99.915	-71.860	28.055	113.270	-54.476	58.794	
3.4	Economische promotie	13.008	-414.729	-401.721	13.008	-414.729	-401.721	12.645	-374.118	-361.473	
	Totaal taakveld	3	2.029.052	-1.277.044	752.008	2.372.179	-1.656.390	715.789	1.350.342	-1.022.223	328.119
4 ONDERWIJS											
4.1	Openbaar basisonderwijs	2.450	0	2.450	2.450	0	2.450	0	0	0	
4.2	Onderwijshuisvesting	2.935.987	-6.901	2.929.086	3.615.672	-107.295	3.508.377	3.394.717	-105.353	3.289.364	
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.096.364	-684.648	1.411.716	2.400.158	-809.595	1.590.563	2.203.428	-733.102	1.470.326	
	Totaal taakveld	4	5.034.801	-691.549	4.343.252	6.018.280	-916.890	5.101.390	5.598.145	-838.455	4.759.690
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE											
5.1	Sportbeleid en activering	2.109.411	-774.258	1.335.153	2.042.527	-928.351	1.114.176	2.215.525	-941.784	1.273.740	
5.2	Sportaccommodaties	2.343.753	-21.503	2.322.250	2.541.343	-178.070	2.363.273	2.289.244	41.958	2.331.202	

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023				
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
5.3	Cultuurpres., cultuurprd.en cultuurpart.	1.002.816	-69.727	933.089	1.423.642	-92.005	1.331.637	1.295.505	-130.569	1.164.935	
5.4	Musea	6.139	0	6.139	6.139	0	6.139	2.990	0	2.990	
5.6	Media	928.260	0	928.260	953.260	0	953.260	916.366	0	916.366	
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.455.045	-38.773	3.416.272	3.534.344	-38.773	3.495.571	3.350.073	-50.645	3.299.428	
	Totaal taakveld	5	9.845.424	-904.261	8.941.163	10.501.255	-1.237.199	9.264.056	10.069.703	-1.081.040	8.988.661
6 SOCIAAL DOMEIN											
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4.437.930	-370.673	4.067.257	5.390.926	-667.514	4.723.412	4.547.634	-439.046	4.108.588	
6.2	Wijkteams	1.950.863	0	1.950.863	2.120.258	-9.600	2.110.658	2.124.994	-55.947	2.069.047	
6.3	Inkomensregelingen	8.899.580	-6.022.798	2.876.782	20.464.217	-15.653.431	4.810.786	16.766.488	-15.540.137	1.226.351	
6.4	Begeleide participatie	4.710.865	0	4.710.865	4.715.865	-8.000	4.707.865	4.720.813	0	4.720.813	
6.5	Arbeidsparticipatie	842.853	0	842.853	1.092.771	-55.680	1.037.091	1.014.430	-63.680	950.750	
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.630.276	-68.615	1.561.661	1.779.403	-79.615	1.699.788	1.849.042	-94.591	1.754.451	
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	556.689	0	556.689	566.689	0	566.689	628.584	0	628.584	
6.71A	Hulp bij het huishouden WMO	3.294.217	0	3.294.217	3.361.422	0	3.361.422	3.291.693	0	3.291.693	
6.71B	Begeleiding(WMO)	2.388.055	0	2.388.055	2.148.055	0	2.148.055	2.130.361	-22	2.130.339	
6.71C	Dagbesteding(WMO)	1.815.478	0	1.815.478	1.665.478	0	1.665.478	1.590.216	0	1.590.216	
6.71D	Ov.maatwerkarrangementen (WMO)	0	-305.900	-305.900	0	-333.000	-333.000	0	-336.406	-336.406	
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	666.903	0	666.903	666.903	0	666.903	390.585	0	390.585	

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.72A Jeugdhulp begeleiding	1.611.661	0	1.611.661	1.541.661	0	1.541.661	1.541.596	0	1.541.596
6.72B Jeugdhulp behandeling	198.188	0	198.188	980.188	0	980.188	1.060.241	0	1.060.241
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	208.516	0	208.516	469.516	0	469.516	559.612	0	559.612
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf ov.	1.050.712	0	1.050.712	446.712	0	446.712	554.973	-879.758	-324.785
6.73A Pleegzorg	366.887	0	366.887	466.887	0	466.887	478.606	0	478.606
6.73B Gezinsgericht	372.062	0	372.062	83.062	0	83.062	79.619	0	79.619
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	2.400.962	0	2.400.962	3.395.962	0	3.395.962	3.384.710	0	3.384.710
6.74A Jeugdhulp beh.GGZ zn verblijf	1.889.924	0	1.889.924	2.098.924	0	2.098.924	2.230.343	0	2.230.343
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	359.261	0	359.261	719.261	0	719.261	884.091	0	884.091
6.74C Gesloten plaatsing	167.816	0	167.816	581.816	0	581.816	615.942	0	615.942
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	43.423	-43.423	0	69.363	-314.363	-245.000	90.226	-314.363	-224.138
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	105.789	0	105.789	105.789	0	105.789	103.937	0	103.937
6.82A Jeugdbescherming	593.738	0	593.738	625.738	0	625.738	668.891	0	668.891
6.82B Jeugdreclassering	64.732	0	64.732	64.732	0	64.732	19.666	0	19.666
Totaal taakveld	6 40.627.380	-6.811.409	33.815.971	55.621.598	-17.121.203	38.500.395	51.327.293	-17.723.950	33.603.342
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU									
7.1 Volksgezondheid	1.652.550	0	1.652.550	2.078.379	-302.080	1.776.299	1.818.645	-150.550	1.668.095
7.2 Riolering	4.257.563	-4.500.225	-242.662	3.861.061	-3.996.723	-135.662	3.695.417	-3.939.275	-243.858
7.3 Afval	3.056.401	-3.597.596	-541.195	3.056.401	-3.597.596	-541.195	2.942.429	-3.448.246	-505.817

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7.4 Milieubeheer	2.151.664	-243.239	1.908.425	3.868.099	-1.207.203	2.660.896	2.319.847	-238.143	2.081.704
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	484.058	-193.070	290.988	474.054	-193.070	280.984	409.667	-196.304	213.363
Totaal taakveld	7 11.602.236	-8.534.130	3.068.106	13.337.994	-9.296.672	4.041.322	11.186.005	-7.972.518	3.213.487
8 VOLKSHUISV., RO EN STEDELIJKE VERNIEUW.									
8.1 Ruimtelijke ordening	2.552.218	-37.162	2.515.056	2.896.377	-573.336	2.323.041	2.773.561	-530.343	2.243.218
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	8.878.065	-10.103.427	-1.225.362	7.268.216	-7.427.639	-159.423	4.578.331	-6.214.003	-1.635.672
8.3 Wonen en bouwen	2.326.591	-973.735	1.352.856	2.480.444	-938.735	1.541.709	2.143.068	-1.287.654	855.414
Totaal taakveld	8 13.756.874	-11.114.324	2.642.550	12.645.037	-8.939.710	3.705.327	9.494.960	-8.032.000	1.462.960
Totaal	124.497.417	-124.497.417	0	136.099.591	-136.099.591	0	134.514.610	-134.514.610	0

Bijlage E2. Taakveld per programma

Bedragen in €

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Programma 1	Ruimtelijke ontwikkeling, woon- & werkomgeving									
0.3	Beheer ov gebouw en gronden (voormNNEG)	24.509	-7.080	17.429	24.509	-7.080	17.429	40.635	-24.510	16.126
0.10	Mutaties reserves	1.367.781	-646.788	720.993	331.042	-1.185.679	-854.637	2.054.208	-759.138	1.295.070
2.1	Verkeer en vervoer	223.248	0	223.248	211.011	0	211.011	85.106	0	85.106
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	675.455	-675.455	0	1.034.301	-1.034.301	0	332.114	-529.554	-197.440
7.4	Milieubeheer	1.643.959	-12.142	1.631.817	1.905.440	-12.141	1.893.299	1.775.560	-12.142	1.763.418
8.1	Ruimtelijke ordening	2.552.218	-37.162	2.515.056	2.896.377	-573.336	2.323.041	2.773.561	-530.343	2.243.218
8.2	Grondexploitatie	8.878.065	-10.103.427	-1.225.362	7.268.216	-7.427.639	-159.423	4.578.331	-6.214.003	-1.635.672
8.3	Wonen en bouwen	2.326.591	-973.735	1.352.856	2.480.444	-938.735	1.541.709	2.143.068	-1.287.654	855.414
	Totaal programma 1	17.691.826	-12.455.789	5.236.037	16.151.340	-11.178.911	4.972.429	13.782.583	-9.357.344	4.425.240
Programma 2	Integraal beheer openbare ruimte									
0.2	Burgerzaken	513	0	513	513	0	513	757	0	757
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	556.949	-16.997	539.952	1.255.428	-16.997	1.238.431	820.295	-19.762	800.533
0.10	Mutaties reserves	918.640	-1.266.101	-347.461	958.517	-2.053.933	-1.095.416	1.106.082	-1.094.217	11.865
2.1	Verkeer en vervoer (wegbeheer)	5.504.163	-183.509	5.320.654	5.987.975	-183.509	5.804.466	5.731.568	-385.375	5.346.194
2.2	Parkeren	144.426	-4.120	140.306	144.426	-4.120	140.306	164.780	-4.305	160.475
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	99.915	-71.860	28.055	99.915	-71.860	28.055	113.270	-54.476	58.794
5.2	Sportaccommodaties (beheer)	1.979.747	-21.503	1.958.244	2.124.829	-125.562	1.999.267	2.068.385	9.058	2.077.443
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.113.712	-7.502	3.106.210	3.165.151	-7.502	3.157.649	3.120.595	-16.065	3.104.530
7.2	Riolering	4.257.563	-4.500.225	-242.662	3.861.061	-3.996.723	-135.662	3.695.417	-3.939.275	-243.858
7.4	Milieubeheer	55.000	0	55.000	184.523	0	184.523	55.030	0	55.030

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023				
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
7.5	Begraafplaatsen en crematoria (beheer)	470.480	-193.070	277.410	460.476	-193.070	267.406	383.504	-196.304	187.200	
	Totaal programma	2	17.101.108	-6.264.887	10.836.221	18.242.814	-6.653.276	11.589.538	17.259.683	-5.700.721	11.558.963
Programma	3	Onderwijs, werk en inkomen									
0.8	Overige baten en lasten	1.000.000	0	1.000.000	0	0	0	0	0	0	
0.10	Mutaties reserves	76.172	-465.747	-389.575	196.172	-1.342.663	-1.146.491	274.249	-1.166.280	-892.031	
4.1	Openbaar onderwijs	2.450	0	2.450	2.450	0	2.450	0	0	0	
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.990.604	-684.648	1.305.956	2.294.398	-809.595	1.484.803	2.065.072	-733.102	1.331.970	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	748.860	-370.673	378.187	876.352	-433.289	443.063	598.128	-207.293	390.835	
6.3	Inkomensregelingen	8.899.580	-6.022.798	2.876.782	20.464.217	-15.653.431	4.810.786	16.766.488	-15.540.137	1.226.351	
6.4	Begeleide participatie	4.710.865	0	4.710.865	4.715.865	-8.000	4.707.865	4.720.813	0	4.720.813	
6.5	Arbeidsparticipatie	842.853	0	842.853	1.092.771	-55.680	1.037.091	1.014.430	-63.680	950.750	
	Totaal programma	3	18.271.384	-7.543.866	10.727.518	29.642.225	-18.302.658	11.339.567	25.439.180	-17.710.492	7.728.688
Programma	4	Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp									
0.10	Mutaties reserves	636.997	-673.745	-36.748	1.369.892	-2.915.299	-1.545.407	2.859.338	-3.209.904	-350.566	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.688.436	0	3.688.436	4.513.940	-234.225	4.279.715	3.948.235	-231.753	3.716.483	
6.2	Wijkteams	1.950.863	0	1.950.863	2.120.258	-9.600	2.110.658	2.124.994	-55.947	2.069.047	
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.630.276	-68.615	1.561.661	1.779.403	-79.615	1.699.788	1.849.042	-94.591	1.754.451	
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	556.689	0	556.689	566.689	0	566.689	628.584	0	628.584	
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	3.294.217	0	3.294.217	3.361.422	0	3.361.422	3.291.693	0	3.291.693	
6.71B	Begeleiding (WMO)	2.388.055	0	2.388.055	2.148.055	0	2.148.055	2.130.361	-22	2.130.339	
6.71C	Dagbesteding (WMO)	1.815.478	0	1.815.478	1.665.478	0	1.665.478	1.590.216	0	1.590.216	

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Overige										
6.71D maatwerkarrangementen (WMO)	0	-305.900	-305.900	0	-333.000	-333.000	0	-336.406	-336.406	
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	666.903	0	666.903	666.903	0	666.903	390.585	0	390.585	
6.72A Jeugdhulp begeleiding	1.611.661	0	1.611.661	1.541.661	0	1.541.661	1.541.596	0	1.541.596	
6.72B Jeugdhulp behandeling	198.188	0	198.188	980.188	0	980.188	1.060.241	0	1.060.241	
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	208.516	0	208.516	469.516	0	469.516	559.612	0	559.612	
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	1.050.712	0	1.050.712	446.712	0	446.712	554.973	-879.758	-324.785	
6.73A Pleegzorg	366.887	0	366.887	466.887	0	466.887	478.606	0	478.606	
6.73B Gezinsgericht	372.062	0	372.062	83.062	0	83.062	79.619	0	79.619	
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	2.400.962	0	2.400.962	3.395.962	0	3.395.962	3.384.710	0	3.384.710	
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zndverblijf	1.889.924	0	1.889.924	2.098.924	0	2.098.924	2.230.343	0	2.230.343	
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	359.261	0	359.261	719.261	0	719.261	884.091	0	884.091	
6.74C Gesloten plaatsing	167.816	0	167.816	581.816	0	581.816	615.942	0	615.942	
6.81 Geescaleerde zorg 18+	43.423	-43.423	0	69.363	-314.363	-245.000	90.226	-314.363	-224.138	
6.82 Geescaleerde zorg 18-	105.789	0	105.789	105.789	0	105.789	103.937	0	103.937	
6.82A Jeugdbescherming	593.738	0	593.738	625.738	0	625.738	668.891	0	668.891	
6.82B Jeugdreclassering	64.732	0	64.732	64.732	0	64.732	19.666	0	19.666	
7.1 Volksgezondheid	1.652.550	0	1.652.550	2.078.379	-302.080	1.776.299	1.818.645	-150.550	1.668.095	
Totaal programma	4	27.714.135	-1.091.683	26.622.452	31.920.030	-4.188.182	27.731.848	32.904.146	-5.273.294	27.630.852
Programma 5 Duurzaamheid., klimaatadaptatie en energietransitie										
0.10 Mut. Reserves	0	-100.000	-100.000	0	-576.841	-576.841	0	-288.164	-288.164	
7.3 Afval	3.056.401	-3.597.596	-541.195	3.056.401	-3.597.596	-541.195	2.942.429	-3.448.246	-505.817	

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7.4 Milieubeheer	452.705	-231.097	221.608	1.778.136	-1.195.062	583.074	489.257	-226.001	263.256
Totaal programma 5	3.509.106	-3.928.693	-419.587	4.834.537	-5.369.499	-534.962	3.431.686	-3.962.411	-530.725
Programma 6 Economie									
0.10 Mut. Reserves	0	-355.482	-355.482	0	-342.673	-342.673	0	-209.322	-209.322
3.1 Economische ontwikkeling	1.240.674	-115.000	1.125.674	1.224.955	-135.500	1.089.455	892.313	-64.075	828.238
5.7 Openb grn en (openlucht) recreatie	325.954	-28.069	297.885	353.814	-28.069	325.745	207.248	-32.024	175.224
Totaal programma 6	1.566.628	-498.551	1.068.077	1.578.769	-506.242	1.072.527	1.099.561	-305.421	794.140
Programma 7 Sport, cultuur & maatschappelijk vastgoed									
0.3 Overige gebouwen	77.439	0	77.439	77.439	0	77.439	29.031	-927	28.104
0.10 Mutaties reserves	135.522	-645.543	-510.021	138.119	-1.459.523	-1.321.404	138.119	-1.130.989	-992.870
4.2 Onderwijshuisvesting	2.935.987	-6.901	2.929.086	3.615.672	-107.295	3.508.377	3.394.717	-105.353	3.289.364
4.3 onderwijsbeld leerlingzk (schlsprtdgn)	105.760	0	105.760	105.760	0	105.760	138.356	0	138.356
5.1 Sportbeleid en activering	2.109.411	-774.258	1.335.153	2.042.527	-928.351	1.114.176	2.215.525	-941.784	1.273.740
5.2 Sportaccommodaties (beleid)	364.006	0	364.006	416.514	-52.508	364.006	220.859	32.900	253.759
5.3 Cultuurpresentatie, -prod en -partic	1.002.816	-69.727	933.089	1.423.642	-92.005	1.331.637	1.295.505	-130.569	1.164.935
5.4 Musea	6.139	0	6.139	6.139	0	6.139	2.990	0	2.990
5.6 Media	928.260	0	928.260	953.260	0	953.260	916.366	0	916.366
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	15.379	-3.202	12.177	15.379	-3.202	12.177	22.230	-2.556	19.674
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	634	0	634	634	0	634	1.271	0	1.271
Totaal programma 7	7.681.353	-1.499.631	6.181.722	8.795.085	-2.642.884	6.152.201	8.374.969	-2.279.278	6.095.689
Programma 8 Openbare orde en veiligheid									
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	15.572	15.572	0	25.472	25.472

Taakveld	Primitieve begroting 2023			Begroting na wijziging 2023			Realisatie 2023			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.706.855	-235.107	2.471.748	2.894.533	-282.054	2.612.479	2.815.829	-252.514	2.563.315
1.2	Openbare orde en veiligheid	957.233	-36.750	920.483	1.055.769	-40.386	1.015.383	944.610	-62.276	882.334
	Totaal programma 8	3.664.088	-271.857	3.392.231	3.950.302	-306.868	3.643.434	3.760.439	-289.318	3.471.121
Programma	9	Bestuur en dienstverlening								
0.1	Bestuur	2.642.226	-231.528	2.410.698	2.974.024	-232.616	2.741.408	3.143.350	-394.722	2.748.629
0.2	Burgerzaken	845.006	-306.776	538.230	810.165	-311.727	498.438	995.734	-443.643	552.091
0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	-184.000	-184.000	0	-80.154	-80.154
7.5	Begraafplaatsen en crematie	13.578	0	13.578	13.578	0	13.578	26.163	0	26.163
	Totaal programma 9	3.500.810	-538.304	2.962.506	3.797.767	-728.343	3.069.424	4.165.247	-918.519	3.246.729
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen										
0.4	Overhead	12.012.992	-840.236	11.172.756	14.878.697	-1.007.639	13.871.058	13.141.711	-1.260.529	11.881.182
0.5	Treasury	233.545	-1.674.715	-1.441.170	-192.198	-1.770.149	-1.962.347	-131.652	-2.222.383	-2.354.035
0.61	OZB woningen	194.856	-5.516.503	-5.321.647	194.856	-5.516.503	-5.321.647	189.772	-5.565.215	-5.375.443
0.62	OZB niet woningen	184.468	-3.320.018	-3.135.550	184.468	-3.320.018	-3.135.550	179.320	-3.490.364	-3.311.044
0.64	Belastingen overig	36.134	-184.750	-148.616	36.134	-184.750	-148.616	35.126	-202.367	-167.241
0.7	Alg. uitkering en ov. Uitm. Gemeentefnds	0	-68.749.979	-68.749.979	0	-70.646.321	-70.646.321	0	-72.978.910	-72.978.910
0.8	Overige baten en lasten	2.764.296	-30.900	2.733.396	1.235.375	-30.900	1.204.475	785.464	-375.084	410.380
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0	0	0	0	304.234	0	304.234
0.10	Mutaties reserves	8.349.160	-9.672.326	-1.323.166	827.862	-3.331.719	-2.503.857	1.689.973	-2.248.841	-558.868
0.11	Resultaat rekening baten&lasten	0	0	0	0	0	0	8.075.175	0	8.075.175
2.1	Verkeer vervoer (kaplasten nutsvoorz)	8.520	0	8.520	8.520	0	8.520	15.349	0	15.349
3.4	Ec. promotie (for- toeristenbel)	13.008	-414.729	-401.721	13.008	-414.729	-401.721	12.645	-374.118	-361.473
	Totaal ovz. Alg. dekk.mid.	23.796.979	-90.404.156	-66.607.177	17.186.722	-86.222.728	-69.036.006	24.297.117	-88.717.811	-64.420.694
	Totaal	124.497.417	-124.497.417	0	136.099.591	-136.099.591	0	134.514.610	-134.514.610	0

F. Brugstaten rekening 2023

Bijlage F1. Brugstaat rekening 2023-begroting 2023

Bedragen in €

- is voordeel

Progr.	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Rekening 2023			Saldo rekening - begroting		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	-9.993.232	15.820.298	5.827.066	-8.598.205	11.728.375	3.130.170	1.395.028	-4.091.924	-2.696.896
2	-4.599.343	17.284.297	12.684.954	-4.606.504	16.153.601	11.547.097	-7.161	-1.130.696	-1.137.857
3	-16.959.995	29.446.053	12.486.058	-16.544.212	25.164.931	8.620.719	415.783	-4.281.122	-3.865.339
4	-1.272.883	30.550.138	29.277.255	-2.063.391	30.044.808	27.981.417	-790.508	-505.330	-1.295.838
5	-4.792.658	4.834.537	41.879	-3.674.248	3.431.686	-242.562	1.118.410	-1.402.851	-284.441
6	-163.569	1.578.769	1.415.200	-96.099	1.099.560	1.003.462	67.470	-479.209	-411.738
7	-1.183.361	8.656.966	7.473.605	-1.148.290	8.236.850	7.088.560	35.071	-420.116	-385.045
8	-322.440	3.950.302	3.627.862	-314.790	3.760.440	3.445.649	7.650	-189.862	-182.213
9	-544.343	3.797.767	3.253.424	-838.364	4.165.247	3.326.883	-294.021	367.480	73.459
Alg. dekk.	-82.891.009	16.358.860	-66.532.149	-86.468.969	14.531.968	-71.937.002	-3.577.960	-1.826.892	-5.404.853
Mut. res.	-13.376.758	3.821.604	-9.555.154	-10.161.538	8.121.969	-2.039.569	3.215.220	4.300.365	7.515.585
Totaal	-136.099.591	136.099.591		-134.514.610	126.439.435	-8.075.175	1.584.981	-9.660.156	-8.075.175

Bijlage F2. Brugstaat rekening 2022-2023

Bedragen in €

- is voordeel

Progr.	Rekening 2022			Rekening 2023			Saldo rekening 2023 - 2022		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	-8.438.183	11.032.219	2.594.035	-8.598.205	11.728.375	3.130.170	-160.022	696.156	536.135
2	-4.737.161	15.334.390	10.597.229	-4.606.504	16.153.601	11.547.097	130.657	819.211	949.868
3	-11.509.403	21.719.152	10.209.749	-16.544.212	25.164.931	8.620.719	-5.034.809	3.445.779	-1.589.030
4	-1.888.361	26.797.482	24.909.121	-2.063.391	30.044.808	27.981.417	-175.030	3.247.326	3.072.296
5	-3.661.022	3.241.085	-419.937	-3.674.248	3.431.686	-242.562	-13.225	190.601	177.376
6	-182.815	974.882	792.067	-96.099	1.099.560	1.003.462	86.717	124.678	211.395
7	-1.032.732	7.137.554	6.104.822	-1.148.290	8.236.850	7.088.560	-115.558	1.099.296	983.738
8	-451.017	3.423.931	2.972.914	-314.790	3.760.440	3.445.649	136.226	336.509	472.735
9	-1.716.315	3.453.359	1.737.044	-838.364	4.165.247	3.326.883	877.950	711.888	1.589.839
Alg. dekk.	-82.810.147	13.165.886	-69.644.261	-86.468.969	14.531.968	-71.937.002	-3.658.822	1.366.082	-2.292.741
Mut. res.	-8.447.923	8.778.803	330.880	-10.161.538	8.121.969	-2.039.569	-1.713.615	-656.834	-2.370.448
Totaal	-124.875.079	115.058.741	-9.816.338	-134.514.610	126.439.435	-8.075.175	-9.639.531	11.380.693	1.741.163

G. Budgetten en kredieten naar 2024

Bijlage G1. Overzicht niet aangewende kredieten/budgetten overbrengen naar 2024

Investerings die in 2023 eenmalig t.l.v. exploitatie waren gedekt, die overgebracht moeten worden naar 2024

Bedragen in €

Progr	Betreft	Bedrag
1	M8211401 Fietsbeleidsplan	75.000
1	M8810013 Procesbudget verstedelijkingsagenda	15.503
1	M8810016 Programma mobiliteit	98.364
1	M8140301 Communicatie VTH	-862
1	M8810006 Implementatie omgevingswet	-67.506
1	M8801997 Kavelruil Boetelerveld	24.098
2	M8210026 Korenbloem Heino	13.582
2	M8210029 MIP voorbereidingskosten / onderzoek MIP	80.534
2	M8560002 Groen, samen doen!	24.864
2	M8560003 Snoeiachterstand bomen	82.068
2	M8560006 Leefbare dorpen en wijken	99.667
4	M8608002 Versterking dienstverlening POK	65.123
5	M8723003 Beleid biodiversiteit	37.500
5	M8671109 Energiefonds vanuit gemeente (NB 2023)	973.018
5	M8704001 sanering asbestdaken en stortkosten	-4.035
6	M8210025 Uitvoeren centrumvisie Heino	45.502
6	M8210028 Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	25.000
6	M8310003 Ondersteuning evenementen	50.000
6	M8310113 Promotie en marketing	1.161
6	M8310116 Human Capital Agenda	13.296
6	M8310121 Uitvoeren beleidsplan recreatie en toerisme	6.867
6	M8310122 Regiodeal agrofoodcluster	62.447
7	M8454001 Integraal onderwijshuisvestingsplan	25.000
7	M8530001 Uitvoering Roalter Sportakkoord	67.464
7	M8540170 Bijdragen kerkervisie	10.000
7	M8540180 Cultuurbeleidsplan 2022	1.500
8	M8120002 Voorfinanciering renovatie brandweerkazernes	69.761
9	M8001010 De 5 wetten	189.000
10	M8001005 Uitvoering ambitie op dienstverlening	-134.057
10	M8001013 Proceskosten onderzoek inh ambitie en fin mog	30.000
Totaal		1.979.859

(Eenmalige) posten 2023 vallen vrij in 2023; in 2024 ten laste van Algemene bestemmingsreserve ramen

Bedragen in €

Progr	Betreft	Bedrag
1	Verkeersstromenonderzoek 2023	5.664
1	Leges Omgevingsvergunningen	350.000
1	Wet goed verhuurderschap	10.000
1	NB23 Werkbudget uitvoering woonbeleid	10.000
2	Energiekosten openbare verlichting	194.000
3	Taalonderwijs Oekrainers (meicirculaire 2023)	35.000
4	Onderzoek OZB compensatie vrijwilligersorganisaties	10.000
7	NB23 Subsidie cultuurarran., evenementen	8.000
9	Ontwikkeltraject juridisch cluster	4.000
9	Strategische raadsagenda	6.400
10	Stelpost overhead facilitair	97.322
10	Tijdelijke capaciteit inhaalslag	60.000
10	Privacy en info veiligheid DPIA's	40.000
10	NB23 Licenties beheer PDC publiek	6.794
10	ICT voorzieningen Raadsleden	10.415
10	Toename personeelsleden; ICT-kosten	3.341
10	programma digitalisering DOWR ICT	49.070
Totaal		900.006

Stelposten algemene uitkering overhevelen naar 2024 (M6921101)

Bedragen in €

Prog.	Betreft	Bedrag
10	Eenmalige energietoeslag (decembercirculaire 2023)	223.699
10	Invoeringskosten omgevingswet	312.000
10	Gebiedsgerichte aanpak natuur, water en klimaat	55.000
Totaal		590.699

Enmalige uitgaven 2023 die afgedekt werden door een beschikking over een bestemmingsreserve

Bedragen in €

Betreft		Bedrag
1	Verkeersstromenonderzoek	35.000
1	M6830300 inhr onderst volkshuisv REKRES	10.000
2	groencompensatiefonds	4.000
2	Beleid klimaatadaptatie 2022 REKRES	120.000
3	Vluchtelingen en statushouders	177.332
10	Werzaamheden AVG tlv R902	30.000
10	Stelpost overhead facilitair	143.178
10	Extra kosten applicatie Werk en inkomen	97.200
10	Management informatie tbv sturing inzet van ondersteuning	23.000
10	Implementatie applicatie Sociaal domein	18.000
10	Digitale interactie 2022 overgeheveld naar 2023	7.000
10	Digitale interactie inwoner en gemeente SD	17.000
10	AV middelen - tlv R910 DOWR	14.116
10	Bytes werkomgeving BW 23752 tlv R910	17.000
10	Nw fin Systeem tlv Res DOWR R910	37.000
10	M6140202 Uitv.plannen DOWR REKRES	9.900
Totaal		759.726
Totaal		4.230.290
Ten laste van Algemene bestemmingsreserve in 2024 rekeningssaldo 2023		3.470.564
Reeds ten laste van diverse bestemmingsreserves		759.726

Bijlage G2. Kredieten 2023 naar 2024

Planning van investeringskredieten 2023 (lasten)

Bedragen in €

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Totaal investeringskredieten	40.111.203	15.306.664	11.476.855	5.071.525	3.066.735	75.032.982
Bijstelling planning bij zomernota 2023	-12.616.219	9.117.407	1.714.945	979.475	100.000	-704.392
Beïnvloedbaar	-11.468.435	8.290.757	1.393.811	979.475	100.000	-704.392
Beperkt beïnvloedbaar	-1.017.849	696.715	321.134	0	0	0
(Gedeeltelijke) rijksbijdrage	-129.935	129.935	0	0	0	
Totaal investeringskredieten bij jaarrekening 2023	27.494.984	24.424.071	13.191.800	6.051.000	3.166.735	74.328.590
Werkelijk uitgegeven 2023	16.609.798	0	0	0	0	16.609.798
Vervallen posten 2023	2.760.103	0	0	0	0	2.760.103
Alsnog doorschuiven naar volgend jaar	-8.125.083	8.125.083	0	0	0	0
Beïnvloedbaar	-6.186.516	6.186.516	0	0	0	0
Beperkt beïnvloedbaar	-422.339	422.339	0	0	0	0
(Gedeeltelijke) rijksbijdrage	-1.516.228	1.516.228	0	0	0	0
Budget komende jaren	0	32.549.154	13.191.800	6.051.000	3.166.735	54.958.689
Beïnvloedbaar	0	28.736.670	12.042.375	5.910.985	3.048.735	49.738.765
Beperkt beïnvloedbaar	0	1.359.054	411.134	84.114	0	1.854.302
(Gedeeltelijke) rijksbijdrage	0	2.453.430	738.291	55.901	118.000	3.365.622

Grootste posten (lasten) die overgebracht worden zijn:

Bedragen in €

Omschrijving	Bedrag
Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	376.203
Uitvoering- en plankosten Grote Markt	319.667
MIP Schoonhetenseweg wegen tm 2025	397.921
Verkeersagenda/meldingen 2023	433.852
afkoppelen HWA Zwolseweg+Dorpsstr Heino	100.000
Drukriolering 2022	594.636
Uitvoering ambitie op dienstverlening	118.275
De 5 wetten	292.846
Regiodeal agrofoodcluster	146.933
Bijdrage Burcht Ridders Ramelo	100.000
Transformatiebudget sociaal domein	175.604
Energiefonds vanuit gemeente	973.018
Capaciteit klimaat- en energiebeleid tij	624.124
Rlte duurzaam 2050 uitvoering	187.702
Aanpak energiearmoede	329.272
Meekoppelen en stimuleren 2023	114.063
Kavelruil Laag Zuthem uitvoering	158.917

Bijlage H. EMU-saldo

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, artikel 19) is de verplichting vastgesteld, dat de gemeenten ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken over het voorgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. Met ingang van 2017 is conform de vernieuwing BBV de ontwikkeling van het EMU-saldo voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar vereist in de meerjarenbegroting.

Bedragen in € 1.000

Omschrijving	2022 Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	2023 Volgens begroting 2023	2023 Realisatie
1 (+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	3.764	2.441	8.075
2 (-) Mutatie (im)materiële vaste activa	-4.189	4.395	345
3 (+) Mutatie voorzieningen	143	-537	-55
4 (-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-167	-3.811	-76
5 (-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo +1-2+3-4-5	8.263	1.320	7.751

Bijlage I. Inzicht in loonkosten

Inleiding

In deze bijlage wordt nader inzicht gegeven in de ontwikkeling van het loonsomkader en de egalisereserve SPP. Ook wordt inzicht gegeven in de verhouding tussen vast en flexibel personeel van de gemeente Raalte. De grafieken zijn een verlengde van de indicatoren overzicht overhead, tabel 2.11.1.

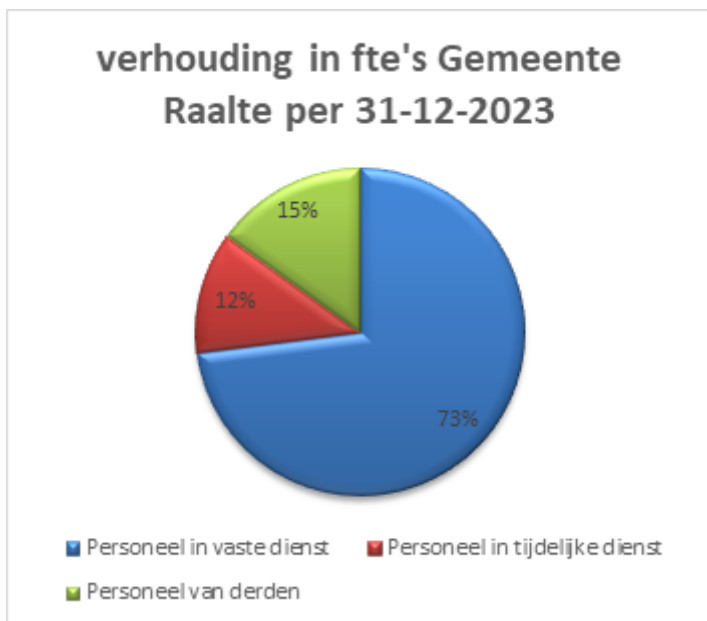
Algemeen

Sinds 2016 werken we met het loonsomkader en sturen wij op het loonsombudget en niet meer op fte's. Op deze manier is ruimte gecreëerd voor meer flexibiliteit binnen de organisatie.

Naast de medewerkers die vast in dienst zijn, maken we gebruik van een flexibele schil. Dit maakt ons meer wendbaar in het uitvoeren van projecten en andere tijdelijke opgaven. In onderstaande grafiek is de verhouding tussen vast en flexibel personeel weergegeven. Waarbij flexibel personeel is onderverdeeld in personeel in tijdelijke dienst en personeel van derden (externe inhuur).

Verhouding vast en flexibel personeel

In onderstaande grafiek zijn alle werkelijke contracten per 31-12-2023 meegenomen.

De verhouding vast en flexibel is voldoende in balans. In 2022 was personeel van derden 16%. Het percentage vast is iets afgenomen van 75% (2022) naar 73% en het percentage tijdelijk is iets toegenomen van 9% (2022) naar 12%. Dit heeft met name te maken met het meer aantrekken van personeel. Wij werken met een systematiek waarin nieuwe medewerkers worden aangenomen met een jaarcontract met de intentie dit om te zetten naar een vast contract.

(Verwacht) verloop reserve strategische personeelsplanning

Bedragen in €

Omschrijving	Begroot 2023	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Saldo per 1 januari	947.200	947.200	800.000	623.908	557.497	616.732	771.232
Toevoegingen:							
Jaarlijkse toevoeging seniorenbeleid (oude regeling).	18.612	18.612	19.729	19.729	19.729	19.729	19.729
Storting vanuit concernbudget SPP (betreft voordeel vervallen uitloopschalen bij vertrek medewerkers).	370.706	370.706	402.372	404.270	404.270	404.270	404.270
Subtotaal saldo toevoegingen	389.318	389.318	422.101	423.999	423.999	423.999	423.999
Onttrekkingen:							
Financiële gevolgen generatiepact regeling.	119.667	119.668	115.845	105.439	80.900	48.964	29.050
Saldo onttrekkingen ; Investerings in de organisatie onder andere RVU-uitkeringen.	274.305	188.162	282.348	184.971	83.864	20.535	10.350
Indicatie verwachte onttrekkingen; onder andere mobiliteitsbevorderende maatregelen en investeringen in organisatie/strategische personeelsplanning.			200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Subtotaal saldo onttrekkingen	393.972	307.830	598.193	490.410	364.764	269.499	239.400
Resume							
Saldo loonsom jaarrekening 2023		535.200					
Afroming boven plafond		-763.888					
Saldo reserve SPP per 31 december	942.546	800.000	623.908	557.497	616.732	771.232	955.831